

Kultur- og mediebruk i forandring

Bruk av kulturtilbud og massemedier
fra 1991 til 2006

Odd Frank Vaage

Statistiske analyser

I denne serien publiseres analyser av statistikk om sosiale, demografiske og økonomiske forhold til en bredere leserkrets. Fremstillingsformen er slik at publikasjonene kan leses også av personer uten spesialkunnskaper om statistikk eller bearbeidingsmetoder.

Statistical Analyses

In this series, Statistics Norway publishes analyses of social, demographic and economic statistics, aimed at a wider circle of readers. These publications can be read without any special knowledge of statistics and statistical methods.

© Statistisk sentralbyrå, desember 2007

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen, skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-537-7301-8 Trykt versjon

ISBN 978-82-537-7302-5 Elektronisk versjon

ISSN 0804-3221

Emnegruppe

07.02.

Design: Siri Boquist

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	

Forord

«Kultur og mediebruk i forandring» gir en oversikt over resultatene fra kultur- og mediebruksundersøkelsene som Statistisk sentralbyrå (SSB) har gjennomført fra 1991 til 2006. Hovedresultatene fra disse undersøkelsene er publisert årlig under tittelen «Norsk mediebarometer» og om lag hvert tredje år under tittelen «Norsk kulturbarometer». Denne publikasjonen gir en bredere og mer omfattende beskrivelse av resultatene fra disse undersøkelsene enn de enkelte standardpublikasjonene kan gi. Det er lagt vekt på å få fram resultater som ikke er offentliggjort på annen måte, og å se på sammenhenger i kultur- og mediebruken på tvers av forskjellige typer tilbud og aktiviteter. Mest vekt er det likevel lagt på å se på endringene i bruken av kulturtilbud og medietilbud fra 1991 og fram til i dag.

Arbeidet med publikasjonen er finansiert av Kultur- og kirke departementet. Fra departementet har særlig Magne Velure gitt nyttige innspill til innholdet. Statistikkrådgiver Odd Frank Vaage har utarbeidet publikasjonen.

Statistisk sentralbyrå,
Oslo/Kongsvinger, 11. oktober 2007

Øystein Olsen

Innhold

Sammendrag	7
Innledning	15
1. Kulturtilbud og kulturbruk generelt	19
2. De enkelte kulturtilbud	63
3. Egenaktivitet på kulturområdet	103
4. Medietilbud og mediebruk	111
5. De enkelte medier	129
6. Egenaktivitet i mediene	177
7. Kultur- og mediebruk samlet	181
Vedleggstabeller	187
Figurregister	195
Tabellregister	197

Foto: Crestock

Sammendrag

Lett å få tak i bøker og å gå på kino

En forutsetning for å bruke kulturtilbud er at det fins slike tilbud i rimelig nærhet av der man bor. Idrettsplasser er det tilbudet folk har nærmest. Det er også lett å få tak i bøker og å gå på kino. Kunstgalleri og museer er ikke så lett tilgjengelig, fire av ti bor under fem kilometer fra slike tilbud. Lengst avstand har vi til konsertsal og teaterlokale. Stort sett har ikke tilgangen til de ulike kulturtilbudene forandret seg mye fra 1991 til 2004. Det har likevel blitt noe dårligere tilgang til kino og bibliotek i denne perioden. Flest ville brukt kino dersom den var nærmere hjemmet. Få ville derimot gått mer i opera dersom de hadde et slikt tilbud nærmere hjemmet enn de har.

Flest på kino og idrettsarrangement

Andelen som bruker ulike kulturtilbud i løpet av et år og utviklingen i andelen brukere, varierer fra tilbud til tilbud. Kino er det tilbudet som brukes av flest personer i alderen 9-79 år. Dette tilbudet har hatt en økning i andelen brukere fra 58 prosent 1991 til 67 prosent i 2006. Det er også mange som går og ser på idrettsarrangement. Årlig brukerandel var på 59 prosent i 1994. Det var en nedgang til 55 prosent i 2004. Etter kino og idrettsarrangement er det folkebibliotek som flest bruker i løpet av et år. Andelen har vært svakt økende, fra 49 prosent i 1991 til 54 prosent i 2004.

Økning i teaterbesøk

Andelen som går på museer holdt seg på om lag samme nivå i 2004 som i 1991. I 1991 var andelen 41 prosent, mens den var 42 prosent i 2004. Besøksandelen på teater/musikal/revy har hatt en økning. Andelen besøkende var på 44 prosent i 1991 og 49 prosent i 2004. Også besøksandelen på kunstutstilling har hatt en ujevn utvikling, men variasjonene har likevel vært små; 41 prosent i 1991 og 42 prosent i 2004.

Konserter stadig mer populært

Andelen som har vært på konsert med populærmusikk og annet siste 12 måneder har hatt den største økningen fra 1991 til 2004, fra 32 prosent til 47 prosent. Også for konserter med klassisk musikk og annet har det vært økning. I 1991 var besøksandelen på 27 prosent, mot 37 prosent i 1997. Seinere har økningen stagnert og besøksandelen var på 35 prosent i 2004. Ballett- og danseforestillingenes besøksandel har økt. Mens besøksandelen var 8 prosent i 1991, var den 12 prosent i 2004. Opera-/operetteforestillingenes besøksandel har derimot ikke endret seg særlig mye i denne perioden. Den var på 5 prosent både i 1991 og 2004. Det har vært ubetydelige forandringer i nordmenns besøk på tros- og livssynsmøter; andelen siste 12 måneder var 39 prosent i 1994 og 40 prosent i 2004.

65 prosent har aldri vært på opera

Kun 1 prosent har aldri vært på kino, og rundt 4-6 prosent har aldri vært på museum, teater/musikal/revy, folkebibliotek eller idrettsarrangement. Rundt 20 prosent har aldri vært på populærkonsert og annet eller på kunstutstilling. I overkant av 25 prosent har aldri vært på konsert med klassisk musikk og annet. Omtrent 65 prosent har aldri vært på opera/operette, og rundt 60 prosent har aldri vært på ballett- eller danseforestilling. Det er bare for bruken av den siste typen kulturtilbud at det er en liten nedgang fra 1994 til 2004.

Bruk av ulike kulturtilbud henger sammen

De som går på opera/operette besøker også i større grad enn gjennomsnittet av befolkningen teater- og ballett-/danseforestillinger. De som går på idrettsarrangement, går derimot i mindre grad enn gjennomsnittet på opera/operette. De som går på populærkonserter og annet, går på sin side mye på kino og idrettsarrangement.

Størst interesse for idrett og populærkonserter

Interessen for å bruke de ulike kulturtilbudene har vært nokså stabil mellom 1994 og 2004. Størst interesse er det for å gå og se på idrettsarrangement og populærkonserter. Interessen er minst for å gå på ballett og opera. Museum er det kulturtilbudet der nedgangen i interesse har vært mest tydelig i denne perioden.

Flere ser norsk film

Blant de ulike sjangere innenfor kulturtilbudene ser vi at besøk på norske filmer har hatt en viss økning de seinere åra, selv om filmer fra USA fremdeles er de dominerende. Krim, komedier og familiefilm er stadig mest populært. Besøk på moderne ballett/dans øker i forhold til klassisk ballett. Det er mye besøk på korkonserter og

stadig mer besøk på pop-/rock-konserter. På kunstutstillinger ser vi mest maleri, men det har vært en økning i besøket på utstillinger med foto-/videokunst. Folke-museene har størst andel av museumsbrukerne. Fotball har mer enn halvparten av tilskuerne til idrett. Fire av fem som går på kulturfestival, går på musikkfestival.

En av tre spiller instrument

En av tre nordmenn kan spille instrument. Dette har holdt seg temmelig stabilt i hele perioden fra 1991 til 2004. Det er gitar og piano som spilles mest. Blant dem som er med i ulike former for organiserte sang- eller musikkgrupper, er de fleste med i kor eller sanggruppe. Dans er mest organisert gjennom kulturskolen. En av tre har vært aktive på idrettsarrangement siste to år. Fotballspill dominerer.

Kjønn er et kulturbruksskille

Kvinner er mer aktive kulturbrukere enn menn. Kvinner går mer på opera/operette. De går også i større grad på ballett-/danseforestillinger, på kunstutstillinger, på konserter, på teater/musikal/revy, på tros-/livssynsmøter og på bibliotek. Kvinner låner også flere bøker på bibliotek enn menn gjør. Det er også færre aldri-brukere av ulike kulturtilbud blant kvinner enn blant menn. Dessuten er kulturinteressen større blant kvinner enn blant menn.

Det er likevel unntak: Ivrige museumsbesøkende er like ofte menn som kvinner. Dessuten er det menn som går mest på idrettsarrangement.

Flere konsertbesøk for begge kjønn

Den økningen som har funnet sted mellom 1991 og 2004 når det gjelder andelen som går på konserter, gjelder både menn og kvinner. Det samme gjelder økningen i kinobesøk, besøk på teater/musikal/revy og ballett-/danseforestillinger. Økningen

i biblioteksbesøk gjelder derimot bare kvinner.

Kvinner og menn velger ulikt repertoar

Når menn og kvinner går på teater eller kunstutstilling, velger de omtrent de samme tilbudene. Går de derimot på kino, velger menn i større grad krim, mens kvinner i større grad velger familiefilmer. Menn velger i større grad tekniske museer, mens kvinner heller velger kunstmuseer. Kvinner går i større grad på klassisk ballett i forhold til menn når de går på ballett- eller danseforestillinger.

I motsetning til blant menn er det de yngste kvinnene som oftest går på idrettsarrangement. Og de går mer på håndballkamper enn menn gjør. Egenaktiviteten på idrettsbanen er større blant gutter og menn enn blant jenter og kvinner i alle aldre. Når de spiller instrument, velger kvinner i større grad piano, mens gitar helst blir foretrukket blant menn.

De unge er storbrukerne av kultur

Det er de unge som er storbrukere av kultur. Lite-brukerne er helst eldre menn, mens det er flest aldri-brukere blant barn. Lavest gjennomsnittsalder finner vi blant kinopublikummet, mens operapublikummet har høyest gjennomsnittsalder. En av fem eldre går ikke på noe kulturtilbud i løpet av året. Det er likevel slik at en økende andel godt voksne benytter seg av kulturtilbud som kino, teater, konserter, museer og kunstutstillinger.

Det er særlig unge og yngre voksne som går mye på kino, men det er færre kino-besøk i løpet av tolv måneder i de siste åra i denne gruppen enn det har vært tidligere. De unge er også de som helst går på kulturfestival, og de går mye på ballett/dans. Barn og unge går mest på folkebibliotek, men det er synkende boklån blant de

unge. De godt voksne går mest på klassiske konserter og annet samt på kunstutstilling. Det er lite aldersskille i bruken av scene-kunst.

Revy og komedie er noe som tydeligvis appellerer til alle aldersgrupper. Når de går på kunstutstilling, ser unge mer på foto-/videokunst enn det andre gjør. Når de går på kulturfestivaler, velger de unge i første rekke å gå på festivaler med pop/rock, mens de eldre helst går for å høre på klassisk musikk.

Færre barn kan spille instrument

Tall for egenaktiviteter viser at det er færre barn som kan spille instrument nå enn på 1990-tallet. Elektrisk orgel og trekkspill er de instrumentene vi spiller som er jevnest fordelt aldersmessig. Når barn er aktive på idrettsplassen, spiller halvparten av dem fotball.

Utdanning og kulturbruk henger sammen

Utdanning henger sterkt sammen med bruk av kulturtilbudene. Storbrukere har høy utdanning.

Det er stor forskjell i kulturbruk etter utdanning også i ulike aldersgrupper. Aldri-brukere synker klart med økende utdanning. Det har likevel vært en tendens de seinere åra til at økningen i kulturbruk har vært størst blant dem med lavest utdanning.

Selv om konsertbesøk øker i alle utdanningsgrupper, er det likevel mest konsertbesøk blant dem med høy utdanning. Det samme gjelder teaterbesøk, biblioteksbesøk, inkludert boklån, museumsbesøk, besøk på kunstutstillinger, på kino og besøk på både opera/operette og ballett/dans. Utdanning skiller like mye i 2004 som tidligere ved besøk på kunstutstillinger og

museumsbesøk. Det er kun ved besøk på idrettsarrangement at vi finner liten sammenheng med utdanning.

Det er en klar sammenheng mellom høy utdanning og interesse for kulturbruk. Har foreldrene høy utdanning, har det også positiv sammenheng med kulturinteressen til barna deres. Kino og idrett er likevel mest populært blant barn uansett foreldrenes utdanning eller inntekt.

Inntekt påvirker kulturbruken

Bruk av kulturtilbudene øker stort sett med økt husholdningsinntekt. Likevel finner vi mest kulturbruk blant dem med høy utdanning og middels inntekt. Storbukere av kultur har høy utdanning, men lav inntekt. Konsertbesøk er eksempel på kulturbruk der høy inntekt har positiv betydning. Det samme gjelder besøk på idrettsarrangement. Inntekt har derimot liten sammenheng med biblioteksbruk.

Forskjeller mellom by og land

Det er store forskjeller i tilgjengeligheten til og bruk av kulturtilbud i ulike bostedsstrøk. Det er et klart skille mellom by og land i kinobesøk; en betydelig større andel går på kino per år i de større byene enn på landsbygda. Det samme gjelder blant annet kunstutstillinger, museer og opera/operette. Likevel har nær 50 prosent av befolkningen i Oslo aldri vært på opera eller operette. Tilgjengeligheten til kino og bibliotek er dessuten synkende i Oslo og de andre byene. Blant annet er det et synkende antall bibliotek. Det er liten forskjell i besøk på idrettsarrangement mellom by og land. De som bor i spredtbygde strøk er mest på tros- og livssynsmøter.

CD og DVD overtar markedet

I hele perioden fra 1991 til 2006 har fjernsynet stått sterkt; omtrent 98 prosent av befolkningen har fjernsyn hjemme. Et

økende antall TV-kanaler, både norske og utenlandske, har blitt lansert i løpet av denne perioden. Videobåndspilleren har også spredt seg kraftig, fra en tilgang på 0 prosent til 80 prosent på 20 år. I de seinere åra har tilgangen til videobåndspillerer begynt å synke, og DVD-spilleren har overtatt. Det har vært en forholdsvis sakte økning i hjemme-PC-tilgangen. Tilgangen til bredbånd for Internett har derimot vokst raskt, fra 2 prosent i 2000 til 63 prosent i 2006. 79 prosent hadde Internett i husholdningen samme år. På lydsiden dominerte kassettspilleren på 1990-tallet. CD-spilleren har de seinere åra overtatt markedet. MP3-spilleren er den nye konkurrenten, som i 2006 hadde en dekningsgrad på 44 prosent.

Fjernsyn brukes av flest

Fjernsyn er det mediet som flest nordmenn bruker i løpet av dagen. I 2006 var det 83 prosent som så på fjernsyn en gjennomsnittsdag. I 1991 var det 81 prosent som hadde sett på fjernsyn per dag. Vi kan dermed si at fjernsynet står minst like sterkt i dag som det har gjort tidligere. Videospilleren, iberegnet VHS og DVD, har aldri blitt den store konkurrenten til direkte-sendte program via TV-skjermen. Andelen som så på video/DVD en gjennomsnittsdag, var på 10 prosent både i 1991 og i 2006.

Trykte aviser taper terreng

I 1991 var det flere lesere av trykte aviser enn fjernsynslesere. I løpet av de siste 15 åra har andelen avislesere sunket fra 84 prosent til 74 prosent, det vi si 10 prosentpoeng. På samme måte som for trykte aviser har andelen brukere av radioen sunket de siste 15 åra. 71 prosent hørte på radio en gjennomsnittsdag i 1991. I 2006 var andelen sunket til 54 prosent. Ser vi på bruken av vinylplater, lydassetter, CD-plater og MP3-spillere under ett, finner

vi ikke noen tilsvarende nedgang for disse lydavspillingsystemene som vi finner for radioen. Andelen brukere per dag var lavest i 1996 med 37 prosent. Høyest var den i 2000, med 50 prosent. I 2006 var andelen 43 prosent. Andelen brukere har ligget på, eller i overkant av, 45 prosent i de siste åra.

Nye medietilbud vinner fram

At bruken av aviser og radio synker, kan ha sammenheng med at nye medier har hatt betydelig innpass på markedet de seinere åra. I 1994 var det 11 prosent som brukte hjemme-PC en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen økt til 51 prosent. Internett ble i 2000 brukt av 7 prosent av befolkningen en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen brukere per dag økt til 60 prosent.

Lesing av ukeblad, tidsskrifter og tegneserieblad noe ned

Blant de trykte massemediene utenom aviser har både ukeblad, tidsskrifter og tegneserieblad hatt en liten nedgang de siste 15 åra. Andelen som leste ukeblad en gjennomsnittsdag var på 21 prosent i 1991 mot 16 prosent i 2006. 18 prosent leste tidsskrift, fagblad og lignende en gjennomsnittsdag i 1991. I 2006 var andelen lesere per dag på 11 prosent.

Boklesingen har økt de seinere åra

Boklesingen så i en periode ut til å få samme skjebne som bladene. Men her har trenden snudd. 24 prosent leste bøker i fritiden en gjennomsnittsdag i 1991. Andelen sank til 17 prosent i 1997. I 2006 har andelen som leste bøker per dag, igjen kommet opp på 24 prosent.

Foto: Crestock

Mye tid foran skjermen

I gjennomsnitt brukte en nordmann tre og en halv time foran skjermen på fritida per dag i 2006, inkludert TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill. I 1994 var tiden cirka to timer og ett kvarter. I 2006 brukte vi omtrent to og en halv time til TV-seing, mot i underkant av to timer i 1991. Denne tiden brukte vi mest til å se på nyheter, serier og sport. I de seinere åra har det vært nedgang i oppslutningen om informasjonsprogram.

Selv om andelen radiolyttere har gått noe ned, har lyttertiden blant radiolyttere holdt seg nokså stabil. NRK P1 har vært og er fortsatt den dominerende kanalen. Etter 1994 har det vært et nokså jevnt forhold i andelen radiolyttere mellom ulike radiokanaler. Nyheter er den typen program som flest bruker tid på også i radio. På video/DVD har det blitt en økt seing på kjøpe-/leiefilmer, med mest krim/action og komedier.

Vi leser færre aviser

Vi leser færre trykte aviser per dag nå enn før. I 1994 leste vi i gjennomsnitt 1,6 aviser per dag. I 2006 har dette sunket til 1,3 aviser. Ukebladleserne leser i mindre grad de tradisjonelle ukebladene. Se og Hør har overtatt en større del av dette markedet. Blant bokleserne er romaner mest populært, og majoriteten av leserne leser utenlandske forfattere.

Det har de siste åra vært en økning på alle felter av Internett-bruken. Nesten fire av ti bruker Internett til å sende e-post i løpet av en dag,

og mer enn en av tre leser nyheter på nettet. En økt andel av befolkningen bruker hjemme-PC til daglig arbeid, men det er PC som praktisk hjelpemiddel til hjem/fritid som øker mest. De som bruker TV-spill, bruker i gjennomsnitt omtrent en time til dette per dag. PC-spill er noe mer utbredt enn TV-spill.

Menn og kvinner bruker i like stor grad TV, radio, CD-er og video

Menn og kvinner er like ivrige brukere av TV, radio og plater/kassetter/CD-er og video/DVD.

Kvinner bruker PC og Internett i langt mindre grad enn menn, men forskjellen minker.

Det er mer TV-spill blant menn enn blant kvinner. Totalt sett sitter menn mer foran en skjerm i løpet av en dag enn kvinner gjør.

Mest ukebladlesing og boklesing blant kvinner

Kvinner er de store ukebladleserne. Det er også kvinner som leser mest bøker. Den økningen som har funnet sted i boklesing de siste åra, gjelder begge kjønn. Det er helst menn som leser tegneserieblad og tidsskrifter, fagblad og lignende. Nedgangen i tidsskriftlesing de seinere åra gjelder i første rekke menn. Bøker de leser, finner menn i større grad i bokhandel enn det kvinner gjør. Det er helst kvinner som får sine bøker gjennom bokklubb. Kvinner leser i større grad norske forfattere enn det menn gjør.

Eldre kvinner har dårligst tilgang til nye medier

Mens aviser, radio og fjernsyn er nokså jevnt fordelt i alle aldersgrupper, har eldre, særlig kvinner, i mindre grad DVD-spiller, Internett inkludert bredbånd og

hjemme-PC. Det er unge, spesielt gutter, som har best tilgang til Internett.

Avisabonnement høyest blant eldre

Sju av ti abonnerer på avis. Avisabonnement er høyest blant de eldre, lavest blant de unge. Flere barn leser avis i husholdninger som abonnerer på avis, enn blant de husholdninger som ikke gjør det.

De unge bruker mest elektroniske medier

Mens det er betydelig økt elektronisk mediebruk blant de unge, er det en tydelig nedgang i lesing av trykte medier blant barn og unge. Nedgangen er mindre blant de yngre voksne. TV-skjermen okkuperes mest av barn og eldre, i mindre grad av unge. Det er mest videobruk blant barn og unge. Det er også de unge som i størst grad bruker Internett. Hjemme-PC-brukernes alder har økt, men de unge er fremdeles de ivrigste brukerne også av dette mediet.

Slår vi sammen tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill, ser vi at de unge bruker mest tid til skjermtitting totalt på fritiden, mens barn bruker minst tid foran skjermen. Hver fjerde ungdom ser sju timer eller mer på en skjerm per dag.

Radio og aviser mest ned blant barn og unge

Unge er de ivrigste lytterne til plater/kassetter og så videre, fulgt av barn og unge voksne. Det er færrest som lytter på radio, blant barn. Det er også blant barn og unge vi finner den største nedgangen i lytterandelen på radio de seinere åra. Men også blant de godt voksne har lytterandelen gått ned.

Eldre er de ivrigste leserne av trykte aviser. Det har vært en nedgang i andelen som leser avis per dag for unge. Andelen har holdt seg mer stabil for eldre. Mest ned-

gang i tid til avislesing har det vært blant unge og yngre voksne. Og det har nesten vært en halvering i antall aviser lest per dag blant unge de seinere åra. Omtrent en av fem unge leser bare Internett-utgavene av aviser.

Færre i alle aldre leser tidsskrifter

Lesere av tidsskrifter, fagblad og lignende har den høyeste gjennomsnittsalderen av samtlige medietilbud. Vi ser en nedgang i lesing av slike blader i alle aldersgrupper. Lavest gjennomsnittsalder finner vi blant tegneseriebladleserne. Det er naturlig nok barn og unge som er mest opptatt av tegneseriene. Det har vært en betydelig nedgang i tegneseriebladlesingen blant barn de seinere åra. Nedgangen gjelder begge kjønn, men særlig jenter. Det er lite aldersmessig skille i ukebladlesingen.

Boklesere stadig eldre

Gjennomsnittsalderen for boklesere har økt de seinere åra. Det er fremdeles barn som leser mest bøker, men de unge er de som leser minst. Barna er for øvrig den gruppen som bruker bibliotek mest for å skaffe seg de bøkene de leser.

Økt seing på TV-serier, nedgang for informasjonsprogram

TV-seerne ser i større grad på TV-serier nå enn tidligere. Dette gjelder alle aldersgrupper. Derimot er det færre som ser på informasjonsprogram. Det har vært en sterk nedgang for nyhetssendingene blant både barn og unge TV-seere. På den annen side har det vært økt bruk av TV-spill blant barn og unge.

Halvparten av 9-12-åringene spiller TV- eller PC-spill i løpet av en dag.

Høyt utdannede har bedre tilgang til nye medier

Det er en tydelig sammenheng mellom å ha høy utdanning og ha PC hjemme. Det samme gjelder tilgang til Internett hjemme, inkludert bredbånd. Det er også tydelig at personer med god husholdningsøkonomi i større grad har bredbånd enn andre. Det er dermed nokså naturlig at det er klar sammenheng mellom utdanning og bruk av hjemme-PC og Internett. Generell skjermtitting på fritiden er derimot lavere blant dem med høy utdanning enn blant dem som ikke har høy utdanning.

Mye avislesing uansett utdanning

Andelen som leser trykte aviser, er relativt høy i alle utdanningsgrupper. Nedgangen i antall leste aviser per dag gjelder alle, uansett utdanning og inntekt. Det er derimot tydelig at andelen som leser ukeblad, er lavest blant dem som har høy utdanning. Også høyt utdannede kvinner leser ukeblad i mindre grad enn de lavt utdannede kvinnene. De med høy utdanning leser i størst grad tidsskrift, fagblad og lignende. Nedgang i tidsskriftlesing gjelder likevel både for dem med høy og lav utdanning.

Det er fremdeles flest boklesere blant dem med høy utdanning. De med høy utdanning leser mer utenlandsk litteratur enn andre når de leser bøker. De høyt utdannede bruker dessuten bokhandelen mer enn andre for å skaffe seg de bøkene de leser. Ser vi på hvem som deltar mest som intervjuobjekter og skribenter i aviser og blad, er de høyt utdannede overrepresentert i forhold til andre.

Innledning

SSB har siden 1991 gjennomført omfattende undersøkelser om nordmenns kultur- og mediebruk, delvis finansiert av Kulturdepartementet og Norsk kulturråd, delvis av Medietilsynet og Telenor. Hovedtallene fra de enkelte undersøkelsene er allerede offentliggjort gjennom tabell- og figuroversikter i SSBs serier Rapportert og Statistiske analyser. Målet med disse publikasjonene har vært å gi et raskt og generelt overblikk over hovedresultatene i undersøkelsene, uten å gå dypere inn i materialet. SSB gir for øvrig også ut publikasjoner der tilgjengelig statistikk på kulturområdet er samlet. Disse publikasjonene er hovedsakelig basert på tall fra SSB, fra andre offentlige organisasjoner og fra interesseorganisasjoner. Den siste utgaven er «Kulturstatistikk 2005».

I denne publikasjonen har målet vært å få fram mer av dette datamaterialet, gi en mer samlendende oversikt og se de ulike svarene i undersøkelsene i sammenheng med hverandre. Undersøkelsene kan gi oss et bedre bilde av hvem som er kultur- og mediebrukere – og hvem som ikke er det. Vi kan også gå inn i mer spesifikke forhold og se på hvilke faktorer som påvirker bruken av kulturtilbud og medier, som interesse, tilgjengelighet, bosted og sosial status. Hvilke typer kulturbruk er for eksempel konsentrert om de større byene, og i hvilken grad samler kulturbruk hele

befolkningen? Går det an å snakke om at visse grupper i samfunnet har større glede av kulturmidlene enn andre? Hva kan vi i så fall si om ikke-brukerne i forhold til storbrukerne?

Målet har dels vært å gi et bilde av utviklingen på området de siste 10-15 åra – dels å gi en oppdatering: Hvordan er situasjonen i dag? Publikasjonen er en oppfølger av SA 13: «Kultur og medievaner» (Vaage 1996). Det er også bygget videre på en del av innholdet i SA 38: «Kultur- og fritidsaktiviteter» (Vaage 2000). Kultur- og medietilbud som ikke var med i de publikasjonene, slik som kulturfestivaler og Internett-bruk, er tatt med nå.

I denne publikasjonen blir det for en stor del benyttet tall fra Kultur- og medieundersøkelsen 2004, når det gjelder kulturbruk, som er de siste tilgjengelige resultatene for nordmenns bruk av kultur. For mediebruk er mye hentet fra Mediebruksundersøkelsen 2006, som er den siste mediebruksundersøkelsen som er gjennomført.

Publikasjonen er lagt opp på følgende måte: I de generelle delene om kultur- og mediebruk beskrives den samlede bruken av disse tilbudene, og de ulike tilbudene blir sammenlignet: profesjonelle tilbud og amatørtilbud, publikums generelle sam-

mensetning, interesse, tilgang og kulturbruk. I avsnittene om de enkelte kultur- og medietilbud ser vi nærmere på de sjangre som folk velger innenfor de enkelte tilbudene: Hvem ser hvilke typer TV-program, kinoforestillinger og så videre. Vi er også innom folks egenaktivitet innenfor kultur- og mediefeltet.

Det kan diskuteres om bøker og kino er kultur- eller medietilbud, og hvordan de bør defineres i forhold til andre slike tilbud. Det skillet som er gjort mellom ulike typer tilbud, henger først og fremst sammen med hva slags type aktivitet det innebærer å bruke disse tilbudene. Dette igjen har innvirkning på spørsmålsstillingen som er brukt i undersøkelsen, og der ved også på sammenligningsgrunnlaget når resultatene skal framstilles i tabeller eller figurer. Boklesing hører inn under de aktiviteter som mange utfører ofte, gjerne hver dag, som oftest hjemme, og der budskapet når, eller i hvert fall ønsket er å nå, en større anonym masse mennesker samtidig eller over kort tidsrom. På denne måten faller boklesingen innenfor samme ramme som fjernsynsseing og avislesing. Spørsmålsstillingen blir derfor foretatt på samme måte som for de andre mediene, der målet er daglig gjennomsnittsbuk.

Kinobesøk er derimot en aktivitet som de fleste foretar nokså sjelden. Det er en aktivitet som man selv må oppsøke utenfor hjemmet, en handling i fellesskap med andre til dels ukjente mennesker. Dette er på linje med kulturaktiviteter som teaterbesøk, museumsbesøk, besøk på idrettsarrangement og så videre. Derfor er det mest hensiktsmessig å plassere kinobesøk i denne gruppen og bruke en spørsmålsformulering som er i samsvar med det, det vil si bruk i løpet av de siste tolv måneder.

Forskjellige sjangerinndelinger er ikke presise, og kan neppe bli det heller, i en slik generell undersøkelse der befolkningen som helhet er undersøkelsesobjektet. Målet med disse sjangerinndelingene har vært å gi et bilde av kultur- og mediebruk som lodder noe dypere enn bare å gi tall for ulike kulturformer. Dessuten er det vanskelig å gi noen eksakte skillelinjer i kunst og kultur; ulike former tangerer og glir over i hverandre, noe som kanskje kan sies å være kunstens vesen, en sammenmelting av ulike former. Det er likevel et mål at tallene i disse undersøkelsene kan gi en idé om hva som er mest toneangivende innenfor ulike kunst- og kulturformer.

Kultur- og mediebruksundersøkelsene i korte trekk

Kultur- og mediebruksundersøkelsene som datamaterialet til denne publikasjonen er hentet fra, er intervjuundersøkelser gjennomført blant et landsomfattende utvalg i alderen 9 til 79 år. Tallene er hentet fra undersøkelsene i 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. I hver av undersøkelsene har omtrent 2 000 personer deltatt. Intervjuene er fordelt på alle ukedager og på fire perioder av året: mars, juni, september og desember. Hoveddelen av intervjuene er gjennomført i løpet av de tre første ukene i hver av disse månedene. Svarene i undersøkelsen gir dermed et bilde av daglig mediebruk i gjennomsnitt over ulike deler av året.

Mål for kulturbruk

Spørsmålene om bruk av kulturtilbud gjelder de tolv siste månedene. For hvert kulturtilbud intervjuobjektene har besøkt innenfor dette tidsrommet, blir det i tillegg spurt om antall besøk, hvor lenge det var siden siste besøk og hva slags forestilling, utstilling eller arrangement dette dreide seg om.

Kulturtilbud som inngår i denne publikasjonen er

Kino, teater/musikal/revy, opera/operette, ballett-/danseforestilling, konsert med klassisk musikk, konsert med populærmusikk, kunstutstilling, museum, folkebibliotek og idrettsarrangement. For 2004 er også kulturfestival og tros-/livssynsmøte tatt med.

Mål for mediebruk

Spørsmålene om mediebruk gjelder dagen før intervjuet fant sted. For hvert massemedium intervjuobjektene hadde benyttet denne dagen, ble det stilt oppfølgingsspørsmål om hvor lang tid som ble brukt på mediet, og nærmere hva slags bok som ble lest denne dagen, hvilke fjernsynskanaler som ble sett på, og så videre.

Massemedier som inngår i undersøkelsene er

Avis, ukeblad, tegneserieblad, tidsskrift, bok, plate/kassett/CD, video, radio, fjernsyn, hjemme-PC, Internett og TV-spill.

Foto: Torbjørn Tjersberg

Viktige begrep

Folkebibliotek: Omfatter folkebibliotek med filial og bokbuss.

Klassisk musikk og annet: Omfatter klassisk musikk, samtidsmusikk, kirkemusikk og kor.

Populærmusikk og annet: Omfatter rock, pop, jazz, viser, country & western, folkemusikk, korps og janitsjarmusikk.

Kunstutstilling: Omfatter billedkunstutstilling og utstilling av kunsthåndverk.

Avistyper: *Distriktsavis* omfatter aviser som utkommer utenfor Oslo, med mer enn fire utgaver per uke. *Lokalavis* omfatter aviser med fire eller færre utgaver per uke. *Oslo-aviser* er aviser som utkommer i Oslo, med mer enn fire utgaver per uke. Dagbladet/VG er skilt ut spesielt.

Boklesing: Bøker som leses på fritida. Bøker som brukes i forbindelse med arbeid, skole eller annen utdanning, regnes ikke med. Høytlesing for barn er heller ikke med i statistikken over boklesing.

Tidsskrift: Omfatter tidsskrift, foreningsblad og lignende.

Video: Omfatter egenprodusert video, opptak av fjernsynsprogram og kjøpt eller leid videofilm. Både VHS-kassetter og DVD-plater er med i begrepet video.

Hjemme-PC: Omfatter PC (Personlig Computer) eller annen type hjemmedatamaskin.

Utdanning (16-79 år): Utdanningsnivå er beregnet på grunnlag av opplysninger om samlet allmennutdanning og yrkesutdanning. Grupperingen bygger på Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk (Standarder for norsk statistikk nr. 7). Utdanning er beregnet for aldersgruppen 16-79 år. Fra og med 2005 er følgende inndeling brukt: *Ungdomsskolenivå:* Utdanning med samlet varighet 7-9 år. *Videregående skole:* Utdanning med samlet varighet 10-12 år. *Universitet/høgskole, kort:* Utdanning med samlet varighet 13-16 år. *Universitet/høgskole, lang:* Utdanning med samlet varighet mer enn 16 år.

Yrkesstatus (16-79 år): Grupperingen bygger på Standard for yrkesklassifisering (NOS C 521). Yrkesstatus er beregnet for aldersgruppen 16-79 år.

Tettbygd/spredtbygd: Som tettbygde strøk regnes hussamlinger med minst 200 hjemmehørende personer der husene normalt ikke ligger mer enn 50 meter fra hverandre.

Utvalg, feilkilder og hovedtabeller for undersøkelsene som det er brukt materiale fra i denne publikasjonen, fins i de enkelte publikasjonene fra SSB om kultur- og mediebruksundersøkelsene.

De mest sentrale publikasjonene som er brukt i denne publikasjonen, er det gitt henvisninger til.

1. Kulturtilbud og kulturbruk generelt

1.1. Tilgang til kulturtilbud

For å kunne bruke ulike kulturtilbud, er det viktig at det fins tilbud i rimelig avstand fra der man bor.

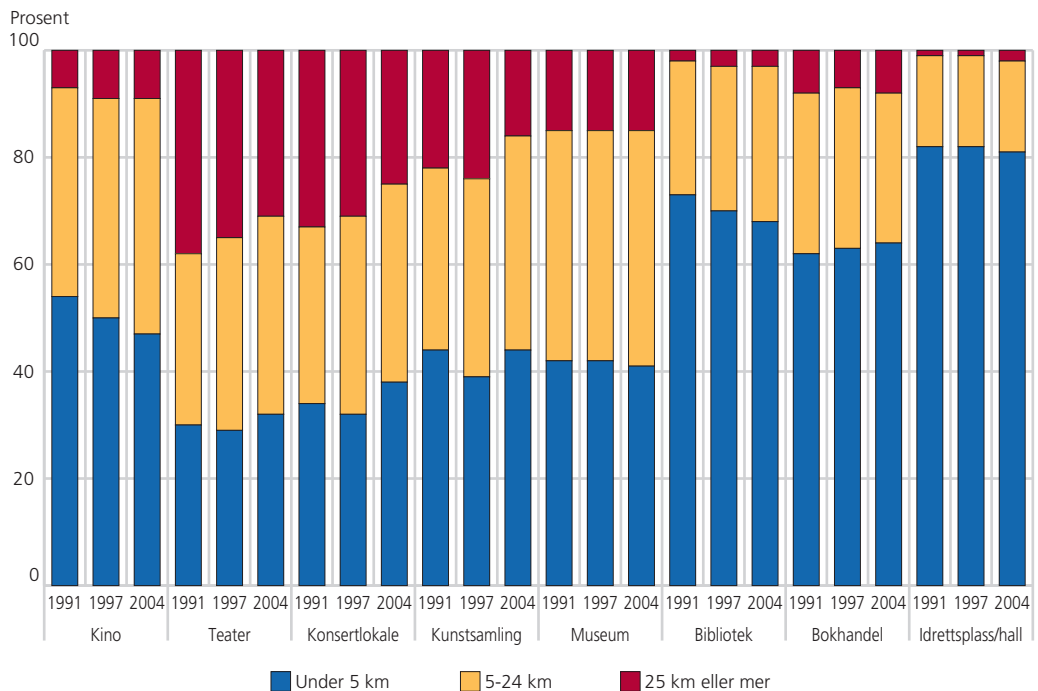
Norge er et langstrakt, kupert og tynt befolknet land. Kulturtilbudene er derfor ulikt fordelt, avhengig av hvor i landet man bor. Figur 1.1. viser avstanden den gjennom-

snittlige nordmann har til ulike kulturelle tilbud og hvordan utviklingen har vært fra 1991 til 2004.

Idrettsplasser er nærmest

Det tilbudet flest har god tilgang til er en idrettsplass eller idrettshall. I 1991 var det 82 prosent som hadde under 5 kilometer til et slikt tilbud. I 2004 var andelen 81

Figur 1.1. Avstand til ulike kulturtilbud i 1991, 1997 og 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

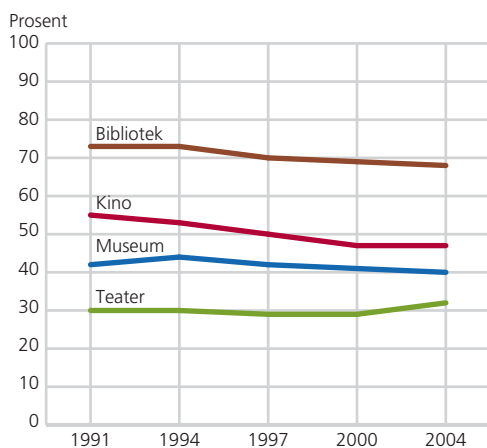
prosent. Andelen som hadde 25 kilometer eller mer var 1 prosent i 1991 og 2 prosent i 2004. Det er derfor ikke grunnlag for å si at det har vært noen endring.

Lett å få tak i bøker og å gå på kino

Bibliotek eller offentlig boksamling er også et kulturtilbud som er lett tilgjengelig for de fleste. I 1991 hadde 73 prosent og i 2004 hadde 68 prosent kortere enn 5 kilometer til et slikt tilbud. Henholdsvis 2 og 3 prosent hadde 25 kilometer eller mer til dette kulturtilbudet. Disse tallene er i tråd med antallet bibliotek, som har sunket betydelig de seinere åra (Pettersen 2006).

Bokhandel er en annen måte å få tak i bøker på. Også slike tilbud er det god tilgang til. I 1991 var det 62 prosent som hadde under 5 kilometer til bokhandel. I 2004 var andelen 63 prosent. Kino eller lokale med jevnlig spillefilmframvisninger er det også mange som har i nærheten. I 1991 var det 55 prosent som bodde under 5 kilometer fra et slikt tilbud, i 2004 var andelen 45 prosent.

Figur 1.2. **Andel som bor under 5 km fra nærmeste kino, teater, museum og bibliotek. 1991-2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

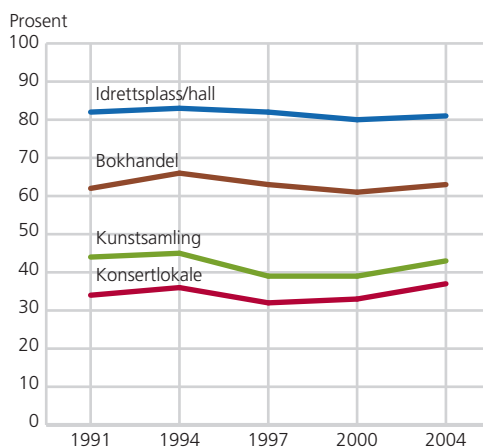
Fire av ti bor under 5 kilometer fra kunstgalleri og museum

I 1991 var det 44 prosent som hadde under 5 kilometer til nærmeste galleri eller lokale med jevnlig kunstutstillinger. I 2004 var andelen 43 prosent. Lignende tall gjelder for museum. I 1991 var det 42 prosent som hadde under 5 kilometer til et slikt tilbud, i 2004 var det 40 prosent.

Lengst avstand til konsertsal og teater

De tilbudene vi har lengst vei til er konsertlokaler og teatre. I 1991 var det 34 prosent som bodde under 5 kilometer fra nærmeste konsertsal eller lokale med jevnlig musikkarrangement. I 2004 var andelen 37 prosent. I 1991 var det 38 prosent som hadde 25 kilometer eller mer til et slikt kulturtilbud. I 2004 var andelen sunket til 25 prosent. Teater eller lokale med jevnlig teaterforestillinger var det 30 prosent som hadde under 5 kilometer til i 1991, 32 prosent i 2004. 38 prosent hadde 25 kilometer eller mer til et slikt kulturtilbud i 1991, 31 prosent i 2004.

Figur 1.3. **Andel som bor under 5 km fra nærmeste konsertlokale, kunstsamling, bokhandel og idrettsplass/-hall. 1991-2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Dårligere tilgang til kino og bibliotek

Figur 1.2 og 1.3 viser utviklingen i andelen som bor under 5 kilometer fra de ulike kulturtilbudene gjennom alle undersøkelsene fra 1991 til 2004. De viser at det ikke har vært store endringer i tilgangen til noen av tilbudene i løpet av disse åra. Likevel er det tydelig at det har vært en liten men jevn nedgang i tilgangen til kinolokaler og bibliotek. For de andre tilbudene har det vært små endringer. Vi har vært inne på, slik det går fram av figur 1.1 at det likevel har vært visse positive endringer for teatre og konsertlokaler. Det har vært en nedgang i andelen som bor 25 kilometer eller mer fra slike kulturtilbud.

Store forskjeller i kulturtilgang i ulike bostedsstrøk

Tabell 1.1 viser at det både i 1991 og i 2004 var mye bedre tilgang til de ulike kulturtilbudene blant dem som bor i byene i forhold til dem som bor mindre tettbygde strøk og spesielt i forhold til spredtbygde strøk. I spredtbygde strøk er tilgangen til lokaler for teaterforestillinger og konsertlokaler særlig lav. Det tilbudet der forskjellen er minst mellom ulike bostedsstrøk, er tilgangen til idrettsplass eller idrettshall. Her er det liten forskjell mellom byer og mindre tettbygde strøk, og nær 50 prosent i spredtbygde strøk bor under 5 kilometer fra et slik tilbud.

Tilgang til kino og bibliotek mest ned i byene

Nedgangen i tilgang til kino og bibliotek mellom 1991 og 2004 har særlig skjedd i byene. Økningen i tilgang til konsertlokale har særlig foregått i mindre tettbygde og i spredtbygde strøk.

Dårligere tilgang til kino og bibliotek også i Oslo

Tabell 1.2 viser tilgangen til ulike kulturtilbud i 1991 og 2004 for befolkningen i Oslo, som stort sett regnes for å ha det beste tilbudet i landet på dette feltet. Tallene viser at det også i Oslo har vært en nedgang i andelen som bor under 5 kilometer fra kino og bibliotek. Her har det også blitt færre som har kort avstand til idrettsplass eller idrettshall. Ellers følger Oslo trenden

Tabell 1.2. **Andel Oslo-boere som har under 5 km til ulike kulturtilbud. 1991 og 2004. Prosent**

	Oslo	
	1991	2004
Lokale for kinoforestillinger	71	60
Lokale for teaterforestillinger	39	50
Konsertlokale	39	49
Galleri/kunstsamling	57	52
Museum	56	53
Bibliotek/offentlig boksamling	95	83
Bokhandel	89	93
Idrettsplass/-hall	100	89
Antall svar	186	200

Tabell 1.1. **Andel som har under 5 km til ulike kulturtilbud, etter bostedsstrøk. 1991 og 2004. Prosent**

	Tettbygd 100 000 el. flere		Tettbygd 20 000-99 000		Tettbygd under 20 000		Spredtbygd strøk	
	1991	2004	1991	2004	1991	2004	1991	2004
	Lokale for kinoforestillinger	65	54	73	62	57	53	22
Lokale for teaterforestillinger	44	49	45	46	27	31	6	8
Konsertlokale	45	48	49	52	34	40	5	12
Galleri/kunstsamling	56	53	61	59	46	46	11	17
Museum	52	49	49	56	45	43	21	19
Bibliotek/offentlig boksamling	88	80	82	75	78	79	41	38
Bokhandel	85	89	81	78	66	66	17	27
Idrettsplass/-hall	97	91	90	93	88	89	49	55
Antall svar	370	422	363	383	845	606	400	393

som viser at teater og konsertlokale har blitt lettere tilgjengelig.

Høyt utdannede bor på steder med lettere tilgang til kulturtilbud

Tall fra 2004-undersøkelsen viser at personer med høyere utdanning i større grad bor i byer enn de med lav utdanning. Blant dem som har utdanning utover videregående skole er det 52 prosent som bor i tettbygde strøk med 20 000 innbyggere eller mer, mens andelen er 34 prosent blant dem som ikke har videregående utdanning. Dette har betydning for tilgjengeligheten av kulturtilbud. Tabell 1.3 viser at alle kulturtilbud er lettere tilgjengelig for dem med høy utdanning enn for dem med lav utdanning. Dette forholdet var temmelig tydelig både i 1991 og i 2004.

Flest ville brukt kino mer dersom den var nærmere hjemmet

I undersøkelsen i 1994, 1997 og 2000 ble det stilt spørsmål til dem som bor minst 25 kilometer unna ulike kulturtilbud, om økt tilgjengelighet til tilbudene ville føre til økt bruk av dem. Dette gjelder i ulik grad for de ulike tilbudene. Tabell 1.4 viser at blant dem som bor minst 25 kilometer unna en kino, ville 54 prosent gå oftere på kino i 1994 dersom de hadde et slikt tilbud nærmere hjemmet. I 1997 og i 2000 var

andelen lavere. Fremdeles er likevel kino det kulturtilbudet flest ville bruke mer dersom de hadde et tilbud nærmere også i de seinere åra. Dette til tross for at tilgangen til kinotilbud har vært noe synkende og kinobesøket har økt. Muligens har viljen til å reise lenger for å gå på kino økt i disse åra.

Etter kino er det teater flest ville ha besøkt mer, dersom de hadde et slikt tilbud nærmere hjemmet sitt. Denne andelen har holdt seg temmelig stabil i de åra vi har målt dette. Dette kan vi se i sammenheng med at det har vært svært liten endring i andelen som har slikt tilbud i nærheten mellom 1991 og 2004.

Tabell 1.4. **Andel som ville bruke ulike kulturtilbud oftere dersom de hadde dem i nærheten, blant personer som bor minst 25 kilometer unna nærmeste lokale/sted hvor slike kulturtilbud er jevnlig tilgjengelig. 1994, 1997 og 2000¹. Prosent**

	1994	1997	2000
Kino	54	39	43
Teater	35	37	34
Populærkonsert	27	24	25
Museum	20	14	9
Bibliotek	16	16	4
Idrettsarrangement	14	23	11
Kunstutstilling	13	10	11
Klassisk konsert	11	11	11
Opera	8	8	7

¹ Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2004.

Tabell 1.3. **Andel som har under 5 km til ulike kulturtilbud, etter utdanning. 1991 og 2004. Prosent**

	Ungdomsskole		Videregående skole		Univers./høgskole, kort		Univers./høgskole, lang	
	1991	2004	1991	2004	1991	2004	1991	2004
Lokale for kinoforestillinger	51	42	54	46	66	55	62	57
Lokale for teaterforestillinger	27	27	29	30	40	39	34	42
Konsertlokale	33	28	32	36	43	44	38	47
Galleri/kunstsamling	39	35	43	40	54	52	54	55
Museum	40	35	41	39	47	50	53	52
Bibliotek/offentlig boksamling	70	61	73	67	76	73	79	77
Bokhandel	58	56	63	61	72	72	71	78
Idrettsplass-/hall	77	77	82	80	87	85	90	89
Antall svar	399	267	983	812	175	340	222	164

Etter kino og teater er det populærekonserter som nordmenn helst ville benytte mer dersom de i større grad hadde slike tilbud i nærheten. Disse tallene har på samme måte som teater vært temmelig stabile fra 1994 til 2000, og har ligget rundt 25 prosent.

Som vi har sett over, har andelen som har nær tilgang til museer holdt seg nokså stabil fra 1991 til 2004. Andelen som ville ha besøkt museer oftere dersom de i større grad hadde slike tilbud i nærheten, har derimot sunket betydelig fra 1994 til 2000. Mens andelen var 20 prosent i 1994, var den bare 9 prosent i 2000.

Kunstutstilling, klassisk musikk og opera er de tilbudene folk som bor 25 kilometer unna eller mer, i minst grad ville bruke mer dersom de hadde dem nærmere hjemstedet. For alle tilbudene har andelen ligget i nærheten av 10 prosent, og endringen har vært liten fra 1994 til 2000.

Siden både folkebibliotek og idrettsplasser er lett tilgjengelig for de aller fleste, er få personer med i tallene over de som bor minst 25 kilometer unna slike tilbud. Derfor er tallene ustabile og usikre for disse tilbudene.

Få ville gått mer i opera om den var nærmere hjemmet

Bedre tilgjengelighet ville slå ulikt ut for forskjellige aldersgrupper. De unge ville i størst grad økt besøket på kino dersom de bodde nærmere slike tilbud. Blant dem i alderen 16-24 år som bor mer enn 25 km unna et kinolokale ville 65 prosent gå mer på kino dersom de hadde en kino som var nærmere hjemstedet sitt. Det er de middelaldrende (45-66 år) som i særlig grad ville ha økt besøket på teater, museer, opera, kunstutstillinger og klassiske konserter. Det er likevel bare 12 prosent i denne aldersgruppen som ville ha gått på opera i større grad dersom de hadde et slik tilbud

nærmere hjemstedet sitt. For teater er det tilsvarende tallet 44 prosent.

Utdanning har også en viss betydning for ønsket om å ha kulturtilbud i nærheten. Blant dem med høy utdanning som bor minst 25 km unna de ulike tilbudene, er det særlig økt tilgang til lokaler med klassisk konsert og opera det legges vekt på. I noen grad også teater. Derimot er det ikke noen klar sammenheng mellom utdanning og om man oftere ville gå på kino, populærkonserter, kunstutstillinger eller museer dersom slike tilbud var nærmere hjemstedet. (Tallgrunnlaget er for lite til å vurdere idrettsarrangementer og bibliotek i denne sammenhengen.)

Det er mulig å tolke resultatene som et uttrykk for at kulturbruk er et produkt både av tilgjengelighet og interesse.

1.2. Kulturbrukerne

Klar økning og flest på kinobesøk

Andelen som bruker ulike kulturtilbud og utviklingen i andelen brukere fra 1991 til 2004, varierer fra tilbud til tilbud. Kino er det tilbudet som brukes av flest personer. Dette tilbudet har også hatt en økning i andelen brukere fra 1991 til 2004. Mens 58 prosent var på kino i løpet av de siste 12 månedene i 1991 var andelen økt til 68 prosent i 2004. Økningen har vært nokså stabil i disse åra.

Høyest besøksandel på idrettsarrangement i OL-året 1994

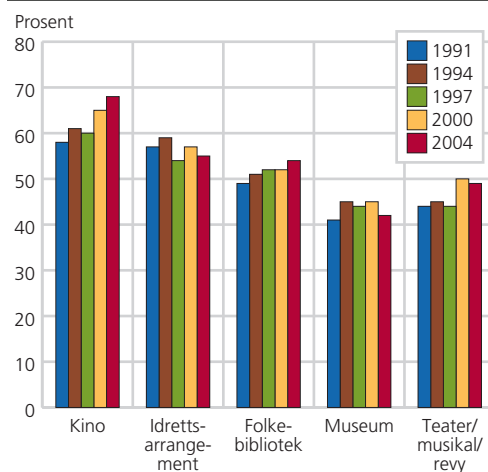
Det er også mange som går og ser på idrettsarrangement. Høyest brukerandel, 59 prosent, var det i løpet av disse åra i 1994. Dette har sannsynligvis sammenheng med at de olympiske vinterlekene ble arrangert på Lillehammer det året. I 2004 var det en andel på 55 prosent som hadde

vært og sett på idrettsarrangement de siste 12 måneder.

Økning også for bruk av folkebibliotek

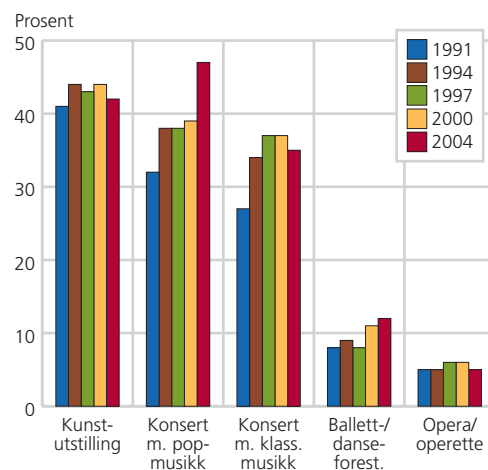
Etter kino og idrettsarrangement er det folkebibliotek som flest bruker i løpet av et år. Andelen har vært svakt økende, fra 49 prosent i 1991 til 54 prosent i 2004.

Figur 1.4. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1.5. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Økning for teater, ikke for museer

Andelen som går på museer per år har hatt en noe ujevn utvikling fra 1991 til 2004. Andelen har likevel holdt seg på om lag samme nivå i 2004 som i 1991. I 1991 var andelen 41 prosent, mens den var 42 prosent i 2004. Besøksandelen på teater/musikal/revy var på 1990-tallet omtrent på samme nivå som museumsbesøket, men har i 2000 og 2004 hatt en økning. Andelen besøkende var på 44 prosent i 1991 og 49 prosent i 2004.

Også besøksandelen på kunstutstilling har hatt en ujevn utvikling, men variasjonene har likevel vært små; mellom 41 prosent i 1991 og 44 prosent i 1994. I 2004 var besøksandelen på 42 prosent.

Sterk økning for konserter

Andelen som har vært på konsert med populærmusikk o.a. har hatt den største økningen fra 1991 til 2004. Mens besøksandelen siste 12 måneder var på 32 prosent i 1991, har det vært en nokså jevn stigning til 47 prosent i 2004. Også for konserter med klassisk musikk o.a. har det vært økning, men bare mellom 1991

og 1997. I 1991 var besøksandelen på 27 prosent, mot 37 prosent i 1997. Seinere har økningen stagnert og besøksandelen var på 35 prosent i 2004.

Ballett- og danseforestillingenes besøksandel har økt fra 1991 til 2004. Denne økningen har skjedd etter årtusenskiftet. Mens besøksandelen var 8 prosent i 1991, var den 12 prosent i 2004. Opera/operetteforestillingenes besøksandel har derimot ikke endret seg særlig mye i denne perioden. Den var på 5 prosent både i 1991 og 2004.

Kjønn er et kulturbruksskille

Et av de klare trekkene ved befolkningens kulturbruk er forskjellen mellom menn og kvinner. Tabell 1.5 viser at andelen som bruker de fleste kulturtilbudene, er atskillig høyere blant kvinner enn menn. Dette gjelder folkebibliotek, teater, kunstutstilling, klassisk konsert, ballett-/danseforestillinger og tros-/livssynsmøter. Denne forskjellen har holdt seg nokså stabil fra begynnelsen av 1990-tallet og fram til i dag. Det er bare for idrettsarrangementene at menn peker seg ut som mer aktive tilskuere enn kvinnene. Også denne forskjel-

Tabell 1.5. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kjønn. 1991, 1994, 1997 og 2004. Prosent**

	Menn					Kvinner				
	1991	1994	1997	2000	2004	1991	1994	1997	2000	2004
Kino	56	62	59	64	68	61	61	61	66	68
Idrettsarrangement	66	65	61	62	62	49	53	48	51	49
Folkebibliotek	46	44	46	46	47	52	57	58	59	61
Museum	41	45	47	46	42	41	46	40	44	42
Teater/musikal/revy	38	38	41	44	42	51	51	48	57	56
Kunstutstilling	37	38	38	41	37	45	50	48	47	47
Populærkonsert o.a.	35	39	41	42	46	30	37	35	37	47
Klassisk konsert o.a.	23	29	33	32	29	31	39	40	41	41
Ballett/dans	5	6	6	9	9	10	11	11	14	15
Opera/operette	4	5	4	6	4	6	6	7	6	7
Kulturfestival	..	..	..	..	28	..	..	..	..	28
Tros-/livssynsmøte	..	34	34	36	36	..	44	44	46	43
Antall svar	1 001	968	1 111	1 108	1 002	1 000	1 033	1 085	1 078	996

len har holdt seg stabil i de seinere åra. En analyse av kulturbruksdataene fra 1991 til 2000 viser at disse kjønnsforskjellene opprettholdes selv om det kontrolleres for andre bakgrunnsvariabler (Danielsen 2006). Analysen viser også at det samme gjelder for alder og utdanning, faktorer vi kommer tilbake til lenger ute i publikasjonen.

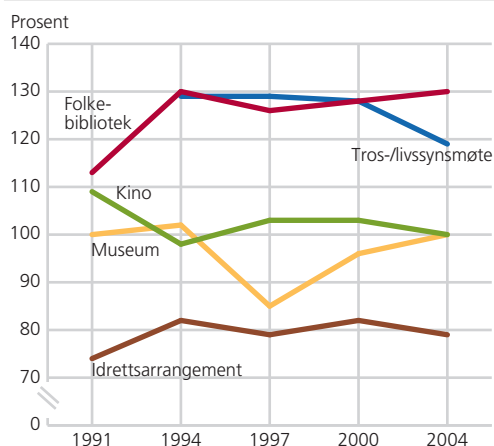
Andelen kvinner og menn som går på kino i løpet av et år, er nokså identisk. Den økningen som har funnet sted de seinere åra gjelder derfor begge kjønn. I tillegg til kino gjelder det både populærkonserter o.a., klassiske konserter o.a. og ballett-/danseforestillinger. Besøk på disse tilbudene har også økt for begge kjønn. For klassiske konserter skjedde økningen særlig på første del av 1990-tallet. Ellers finner vi en økning i andelen som går på folkebibliotek blant kvinner som vi ikke finner blant menn.

Kvinnene er mer aktive enn menn på de fleste kulturområder uansett utdanningsnivå. Dette gjelder folkebibliotek, teater, ballett-/danseforestillinger og tros-/

livssynsmøter. For klassiske konserter o.a. er kvinnenes andel betydelig høyere enn mennenes på alle utdanningsnivåer unntatt det høyeste. Her har mennene en liten overvekt. For opera/operette er det derimot slik at kvinnene har en klar overvekt på høyeste utdanningsnivå, mens forskjellen er mindre for de lavere utdanningsnivåene. Uansett utdanning er det temmelig lik andel mellom menn og kvinner for kinobesøk, museumsbesøk, populærkonserter o.a. og kulturfestivaler. På alle utdanningsnivåer er andelen som går og ser på idrettsarrangement høyere blant menn enn blant kvinner. Særlig er forskjellen stor blant personer som har kort universitets- eller høyskoleutdanning.

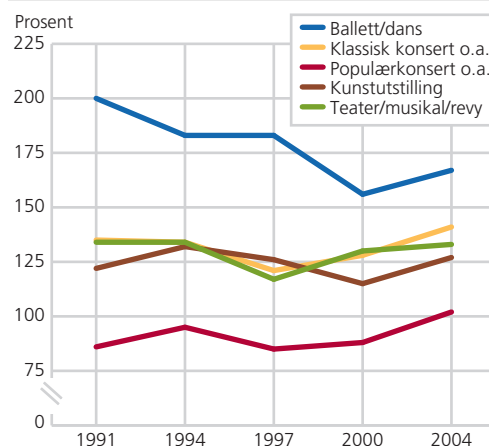
Figurene 1.6 og 1.7 viser kvinners besøksandel på ulike kulturtilbud siste 12 måneder fra 1991 til 2004 i forhold til menns besøksandel. 100 prosent markerer at andelen er lik mellom menn og kvinner. Hvor mye andelen er over 100 prosent indikerer i hvilken grad kvinner er mer aktive enn menn, og omvendt for under 100 prosent.

Figur 1.6. **Kvinnens besøksandel i forhold til menns besøksandel på ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1.7. **Kvinnens besøksandel i forhold til menns besøksandel på ulike kulturtilbud siste 12 måneder¹. 1991-2004. Prosent**

¹ Opera/operette er ikke tatt med her, fordi tallet på andelen brukere er så lavt at små forskjeller vil gi store utslag.

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Kvinner går mer på tros-/livssynsmøter og bibliotek enn menn

Figur 1.6 viser at kvinner er mindre aktive enn menn når det gjelder besøk på idrettsarrangement. Stort sett i hele perioden har kvinners andel av menns besøksandel ligget på rundt 80 prosent. Andelen som har vært på kino har stort sett ligget rundt 100 prosent, det vil si at menn og kvinner har hatt omtrent samme besøksandel i denne perioden. Kvinners andel på museum har også ligget rundt 100 prosent, men var nede på 85 prosent i 1997.

Når det gjelder besøk på folkebibliotek og tros- eller livssynsmøter, er kvinner tydelig overrepresentert i forhold til menn. Kvinnes andel har mest ligget rundt 130 prosent av mennenes, men hadde en andel på 113 prosent i 1991.

Stor forskjell i besøk på ballett/dans mellom kvinner og menn

Figur 1.7 viser forholdet i andelen brukere mellom menn og kvinner på samme måte som figur 1.6). Den viser at andelen kvinner som har vært på populærkonserter o.a. siste 12 måneder er omtrent på nivå

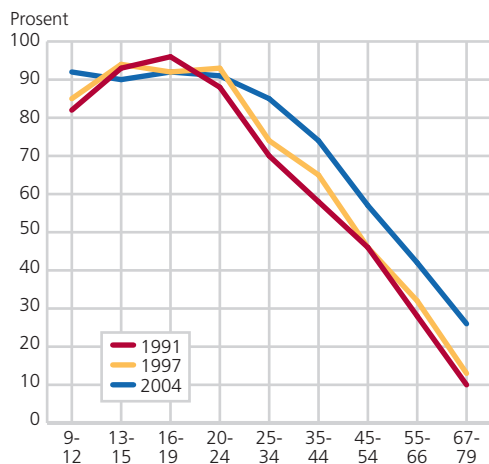
med menns andel. For besøk på klassiske konserter o.a., kunstutstillinger og teater/musikal/revy har kvinnes besøksandel ligget rundt 120 til 135 prosent av mennenes besøksandel. For besøk på ballett- eller danseforestilling er forskjellen særlig stor. Her var kvinners andel 200 prosent i forhold til menns besøksandel i 1991. Den sank så til omtrent 185 prosent i 1994 og 1997. Andelen var på cirka 150 prosent i 2000, for så å stige til omtrent 170 prosent i 2004. Det er tydelig at kvinner i langt større grad foretrekker å gå på ballett- eller danseforestillinger enn det menn gjør.

Tabell 1.6 viser forskjellen i andelen som brukte ulike kulturtilbud siste 12 måneder i 2004, mellom menn og kvinner med ulik utdanningsnivå. Tallene for kino viser at forskjellen mellom menn og kvinner varierer noe med utdanningsnivå. Blant personer med utdanning på ungdomsskolenivå og med høyere utdanning er kvinner noe mer aktive enn menn. Blant personer med videregående skole som høyeste utdanningsnivå er det derimot menn som er de mest aktive kinogjengerne. Forskjellene er

Tabell 1.6. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kjønn og utdanning. 2004. Prosent**

	Ungdomsskole		Videregående skole		Universitet/høgskole, kort		Universitet/høgskole, lang	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Kino	41	47	65	60	76	81	86	90
Idrettsarrangement	46	40	61	48	72	48	61	49
Folkebibliotek	36	45	38	54	57	73	53	70
Museum	34	29	34	33	49	53	66	66
Teater/musikal/revy	30	37	38	52	54	72	58	73
Kunstutstilling	26	25	29	43	54	68	67	70
Populærkonsert o.a.	28	25	48	47	62	62	59	65
Klassisk konsert o.a.	19	31	24	35	40	59	53	48
Ballett/dans	5	7	8	11	13	19	7	27
Opera/operette	5	2	2	7	8	8	7	15
Kulturfestival	15	14	30	29	32	32	32	37
Tros-/livssynsmøte	33	49	32	35	36	48	48	50
Antall svar	132	135	422	390	154	186	83	81

Figur 1.8. **Andel som har vært på kino siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

derimot ikke så store, så det er liten grunn til å legge så stor vekt på dem.

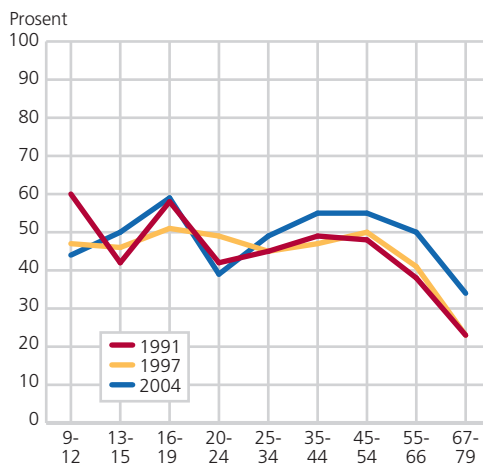
Menn mest på idrettsarrangement uansett utdanning

Tallene for besøk på idrettsarrangement er annerledes. Her er det systematisk høyere tall for menn enn for kvinner på alle utdanningsnivåene. Særlig er forskjellen stor blant dem med kort videregående utdanning.

Kvinner er i flertall på mange kulturtilbud stort sett uansett utdanning

Det omvendte finner vi for besøk på både folkebibliotek, teater/musikal/revy, tros-/livssynsmøte og ballett/dans. Her er kvinnes andel høyere enn menns på alle utdanningsnivåer. For besøk på kunstutstilling, klassisk konsert o.a. og opera/operette varierer forskjellen mellom kjønnene noe. Blant personer i de fleste utdanningsgruppene har likevel kvinner høyere besøksandel enn menn. Besøk på museum, kulturfestival og populærkonsert er nokså jevnt fordelt mellom menn og kvinner uansett utdanningsnivå.

Figur 1.9. **Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

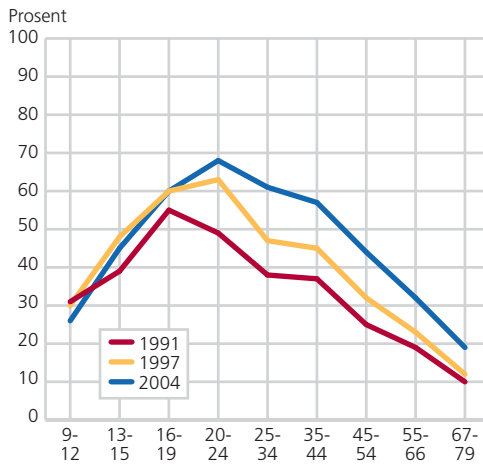
Sammenligner vi disse tallene med tall fra undersøkelsen i 1991 og 1994 (Vaage 1996), ser vi svært mye av det samme mønsteret. De klare forskjellene på alle utdanningsnivåer som vi fant for klassisk konsert o.a. og kunstutstilling i 1991/1994, finner vi ikke lenger i 2004.

De følgende figurene er eksempler på hvordan utviklingen har vært i andelen som har brukt noen kulturtilbud i forskjellige aldersgrupper.

Økende andel godt voksne går på kino, teater og populærkonserter og annet

Figur 1.8 viser at andelen som har vært på kino i både 1991, 1997 og 2004, har vært rundt 90 prosent blant barn og unge. Deretter har det vært en synkende kurve med økende alder. Denne kurven var brattere i 1991 og 1997 enn i 2004. Dette viser at voksne og eldre i noe større grad har gått på kino i løpet av de siste 12 måneder i de seinere åra enn tidligere.

Figur 1.10. Andel som har vært på konsert med populærmusikk o.a. siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent

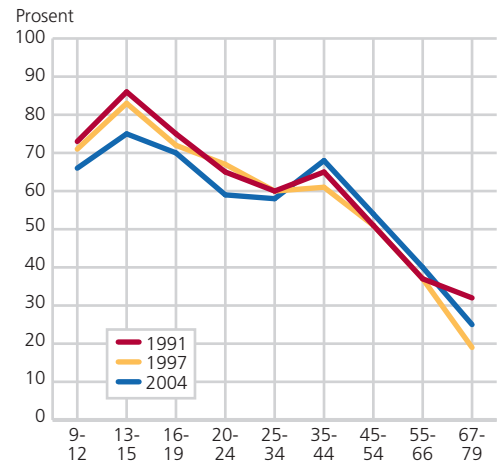
Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1.9 som viser utviklingen i besøk på teater/musikal/revy, viser en bølgebevegelse, særlig i 2004.

Dette betyr at det særlig er unge og de godt voksne som går på slike kulturtilbud. Blant barn og unge voksne er andelen lavere. Figuren viser i tillegg at det også her har vært en økning i besøksandelen blant de godt voksne og eldre. Det samme gjelder figur 1.10, som viser utviklingen i besøk på konsert med populærmusikk o.a. Det har vært en økning blant de voksne i de seinere åra. Det er likevel ungdom og unge voksne som er de ivrigste brukerne.

Figur 1.11 viser at også besøk på idrettsarrangement har en bølgebevegelse etter alder. Barn og middelaldrende er de ivrigste brukerne av dette tilbudet. På samme måte som for teater og så videre er andelen lavere blant unge voksne og eldre. Det som figuren ellers viser, er at andelen som går på slike arrangement var lavere i 2004 enn de tidligere åra for barn, unge og unge voksne.

Figur 1.11. Andel som har vært på idrettsarrangement siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Lavest gjennomsnittsalder for kinopublikum

Tabell 1.7 viser den gjennomsnittlige alderen for dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder fra 1991 til 2004. Den viser også at gjennomsnittsalderen for alle i alderen 9-79 år i hele perioden fra 1991 til 2004 har ligget noe over eller under 39 år i disse undersøkelsene. Gjennomsnittsalderen for dem som har gått på kino, har derimot ligget mellom 31 og 32 år fram til og med 2000. I 2004 økte alderen til 33,5 år. Likevel har kinoene den laveste gjennomsnittsalderen for sitt publikum i forhold til andre kulturtilbud. Idrettsarrangement, populærkonserter o.a., og ballett-/danseforestillinger har alle hatt et publikum med gjennomsnittsalder under 35 år, unntatt i 2004. Da økte brukernes gjennomsnittsalder for alle kulturtilbudene, til tross for at befolkningens gjennomsnittsalder var lavere i 2004 enn i 1997.

Høyest gjennomsnittsalder for opera-publikummet

Opera/operettepublikummet hadde den høyeste gjennomsnittsalderen i alle undersøkelser, fulgt av klassisk konsert o.a. og kunstutstilling. Også for disse tilbudene var gjennomsnittsalderen høyere i 2004 enn i noen av de tidligere undersøkelsene. Disse tallene gir indikasjon på at de godt voksne i stadig større grad gjør seg gjeldende som brukere av kulturtilbud.

Utdanning henger sterkt sammen med bruk av kulturtilbudene

Tabell 1.8 viser at det er en svært tydelig sammenheng mellom graden av utdan-

ning og bruk av de ulike kulturtilbudene. Nesten for samtlige tilbud øker bruken jevnt med økende utdanningsnivå. Det eneste helt tydelige avviket er andelen som har vært på idrettsarrangement. Her er besøksandelen nokså jevn fra utdanning på videregående skole-nivå og høyere.

Mest økt kulturbruk blant de med lavest utdanning

Endringen i andelen som brukte kulturtilbud fra 1991 til 2004 i ulike utdanningsgrupper, har vært mest positiv for dem med lavest utdanning. I denne gruppen har det vært en viss økning for de fleste kulturtilbudene. For de andre utdannings-

Tabell 1.7. Gjennomsnittlig alder for alle 9-79 år og for dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	1991	1994	1997	2000	2004
Gjennomsnittsalder totalt	39,1	37,9	39,9	38,6	39,6
Kino	31,1	30,9	32,2	31,8	33,5
Idrettsarrangement	34,8	32,9	34,6	34,0	35,4
Populærkonsert o.a.	33,1	31,7	34,1	34,4	35,7
Ballett/dans	34,8	32,5	33,5	33,1	36,0
Folkebibliotek	34,3	33,5	36,4	35,0	36,6
Museum	36,9	36,4	37,9	37,0	38,2
Teater/musikal/revy	36,4	35,3	37,7	37,6	39,0
Kunstutstilling	39,3	37,7	39,9	39,1	41,5
Klassisk konsert o.a.	39,5	37,8	39,4	41,0	42,0
Opera/operette	42,7	40,4	41,9	44,0	49,4

Tabell 1.8. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter utdanning. 1991, 1997 og 2004. Prosent

	Ungdomsskole			Videregående skole			Universitet/høgskole, kort			Universitet/høgskole, lang		
	1991	1997	2004	1991	1997	2004	1991	1997	2004	1991	1997	2004
Kino	36	40	44	56	54	63	73	70	79	73	77	88
Idrettsarrangement	49	42	43	58	54	55	58	58	59	52	54	55
Populærkonsert o.a.	23	27	27	32	36	47	44	54	62	40	52	62
Ballett/dans	4	6	6	6	5	9	9	8	16	15	14	17
Folkebibliotek	35	37	40	44	47	46	56	63	65	62	68	62
Museum	29	28	32	37	38	33	52	51	52	55	65	66
Teater/musikal/revy	26	26	33	44	43	45	51	53	64	64	65	65
Kunstutstilling	25	25	26	39	40	36	55	60	62	69	69	69
Klassisk konsert o.a.	18	23	25	25	33	30	29	45	50	50	54	50
Opera/operette	1	3	3	5	4	5	9	11	8	14	12	11

gruppene har tendensen vært noe varierende fra tilbud til tilbud. Det eneste tilbudet hvor det har vært en økning i andelen brukere i alle utdanningsgrupper gjelder besøk på populærkonserter o.a..

Fremdeles store forskjeller mellom utdanningsgrupper, til tross for en viss bedring

Har det så vært noen utjevning mellom utdanningsnivåene i bruken av kulturtilbud i perioden fra 1991 til 2004? Ser vi på forholdet mellom personer på ungdomsskolenivå og lang universitets- eller høgskolenivå finner vi følgende forhold: For kinobesøkets del var besøksandelen blant dem med bare ungdomsskole 49 prosent av andelen blant dem med lang universitets- eller høgskoleutdanning i 1991. I 2004 var dette forholdet på 50 prosent.

For populærkonserter o.a. var forholdet 58 prosent i 1991 og 44 prosent i 2004. For besøk på ballett- eller danseforestillinger var forholdet 27 prosent i 1991 og 35 prosent i 2004. For besøk på folkebibliotek var forholdet 56 prosent i 1991 og 64 prosent i 2004. For museumsbesøk var forholdet 53 prosent i 1991 og 48 prosent i 2004. For teaterbesøk var forholdet 41 prosent mot 51 prosent og for kunstutstilling 36 prosent mot 38 prosent. For klassiske konserter o.a. var forholdet 36 prosent mot 50 prosent, og for opera/operette var forholdet 7 mot 27 prosent. Det siste er et nokså usikkert tall i og med at grunnlagstallene er nokså små. Disse tallene viser at det for noen av kulturtilbudene har vært en viss endring. Likevel er det fremdeles store forskjeller i andelen som bruker kulturtilbud mellom dem som har lav og dem som har høy utdanning.

Stor forskjell i kulturbruk etter utdanning også i ulike aldersgrupper

På grunn av utdanningseksplisjonen i de siste tiåra har yngre personer bedre utdan-

ning enn de som er eldre. At personer med høy utdanning er mer aktive kulturbrukere enn dem med lav utdanning, kan derfor henge sammen med at de med høy utdanning har lavere alder. Det er nok noe i det. Likevel viser tabell 1.9 at på alle alderstrinn fra 25 år og oppover er andelen kulturbrukere mye større blant dem med høy utdanning enn dem med lav utdanning. Dette gjelder så godt som alle kulturtilbud. For eksempel er det slik at andelen som har vært på opera eller operette siste 12 måneder blant 67-79-åringene var 2 prosent i 2004 blant dem med lavest utdanning, mens den i samme aldersgruppe var 26 prosent blant dem med utdanning utover videregående skole. Og i aldersgruppen 25-44 år hadde 24 prosent blant dem med lavest utdanning vært på kunstutstilling siste 12 måneder, mens andelen var 57 prosent blant dem med utdanning utover videregående skole.

Kvartiler betyr at de som er med i undersøkelsen er plassert i en av fire ganske like store grupper, fra de 25 prosent med lavest husholdningsinntekt og oppover, til gruppen med de 25 prosent som har høyest husholdningsinntekt. Dette gjør det mulig å sammenligne inntekt over tid, da man ikke behøver å ta hensyn til den nominelle pengeverdien.

Bruk av kulturtilbudene øker med økt inntekt

I tabell 1.10 er husholdningsinntekten i undersøkelsene i 1991, 1997 og 2004 delt opp i kvartiler. Den viser at det nokså systematisk er slik at andelen som har vært på de ulike kulturtilbudene øker når man ser fra laveste kvartil til høyeste kvartil. Dette uttrykker at andelen kulturbrukere er høyere jo større husholdningsinntekten er. Dette ser ut til å gjelde for alle de tre utvalgte åra.

For både kino, konserter og ballett/dans har andelen besøkende økt noe innenfor de fire kvartilene fra 1991 til 2004. Til en viss grad gjelder dette også for besøk på folkebibliotek og teater/musikal/revy. For kunstutstilling har det vært en økning bare for de to laveste kvartilene.

Høyest kulturbruk blant dem med høy utdanning og middels inntekt

I tabell 1.11 skiller vi mellom høy og lav utdanning og høy, middels og lav hus-

holdningsinntekt og kombinerer dem i seks grupper. De med både lav utdanning og lav inntekt er de som har lavest andel brukere for de fleste kulturtilbudene. Unntakene er folkebibliotek og tros-/livs-synsmøte. Der er det personer med lav utdanning og middels inntekt som har lavest andel brukere. Den gruppen som i størst grad har høyest andel brukere, er de som har høy utdanning og middels inntekt. De har høyest andel brukere både for museum, teater, klassisk konsert, opera/ope-

Tabell 1.9. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter utdanning i ulike aldersgrupper. 2004. Prosent

	25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	Ungdoms-skole	Videregående skole	Univers./høgskole	Ungdoms-skole	Videregående skole	Univers./høgskole	Ungdoms-skole	Videregående skole	Univers./høgskole
Kino	51	75	91	26	43	71	8	31	48
Idrettsarrangement	44	63	68	43	50	46	19	29	28
Populærkonsert o.a.	33	55	67	16	35	55	11	20	33
Ballett/dans	7	8	14	0	9	19	4	9	21
Folkebibliotek	35	46	60	32	42	66	28	36	77
Museum	30	34	56	26	33	57	24	33	70
Teater/musikal/revy	36	45	63	26	52	67	17	37	60
Kunstutstilling	24	31	57	22	42	74	23	43	73
Klassisk konsert o.a.	19	26	44	26	35	59	30	35	66
Opera/operette	2	4	3	4	6	15	3	8	26
Antall svar	43	301	273	75	262	166	71	96	33

Tabell 1.10. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter husholdningsinntekt delt opp i kvartiler. 1991, 1997 og 2004. Prosent

	1. kvartil (lavest 25 prosent)			2. kvartil (nest lavest 25 prosent)			3. kvartil (nest høyest 25 prosent)			4. kvartil (høyest 25 prosent)		
	1991	1997	2004	1991	1997	2004	1991	1997	2004	1991	1997	2004
Kino	44	47	56	51	55	65	66	63	71	74	75	80
Idrettsarrangement	45	40	42	57	59	54	63	60	64	68	63	66
Populærkonsert o.a.	26	37	41	30	32	43	38	38	49	39	47	55
Ballett/dans	6	6	8	5	6	12	7	8	11	13	13	17
Folkebibliotek	46	48	52	47	53	55	49	53	49	53	56	57
Museum	36	37	34	39	43	44	41	44	42	51	52	49
Teater/musikal/revy	31	37	37	42	36	47	49	43	54	61	59	58
Kunstutstilling	28	34	36	37	40	43	45	43	41	55	55	50
Klassisk konsert o.a.	23	31	34	28	32	29	26	37	41	34	46	41
Opera/operette	4	4	4	5	3	6	5	4	7	8	10	6

rette og kunstutstilling, den siste sammen med personer med høy utdanning og høy inntekt. De er også svært nær toppen for kinobesøk, ballett-/danseforestillinger og tros-/livssynsmøter.

De klare avvikene fra dette mønsteret er idrettsarrangement, der personer med lav utdanning og høy inntekt har høyest brukerandel, og populærkonsert og kulturfestival, der personer med høy utdanning og lav husholdningsinntekt har høyest brukerandel.

Høy utdanning betyr mer for kulturbruken enn høy inntekt

Totalt sett får vi et temmelig klart bilde av at høy utdanning har større betydning enn høy husholdningsinntekt for høy kulturaktivitet. Sosiologen Pierre Bourdieu har i sine arbeider skilt mellom to typer kapital: Den økonomiske og den kulturelle (Bourdieu 1973). Den kulturelle kapitalen tilegnes gjennom arv og utdanning. Våre

tall viser at det i større grad er den kulturelle kapitalen som knyttes til kulturbruk enn den økonomiske kapitalen.

Stor forskjell i kulturbruken mellom arbeidere og høyere funksjonærer

Tabell 1.12 viser at det er tydelige forskjeller i bruken av kulturtilbudene mellom arbeidere og høyere funksjonærer, det vil si personer med yrker som krever høyere utdanning. Denne forskjellen er tydelig i både 1991, 1997 og 2004. Høyere funksjonærer er i betydelig større grad brukere av tilbud som kunstutstilling, museum, teater/musikal/revy, klassiske konserter o.a., populærkonserter o.a., folkebibliotek, kino, ballett/dans, opera/operette og tros-/livssynsmøter. Det er også en viss forskjell i besøket på kulturfestivaler. Andelen som er tilskuere til idrettsarrangement er et unntak. Her er det ikke mulig å snakke om noen klar forskjell mellom disse to gruppene.

Tabell 1.11. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kombinasjon av utdanning og husholdningsinntekt¹. 2004. Prosent**

	Høy utdanning/ høy inntekt	Høy utdanning/ middels inntekt	Høy utdanning/ lav inntekt	Lav utdanning/ høy inntekt	Lav utdanning/ middels inntekt	Lav utdanning/ lav inntekt
Kino	84	83	78	70	60	53
Idrettsarrangement	62	58	51	66	62	40
Folkebibliotek	58	65	72	48	40	46
Museum	53	63	55	36	35	30
Teater	66	70	58	53	49	34
Kunstutstilling	65	65	62	36	35	31
Populærkonsert o.a.	64	53	67	53	46	36
Klassisk konsert o.a.	48	58	47	35	29	26
Ballett-/danseforest.	17	16	16	14	8	7
Opera/operette	8	12	8	4	6	3
Kulturfestival	29	35	38	34	27	22
Tros-/livssynsmøte	46	45	42	38	33	36
Antall svar	220	131	153	196	354	529

¹ Høy utdanning: Utdanning utover videregående skole.

Lav utdanning: Ingen utdanning utover videregående skole.

Høy inntekt: 600 000 kroner eller mer i brutto husholdningsinntekt.

Middels inntekt: 350 000-599 000 kroner i brutto husholdningsinntekt.

Lav inntekt: Under 350 000 kroner i brutto husholdningsinntekt.

Et interessant trekk ved tallene i tabellen er at det for arbeidere har vært en betydelig økning i andelen som går på kino og på populærkonsert o.a. i perioden fra 1991 til 2004. Det har også vært økning i andelen som går på folkebibliotek, teater/musikal/revy og klassisk konsert o.a. For høyere funksjonærer har det ikke vært økning i samme grad. Dette vises tydeligere i tabell 1.13.

Liten nedgang i kulturbruksforskjellen mellom arbeidere og høyere funksjonærer

Tabell 1.13 viser at forskjellen i kulturbruk mellom arbeidere og høyere funksjonærer har minket for både kino, folkebibliotek, teater/musikal/revy, konserter og opera. Det har derimot blitt noe større forskjell for besøk på idrettsarrangement, museer, kunstutstilling og ballett/dans. Totalt sett var det en liten økning i forskjellen fra 1991 til 1997. Fra 1997 til 2004 har det vært en nedgang i den generelle forskjellen i andelen som bruker kulturtilbud mellom arbeidere og høyere funksjonærer.

Tabell 1.13. **Forskjeller¹ i årlig bruk av ulike kulturtilbud og samlet kulturbruk mellom arbeidere og høyere funksjonærer i 1991, 1997 og 2004. Prosent**

	1991	1997	2004
Kino	70	75	76
Idrettsarrangement	107	95	95
Folkebibliotek	57	56	72
Museum	65	56	55
Teater/musikal/revy	51	53	63
Kunstutstilling	47	45	44
Populærkonsert o.a.	67	71	77
Klassisk konsert o.a.	41	47	55
Ballett/dans	40	27	38
Opera/operette	22	22	43
Kulturfestival	..	..	85
Tros-/livssynsmøte	..	..	64
Total prosent	57	55	62

¹ Prosent av den bruksandelen som arbeidere har i forhold til bruksandelen som høyere funksjonærer har.

Gammakorrelasjonen er en størrelse mellom +1 og -1. Jo større positiv sammenheng det er mellom variablene, jo nærmere er tallet +1 og mer negativ sammenheng jo nærmere tallet er -1. Er tallet nær 0, indikerer det at det ikke er noen sammenheng mellom variablene.

Tabell 1.12. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, blant arbeidere og høyere funksjonærer. 1991, 1997 og 2004¹. Prosent**

	1991		1997		2004	
	Arbeidere	Høyere funksjonærer	Arbeidere	Høyere funksjonærer	Personer med manuelt arbeid	Ledere/yrker som krever høy utdanning
Kino	49	70	53	71	61	80
Idrettsarrangement	63	59	57	60	59	62
Folkebibliotek	30	53	33	59	38	53
Museum	31	48	31	55	29	53
Teater/musikal/revy	30	59	31	58	39	62
Kunstutstilling	27	57	27	60	26	59
Populærkonsert o.a.	28	42	35	49	47	61
Klassisk konsert o.a.	15	37	22	47	24	44
Ballett/dans	4	10	3	11	6	16
Opera/operette	2	9	2	9	3	7
Kulturfestival	..	..	..	..	28	33
Tros-/livssynsmøte	..	..	..	..	29	45
Antall svar	289	503	273	634	259	495

¹ I 2004 er det brukt en noe annen inndeling enn i 1991 og 1997. Personer med manuelt arbeid omfatter gruppene 6-9 i Standard for yrkesklassifisering (1999). Ledere/yrker med høy utdanning omfatter gruppene 1-3.

Tabell 1.14 viser sammenhengen mellom en del bakgrunnsvariabler og bruk av ulike kulturtilbud ved hjelp av å se på gammakorrelasjonen.

Kvinner er mer aktive kulturbrukere enn menn

I utregningen av gammakorrelasjonen i tabell 1.14 er menn gitt verdien 1 og kvinner -1. Hvis det bare var kvinner som brukte et kulturtilbud, ville altså gammakorrelasjonen bli -1. Sett under ett viser tallene at kvinner stort sett bruker de fleste kulturtilbud i større grad enn det menn gjør. Særlig gjelder dette ballett- og danseforestillinger, folkebibliotek opera/operette, teaterforestillinger, klassiske konserter o.a. og kunstutstillinger. Det eneste tilbudet som har en positiv sammenheng, altså hvor menn er mer aktive, gjelder idrettsarrangement. Aktiviteten er temmelig lik mellom kvinner og menn for kinobesøk, populærkonserter o.a., museumsbesøk og kulturfestivaler.

Aldersmessig er det klartest positiv sammenheng for opera/operette. Det betyr at aktiviteten øker med alderen. Det er også en viss positiv sammenheng for klassisk konsert o.a., og kunstutstilling. For de andre kulturtilbudene er det en negativ sam-

menheng, det vil si at aktiviteten synker med alderen. Dette gjelder særlig for kinobesøk, idrettsarrangement, folkebibliotek, populærkonserter o.a. og kulturfestivaler.

Det er en klar sammenheng mellom bruk av kulturtilbud og utdanning. Det er en positiv sammenheng mellom utdanning og alle de ulike tilbudene. Klarest er sammenhengen for kino, kunstutstilling, museumsbesøk, besøk på teater/musikal/revy og populærkonserter o.a.. Det er også en viss sammenheng mellom husholdningsinntekt og kulturbruk, men ikke i samme grad som for utdanning.

Det er også stort sett bare positive sammenhenger mellom bostedsstrøk og bruken av de ulike kulturtilbudene, det vil si at bruken øker med økende tettbebyggelse. Særlig gjelder dette for bruken av opera/operette og kino.

Besøk på opera, teater og ballett/dans henger sammen

Tabell 1.15. viser at det er visse typer kulturtilbud som henger mer sammen enn andre, det vil si at bruker man noen tilbud, er sjansen stor for at man også bruker noen andre tilbud. De to tilbudene som

Tabell 1.14. **Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike kulturtilbud siste 12 måneder og ulike bakgrunnsvariabler. 2004**

	Kjønn	Alder	Utdanning	Husholdningsinntekt	Bostedsstrøk
Klassisk konsert o.a.	-0,25	0,11	0,33	0,1	0
Kunstutstilling	-0,2	0,11	0,46	0,13	0,14
Ballett-/danseforestilling	-0,29	-0,13	0,31	0,17	0,15
Opera/operette	-0,27	0,32	0,32	0,09	0,31
Teater/musikal/revy	-0,27	-0,03	0,36	0,21	0,1
Folkebibliotek	-0,28	-0,21	0,28	0,02	0,08
Kino	0,01	-0,58	0,47	0,26	0,31
Populærkonsert o.a.	-0,01	-0,21	0,36	0,12	0,1
Museum	0	-0,07	0,34	0,12	0,12
Idrettsarrangement	0,26	-0,28	0,14	0,22	0,01
Kulturfestival	-0,02	-0,2	0,23	0,03	0,07
Tros-/livssynsmøte	-0,15	-0,01	0,09	0,06	-0,04

ifølge tabellen henger sterkest sammen, er opera/operette og teater/musikal/revy. Gammakorrelasjonen er her på 0,75, som betyr at det er en klar tendens til at dersom man har brukt det ene tilbudet siste 12 måneder, er sjansen stor for at man også har brukt det andre. Vi kan også trekke ballett/dans inn i dette bildet. Det er også høy korrelasjon mellom bruken av dette tilbudet og både opera/operette (0,63) og teater/musikal/revy (0,62).

Det er også høy korrelasjon mellom opera/operette og både klassisk konsert o.a. (0,58) og kunstutstilling (0,58). Det samme gjelder klassisk konsert og kunstutstilling (0,52) og museum og kunstutstilling (0,54). I det hele tatt er det tydelig at bruken av de mer klassiske kulturtilbudene henger sammen. Bruker man ett av tilbudene, bruker man ofte flere.

Besøk på kulturfestival og populærkonsert o.a. henger sammen

Vi finner denne tendensen også i en annen gruppe kulturtilbud. Det er en høy korrelasjon mellom kulturfestival og populærkonsert o.a. (0,63). Ofte kan dette rett og slett være samme arrangement. Det er også en tydelig korrelasjon mellom populærkonsert og kino (0,57).

Besøk på idrettsarrangement og opera/operette henger ikke sammen

Vi finner ingen klar negativ korrelasjon mellom noen av tilbudene. Derimot finner vi svært liten korrelasjon mellom idrettsarrangement og opera/operette (0,6) og tros-/livssynsmøte og populærkonsert o.a.

Kinogjengere går mer på andre kulturtilbud enn gjennomsnittet

I tabell 1.16 er forholdet mellom bruk av ulike kulturtilbud regnet ut på en annen måte enn i tabell 1.15. Her ser vi andelen som har brukt ulike kulturtilbud i forhold til hvilke andre kulturtilbud de har vært på i samme 12-månedersperiode. Også denne tabellen viser at det er en klar sammenheng mellom bruk av ulike kulturtilbud. Er ett av tilbudene benyttet, er sjansen større for at et av de andre tilbudene også er benyttet. De som har vært på kino ligger for eksempel noe over gjennomsnittet på alle de andre tilbudene. Det gjelder særlig besøk på populærkonserter og idrettsarrangementer. De som har vært på teater har også i større grad enn gjennomsnittet vært på kino, ballett, på opera/operette, populærkonserter o.a. og idrettsarrangement.

Tabell 1.15. **Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 2004**

	Klassisk konsert o.a.	Kunstutstilling	Ballett/dans	Opera/operette	Teater/musikal/revy	Folkebibliotek	Kino	Populærkonsert o.a.	Museum	Idrettsarrangement	Kulturfestival
Kunstutstilling	0,52										
Ballett-/danseforet.	0,46	0,49									
Opera/operette	0,58	0,58	0,63								
Teater/musikal/revy	0,44	0,52	0,62	0,75							
Folkebibliotek	0,38	0,43	0,41	0,34	0,22						
Kino	0,17	0,22	0,43	0,12	0,41	0,39					
Populærkonsert o.a.	0,35	0,33	0,36	0,13	0,42	0,20	0,57				
Museum	0,37	0,54	0,42	0,40	0,36	0,42	0,32	0,30			
Idrettsarrangement	0,14	0,09	0,26	0,06	0,35	0,17	0,44	0,38	0,23		
Kulturfestival	0,34	0,28	0,37	0,21	0,35	0,19	0,40	0,63	0,23	0,20	
Tros-/livssynsmøte	0,45	0,21	0,32	0,21	0,18	0,31	0,17	0,06	0,19	0,12	0,13

De som går på ballettforestillinger er også svært aktive ellers

De som går på opera/operette er også svært aktive på de andre kulturområdene, unntatt på idrettsarrangement. Spesielt høy andel har de på teater, ballettforestillinger, klassiske konserter o.a. og kunstutstillinger og folkebibliotek. De har i nesten fire ganger så stor grad vært på ballett som gjennomsnittet og i nesten dobbelt så stor grad vært på kunstutstilling. De som besøker ballett/danseforestillinger, har også svært høy andel når det gjelder de andre kulturtilbudene. De ligger best an når det gjelder kinobesøk, de har et operabesøk som ligger mer enn tre ganger så høyt som gjennomsnittsbefolkningen, de har nest høyest andel besøk på populærkonserter o.a., og høyest på museer, bibliotek og idrettsarrangement. Dette er med andre ord en svært allsidig og aktiv gruppe.

De som går på populærkonserter o.a. går også mye på kino og idrettsarrangement

De som går på klassiske konserter o.a., på kunstutstillinger, museer og folkebibliotek er også nokså aktive på de andre kulturområdene. De som går på populærkonserter, peker seg spesielt ut ved at de i stor grad også er kinogjengere og er den gruppen som i størst grad har vært på idrettsarrangement. De som har vært på idrettsarrangement, ligger tettest opp til gjennomsnittet når det gjelder bruk av de andre kulturtilbudene, men også de ligger over gjennomsnittet på dem alle.

De som har vært på kulturfestival har i særlig stor grad også vært på populærkonserter o.a., dette kan til dels være overlappende aktiviteter, ved at mange kulturfestivaler ofte omfatter pop- eller rock-konserter. Ellers er kulturfestivalfolket også ivrige brukere av andre kulturtilbud. De som går på tros- og livssynsmøter går også i større grad på kino enn gjennomsnittet, men særlig er de aktive tilskuere på klassiske konserter o.a.

Tabell 1.16. **Andel som har besøkt ulike kulturtilbud, etter hvilke andre kulturtilbud de har vært på de siste 12 måneder. 2004. Prosent**

	Har også vært på:											
	Kino	Teater	Opera/operette	Ballett/dans	Klassisk kons. o.a.	Populærkons. o.a.	Kunstutstilling	Museum	Bibliotek	Idrettsarrangement	Kulturfestival	Tros-/livssynsmøte
Alle	68	49	5	12	35	47	42	42	54	55	28	40
Andel som har besøkt:												
Kino	100	56	6	15	37	57	45	47	60	63	33	42
Teater	78	100	10	19	46	58	56	51	60	64	36	44
Opera/operette	73	86	100	34	65	53	72	61	70	58	37	50
Ballett/dans	83	78	16	100	56	63	65	61	71	66	43	54
Klassisk kons. o.a.	73	64	10	19	100	59	60	54	66	60	38	55
Populærkonsert o.a.	82	61	6	16	44	100	51	50	59	66	43	42
Kunstutstilling	74	65	9	19	50	57	100	59	67	58	35	46
Museum	76	60	8	18	45	56	59	100	66	62	34	45
Bibliotek	76	54	7	16	43	52	52	100	59	59	32	47
Idrettsarrangement	77	57	6	14	38	56	44	47	57	100	32	42
Kulturfestival	80	62	7	19	47	72	52	50	60	62	100	44
Tros-/livssynsmøte	73	54	7	16	48	49	48	47	63	59	31	100

1.3. Hvem bruker aldri kulturtilbud?

Etter at vi har sett på hvem som bruker ulike kulturtilbud i løpet av de siste 12 måneder, skal vi videre se på hvem som aldri har brukt disse tilbudene. Hvor stor andel som aldri har brukt ulike kulturtilbud varierer svært mye. Likevel har disse tallene vært svært stabile i hele perioden fra 1994, da dette spørsmålet ble stilt første gang, til 2004. (Tabell 1.17.)

1 prosent har aldri vært på kino, 65 prosent har aldri vært på opera

Kun 1 prosent eller færre har svart at de aldri har vært på kino, og rundt 4-6 prosent har aldri vært på museum, teater/musikal/revy, folkebibliotek eller idrettsarrangement. Rundt 20 prosent har aldri vært på populærkonsert o.a. eller på kunstutstilling. I overkant av 25 prosent har aldri vært på konsert med klassisk musikk o.a. Omtrent 65 prosent har aldri vært på opera/operette og rundt 60 prosent har aldri vært på ballett- eller danseforestilling. Det er bare for den siste typen kulturtilbud at det er en liten nedgang fra 1994 til 2004.

Flest aldri-brukere blant menn og blant barn

Ifølge tabell 1.18 som viser tall for 2004, er menn i langt større grad aldri-brukere av ulike kulturtilbud enn det kvinner er. Særlig gjelder det ballett/dans, klassisk konsert o.a. og kunstutstilling. For mange tilbud er det naturlig nok slik at barn og til dels unge i større grad enn de voksne aldri har vært på en del ulike kulturtilbud. Det

gjelder i særlig grad opera/operette, klassisk konsert o.a. og kunstutstilling. Andelen som aldri har vært på populærkonsert o.a. er høy både blant barn og blant eldre.

Aldri-brukerne synker klart med økende utdanning

Det er helt tydelig at det er de som har lav utdanning som i størst grad er aldri-brukere. Andelen synker nokså jevnt med økende utdanning. Det gjelder så å si alle kulturtilbudene. Det er likevel interessant å legge merke til at 40 prosent av dem med utdanning på høyeste nivå, aldri har vært på en forestilling med ballett eller dans og 35 prosent av dem aldri har vært på opera eller operette.

Tendensen er også nokså klart til stede for at de med høy husholdningsinntekt i mindre grad er aldri-brukere enn de med lav inntekt. Denne forskjellen er ikke så klar som for utdanning, men gjelder de aller fleste tilbudene.

Vi finner også en forskjell i andelen aldri-brukere mellom de som bor i ulike bostedsstrøk. Særlig når det gjelder besøk på opera/operette, ballett/dans og kunstutstilling, er andelen aldri-brukere betydelig større i spredtbygde strøk enn i de større byene.

Alle har vært på kino uansett fylkespar

Tabell 1.19 viser fordeling av andelen som aldri har brukt ulike kulturtilbud etter fylkespar. Det er så godt som ingen som aldri har vært på kino i noen av fylkesparene.

Tabell 1.17. Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	Kino	Teater	Opera/ operette	Ballett/ dans	Klassisk konsert o.a.	Populær- konsert o.a.	Kunst- ut- stilling	Muse- um	Folke- biblio- tek	Idretts- arrange- ment
1994	1	6	64	63	28	22	20	4	5	5
1997	1	7	62	62	26	22	21	3	6	5
2000	1	5	66	62	25	20	18	2	5	5
2004	0	6	65	58	26	18	22	3	4	5

Tabell 1.18. **Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud. 2004. Prosent**

	Kino	Teater	Opera/ operette	Ballett/ dans	Klassisk konsert o.a.	Populær- konsert o.a.	Kunst- utstil- ling	Mu- seum	Folke- bibli- otek	Idretts- arrange- ment
Menn	0	8	70	66	33	20	27	4	4	4
Kvinner	0	4	60	50	20	17	16	3	3	7
Alder										
9-15 år	0	14	92	65	44	47	41	11	5	9
16-24 år	0	8	79	64	37	15	23	4	4	4
25-44 år	0	4	70	60	26	8	21	2	2	4
45-66 år	0	3	50	53	18	15	16	2	3	4
67-79 år	1	8	43	49	17	35	19	4	8	10
Utdanning										
Ungdomsskole	1	13	78	69	34	30	30	4	9	10
Videregående skole	0	4	67	63	29	16	24	3	4	4
Univ./høgskole, kort	0	2	50	43	13	5	9	0	1	2
Univ./høgskole, lang	0	1	35	40	10	5	3	0	0	3
Husholdsinntekt										
Under 200 000	1	10	69	59	24	23	25	6	4	8
200 000-349 000	0	7	67	66	29	24	26	3	5	8
350 000-499 000	0	7	68	58	28	15	23	4	3	6
500 000-599 000	0	4	62	53	25	14	23	3	5	2
600 000-749 000	0	4	64	56	21	12	18	3	3	3
750 000 eller mer	0	1	56	49	21	15	16	2	2	2
Bosted										
Tettbygd 100 000 eller flere	0	5	57	50	24	16	14	2	1	6
Tettbygd 20 000-99 000	0	5	63	56	27	16	22	1	5	4
Tettbygd under 20 000	0	5	66	61	26	19	23	4	4	5
Spredtbygd	1	8	75	63	29	21	27	5	5	6

Tabell 1.19. **Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud etter fylkespar. 2004. Prosent**

	Øst- fold/ Vest- fold	Akers- hus	Oslo	Hed- mark/ Opp- land	Buske- rud/ Tele- mark	Agder/ Roga- Land	Horda- land/ Sogn og Fjord- ane	Møre og Roms- dal	Trøn- delag	Nord- land	Troms/ Romsa/ Finn- mark Finn- mårku
Kino	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Teater	6	5	7	6	3	7	3	3	5	11	14
Opera/operette	66	54	47	63	58	75	72	63	73	67	77
Ballett/dans	58	51	43	64	58	66	61	47	63	50	67
Klassisk konsert	31	32	24	24	20	30	26	18	23	22	35
Populærkonsert	21	23	14	19	11	21	17	13	20	20	19
Kunstutstilling	26	21	14	37	17	22	20	17	26	24	32
Museum	4	5	4	3	2	2	3	3	3	5	6
Bibliotek	7	5	1	4	1	4	3	2	3	7	4
Idrettsarrangement	3	6	5	5	2	6	8	5	6	6	7
Kulturfestival	38	39	34	33	22	40	28	20	24	36	35
Antall svar	189	213	200	184	152	297	278	110	176	98	99

Det er også nokså få som aldri har vært på idrettsarrangement, museum og bibliotek i noen av fylkesparene. Relativt få har dessuten aldri vært på teater i de fleste fylkesparene, men mer enn 10 prosent har aldri vært på teater i Nordland og Troms/Finnmark. For øvrig har 7 prosent av befolkningen i Oslo aldri vært på teater, til tross for at hovedstaden uten tvil har det beste tilbudet på dette feltet.

Mange har aldri vært på populærkonsert o.a. i Akershus

Flest har aldri vært på populærkonsert o.a. i Akershus, mens færrest har aldri vært på slik konsert i Buskerud/Telemark. Hedmark/Oppland er det området hvor det er flest som aldri har vært på kunstutstilling. I både Oslo, Buskerud/Telemark og Møre og Romsdal er det under halvparten så stor andel som aldri har vært på kunstutstilling. Møre og Romsdal har dessuten den befolkningen med lavest andel som aldri har vært på klassisk konsert. Her ligger befolkningen i Troms/Finnmark høyest.

I Agder/Rogaland er det størst andel som aldri har vært på kulturfestival, sammen med Akershus og Østfold/Vestfold. Lavest andel finner vi i Møre og Romsdal.

I Oslo har nær 50 prosent aldri vært på opera eller operette

Opera-/operetteforestillinger og ballett-/danseforestillinger er de kulturtilbudene som har den største andelen aldri-brukere. I Oslo, hvor tilbudet er best på disse områdene, finner vi også den laveste andelen som aldri har vært og sett på slike kulturtilbud. Likevel har 43 prosent av Oslo-befolkningen aldri vært på ballett-/danseforestillinger og 47 prosent har aldri vært på opera/operette. De høyeste andelene som aldri har vært og sett på slike kulturtilbud, finner vi i Agder/Rogaland og Troms/Finnmark. I Troms/Finnmark har 77 prosent aldri vært på opera eller operette.

1.4. Antall besøk på kulturtilbud

Flest ganger på idrettsarrangement og folkebibliotek

Det er stor variasjon i hvor ofte ulike kulturtilbud blir besøkt i løpet av et år. Tabell 1.20 viser endringene i besøksantallet for kulturtilbudene fra 1991 til 2004. Idrettsarrangement og folkebibliotek peker seg ut som de kulturtilbudene som blir mest besøkt. I hele perioden fra 1991 til 2004 har hver nordmann i gjennomsnitt vært rundt seks ganger på idrettsarrangement i løpet av en 12-månedersperiode. For folkebibliotek har antallet besøk vært rundt fem ganger per år. Ikke for noen av disse tilbudene kan man si at besøksantallet har beveget seg i noen bestemt retning i denne perioden.

Høyt kinobesøksstall i hele perioden

Også kinoene har hatt et relativt høyt besøksstall. Gjennomsnittsnordmannen har vært på omtrent fire kinobesøk per år i hele perioden fra 1991 til 2004. Dette er litt bemerkelsesverdig, i og med at det har vært en kraftig økning i tilbudet av film på fjernsyn og video/DVD i denne perioden. Det er sannsynlig at kinoene dekker et sosialt behov, særlig for de unge, som de andre mediene ikke dekker i samme grad.

Økende besøk på konserter og teater

Besøk på konserter ser ut til å ha økt fra 1991 til 2004. Dette gjelder mest konserter med populærmusikk o.a., men også i en viss grad de klassiske konsertene. Legger vi sammen besøk på begge typer konserter, finner vi at det i 1991 var 2,1 besøk på konserter i løpet av de siste 12 månedene. I 2004 var tallet 3,1. Også besøk på teater og musikal/revy har hatt en viss økning, fra 1,1 besøk per år i 1991 til 1,3 i 2004.

Besøk på kunstutstillinger og museer har holdt seg i overkant av én gang per år i

hele perioden, uten noen klare endrings-
trekk i noen retning. De laveste besøkstal-
lene har ballett-/danseforestillinger og
opera/operette, med henholdsvis 0,3 og
0,1 besøk per nordmann per år i 2004.
Heller ikke for disse tilbudene har det vært
noen klar endring i besøkstallet i denne
perioden.

Rundt 15 prosent av befolkningen bruker kulturtilbudene svært lite

I tabell 1.20 vises også totalt antall besøk på kulturtilbud ved at alle de ulike tilbudene som er med i tabellen, legges sammen. Disse tallene viser heller ikke noen klar utvikling i en bestemt retning. Tallet for 2004 var likevel høyere enn for noen av de foregående åra. Antall besøk totalt vises også i tabell 1.21. Her er antall besøk gruppert. Den viser at rundt 15 prosent av befolkningen benytter seg av kulturtilbudene 0 til 2 ganger i løpet av et år. Denne andelen har vært nokså stabil fra 1991 til 2004, men har likevel hatt en liten synkende tendens.

10 prosent er storbrukere av kultur

Rundt 10 prosent av befolkningen har vært på mer enn 50 kulturtilbud i løpet av året. Dette tallet har vært temmelig stabilt i hele perioden fra 1991 til 2004.

Noe økende andel moderate kulturbrukere

Mens det har blitt noen færre som bruker kulturtilbudene lite, og andelen som er storbrukere har holdt seg temmelig stabil, blir resultatet at det har blitt en liten økning i det vi kan kalle moderate brukere, det vil si 11 til 20 besøk i året. Andelen var 21 prosent i 1991 og økte til 25 prosent i 2004. Disse tendensene gjelder både for menn og kvinner.

Vedleggstabell v1.3. viser grupperte besøkstall på kulturtilbud totalt i 2004,

Tabell 1.20. **Gjennomsnittlig antall besøk på ulike kulturtilbud og totalt antall besøk siste 12 måneder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1991	1994	1997	2000	2004
Kulturbesøk i alt	22,1	22,7	21,2	21,1	23,4
Idrettsarrangement	6,2	6,7	6,2	5,2	5,9
Folkebibliotek	5,6	5,1	5,0	5,0	6,0
Kino	4,3	4,3	3,6	4,3	4,1
Konsert m/populærmusikk o.a.	1,2	1,5	1,4	1,5	1,9
Kunstutstilling	1,5	1,5	1,3	1,4	1,4
Konsert m/klassisk musikk o.a.	0,9	1,1	1,2	1,1	1,2
Museum	1,0	1,2	1,1	1,1	1,2
Teater/musikal/revy	1,1	1,1	1,1	1,2	1,3
Ballett-/danseforestilling	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3
Opera/operette	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

fordelt på ulike bakgrunnsvariabler. Her er gjennomsnittet litt høyere enn i tabell 1.21, fordi besøk på kulturfestival og tros-/livssynsmøter er tatt med i tillegg.

Lite-brukere av kultur er helst eldre menn og de med lav utdanning og inntekt

Tabellen viser at noen grupper skiller seg ut som de som i svært liten grad bruker kulturtilbudene, det vi si de som bare har vært på 0 til 2 tilbud i året. Det gjelder særlig eldre, og da helst eldre menn. Det gjelder særlig personer med lav utdanning og dem med lav husholdningsinntekt. De som både har lav inntekt og lav utdanning er i særlig grad lite-brukere av kultur. I tillegg gjelder det pensjonister, enslige eldre og i noen grad personer som bor i mindre tettbygde og spredtbygde strøk.

Storbrukere er unge, har høy utdanning, men lav inntekt

Storbrukerne, det vil si de som har vært mer enn 50 ganger på slike tilbud i året, kjennetegnes særlig ved å være i alderen 16-19 år og å være elever eller studenter. Storbrukerne kjennetegnes dessuten ved å ha høy utdanning og lav husholdningsinntekt. Inntekten har derfor nokså lite å si. I tillegg bor de helst i tettbygde strøk.

Økt antall besøk på «seriøse» kulturtilbud

Tallene i tabell 1.21 gjelder alle kulturtilbudene. I tabell 1.22 har vi bare tatt med de mer tradisjonelle «seriøse» kulturtilbudene: Opera/operette, ballett/dans, klassisk konsert o.a., kunstutstilling og teater/musikal/revy. I denne gruppen har gjennomsnittlig antall besøk per år økt fra 3,7 i 1991 til 4,3 i 2004. Denne økningen gjelder mest menn.

Nedgang i andelen som er ikke-brukere av de «seriøse» tilbudene

Ved å gruppere antallet besøk, finner vi at 33 prosent ikke var noen ganger på slike kulturbesøk per år i 1991, mens andelen var 28 prosent i 2004. Det har vært en mindre andel kvinner enn menn som ikke har brukt slike tilbud i hele perioden, men nedgangen gjelder begge kjønn.

En av ti er på mer enn ti slike tilbud per år

I den motsatte enden av skalaen finner vi at rundt 10 prosent av befolkningen bruker slike kulturtilbud mer enn ti ganger per år. Andelen er større blant kvinner enn blant menn. Men verken for menn eller kvinner har det vært noen tydelig endring i disse tallene fra 1991 til 2004.

Igjen finner vi at det er blant dem som har hatt et moderat antall besøk at det har vært en økning, det vil si 4 til 6 besøk i året. I befolkningen som helhet har det vært en økning her fra 13 prosent i 1991 til 16 prosent i 2004. Denne økningen gjelder særlig kvinner.

Vedleggstabell v1.4 viser grupperte besøkstall på «seriøse» kulturtilbud i 2004, fordelt på ulike bakgrunnsvariabler. Ikke-brukerne av slike tilbud i løpet av året gjelder særlig menn, spesielt de eldre. Det gjelder helst de enslige eldre. Dessuten gjelder det pensjonister og personer med manuelt arbeid. Det gjelder også personer med lav husholdningsinntekt og lav utdanning, og særlig de som ligger lavt både i inntekt og utdanning.

Storbrukerne av de «seriøse» tilbudene, altså de som har vært på slike tilbud mer enn ti ganger per år, er særlig kvinner i alderen 45-66 år. I tillegg er det personer med høy utdanning, men minst like gjerne med lav inntekt som med høy. De bor helst i tettbygde strøk.

Tabell 1.21. Antall ganger brukt ett eller flere kulturtilbud¹ siste 12 måneder, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger

	0-2 ganger	3-10 ganger	11-20 ganger	21-30 ganger	31-50 ganger	51 ganger eller flere	Gjennom- snitt	Antall svar
Alle								
1991	15	26	21	14	13	11	22	2 001
1994	15	25	22	12	15	11	23	2 001
1997	16	26	22	14	13	10	21	2 196
2000	13	27	24	14	13	9	21	2 186
2004	12	23	25	15	13	11	23	1 998
Menn								
1991	14	27	21	14	12	12	22	1 001
1994	14	25	22	12	14	12	23	968
1997	15	27	22	14	13	9	21	1 111
2000	14	26	25	13	12	9	21	1 108
2004	13	24	25	17	11	11	23	1 002
Kvinner								
1991	17	26	21	13	13	11	22	1 000
1994	16	24	22	11	17	10	23	1 033
1997	17	26	21	14	12	11	21	1 085
2000	12	27	22	15	14	9	22	1 078
2004	12	22	25	14	16	11	24	996

¹ Kulturfestival og tros-/livssynsmøte er ikke tatt med.

Tabell 1.22. Antall ganger vært på teater, opera/operette, ballett, klassisk konsert o.a. og kunstutstilling siste 12 måneder, alle og etter kjønn. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	0 ganger	1 gang	2-3 ganger	4-6 ganger	7-10 ganger	11 ganger eller flere	Gjennom- snitt	Antall svar
Alle								
1991	33	18	20	13	8	8	4	2 001
1994	31	17	20	14	8	10	4	2 001
1997	29	18	21	15	7	10	4	2 196
2000	26	17	23	16	9	9	4	2 186
2004	28	16	21	16	9	10	4	1 998
Menn								
1991	39	18	19	11	7	5	3	1 001
1994	37	17	21	13	9	6	3	968
1997	34	19	20	14	6	7	3	1 111
2000	32	17	21	14	7	8	4	1 108
2004	33	19	22	13	7	7	4	1 002
Kvinner								
1991	27	17	21	15	9	11	5	1 000
1994	25	16	20	16	9	13	5	1 033
1997	25	17	21	16	9	12	5	1 085
2000	21	16	24	18	11	10	5	1 078
2004	22	14	20	20	12	12	5	996

Unge og yngre voksne går mye på kino

I tabell 1.23 er det satt opp tall for dem som har vært særlig aktive tilskuere på ulike kulturtilbud og hvordan denne gruppen fordeler seg på ulike bakgrunnsvariabler i forhold til fordelingen i befolkningen som helhet. Omtrent 15 prosent av befolkningen har vært på minst ti kinoforestillinger i løpet av de siste 12 måneder i 2004. Disse aktive kinogjengerne består i større grad av menn enn kvinner. I forhold til befolkningen som helhet består den i større grad av unge og yngre voksne personer. Utdanningsmessig skiller de seg ikke så mye fra gjennomsnittet i befolkningen, heller ikke når vi ser utdanning og husholdningsinntekt i sammenheng. Personer som bor i de større byene, er i større grad blant de som er svært aktive kinogjengere enn de er i befolkningen generelt.

Kvinner og høyt utdannede de ivrigste teatergjengere

Om lag 7 prosent går minst fem ganger på teater, musikal eller revy i løpet av et år. I denne gruppen er det en klar overvekt av kvinner. Aldersmessig skiller de seg ikke så mye fra befolkningen generelt, men de har i større grad høyere utdanning. Personer med lav utdanning og lav husholdningsinntekt er klart underrepresentert i denne gruppen. De er nokså godt fordelt i ulike bostedsstrøk ved at de er rimelig godt representert både i byene og på landsbygda.

Kvinner og de som bor i storbyene går mest på opera/operette

5 prosent av befolkningen har vært på minst en opera-/operetteforestilling i løpet av et år. Man kan ikke si at det er et godt mål på svært ivrige opera- eller operetteilskuere, men svært få har vært på slike forestillinger mer enn en gang per år. I enda større grad enn for ivrige teatergjengere er opera-/operetteilskuerne overrepresentert av kvinner. Det er også en overrepre-

sentasjon av godt voksne og eldre personer og personer med høy utdanning. Det er særlig de med høy utdanning og middels inntekt denne gruppen har en overvekt av. Bostedsmessig er det en klar overvekt av personer som bor i de større byene, mens de som bor i bygdene er klart underrepresentert.

Kvinner og de unge ser mye på ballett/dans

4 prosent har vært minst to ganger på ballett- eller danseforestillinger siste 12 måneder. Dette er den gruppen hvor kvinner i sterkest grad er overrepresentert. Aldersmessig er det barn og unge som er i overvekt blant de svært aktive på slike forestillinger. Det er også en klar overvekt av personer med høyere utdanning blant dem.

Utdanning betyr mer enn inntekt for denne gruppen: Blant de med høy utdanning er både de med høy og de med lav husholdningsinntekt overrepresentert i denne gruppen i forhold til befolkningen generelt. Også i denne gruppen er personer som bor i de store byene overrepresentert.

De godt voksne går mest på klassiske konserter o.a.

9 prosent går minst fire ganger på klassisk konsert i løpet av året. Også her er kvinnene overrepresentert. Den aldersgruppen som særlig er overrepresentert her er de i alderen 45-66 år. Personer med høy utdanning er også i overvekt. Dette gjelder uansett husholdningsinntekt. Ikke noe bostedsstrøk er særlig overrepresentert i denne gruppen i forhold til totalbefolkningen. Dette betyr at høy tilskuerdeltakelse på klassiske konserter o.a. er omtrent like vanlig i tett bebygde som i spredt bebygde områder av landet.

Tabell 1.23. **Andel som bruker ulike kulturtilbud mye per år, fordelt i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent**

	Hele be- folking- en	Minst 10 gang- er på kino	Minst 5 gang- er på teater	Minst 1 gang- er på opera/ ope- rette	Minst 2 gang- er på ballett/ danskonsert	Minst 4 gang- er på klassisk konsert	Minst 5 gang- er på popu- lær- Kons.	Minst 4 gang- er på kunst- utstil- ling	Minst 4 gang- er på mu- seum	Minst 20 gang- er på bib- liotek	Minst 20 gang- er på idretts- arran- gement	Minst 2 gang- er på kultur- festi- val	Minst 10 gang- er på tros-/ livs- syns- møte
Kjønn													
Menn	50	55	40	37	31	35	49	33	50	40	60	49	47
Kvinner	50	45	60	63	69	65	51	67	50	60	40	51	53
Alder													
9-15	11	13	9	6	21	8	6	4	14	16	12	12	12
16-24	15	36	19	8	21	17	27	10	15	23	15	29	17
25-44	35	41	28	22	28	27	48	31	34	35	49	39	30
45-66	28	9	35	46	25	39	16	43	29	23	24	16	24
67-79	11	0	9	19	6	10	3	12	7	2	0	4	17
Utdanning (16-79 år)													
Ungdoms- skole	17	15	10	10	9	6	5	4	8	9	9	10	21
Videreg. skole	51	46	37	41	46	43	48	37	28	44	60	50	48
Univ./høg- sk., kort	22	27	36	30	30	34	34	35	33	30	21	31	21
Univ./høg- sk., lang	10	12	17	20	16	17	13	24	30	17	10	9	10
Utdanning/ inntekt													
Høy utd./ høy innt.	14	14	26	19	25	20	15	25	23	17	16	13	13
Høy utd./ mid. innt.	8	11	11	17	5	15	10	15	20	10	10	10	6
Høy utd./ lav innt.	10	13	15	13	15	15	22	20	20	19	5	17	12
Lav utd./ høy innt.	12	14	11	9	12	13	14	11	7	8	22	15	8
Lav utd./ mid. innt.	22	16	19	23	20	17	12	11	8	17	32	15	22
Lav utd./ lav innt.	33	31	18	18	22	19	27	19	22	29	15	30	40
Bosteds- strøk													
Tettbygd 100 000 eller mer	23	32	22	36	33	25	33	32	34	23	16	28	28
Tettbygd 20 000- 99 000	18	22	21	17	17	18	17	20	18	19	15	19	17
Tettbygd un- der 20 000	35	31	30	33	32	31	31	30	27	37	43	33	34
Spreddbygd	24	14	26	12	18	23	19	17	19	19	25	18	22
Antall svar	1 998	296	133	106	87	181	198	196	140	186	217	194	165

Mest populærkonserter o.a. for dem med høy utdanning og lav inntekt

10 prosent går minst fem ganger på populærkonserter o.a. i løpet av et år. Menn og kvinner er omtrent like godt representert i denne gruppen. Unge og unge voksne er i overvekt. Det er personer med kort universitets- eller høyskoleeksamen som er særlig aktive tilskuere på denne typen kulturtilbud. Spesielt gjelder det de med høy utdanning og lav husholdningsinntekt. Personer som bor i de store byene er også overrepresentert.

Kvinner og godt voksne er de ivrigste på kunstutstilling

Blant de 10 prosentene som er minst fire ganger på kunstutstilling per år, er kvinner klart i overvekt. Det er de godt voksne, det vil si aldersgruppen 45-66 år som er mest aktiv på dette området. Høy utdanning har betydelig positiv innflytelse på denne gruppens sammensetning, men husholdningsinntekt har liten betydning. Også i denne gruppen er det storbyboere som er i overvekt.

Ivrig museumsbesøkere er like ofte menn som kvinner

7 prosent av befolkningen går minst fire ganger på museum per år. Disse er temmelig jevnt fordelt mellom kjønnene. Også aldersmessig er hyppige museumsbesøk nokså jevnt fordelt i forhold til befolkningen som helhet. Derimot er personer med høy utdanning klart overrepresentert, uavhengig av inntekt. Storbybefolkningen er også overrepresentert i denne gruppen i forhold til befolkningen som helhet.

Barn, unge og kvinner er i overvekt blant ivrige biblioteksbrukere

9 prosent går minst 20 ganger på folkebibliotek i løpet av en 12 måneders periode. Barn, unge og kvinner er i overvekt blant dem som går ofte på folkebibliotek. Per-

sonene i denne gruppen har også høyere utdanning enn det som er vanlig, men de har samtidig lav inntekt. Gruppen er nokså jevnt fordelt på ulike bostedsstrøk, sett i forhold til befolkningen som helhet.

Yngre voksne og menn blant de ivrigste på idrettsarrangement

11 prosent er minst 20 ganger tilskuere på idrettsarrangement i løpet av et år. Dette er det eneste kulturtilbudet der de ivrigste brukerne er overrepresentert av menn. Personer i alderen 25-44 år er i betydelig overvekt, men eldre er svært lite representert. Utdanningsmessig er gruppen nokså jevnt fordelt i forhold til befolkningen generelt, men de med lavest utdanning er likevel noe underrepresentert. Personer med høy utdanning og lav inntekt er underrepresentert. Det motsatte gjelder for personer med lav utdanning og høy inntekt. Personer som svært ofte går på idrettsarrangement, bor i større grad på mindre tettsteder enn befolkningen som helhet.

De unge er de ivrigste kulturfestivalgjengerne

De ti prosentene som har vært minst to ganger på kulturfestival i løpet av det siste året er nokså jevnt fordelt mellom kjønnene. Ungdom er i klar overvekt og personer som har kort universitets- eller høyskoleutdanning, helst personer med høy utdanning og lav husholdningsinntekt. Denne gruppen er nokså jevnt fordelt i ulike bostedsstrøk i forhold til befolkningen som helhet.

Jevn fordeling blant dem som går ofte på tros-/livssynsmøter

8 prosent går minst ti ganger på tros- eller livssynsmøter i løpet av 12 måneder. Kvinner er noe i overvekt blant dem som går ofte på slike møter. Aldersmessig er fordelingen nokså jevn i forhold til befolkningen totalt, men eldre er noe overrepresentert.

Utdanningsmessig er fordelingen nokså lik den som gjelder for befolkningen generelt, men eldre med både lav utdanning og lav husholdningsinntekt er noe overrepresentert. Også bostedsmessig er fordelingen i denne gruppen nokså lik befolkningen som helhet, men noe overrepresentert i de store byene.

1.5. Ukentlig og månedlig kulturbruk

Vi skal nå se litt nærmere på de som er de mest aktive brukerne av kulturtilbud. Hvor mange og hvilke grupper er det som bruker et eller flere kulturtilbud i løpet av en uke? Med i beregningen tar vi de ti tradisjonelle tilbudene: kino, teater, folkebibliotek, ballett, opera/operette, kunstutstilling, museum, klassiske og populærkonserter o.a. og idrettsarrangement.

En av tre på et kulturtilbud per uke

Om lag en tredel av befolkningen har vært på et eller annet kulturtilbud i løpet av en uke (tabell 1.24). Dette tallet har variert lite fra 1994 til 2004. I hele denne perioden har kvinner vært noe mer aktive enn menn. Barn og unge har vært de mest aktive. I underkant av 50 prosent av de unge har vært på et eller annet tilbud siste uke. Blant barna i alderen 9-15 år er andelen litt lavere.

Blant de voksne synker aktiviteten med alderen. I aldersgruppen 67-79 år er andelen aktive under halvparten av det den er blant de unge. Likevel er det bare i denne gruppen vi kan se at det har vært en viss økning i aktiviteten i de seinere åra.

Utdanning har betydning for om man har brukt kulturtilbud i løpet av en uke. I første del av 1990-tallet var det en klar økning i andelen kulturbrukere per uke med økt utdanning. I 2000 og 2004 er det ikke lenger noe klart skille mellom dem

med kort og dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning. Blant dem med kort videregående utdanning har det vært en betydelig økning i kulturaktiviteten på dette nivået i de siste ti åra.

Ukentlig kulturbesøk minst i spredtbygde strøk

I 1994 og i 1997 var det en nokså klar tendens til at kulturaktiviteten per uke økte med botetthet, det vil si at aktiviteten var størst i de store byene, var lavere i mindre byer og tettsteder og lavest i spredtbygde strøk. I 2000 og 2004 er ikke denne tendensen så klar. I byer og tettsteder er aktiviteten på om lag samme nivå. Det er likevel fremdeles slik at aktiviteten er lavest i spredtbygde områder. Det er sannsynlig at disse tallene gjenspeiler mengden av kulturtilbud som er tilgjengelig i ulike strøk av landet.

Tabell 1.24. **Andel som har vært på minst ett kulturtilbud siste uke i ulike befolkningsgrupper. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	33	31	34	35
Menn	32	29	31	33
Kvinner	34	33	37	37
9-15 år	44	44	47	46
16-24 år	48	45	51	46
25-44 år	34	31	34	38
45-66 år	24	25	25	28
67-79 år	14	15	21	19
Ungdomsskole	26	24	30	25
Videregående skole	29	27	29	31
Univ./høgskole, kort	33	35	42	44
Univ./høgskole, lang	48	39	39	42
Tettbygd 100 000 el. flere	38	36	37	34
Tettbygd 20 000-99 000	32	34	40	39
Tettbygd under 20 000	34	30	35	37
Spredtbygd	26	24	26	30

Stort flertall har vært på et kulturtilbud i løpet av tre måneder

Ser vi bare på tall for 2004 og på forskjellen mellom andelen som har vært på et eller flere kulturtilbud de siste tre måneder, seks måneder og 12 måneder, er forskjellen ikke så enormt stor (tabell 1.25). Det store flertall har vært på et eller annet kulturtilbud i løpet av en tremånedersperiode. I en 12-månedersperiode har kun 6 prosent av befolkningen ikke vært på noe kulturtilbud.

En av fem eldre ikke på noe kulturtilbud i løpet av året

Det er nokså liten forskjell i aktiviteten mellom menn og kvinner. Derimot har folks alder en del å si for kulturaktiviteten også her. Blant barn, unge og unge voksne har så godt som alle vært på ett eller annet kulturtilbud i løpet av en seksmåneders-

periode og dermed også en 12-månedersperiode. Blant dem som er i alderen 67-79 år har om lag 30 prosent ikke brukt noe kulturtilbud siste seks måneder og 20 prosent ikke vært på noe tilbud de siste 12 måneder.

Også utdanning har betydning på dette kulturbruksnivået. Mens omtrent 80 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå har vært på et eller annet kulturtilbud siste seks måneder, er andelen 90 prosent blant dem med utdanning på videregående skole-nivå og nær 100 prosent blant dem med høyere utdanning.

Ni av ti i spredtbygde strøk på minst ett kulturtilbud i året

Forskjellene i bruk av kulturtilbud i forhold til bosted viser at det særlig er personer som er bosatt i spredtbygde strøk som skiller seg ut med noe lavere andel kulturbruk. Likevel er det slik at godt over 90 prosent av befolkningen har vært på et eller annet kulturtilbud siste 12 måneder både i storbyer, mindre byer og tettsteder og i spredtbygde strøk.

Kjønnskille, men ikke alderskille i bruken av scenekunst

Vi har hittil sett på bruken av alle kulturtilbudene under ett. Hvis vi snevrer det inn og bare ser på scenekunst, det vil si teater, ballett og opera/operette, får vi en noe annen sammensetning av brukerne (tabell 1.26). Mens kun 4 prosent har besøkt slike kulturtilbud i løpet av en uke, er andelen brukere i overkant av 50 prosent i løpet av 12 måneder. Det er en betydelig overvekt av kvinner som bruker slike tilbud. Mens godt under 50 prosent av mennene bruker slike tilbud per år, er det en andel på 60 prosent blant kvinnene. Derimot er det svært små forskjeller mellom aldersgruppene i bruken av denne typen kulturtilbud, bortsett fra de eldste.

Tabell 1.25. **Andel som har vært på minst ett kulturtilbud siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent**

	Siste 3 md.	Siste 6 md.	Siste 12 md.
Alle	85	91	94
Menn	86	92	94
Kvinner	83	90	95
9-15 år	97	99	100
16-24 år	92	98	99
25-44 år	91	96	98
45-66 år	77	87	92
67-79 år	61	71	79
Ungdomsskole	72	79	83
Videregående skole	81	90	94
Univ./høgskole, kort	93	98	99
Univ./høgskole, lang	95	99	99
Tettbygd 100 000 el. flere	89	94	96
Tettbygd 20 000-99 000	91	95	97
Tettbygd under 20 000	84	91	95
Spredtbygd	77	86	92

Besøk på scenekunst øker med økt utdanning

Vi finner klare utslag i positiv retning mellom besøk på scenekunst og høyere utdanning. Det er en temmelig jevn økning i bruken fra lav til høy utdanning på alle tidsnivåer. Mens 2 prosent har vært og sett på scenekunst i løpet av en uke, er andelen 8 prosent blant dem som har lang universitets- eller høgskoleutdanning. For besøk siste 12 måneder er forholdet 26 mot 69 prosent.

Det er også slik at besøket på forestillinger med scenekunst øker med grad av tettbebyggelse i folks boområde. Mens 32 prosent har vært og sett på scenekunst siste tre måneder i de store byene, er andelen 23 prosent i spredtbygde strøk. Forholdet er 60 prosent mot 47 prosent de siste 12 måneder.

Tabell 1.26. **Andel som har vært og sett på scenekunst siste uke, siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent**

	Siste uke	Siste 3 md.	Siste 6 md.	Siste 12 md.
Alle	4	27	41	52
Menn	3	21	35	45
Kvinner	6	32	47	59
9-15 år	7	30	43	53
16-24 år	5	31	41	52
25-44 år	4	25	42	55
45-66 år	4	28	43	54
67-79 år	3	19	29	38
Ungdomsskole	2	16	24	36
Videregående skole	3	23	37	48
Univ./høgskole, kort	6	34	55	66
Univ./høgskole, lang	8	43	57	69
Tettbygd 100 000 el. flere	5	32	48	60
Tettbygd 20 000-99 000	6	28	41	52
Tettbygd under 20 000	4	25	39	51
Spredtbygd	3	23	36	47

Seks av ti på konsert i løpet av året

I tabell 1.27 har vi slått sammen besøk på populærkonsert o.a. og klassisk konsert o.a. og får da tall for konsert totalt. Mens 61 prosent har vært på konsert totalt i løpet av siste 12 måneder, har 47 prosent vært på konsert med populærmusikk og 35 prosent vært på konsert med klassisk musikk. 21 prosent har dermed vært både på konserter med klassisk musikk o.a. og med populærmusikk o.a..

Kvinner går mest på konsert

Selv om forskjellen ikke er svært stor, viser tallene likevel at kvinner i større grad enn menn går og hører på konserter. De viser også at det særlig er unge og unge voksne som går på konserter. Andelen er lavere for de som er yngre og eldre enn disse gruppene. Andelen er lavest blant de eldste,

Tabell 1.27. **Andel som har vært på konsert siste uke, siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent**

	Siste uke	Siste 3 md.	Siste 6 md.	Siste 12 md.
Alle	6	35	50	61
Menn	5	32	48	58
Kvinner	7	37	53	64
9-15 år	6	32	45	52
16-24 år	9	43	60	70
25-44 år	7	38	57	69
45-66 år	4	31	45	58
67-79 år	3	26	35	45
Ungdomsskole	3	22	32	41
Videregående skole	6	33	48	60
Univ./høgskole, kort	8	44	65	78
Univ./høgskole, lang	5	43	68	80
Tettbygd 100 000 el. flere	9	39	54	65
Tettbygd 20 000-99 000	5	30	46	61
Tettbygd under 20 000	6	35	52	62
Spredtbygd	4	32	48	58

men likevel har 45 prosent i aldersgruppen 67-79 år vært på en eller annen type konsert siste 12 måneder.

Det er også nokså klare trekk til at besøk på konserter øker med økt utdanning. Det er om lag dobbelt så stor andel som har vært på konsert siste 12 måneder blant dem som har lang universitets- eller høgskoleutdanning i forhold til dem som bare har utdanning på ungdomsskolenivå. Vi finner derimot ingen klar tendens til forskjeller i folks konsertbesøk i forhold til deres bosted.

1.6. Kulturbruk i utlandet

De faste spørsmålene i kulturbruksundersøkelsene skal fange opp kulturbruk i Norge. I 1991, 2000 og 2004 ble det stilt noen tilleggsspørsmål om nordmenns kulturbruk i utlandet.

Vi går mest på museer, utstillinger og så videre når vi er i utlandet

Tabell 1.28 viser at det er ganske betydelig aktivitet på kulturfronten blant nordmenn som reiser til utlandet. I 1991 var det 20 prosent av den norske befolkningen som hadde vært på museum, utstilling, kunstgalleri eller lignende i utlandet i løpet av de siste 12 måneder. Dette har økt til 27 prosent i 2000 og sunket noe igjen til 24 prosent i 2004. En betydelig andel nordmenn går også på konserter eller andre musikkarrangementer når de er på besøk i utlandet. Andelen som hadde vært på slike kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder var på 8 prosent i 1991. Dette økte til 12 prosent i 2000 og holdt seg på samme nivå i 2004.

Noen færre har vært på sceneforestillinger enn konserter. 7 prosent hadde vært på teater, musikal, opera eller annen sceneforestilling siste 12 måneder i utlandet i

1991. Dette har økt til 10 prosent i 2004, det samme som i 2000. Mens 4 prosent hadde vært på kino i utlandet siste 12 måneder i 1991, var andelen 6 prosent i 2004. Besøk på idrettsarrangement har vært på det samme nivået.

Tabell 1.29 viser at det i 2004 ikke var noen store forskjeller mellom menn og kvinner i andelen som har vært på ulike kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder. Det er en liten tendens til at kvinner i større grad enn menn har vært på teater, musikal osv og museer, utstillinger og så videre, mens menn i større grad har vært på idrettsarrangement.

Ungdom er helst på kino og idrettsarrangement i utlandet

Det er større forskjell mellom aldersgruppene. Mens så godt som ingen av dem i alderen 67-79 år hadde vært på kino i utlandet siste 12 måneder, er andelen høyest blant 16-24-åringene, med 13 prosent. Nesten identiske tall var det for idrettsarrangement. Det er også de unge som i størst grad har vært på musikkarrangement. Derimot er det aldersgruppene 25-44 år og 45-66 år som i størst grad har vært på museer, utstillinger og så videre. Barn og eldre har i minst grad vært på teater, musikal, opera og så videre.

Tabell 1.28. **Andel som har vært på ulike typer kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder. 1991, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	2000	2004
Kinoforestilling	4	6	6
Teater, musikal, opera eller annen sceneforestilling	7	10	10
Konsert eller annet musikkarrangement	8	12	12
Museum, utstilling, kunstgalleri el. lign	20	27	24
Idrettsarrangement	5	7	6

1.7. Besøk på profesjonelle tilbud og amatørtilbud

Hittil har vi sett på kulturtilbud generelt, uten å se på innholdet i tilbudene. En måte å vurdere tilbudene på er å se på om de er framført/utarbeidet av profesjonelle eller amatører. Dette kan si noe om kvaliteten på tilbudene, men ikke i absolutt forstand. Mange amatørtilbud kan ligge på et høyt kunstnerisk nivå. Amatørtilbud har dessuten ofte et lokalt preg, som kan gjøre dem spesielt interessante for det aktuelle publikum. I alle kulturbruksundersøkelsene fra og med 1994 er det skilt mellom bruken av profesjonelle tilbud og amatørtilbud.

Folk går helst på profesjonelle tilbud

Tabell 1.30 viser at andelen som går på profesjonelle tilbud når de går på ulike arrangementer, er høyest for opera/operette. Og det har den vært i hele perioden fra 1994 til 2004. Mellom 1997 og 2000 sank andelen noe, men er fremdeles høyest av de tilbud som er med i tabellen. Dernext følger kunstutstilling, teater/musikal/revy og populærkonsert o.a. For alle disse tilbudene er folks besøk dominert av profesjonelle tilbud. For ballett-/danseforestillinger og klassiske konserter o.a. er besøket delt nokså klart på midten mellom profesjonelle forestillinger og amatørforestillinger. For alle disse tilbudene har andelen

besøk på profesjonelle tilbud forandret seg temmelig lite fra 1994 til 2004.

Minst bruk av profesjonelle tilbud blant barn, men er økende

Tabell 1.31 viser at det er liten forskjell mellom menn og kvinner i å gå på profesjonelle kulturtilbud i forhold til amatørtilbud. Dette gjelder både for året 1994 og 2004. Barn går i noe mindre grad enn de voksne på profesjonelle tilbud når de bruker tilbudene. Fra 1994 til 2004 har det vært en viss økning i bruken av profesjonelle tilbud i forhold til amatørtilbud i denne gruppen, slik at de nærmer seg mer vanene til de voksne. Det ser altså ut til å være en større grad av profesjonalisering også av barns kulturtilbud. Særlig er dette tydelig for kunstutstillinger og konserter.

Tabell 1.30. **Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Kunstutstilling	72	77	77	76
Teater/musikal/revy	68	68	68	65
Ballett-/danseforestilling	50	54	47	51
Opera/operette	93	95	85	85
Populærkonsert o.a.	66	62	67	70
Klassisk konsert o.a.	49	50	53	51

Tabell 1.29. **Andel som har vært på ulike typer kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 2004. Prosent**

	Kjønn		Alder				
	Menn	Kvinner	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år
Kinoforestilling	5	7	5	13	7	4	0
Teater, musikal, opera eller annen sceneforestilling	8	11	4	12	10	12	8
Konsert eller annet musikkarrangement	11	12	5	19	12	12	8
Museum, utstilling, kunstgalleri el. lignende	22	25	15	21	26	29	19
Idrettsarrangement	8	5	6	13	7	5	1
Antall svar	1 002	996	390	273	627	504	204

Det er en tendens til at de med lav utdanning i mindre grad går på profesjonelle tilbud enn de med høy utdanning gjør. Dette gjelde både for 1994 og 2004. Dette ser vi både innenfor teater, ballett/dans og konserter. Derimot er det lite som tyder på at husholdningsinntekten har noen betydning for om man går på profesjonelle eller amatørtilstelninger. Det er vanskelig å spore noen endring her mellom 1994 og 2004.

Tabell 1.32 viser forholdet mellom bruk av profesjonelle kulturtilbud og amatørtilbud i to ulike bostedsstrøk i landet, storbybefolkningen og befolkningen i spredtbygde strøk. Alle de fire undersøkelsene viser at storbybefolkningen i langt større grad bruker profesjonelle tilbud enn personer som bor i spredtbygde strøk.

Ser vi på 2004-tall, er forskjellen størst i bruken av profesjonelle forestillinger i

Tabell 1.31. **Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter alder, utdanning og husholdningsinntekt i kvartiler. 1994 og 2004. Prosent**

	Kunstutstilling		Teater/musikal/revy		Ballett/dans		Populærkonsert o.a.		Klassisk konsert o.a.	
	1994	2004	1994	2004	1994	2004	1994	2004	1994	2004
Kjønn										
Menn	74	75	64	64	51	57	67	69	48	50
Kvinner	71	77	70	67	49	48	64	72	50	51
Alder										
9-15 år	54	75	49	47	31	35	26	56	17	39
16-24 år	77	83	60	51	44	60	73	70	56	49
25-44 år	72	75	68	70	49	50	70	74	54	44
45-66 år	74	73	76	71	64	48	49	69	51	57
67-79 år	72	84	84	76	78	54	61	53	59	60
Utdanning										
Ungdomsskolenivå	67	76	58	59	38	41	57	58	33	43
Videregående skole	68	69	67	62	60	53	68	72	51	45
Univers./høgskole kort	78	84	80	71	41	62	80	72	62	58
Univers./høgskole lang	80	77	74	76	51	50	69	75	65	63
Husholdningsinntekt i kvartiler										
1. kvartil	75	73	71	60	70	50	70	70	54	56
2. kvartil	67	77	74	66	61	53	64	70	48	46
3. kvartil	65	71	60	63	39	41	60	70	38	46
4. kvartil	76	76	67	71	40	47	63	70	56	51

Tabell 1.32. **Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter bostedsstrøk. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Tettbygd 100 000 el. mer				Spredtbygd			
	1994	1997	2000	2004	1994	1997	2000	2004
Kunstutstilling	88	87	90	88	71	58	65	64
Teater/musikal/revy	84	81	83	74	56	46	51	57
Ballett-/danseforestilling	74	73	62	68	43	34	41	50
Populærkonsert	77	63	76	74	60	56	51	68
Klassisk konsert	64	66	71	69	35	38	40	45

storbyene når det gjelder kunstutstilling og klassiske konserter o.a.. Minst er forskjellen for populærkonserter o.a..

Denne forskjellen har naturlig nok sammenheng med tilbudet. De profesjonelle tilbudene er helst konsentrert om storbyene, der markedet er større enn i bygdene. I bygdene er derimot amatørtilbudet større. Man skulle likevel tro at kommersialiseringen innenfor kulturområdet ville føre til et mer omfattende profesjonelt tilbud også for bygdefolket. Dette gjenspeiles i liten grad i tallene i tabellen. Det eneste tilbudet der bruken ser ut til å gå i retning av mer profesjonalisering blant befolkningen i spredtbygde strøk, er klassiske konserter, medregnet samtidsmusikk, kor og kirke-musikk. Her har det vært en jevn økning de siste ti åra, fra 35 prosent profesjonelle tilbud i 1994 til 45 prosent i 2004. For de andre tilbudene er det ingen klar økning.

I storbyene ligger besøksandelen for profesjonelle tilbud på et temmelig høyt nivå, og endringene de siste ti åra har vært små.

Andelen profesjonelle forestillinger for teater/musikal/revy har ikke vært lavere i denne perioden enn i 2004. Muligens har amatørteateraktiviteten et oppsving i de store byene.

1.8. Kulturbruk og tilgjengelighet

Avstand til tilbudet har vesentlig betydning for kinobesøk

Er det slik at de som bor i nærheten av et kulturtilbud, i større grad benytter seg av et slikt tilbud enn de som bor lengre unna? Tabell 1.33 forteller litt om det. Det er en større andel kinogjengere blant dem som bor under 5 km fra en kino enn blant dem som bor minst 25 km unna. I 2004 var andelen 74 mot 47 prosent.

Den økningen som har skjedd i andelen som har gått på kino per år fra 1991 til 2004, gjelder likevel uansett om avstanden er kort eller lang til nærmeste kino. Dette gjelder de andre tilbudene også, men i varierende grad. For eksempel er det nokså liten for-

Tabell 1.33. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud, etter hvor langt det er til nærmeste sted hvor slikt tilbud er tilgjengelig. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

		Kino-forestilling	Teater/musikal/revy	Klassisk konsert o.a.	Populær-konsert o.a.	Kunstutstilling	Museum	Folkebibliotek	Idrettsarrangement
Under 5 km	1991	63	47	30	41	49	48	51	59
	1994	65	51	38	44	54	50	52	59
	1997	65	51	40	45	55	49	56	57
	2000	70	57	40	44	56	53	57	59
	2004	74	54	39	53	50	48	57	57
5-24 km	1991	55	45	27	30	40	39	46	48
	1994	60	44	35	37	42	46	48	58
	1997	59	45	38	37	42	44	44	44
	2000	64	49	36	38	39	42	44	50
	2004	67	51	33	45	40	42	47	48
25 km eller mer	1991	40	42	26	27	32	28	29	49
	1994	45	39	30	33	30	31	35	46
	1997	37	39	33	34	28	32	34	18
	2000	47	46	34	35	31	33	26	28
	2004	47	41	32	41	28	25	41	36

skjell på andelen som har vært på klassisk konsert siste 12 måneder blant dem som bor under 5 km fra et konsertlokale i forhold til dem som bor minst 25 km unna. I 2004 var andelen 39 prosent mot 32. Lignende forhold gjelder for besøk på teater/musikal/revy. Her var andelen som brukte et slikt tilbud i 2004 54 prosent blant dem som bor under 5 km unna et lokalt med jevnlig teaterforestillinger, mens andelen var 41 prosent for dem som bor minst 25 km unna. Alt i alt er det tydelig at avstand kan ha betydning for bruken av kulturtilbud, men svært mange bruker slike tilbud også om det er lang avstand til nærmeste tilbud.

1.9. Kulturinteresse

Størst interesse for idrett og populærkonserter

I kulturbruksundersøkelsene fra og med 1994 er det blitt stilt spørsmål om interessen for å bruke ulike kulturtilbud. Disse tallene viser graden av interesse for tilbudene og eventuelle endringer i interessen over tid. Figur 1.12 viser at den største andelen av befolkningen sier at de er meget interessert i å gå og se på idrettsarrangement. I 2004 var det 21 prosent som svarte dette. Dernest følger populærkonsert o.a. med 16 prosent, kinobesøk med 14 prosent og biblioteksbesøk med 13 prosent. Lavest interesse har klassisk konsert med 5 prosent, opera med 3 prosent og ballett med 2 prosent meget interesserte.

Stabil interesse

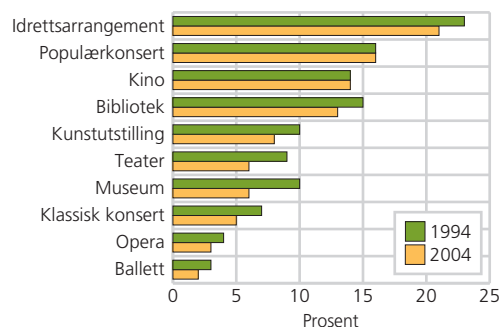
Andelen av befolkningen som sier de er meget interessert har ikke økt for noe kulturtilbud fra 1994 til 2004. For de fleste tilbudene har interessen holdt seg på omtrent samme nivå. Den tydeligste nedgangen i interesse gjelder besøk på museum, der andelen som sier de er meget interessert, har sunket fra 10 prosent i 1994 til 6

prosent i 2000. Interessen for teaterbesøk har også sunket, fra 9 prosent meget interesserte i 1994 til 6 prosent i 2004.

Minst interesse for ballett og opera

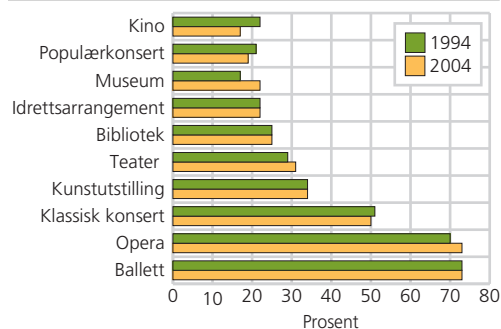
Ser vi på den motsatte enden av skalaen, det vi si de som sier at de ikke er interessert i kulturtilbudene, finner vi logisk nok at andelen er størst for opera og ballett. I 2004 var det 73 prosent av befolkningen som ikke var interessert i å bruke disse kulturtilbudene (figur 1.13). Dernest fulgte klassisk konsert med en andel på 50 prosent. Færrest er ikke interessert i å gå på idrettsarrangement, museum, populærkonsert o.a. og kino. I 2004 var det 17 prosent som ikke var interessert i å gå på kino.

Figur 1.12. Andelen som er meget interessert i å bruke ulike kulturtilbud i 1994 og 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1.13. Andelen som ikke er interessert i å bruke ulike kulturtilbud i 1994 og 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Flere er ikke interessert i å gå på museum

For de fleste kulturtilbudene har andelen ikke-interesserte holdt seg nokså stabil i tiårsperioden. Den største økningen i andelen som ikke er interessert finner vi for museumsbesøk. Andelen ikke interesserte økte fra 17 prosent i 1994 til 22 prosent i 2004. Andelen som ikke er interessert i opera, har også hatt en viss økning, fra 70 prosent i 1994 til 73 prosent i 2004. Omvendt er det for kinobesøk. Andelen som ikke er interessert i denne typen kulturtilbud har sunket fra 22 prosent i 1994 til 17 prosent i 2004. (For flere tall på utviklingen av kulturinteresse, se Vaage 2005).

Tabell 1.34 viser forholdet mellom interesse for å bruke ulike kulturtilbud og noen bakgrunnsvariabler. Igjen er gammakorrelasjonen brukt, som altså er en størrelse mellom +1 og -1. Jo større positiv sammenheng det er mellom variablene, jo nærmere er tallet +1 og mer negativ sammenheng jo nærmere tallet er -1. Er tallet nær 0, indikerer det at det ikke er noen sammenheng mellom variablene.

Tabell 1.34. **Gammakorrelasjon mellom interesse for å bruke ulike kulturtilbud og ulike bakgrunnsvariabler. 2004**

	Kjønn	Alder	Utdanning	Husholdningsinntekt	Bostedsstrøk
Klassisk konsert	-0,32	0,20	0,41	0,07	0,13
Kunstutstilling	-0,44	0,23	0,41	0,11	0,08
Ballett	-0,75	0,19	0,31	0,03	0,18
Opera	-0,52	0,43	0,35	0,08	0,22
Teater	-0,56	0,13	0,40	0,14	0,12
Bibliotek	-0,38	-0,04	0,32	-0,01	0,04
Kino	-0,11	-0,49	0,27	0,11	0,20
Populærkonsert	-0,20	-0,21	0,29	0,09	0,10
Museum	-0,13	0,16	0,37	0,08	0,05
Idrettsarrangement	0,28	-0,28	0,03	0,21	-0,03

Størst kulturinteresse blant kvinner

Ser vi på fordelingen mellom menn og kvinner, der kvinner er satt til -1 og menn er satt til +1, er det tydelig at det jevnt over er større kulturinteresse blant kvinner enn blant menn. Særlig er interessen større blant kvinner for å gå og se på ballett, teater, opera og kunstutstillinger. Besøk på bibliotek og på klassiske konserter er også mer interessante for kvinner enn for menn. Det eneste tilbudet der gammakorrelasjonen er positiv, gjelder idrettsarrangementer. Det betyr at menn er mer interesserte enn kvinner. Korrelasjonen er likevel ikke på noen måte så sterk for menn som ballettinteressen er i kvinnenes favør.

De godt voksne er mest interessert i å gå på opera

Interessen for å bruke en del kulturtilbud er nokså klart korrelert med alder. Det er særlig tydelig at interessen for å gå på opera øker med alderen. Dette gjelder også i en viss grad for klassiske konserter og kunstutstillinger. Men det er også eksempler på det motsatte. Særlig er det synkende interesse med alder for å gå på kino. Det gjelder også for idrettsarrangementer.

Stor interesse for å bruke kulturtilbud henger sammen med høy utdanning

Alle de ulike tilbudene som er med i denne målingen, korrelerer positivt med økt utdanning i mer eller mindre grad. Særlig er sammenhengen sterk med interessen for besøk på klassiske konserter, kunstutstillinger og teater. Vi finner også nokså tydelige sammenhenger med museumsbesøk, besøk på opera, på bibliotek og på ballettforestillinger. Det eneste tilbudet der det ikke er mulig å snakke om noen sammenheng mellom interesse og utdanning, gjelder idrettsarrangement. Her er interessen nokså likt fordelt mellom personer på ulike utdanningsnivå.

Ifølge tabell 1.34 er det ikke noen sterk sammenheng mellom interessen for å gå på noe kulturtilbud verken for personenes husholdningsinntekt eller bostedsstrøk. Det er likevel i en viss grad sammenheng mellom interesse for idrettsarrangement og inntekt. Vi finner også at interesse for å gå på kino og på opera er noe høyere i de mest tett befolkede områdene i landet framfor spredtbygde strøk.

Sammenligner vi med en lignende oversikt fra 1994-undersøkelsen (Vaage 1996 s. 49), viser det seg at resultatene er nokså parallelle. Lite har med andre ord forandret seg på dette feltet de siste ti åra.

Synkende interesse blant brukerne av kulturtilbud

Vi har sett at interessen for de ulike kulturtilbudene har endret seg nokså lite de siste ti åra. Hva har skjedd med dem som bruker tilbudene, er det økende eller synkende interesse blant dem? Det er tydelig av tabell 1.35 at interessen for de ulike kulturtilbudene blant dem som bruker dem snarere har vært synkende enn stigende de siste ti åra. Både blant dem som går i teater, på opera/operette og ballett, har interessen for disse tilbudene sunket: Det er færre av dem som er meget interessert og flere er ikke interessert.

Tabell 1.35. **Andel av dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder som er meget interessert og ikke interessert i kulturtilbudet. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Meget interessert				Ikke interessert			
	1994	1997	2000	2004	1994	1997	2000	2004
Kino	22	22	23	18	4	3	3	4
Teater	15	14	11	10	13	13	16	17
Opera	28	21	23	20	16	13	17	20
Ballett	17	14	10	11	32	34	37	44
Klassisk konsert	17	13	13	12	28	27	26	27
Populærkonsert	30	29	29	26	4	4	6	5
Kunstutstilling	20	19	16	16	12	9	12	11
Museum	16	17	14	11	5	5	7	7
Bibliotek	26	25	22	23	7	5	6	6
Idrettsarrangement	36	39	32	35	5	4	5	4

Tabell 1.36. **Andel av dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder som er meget interessert og ikke interessert i kulturtilbudet, alle og etter kjønn. 2004. Prosent**

	Meget interessert			Ikke interessert		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
Kino	18	16	20	4	3	5
Teater	10	6	14	17	26	10
Opera	20	24	18	20	17	21
Ballett	11	5	24	44	69	30
Klassisk konsert	12	10	13	27	29	26
Populærkonsert	26	23	28	5	6	5
Kunstutstilling	16	10	22	11	16	8
Museum	11	10	12	7	8	5
Bibliotek	23	17	28	6	9	3
Idrettsarrangement	35	38	30	4	4	5

Både for dem som går på kino, på klassisk konsert, på populærkonsert, på kunstutstilling, på museum og på bibliotek har andelen meget interesserte sunket. De som ikke er interesserte blant dem har derimot holdt seg på omtrent samme nivå fra 1994 til 2004. Det eneste tilbudet der interessen blant brukerne ikke har forandret seg i disse ti åra, gjelder idrettsarrangement. Her har både de brukerne som er meget interesserte og de som ikke er interesserte, holdt seg på samme nivå.

Vi ser altså at det er en stadig økende andel av dem som bruker en del kulturtilbud som ikke interesserer seg for det de går og ser på. Det må da i stadig sterkere grad være andre årsaker til at de bruker tid og penger på å gå i for eksempel teater, opera eller på ballett.

To av tre menn som ser på ballett er ikke interessert

Blant dem som bruker de ulike kulturtilbudene i løpet av et år er ikke interessen for kulturtilbudene jevnt fordelt mellom menn og kvinner. Tabell 1.36 viser det. Både blant dem som går og ser på teater, på ballett, på kunstutstilling og på bibliotek, er det både en større andel av kvinnene som er meget interesserte og en mindre andel som ikke er interesserte enn blant mennene. Blant dem som for eksempel har vært på en ballettforestilling i løpet av siste 12 måneder er det 30 prosent av kvinnene som sier at de ikke er interessert i å gå på ballettforestillinger. Blant mennene er andelen hele 69 prosent. Et annet eksempel er teater, der 14 prosent av de kvinnelige tilskuerne er meget interessert i dette kulturtilbudet, mens det blant mennene er 6 prosent.

Ut fra dette kan man muligens trekke den konklusjon at det for både menn og kvinner er en tendens til at det ikke bare

er genuin interesse som trekker folk til kulturtilbudene. Andre sosiale mekanismer ser også ut til å påvirke den kulturelle atferden. Og dette ser ut til å gjelde enda mer for menn enn for kvinner.

Klar sammenheng mellom bruk og interesse for kulturtilbud

Selv om en god del av dem som ikke er interessert i tilbudene likevel bruker dem, er det en temmelig klar sammenheng mellom interesse og bruk. Tabell 1.37 viser det. De som er meget interessert i kulturtilbudene har i langt større grad brukt tilbudene enn de som er mindre interessert. Særlig har de som ikke er interessert, en langt mindre brukerandel av alle kulturtilbudene enn de meget interesserte har. Det er for eksempel slik at blant dem som er meget interessert i opera har 44 prosent vært på en opera- eller operetteforestilling i løpet av et år. Blant dem som ikke er interessert i dette kulturtilbudet, en besøksandelen på 1 prosent per år. Blant de som er meget interessert i å gå på bibliotek, har 93 prosent vært på folkebibliotek i løpet av et år. Blant de som ikke er interessert, har 12 prosent brukt et slikt tilbud. Likevel er det slik at hele 27 prosent av de som ikke er

Tabell 1.37. **Andel som har besøkt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter grad av interesse for tilbudet. 2004. Prosent.**

	Meget inte- ressert	En del inte- ressert	Lite inte- ressert	Ikke inte- ressert
Bibliotek	93	82	51	12
Kino	92	91	65	16
Idrettsarrangement	92	81	42	10
Kunstutstilling	89	68	44	14
Klassisk konsert	81	63	43	19
Teater	79	70	52	27
Populærkonsert	77	59	39	13
Museum	75	63	39	13
Ballett	53	39	18	7
Opera	44	30	9	1

interessert i å gå på teater, har vært på et slik tilbud i løpet av et år.

Til tross for at interessegraden kan være forskjellig blant publikum til de ulike kulturtilbudene, er det nok likevel slik at de som er meget interessert i å bruke dem også bruker dem mer enn andre. Tabell 1.38 viser at befolkningen som helhet er 6 ganger på folkebibliotek i løpet av et år. Blant de meget interesserte er antallet besøk på 21,7 ganger. Og mens gjennomsnittsbefolkningen går på 1,2 klassiske konserter i løpet av året, går de meget interesserte 6,1 ganger på slike konserter per år. Alt i alt ser vi at det er en klar sammenheng mellom interesse og bruk.

Tabell 1.38. **Antall besøk siste 12 måneder blant alle og blant dem som er meget interesserte i tilbudet. 2004**

	Alle	Meget interesserte
Folkebibliotek	6,0	21,7
Iddrettsarrangement	5,9	16,7
Kino	4,1	9,5
Kunstutstilling	1,4	6,3
Klassisk konsert	1,2	6,1
Populærkonsert	1,9	5,4
Museum	1,2	4,8
Teater	1,3	4,6
Ballett	0,3	3,2
Opera	0,1	1,6

Avstanden til kulturtilbud betyr mest for de ikke-interesserte

Blant de som er meget interessert i å besøke ulike kulturtilbud betyr det lite for kulturbruken om tilbudet er i nærheten eller lenger unna. Tabell 1.39 viser at besøk på de ulike tilbudene holder seg på et høyt nivå om tilbudet er under 5 km unna eller mer enn 25 km unna. Derimot ser det ut til at kulturbruken synker med økende avstand til tilbudet for de som ikke er interessert. Det går tydelig fram for kinobesøk og museumsbesøk. Dette indikerer at for de meget interesserte har avstand til tilbudet liten betydning, mens det kan ha klar betydning for dem som buker kulturtilbud selv om de ikke er interessert.

De ikke-interesserte går mer på profesjonelle tilbud

I undersøkelsen i 1994 var det en temmelig klar sammenheng mellom lav interesse for kulturtilbud og stor andel amatørforestillinger når man går og ser på kulturtilbudene (Vaage 1996, s. 54). Ti år seinere, slik tabell 1.40 viser, er ikke denne sammenhengen like klar. Vi ser sammenhengen helt tydelig for ballett- og danseforestillinger. Mens 35 prosent av de forestillingene de meget interesserte har sett på er amatørforestillinger, er andelen 62 prosent blant de som ikke er interessert i slike forestillinger. Den er delvis også til

Tabell 1.39. **Andel som har besøkt ulike kulturtilbud¹ siste 12 måneder, etter interesse og avstand. 2004. Prosent**

	Meget interessert			Ikke interessert		
	Under 5 km	5-24 km	25 km eller mer	Under 5 km	5-24 km	25 km eller mer
Bibliotek	96	87	:	16	14	:
Kino	91	95	81	26	10	1
Iddrettsarrangement	93	87	:	11	7	:
Kunstutstilling	90	89	89	15	16	11
Klassisk konsert	88	71	:	20	17	21
Teater	79	84	72	30	28	23
Populærkonsert	83	71	76	18	11	10
Museum	87	75	:	18	12	2

¹ For opera/operette og ballett/danseforestilling er tallgrunnlaget for lite til at de kan tas med i tabellen

stede for klassiske konserter. En slik sammenheng er derimot vanskelig å spore for kunstutstillinger, teaterbesøk, opera/operette og populærkonserter.

Totalt sett viser tallene for fordeling mellom besøk på amatørtilbud og profesjonelle tilbud at forholdet har forandret seg lite de siste ti åra. Det eneste unntaket er opera/operette, der besøk på amatørforestillinger har økt noe (Vaage 2005, s. 90). Og det har ikke blitt slik at de som er interesserte i de ulike kulturtilbudene i særlig større grad har begynt å gå på amatørforestillinger. Det er snarere slik at de som er litt eller ikke interessert i å gå på kulturtilbud i større grad har begynt å gå på profesjonelle forestillinger.

Kulturinteresse og sosial arv

Vi har foran sett på interesse for kulturtilbud og personers egne sosiale situasjon. Hva med de unges interesse i forhold til foreldrenes sosiale situasjon? Vi skal her se på foreldres utdanning og yrkesstatus.

Foreldrenes utdanning har betydning for interessen

Slik tabell 1.41 viser, har foreldrenes utdanning en viss betydning for de unges interesse for å bruke kulturtilbud. Barn og unge som har foreldre med utdanning på ungdomsskole- eller videregående skole-

Tabell 1.40. **Andel amatørforestillinger blant dem som har besøkt ulike kulturtilbud, etter interesse for kulturtilbudet. 2004. Prosent**

	Meget interessert	Ganske interessert	Litt interessert	Ikke interessert
Kunstutstilling	21	23	29	24
Teater	38	25	36	48
Ballett-/danseforestilling	35	43	56	62
Opera/operette	19	9	14	18
Populærkonsert	28	28	39	27
Klassisk konsert	34	51	58	54

Foto: Siri Boquist

Tabell 1.41. **Andel som er meget/ganske interessert og ikke interessert i ulike kulturtilbud blant personer 9-19 år, etter foreldres utdanning. 2004. Prosent**

	Ungdomsskole/videregående skole		Universitet/høgskole	
	Meget/ganske interessert	Ikke interessert	Meget/ganske interessert	Ikke interessert
Kino	74	2	74	2
Idrettsarrangement	65	9	68	12
Populærkonsert	55	19	50	21
Bibliotek	34	19	47	15
Museum	22	28	21	25
Teater	17	38	26	29
Kunstutstilling	12	50	15	43
Klassisk konsert	11	63	12	54
Ballett	4	80	11	70
Opera	1	86	5	82
Antall svar	264		191	

nivå, er omtrent like interessert i å gå på kino, idrettsarrangement, populærkonserter og museer enn de med foreldre som har høyere utdanning. Det er likevel en større andel av dem som har foreldre med høy utdanning som er meget eller ganske interessert i å gå på bibliotek, teater, ballett og opera enn dem som har foreldre med lavere utdanning. Og omvendt er det flere blant dem med foreldre med lav utdanning som ikke er interessert i å gå på teater, kunstutstilling, klassisk konsert og ballett. Det er altså en viss tendens til at

barn av personer med høy utdanning i noe større grad er interessert i den delen av kulturlivet som av og til kalles «høyverdig» enn andre barn er. Tall fra 1994-undersøkelsen gir et lignende inntrykk (Vaage 1996).

Ser vi på foreldres sosioøkonomiske status slik tabell 1.42 viser, er ikke forskjellene så store, men vi får noen nokså klare utslag. Barn av personer som har yrker med manuelt arbeid, slik som jordbruk, fiske, håndverk og transportarbeid, er mindre interessert i å gå på teater, kunstutstillinger og ballett enn de som har foreldre som er ledere eller har akademiske yrker.

Tabell 1.42. **Andel som er meget/ganske interessert og ikke interessert i ulike kulturtilbud blant personer 9-19 år, etter foreldres sosioøkonomisk status. 2004. Prosent**

	Yrker med manuelt arbeid		Ledere/ akademiske yrker	
	Meget/ganske interessert	Ikke interessert	Meget/ganske interessert	Ikke interessert
Kino	69	1	78	2
Idrettsarrangement	66	6	69	11
Populærkonsert	55	16	54	22
Bibliotek	33	21	36	19
Museum	17	28	21	30
Teater	15	44	21	28
Kunstutstilling	6	58	14	50
Klassisk konsert	10	66	11	62
Ballett	6	80	9	78
Opera	1	88	3	87
Antall svar	125		146	

Kino og idrett mest populært uansett hva foreldrenes sosiale status er

Alt i alt ser vi at barn og unges kulturinteresse fremdeles kan ha sammenheng med foreldres sosiale status, mest sannsynlig gjennom tillæring i hjemmet. Hva som er mest og minst populært av de ulike kulturtilbudene blant barn og unge, er likevel nokså sammenfallende uansett hva foreldrenes status er: Kino, idrettsarrangement og populærkonserter rager høyest, kunstutstillinger, klassiske konserter, ballett og opera havner nederst på lista.

Tabell 1.43. **Andel som har brukt ulike kulturtilbud¹ siste 12 måneder, etter interesse og avstand til slike tilbud. 2004. Prosent**

	Meget interessert			Ikke Interessert		
	Under 5 km	5-24 km	25 km eller mer	Under 5 km	5-24 km	25 km eller mer
Kino	91	95	81	26	10	1
Bibliotek	95	83	:	13	11	:
Klassisk konsert	88	71	77	20	17	21
Populærkonsert	83	71	76	18	11	10
Idrettsarrangement	93	87	:	11	7	:
Teater	79	84	72	30	28	23
Museum	87	75	37	18	12	2
Kunstutstilling	90	89	89	15	16	11

¹ Opera og ballett er ikke med i tabellen fordi tallgrunnlaget er for lite.

Foto: Siri Boquist

Kinobesøk avhengig både av interesse og avstand til kinosal

Både interesse for og avstand til et kulturtilbud har betydning for om man bruker det eller ikke. Tabell 1.43 viser hvordan disse faktorene henger sammen. Den viser at sammenhengen er avhengig av hvilket tilbud vi ser på. For kinobesøk er det tydelig at både interesse og avstand har betydning for andelen som går på kino per år. Blant dem som er meget interessert i å gå på kino, synker besøksandelen når avstanden til en kinosal er 25 km eller mer

i forhold til om avstanden er under 5 km. Forskjellen er særlig stor blant dem som ikke er interessert i å gå på kino: Mens 26 prosent av dem har vært på kino siste år når avstanden er under 5 km, er besøksandelen bare 1 prosent når avstanden er 25 km eller mer.

Også museumsbesøk er sterkt knyttet både til interesse og tilgjengelighet

Også museumsbesøk er sterkt knyttet til både interesse og om det er tilbud i nærheten. Blant dem som er meget interessert i å gå på museum, er det 87 prosent som har vært på et slikt tilbud dersom det er under 5 km til et slikt tilbud. Besøksandelen er 37 prosent dersom avstanden er 25 km eller mer. Blant dem som ikke er interessert i å gå på museum, har også avstanden stor betydning for om de bruker slike tilbud eller ikke.

For konsertbesøk, teaterbesøk og besøk på kunstutstilling, er det interessen i større grad enn tilgjengeligheten til et slikt tilbud som avgjør om man bruker tilbudet. Det er stor forskjell i besøksandelen mellom dem som er meget interessert og dem som ikke er interessert. Derimot er det ikke så stor forskjell i besøksandelen knyttet til avstand til tilbudet uavhengig av interesse.

2. De enkelte kulturtilbud

2.1. Kinobesøk

15 år med konstant bombardement av nye fjernsynskanaler, lengre sendetid, stadig mer polerte programkonsepter, i tillegg til en økende strøm av filmer for VHS- og DVD-spillere, har ikke klart å knekke interessen for å gå på kino.

Flere går på kino, men færre ganger

Fra 1991 til 2006 har andelen av befolkningen som går på kino per år økt fra 58 til 67 prosent (tabell 2.1). I 2001 var for øvrig andelen helt oppe i 69 prosent. Gjennomsnittlig antall besøk på kino har derimot ikke økt. I 1991 var vi i gjennomsnitt 4,3 ganger på kino per år. I 2006 var tallet 3,7. Det som har skjedd er altså at flere tar seg en tur på kino, men ikke så ofte som før. Gjennomsnittlig antall besøk på kino per år blant de som gikk på kino i 1991, var 7,4 ganger. I 2006 var tallet 5,4. Tall fra Sverige (Statens kulturråd 2003) viser at

det også der har vært en økning i andelen av befolkningen som har vært på kino siste 12 måneder, fra 54 prosent i 1991 til 68 prosent i 2002. I Danmark hadde 51 prosent av befolkningen i alderen 16 år og over vært på kino siste 12 måneder i 1993. I 2004 var andelen 66 prosent (Bille 2005).

I hele perioden fra 1991 til 2006 har det vært liten forskjell mellom menn og kvinner i andelen kinogjengere. De fleste åra har kvinnene hatt en litt høyere andel enn menn. Menn har derimot vært på noen flere kinoforestillinger per år i de fleste åra enn kvinner har. Forskjellen er likevel liten.

De unge har størst andel kinogjengere

Figurene 2.1 og 2.2 viser utviklingen i andelen som har vært på kino fra 1991 til 2006 i ulike aldersgrupper, for henholdsvis menn og kvinner. Kinobesøket har variert noe i disse åra, men det er lite som tyder på en nedgang, både for menn og kvinner i de ulike aldersgruppene. Figurene viser tydelig at det i hele perioden er de unge i alderen 16-24 år som i størst grad har gått på kino både blant gutter og jenter. For jentenes del har barna i alderen 9-15 år vært omtrent like aktive som de unge. Blant guttene lå de yngste noe lavere enn de unge på 1990-tallet og opp til 2001. Deretter har andelen kinogjengere per år vært nokså jevnstor mellom barn og unge også for guttene.

Tabell 2.1. Prosentandel som har vært på kino siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant dem som har vært på kino. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	58	4,3	7,4
1994	61	4,3	6,9
1997	60	3,6	5,9
2000	65	4,3	6,5
2004	68	4,1	6,4
2006	67	3,7	5,4

Figurene viser tydelig at kinobesøk synker med alderen. Denne tendensen har holdt seg nokså stabil i hele 15-årsperioden. I alle aldersgrupper fra 25 år og oppover har det likevel vært en liten økning i andelen som går på kino i løpet av disse åra, selv om utviklingen har vært noe ujevn. Et interessant fenomen er den høye besøksandelen i 2001 for de godt voksne, spesielt for kvinner. Dette viser hvor betydningsfull en enkelt film kan være for statistikken. Filmen som var så utslagsgivende var «Heftig og begeistret». Den trakk mange til kinosalen som ellers er der sjelden. Det høyeste besøkstallet hadde vi i 2003 for kvinner i alderen 16-24 år, med 98 prosent. Det laveste finner vi i 1991. Da hadde menn i alderen 67-79 år en andel på 5 prosent. Blant de eldste har det vært en nokså markert økende tendens til å gå på kino i disse åra, både blant menn og kvinner.

Færre kinobesøk blant de unge

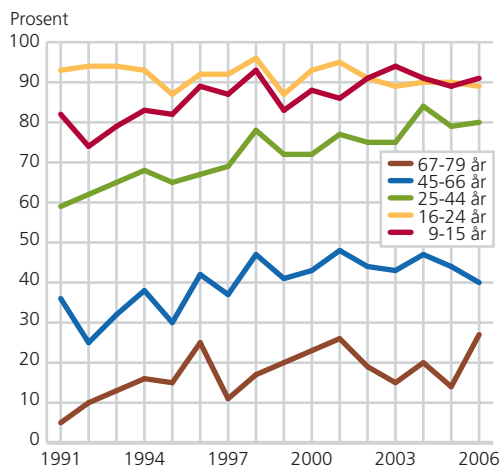
Blant dem som har vært på kino siste 12 måneder varierer antall besøk mellom aldersgruppene (tabell 2.2). Antall kinobe-

søk har i alle målingene fra 1991 og framover vært høyest blant 16-24-åringene. Men fra 2000 og framover har det vært en tydelig nedgang i antall kinobesøk i denne gruppen. 9-15-åringene og 25-44-åringene er de gruppene som kommer nærmest 16-24-åringene i antall kinobesøk per år. I disse gruppene har antallet besøk variert noe de siste 15 åra, men det har ikke vært en nedgang på linje med 16-24-åringene. Likevel har det ikke blitt målt så lavt antall besøk som i 2005 i noe tidligere år. I aldersgruppene 45-66 og 67-79 år har også kinobesøket variert noe, men endringene over tid har vært relativt små.

Tabell 2.2. Gjennomsnittlig antall besøk blant dem som har vært på kino siste 12 måneder, etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006

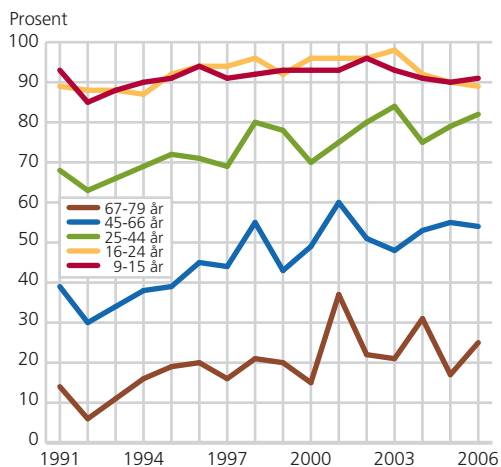
	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år
1991	6,0	13,4	6,1	3,6	1,7
1994	5,2	9,8	5,4	4,0	3,2
1997	5,6	9,4	5,6	3,8	2,2
2000	5,6	10,5	6,3	3,9	2,6
2004	6,3	8,8	6,8	3,8	2,7
2006	5,0	8,0	5,2	4,3	2,7

Figur 2.1. Andel menn som har vært på kino siste 12 måneder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.2. Andel kvinner som har vært på kino siste 12 måneder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Utdanningsforskjellen like tydelig som for 15 år siden

I 2006 var det en klar forskjell i andelen som gikk på kino i løpet av de siste 12 måneder i forhold til utdanningsnivå. Mens 46 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå hadde vært på kino, hadde 61 prosent av dem med utdanning på videregående skole-nivå vært på kino siste 12 måneder. Blant dem med kort universitets- eller høgskoleutdanning hadde 76 prosent vært på kino og 81 prosent blant dem med lang universitets- og høgskoleutdanning (Vaage 2007).

Tabell 2.3 viser forskjellen i utvikling i andelen på kino i løpet av en 12-månedersperiode blant dem med lavest utdanning i forhold til dem med høyest utdanning. Den prosentvise forskjellen i andelen kinobesøk siste 12 måneder mellom dem som har utdanning på ungdomsskolenivå og dem som har lang universitets- eller høgskoleutdanning, har holdt seg temmelig jevn fra 1991 til 2006. I hele perioden har prosentforskjellen holdt seg i underkant av 40.

Denne forskjellen i kinobesøk mellom de med og uten høyere utdanning, kan delvis tilbakeføres til at de med høy utdanning

Tabell 2.3. **Andel som har vært på kino siste 12 måneder blant personer med utdanning på ungdomsskole og dem med lang universitets-/høgskoleutdanning, og den prosentvise forskjellen i andelen. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006. Prosent**

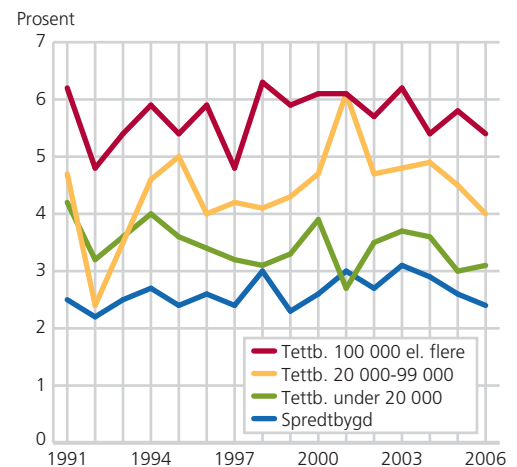
	Ungdomsskolenivå	Universitet/høgskole, lang	Prosentvis forskjell
1991	36	73	37
1994	39	78	39
1997	40	77	37
2000	45	77	37
2004	44	88	44
2006	46	81	35

har lettere tilgang til kino, slik tabell 1.3 viser. Men det går også tydelig fram av tabell 1.34 at interessen for å gå på kino har positiv sammenheng med utdanning.

Klart skille mellom by og land

Figur 2.3 viser at det i hele perioden fra 1991 til 2006 har vært en klar forskjell mellom storbybefolkningen og dem som bor i landdistriktene i hvor mange ganger de går på kino i løpet av et år. Forskjellen har variert noe, men stort sett har personer som bor i byer med 100 000 eller flere beboere hatt et gjennomsnittlig antall kinobesøk på mellom 5 og 6, mens de som bor i spredtbygde strøk har hatt mellom 2 og 3 besøk i året. Stort sett har det også vært slik at de som bor i mindre byer og i mindre tettbygde strøk har hatt et besøksantall som har ligget mellom dem som bor i større byer og dem som bor i landdistriktene. Det er blant personer som bor i de mindre byene at variasjonen i besøksantallet har vært størst i denne 15-årsperioden.

Figur 2.3. **Gjennomsnittlig antall besøk på kino siste 12 måneder, etter bostedsstrøk. 1991-2006**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Betydelig mer kinobesøk blant godt voksne i byene enn på landet

Tallene fra 2006-undersøkelsen viser at blant barn er andelen som går på kino i løpet av et år og hvor mange ganger de går på kino, nokså lik uansett om de bor i store byer eller på landsbygda (tabell 2.4). For unge og voksne uansett aldersgruppe synker både andelen som går på kino og antall kinobesøk i forhold til befolkningstettheten i det området de bor. Særlig gjelder det for dem som er 45 år eller eldre. Disse tendensene er nokså tilsvarende de vi fant i i begynnelsen av 1990-tallet (Vaage 1996). Vi har tidligere vist (tabell 1.1) at selv om kinotilbudet er godt spredt rundt i landet, er det klart at kinotilbudet er best i områ-

der med stor befolkningstetthet. Dette kan nok være en viktig forklaring på at antall kinobesøk er lavere i mindre tett befolkede og spredtbygde strøk enn i byene. Vi kan likevel ikke se bort fra at dette også har noe med kulturvaner å gjøre.

Krim, komedier og familiefilm stadig mest populært

I hele perioden fra 1991 til 2004 er det tre typer filmer som i særlig grad har blitt valgt når nordmenn går på kino (Vaage 2005). På spørsmål om hva slags film kinogjengerne så på sist de var på kino, har omkring 20 prosent enten svart kriminal-/actionfilm, komedie eller barne-/familiefilm i alle undersøkelsene som er foretatt

Tabell 2.4. **Prosentandel på kino og antall besøk på kino siste 12 måneder, etter bosted og alder. 2006**

	Andel på kino siste 12 måneder					Antall ganger på kino siste 12 måneder				
	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år
Bosted										
Tettbygd 100 000 eller mer	94,0	95,0	84,0	71,0	45,0	4,3	9,6	5,2	4,1	1,1
Tettbygd 20 000-99 000	90,0	95,0	82,0	55,0	31,0	5,1	7,0	4,8	2,2	1,3
Tettbygd under 20 000	88,0	86,0	83,0	45,0	29,0	4,4	6,2	3,4	1,7	0,5
Spredtbygd	97,0	81,0	69,0	29,0	10,0	4,7	5,3	3,5	0,9	0,2

Tabell 2.5. **Andel som var på ulike type filmer sist de var på kino, etter alder. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Krim, action	Komedie	Barne-/fam.-film	Sosial-drama	Roman-tisk film	Sci-ence fict.	Histo-risk film	Kata-strofe, skrekk	Krigs-film	Wes-tern	Annen film
Menn											
1991	24	26	14	7	5	2	6	1	3	7	6
1992	28	22	13	10	4	1	5	1	2	4	10
1994	30	23	15	11	5	3	3	0	3	1	6
1997	35	19	14	9	3	6	2	3	0	1	3
2000	36	20	16	9	2	4	2	3	2	0	4
2004	33	17	19	6	2	8	3	3	0	1	6
Kvinner											
1991	14	22	22	13	9	0	7	1	1	4	7
1992	17	23	22	13	6	1	5	2	2	2	9
1994	16	24	20	15	9	2	5	1	2	1	5
1997	20	19	20	15	9	4	4	1	0	0	5
2000	16	26	21	19	5	3	2	3	1	0	3
2004	12	23	26	15	4	4	4	3	1	0	6

i denne perioden (tabell 2.5). Omtrent 10 prosent har svart sosialdrama. Andre filmsjangere kommer lenger nede på lista. I den grad filmsmaken og/eller filmtilbudet har endret seg i denne perioden, gjelder det science fiction og westernfilmer. De første har fått økt tilslutning, mens de siste har fått synkende tilslutning.

Krim helst for menn, familiefilm helst for kvinner

Kriminal- og actionfilmer foretrekkes mer av menn når de går på kino enn av kvinner. Denne tendensen har vært rådende i alle undersøkelsene fra 1991. Dessuten har menns oppslutning om denne typen filmer økt i denne perioden. Kvinner går på sin side mer på barne-/familiefilm og sosialdrama enn det menn gjør når de går på kino. Komedier velges i nokså like stor grad av begge kjønn. Alle disse tendensene har vært nokså stabile i hele 15-årsperioden. Veksten for science fiction-filmer gjelder begge kjønn, men mest for menn.

Forskjellige filmvalg mellom aldersgrupper er stabile over tid

Undersøkelsene fra begynnelsen av 1990-tallet og fram til 2004 viser at nordmenn i ulike aldersgrupper i stor grad velger forskjellige typer filmer når de går på kino (Vaage 2006). Dessuten er disse forskjellene mellom aldersgruppene nokså stabile over tid. Naturlig nok er det barn i alderen 9-15 år som i størst grad ser på barne- og familiefilmer når de går på kino. De ser også i stor grad på komedier. 16-24-åringene er de som i størst grad ser på krim- og actionfilmer. Komedier er også en sjanger de ofte velger. Personer i alderen 25-44 år velger i stor grad barne- og familiefilmer, sannsynligvis ofte sammen med barna sine. Ellers velger også de gjerne krim og komedier når de går på kino. 45-66-åringene er de som i størst grad ser på sosialdrama. De ser også gjerne komedier, familie-

filmer og historiske filmer. 67-79-åringene er også blant dem som ser mye på komedier og sosialdrama. Det er i denne gruppen vi dessuten finner dem som ser mye på historiske og romantiske filmer.

Filmer fra USA dominerer

I alle de seinere åra er det filmer fra USA nordmenn i størst grad går og ser på (tabell 2.6). Av de filmene vi så sist har tre av fire vært amerikanske. Dette gjelder fram til 2000. I 2004 var det en nedgang til om lag to av tre. Dette skyldes at norsk film har hatt et lite oppsving de siste åra. Mens norske filmer representerer 5 prosent av de filmene som ble sett i 2000, var det en økning til 16 prosent i 2004. I hele perioden har norsk film stor sett hatt andreplassen blant filmnasjonene for norske kinogjengere, sammen med Storbritannia. Ellers har andre nordiske filmer holdt seg på mellom 2 og 5 prosent i alle undersøkelsene, og franske filmer har også kommet med hver gang. Utenom disse landene har filmer fra

Tabell 2.6. **Produksjonsland for den kinofilmen som er sett sist blant dem som har vært på kino siste 12 måneder. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Norge	Norden	Storbri-	Frank-	USA	Verden
		ellers	tannia	rike		ellers
1991	12	2	4	2	77	3
1992	13	5	5	3	70	4
1994	8	3	8	1	75	6
1997	9	3	10	1	73	5
2000	5	4	7	1	77	6
2004	16	2	10	1	63	8

Tabell 2.7. **Sensurerte langfilmer ved statens filmtilsyn, etter produksjonsland. 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Nor-	Nor-	Stor-	Frank-	USA	Ver-	Antall
	ge	den	britan-	rike		den	filmer
		ellers	nia			ellers	
1997	8	9	9	5	56	13	218
2000	4	8	7	8	56	17	209
2004	8	6	4	7	56	19	236

andre land i verden representert mellom 3 og 8 prosent av totalen i disse åra.

Vi foretrekker filmer fra USA

En statistikk gjengitt i Kulturstatistikken 2004 (Pettersen 2006), viser produksjonsland for de filmer som er sensurert for visning på norske kinoer. Tabell 2.7 viser tallene for 1997, 2000 og 2004. Sammenligner vi disse tallene med hva nordmenn går og ser på kino, finner vi at filmer fra USA har et prosentvis større kinopublikum enn antallet filmer på markedet skulle tilsi. For de fleste andre land er det motsatt. Dette betyr at når muligheten er til stede, velger vi i større grad amerikanske filmer framfor andre filmer som er på markedet. Norske filmer ligger i så måte godt an i 2004, noe som gir forhåpninger for norsk films framtid.

Tabell 2.8 viser hvem som foretrekker filmer fra ulike nasjoner. Kvinner og eldre

personer foretrekker norske filmer i større grad enn menn og yngre personer. Det er også eldre og personer med høyere utdanning som i større grad enn andre velger filmer fra andre nordiske land. Filmer fra USA blir foretrukket av menn og unge personer. Det er også en viss overvekt av godt voksne personer og de med høy utdanning som velger å se filmer fra Frankrike og Storbritannia. At barn i så stor grad velger filmer fra Storbritannia, kan nok ha sammenheng med den store suksessen for Harry Potter-filmene.

2.2. Teater, musikal, revy

Statistikken over antall besøk per 1 000 på de norske teaterscenene viser at det har vært en viss økning i besøksandelen. Mens det i 1991 var 319 besøk per 1 000, økte tallet til 322 per 1 000 i 2000 og ytterligere til 351 per 1 000 i 2004 (Vaage 2006). Tabell 2.9 som viser tallene fra

Tabell 2.8. Produsentland for den kinofilmen som er sett sist, etter kjønn, alder, utdanning og bosted. 2004. Prosent

	Norge	Norden ellers	Storbri- tannia	Frankrike	USA	Verden ellers	Antall svar
Kjønn							
Menn	11	2	9	1	69	8	648
Kvinner	21	2	11	2	57	6	631
Alder							
9-15 år	20	2	18	0	55	6	298
16-24 år	11	1	6	1	74	7	236
25-44 år	15	2	8	1	67	7	474
45-66 år	19	4	12	2	53	10	221
67-79 år	33	8	13	4	40	2	50
Utdanning							
Grunnskolenivå	17	0	8	1	68	7	108
Videregående skole-nivå	18	2	7	2	66	5	473
Universitet/høgskole, kort	11	2	11	1	67	9	256
Universitet/høgskole, lang	15	5	14	4	54	8	134
Bosted							
Tettbygd 100 000 eller flere	15	2	10	2	64	7	343
Tettbygd 20 000-99 000	13	3	14	1	60	9	259
Tettbygd under 20 000	20	3	9	1	62	6	435
Spredtbygd	16	1	7	1	68	8	236

kulturbruksundersøkelsene bekrefter denne utviklingen, selv om det her er tatt med både profesjonelle forestillinger og amatørforestillinger.

Andelen som har gått på teater, musikal eller revy siste 12 måneder holdt seg rundt 45 prosent på 1990-tallet. Etter tusenårsskiftet har andelen økt med cirka 5 prosentpoeng. Når tallene viser et økt besøk i befolkningen, skyldes dette først og fremst at flere bruker disse tilbudene, ikke at de som bruker tilbudene har begynt å gå oftere. Tall fra Sverige (Statens kulturråd 2003) viser for øvrig at andelen som har vært på teater/musikkteater økte fra 43 prosent i 1991 til 48 prosent i 2002, altså nokså parallelt med utviklingen i Norge.

Økningen i andel som går på teater, musikal eller revy gjelder begge kjønn. Mens andelen besøkende siste 12 måneder var på 38 prosent i 1991, var andelen på 42 prosent i 2004. For kvinner var de tilsvarende tallene henholdsvis 51 og 56 prosent. Dette viser altså at kvinner i noe større grad enn menn bruker disse tilbudene (se ellers Vaage 2005).

Økning i teaterbesøk blant eldre

Utviklingen har ikke vært like jevn for de ulike aldersgruppene. I aldersgruppene 9-15 år og 16-24 år har andelen som har vært på teater, musikal eller revy siste 12

Tabell 2.9. Prosentandel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

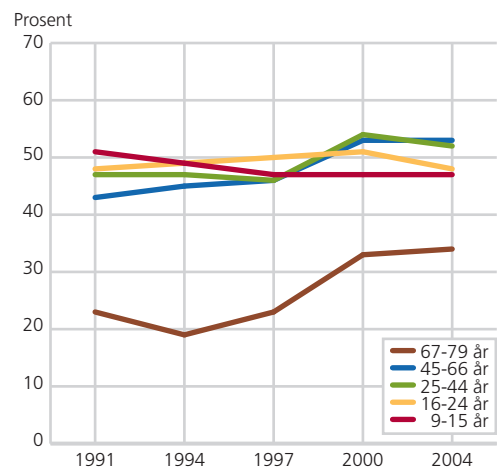
	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	44	1,1	2,4
1994	45	1,1	2,4
1997	44	1,1	2,4
2000	50	1,2	2,3
2004	49	1,3	2,7

måneder holdt seg på eller i underkant av 50 prosent i hele perioden fra 1991 til 2004. I aldersgruppen 25-44 år har også andelen holdt seg rundt 50 prosent, men det har vært en liten økning fra 1990-tallet og til etter tusenårsskiftet. I gruppen 45-66 år har det vært en tydeligere økning i andelen brukere, fra 43 prosent i 1991 til 53 prosent i 2000. Vi finner den sterkeste økningen blant de eldste, det vil si gruppen 67-79 år. I denne gruppen var det lavest andel brukere i 1994, med 19 prosent. Den har økt til 34 prosent i 2004. Denne utviklingen føyer seg inn i en generell tendens til at eldre er mer aktive på en rekke fritidsområder nå enn det denne aldersgruppen var tidligere. Dette kan skyldes både bedre helse og bedre økonomi, i tillegg til at deres erfaringer og vaner endrer seg.

Høy utdanning og teaterbesøk henger sammen

I hele perioden fra 1991 til 2004 har det vært en klar sammenheng mellom folks utdanningsnivå og tendensen til å gå på

Figur 2.4. Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter alder. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

teater, musikal eller revy. Tabell 2.10 viser at forskjellen mellom dem med utdanning på laveste og høyeste nivå var 38 prosent i 1991. I 2004 var forskjellen på 32 prosent. Det har altså skjedd liten endring i løpet av disse åra.

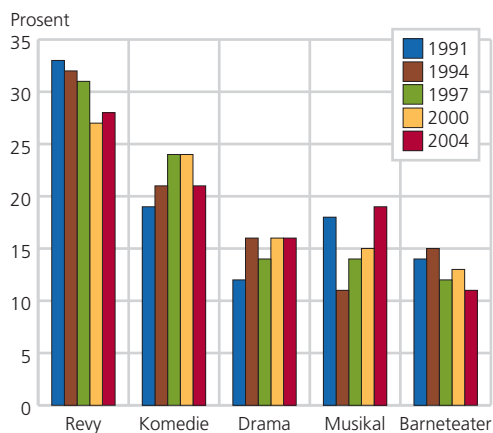
Mest på revy

De som i undersøkelsene har svart at de har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, blir spurt om hva slags forestilling de var på sist. I 2004 var det 28 prosent som hadde vært på revy, 21 prosent hadde vært på komedie (figur

Tabell 2.10. Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder blant personer med utdanning på ungdomsskole og lang universitets-/høgskoleutdanning, og den prosentvise forskjellen. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	Grunnskole-nivå	Universitet/høgskole, lang	Prosentvis forskjell
1991	26	64	38
1994	30	63	33
1997	26	65	39
2000	39	67	28
2004	33	65	32

Figur 2.5. Andel som har vært på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

2.5). 19 prosent hadde vært på musikal, 16 prosent på drama, 11 prosent hadde vært på barneteater, svært få hadde vært på dukketeater og 5 prosent hadde vært på en annen form for teater.

Figur 2.5 viser at denne fordelingen har vært nokså gjeldende i hele perioden fra 1991 til 2004. Likevel ser vi en tendens til at andelen som har vært på revy, er noe synkende. Det samme gjelder barneteater. Derimot har det vært en liten økning for drama. Musikal har også økt noe fra 1994 til 2004.

Nokså likt repertoarvalg blant menn og kvinner

Menn velger å gå på revy i større grad enn kvinner når de går på teater, musikal eller revy (tabell 2.11). Andelen blant menn har likevel gått noe ned fra 1991 til 2004. Ellers er det ikke noen store forskjeller i valg av type forestilling mellom kjønnene, verken i 2004 eller de tidligere åra.

Det er barna i alderen 9-15 år som naturlig nok er de som går mest på barneteaterforestillinger. Dette var tilfelle i 1991 og er fremdeles tilfelle i 2004. Vi finner også en

Tabell 2.11. Andel som har vært på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	Revy	Kome-die	Dra-ma	Musi-kal	Barne-teater	Dukke-teater	An-delen
Menn							
1991	41	16	12	16	12	1	2
1994	36	23	14	12	11	0	4
1997	36	26	13	11	10	0	4
2000	29	25	15	14	11	0	4
2004	33	22	13	18	10	0	3
Kvinner							
1991	28	21	13	19	15	1	4
1994	29	20	18	11	17	0	5
1997	26	22	15	17	13	1	5
2000	25	23	16	16	14	0	6
2004	24	20	18	19	12	0	6

høy andel personer som går på slike forestillinger i alderen 25-44 år. Dette er da mest sannsynlig barnas foreldre. Også dette er tydelig i materialet både fra 1991 og 2004.

Revy og komedie noe for alle aldre

Revypublikummet og komediepublikummet er nokså jevnt sammensatt med personer i alle aldersgrupper fra 16 år og oppover. Musikalpublikummet har tydeligvis like mye appell til alle aldersgrupper, både unge og gamle. Ingen spesiell aldersgruppe skiller seg ut, verken i 1991-dataene eller i 2004-dataene. I gruppene 16-24 år og 67-79 år er det en noe større andel som ser på dramaer enn i andre aldersgrupper.

Drama mest for høyt utdannede

Mens barneteaterforestillinger og drama appellerer mest til personer med høyere utdanning, er revy- publikummet helst sammensatt av personer med lavere utdanning. Musikal og komedier favner personer i alle utdanningsgrupper omtrent like mye. Disse tendensene går igjen både i 1991-dataene og i 2004-dataene.

Revypublikummet størst på mindre steder

Tabell 2.12 viser at det er en tendens til at revyen står sterkere i mindre tettbygde og spredtbygde strøk enn i byene. Dramaforestillingene har et større publikum i de større byene. Dette gjenspeiler nok den faktiske situasjonen, ved at lokale revyer

er mer framtrepende på småstedene, mens dramaforestillingene i større grad dominerer på institusjonsteatrene i de større byene. Musikalene, komediene og til dels barneteaterforestillingene har omtrent like stor oppslutning uansett bostedsstrøk. Dette er klare tendenser også i tallene fra begynnelsen av 1990-åra.

To av tre går på profesjonelle teaterforestillinger

Andelen som går på profesjonelle forestillinger når de går på teater, musikal eller revy, har holdt seg noenlunde konstant på rundt to tredeler fra 1994 til 2004 (tabell 2.13). Kvinner går i litt større grad på profesjonelle forestillinger enn menn, og andelen øker med alderen. Det er tydelig at publikum i sterkeste grad oppsøker profesjonelle forestillinger i de store byene, mens nær halvparten av dem som bor i spredtbygde strøk, går på amatørforestillinger når de går på teater, musikal eller revy. Her er det nok igjen det ulike tilbudet i storbyene og på landsbygda som er med på å avgjøre valget.

I tillegg viser tallene at personer med høy utdanning i større grad går på profesjonelle forestillinger enn de med lav utdanning. Det er derimot ingen klar tendens til at personer som bor i husholdninger med høy inntekt i større grad går på profesjonelle forestillinger enn de med lavere inntekt når de går på teater, musikal eller revy.

Tabell 2.12. **Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy, etter bosted. 2004. Prosent**

	Revy	Komedie	Drama	Musikal	Barne-teater	Dukke-teater	Annet
Alle	28	21	16	19	11	0	1
Bosted							
Tettbygd 100 000 eller flere	24	18	25	24	6	0	4
Tettbygd 20 000-99 000	21	22	15	20	18	1	3
Tettbygd under 20 000	31	23	13	16	10	0	6
Spredtbygd	33	22	9	17	14	0	4

Tabell 2.13. **Andel profesjonelle forestillinger blant dem som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter kjønn, alder og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	68	68	68	65
Kjønn				
Menn	64	64	66	64
Kvinner	70	70	69	67
Alder				
9-15 år	49	46	54	47
16-24 år	60	62	60	51
25-44 år	68	70	68	70
45-66 år	76	73	73	71
67-79 år	84	71	80	76
Bosted				
Tettbygd 100 000 eller flere	84	81	83	74
Tettbygd 20 000-99 000	69	75	68	67
Tettbygd under 20 000	57	58	62	61
Sprettbygd	56	46	51	57

2.3. Opera/operette

Stabilt opera-/operettebesøk

Besøk på opera- og operetteforestillinger har endret seg lite de seinere åra. Andelen som har vært på slike forestillinger per år har holdt seg mellom 5 og 6 prosent (tabell 2.14). Gjennomsnittlig antall besøk for en gjennomsnittsnordmann i løpet av året har i alle undersøkelsene vært 0,1. Og de som har vært på opera- eller operette-

Tabell 2.14. **Prosentandel som har vært på opera eller operette siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	5	0,1	1,6
1994	5	0,1	1,8
1997	6	0,1	1,8
2000	6	0,1	1,5
2004	5	0,1	1,9

Foto: Crestock.

forestillinger i løpet av året har i gjennomsnitt vært der mellom 1,5 og 1,9 ganger.

De fleste undersøkelsene som er gjennomført fra 1991, viser at kvinner i litt større grad enn menn går på opera/operette. De viser også at den aldersgruppen hvor vi finner de mest aktive tilskuerne til slike forestillinger, er blant 45-66-åringene. Dette går også igjen i de fleste undersøkelsene.

I alle undersøkelsene er det også slik at de med høy utdanning i større grad går på slike forestillinger enn de med lav utdanning. Derimot er det ingen klar sammenheng mellom husholdningsinntekt og besøk på opera-/operetteforestillinger. Det er likevel en tendens til at de som er i den høyeste inntektsgruppen i større grad benytter seg av slike kulturtilbud enn de som har lavere inntekt (se ellers Vaage 2005).

Det er naturlig at opera- og operetttilbudet ikke er jevnt fordelt i et så spredt befolket land som Norge. Den eneste permanente operascenen ligger i Oslo. Vi må dermed forvente at bruken av slike kulturtilbud er større her.

Mest opera-/operettebesøk i Oslo/Akershus ...

Tabell 2.15 viser at de som bor i Oslo og Akershus i større grad har vært på opera eller operette i løpet av de siste 12 månedene enn det befolkningen i andre deler av landet har. Den gjennomsnittlige andelen som har vært på slike forestillinger per år fra 1991 til 2004 i Oslo ligger på 14 prosent. I Akershus ligger den på 10 prosent. Dette er høyt i forhold til andre landsdeler. Lavest er den gjennomsnittlige andelen i Troms/Finnmark, Buskerud/Telemark og Agder/Rogaland med 3 prosent.

Ser vi på andelen som aldri har vært på noen opera- eller operetteforestilling i de ulike delene av landet, finner vi likevel 41 prosent i gjennomsnitt for 1994-2004 i Oslo. Og andelen er 50 prosent i Akershus. Dette viser at tilgangen til slike tilbud ikke er nok til at folk benytter seg av dem. Likevel er andelen høyere i andre deler av landet: 75 prosent har i gjennomsnitt for disse åra aldri vært på slike forestillinger i Troms/Finnmark. I Agder/Rogaland er andelen 74 prosent. Totaltallene og tallene for de ulike delene av landet viser dessuten

Tabell 2.15. **Andel som har vært på opera/operette siste 12 måneder, og andel som aldri har vært på opera/operette, etter fylkespar. 1991¹, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Andel som har vært på opera/operette siste 12 måneder					Andel som aldri har vært på opera/operette			
	1991	1994	1997	2000	2004	1994	1997	2000	2004
Hele landet	5	5	6	6	5	63	62	68	65
Østfold/Vestfold	2	6	6	6	3	67	58	64	66
Akershus	13	10	8	8	9	45	47	53	54
Oslo	13	14	14	17	13	40	39	39	47
Hedmark/Oppland	1	5	2	5	5	72	64	73	63
Buskerud/Telemark	3	4	2	3	5	63	66	76	58
Agder/Rogaland	4	3	2	3	4	70	71	78	75
Hordaland/Sogn og Fjordane	5	4	6	3	5	69	73	71	72
Møre og Romsdal	6	3	7	6	4	67	67	72	63
Trøndelag	3	2	7	6	2	75	66	72	73
Nordland	3	3	3	4	5	61	73	81	67
Troms Romsa/Finnmark Finnmarku	2	0	2	5	5	71	74	77	77

¹ Det ble ikke stilt spørsmål om man aldri har vært på ulike kulturtilbud i 1991.

at lite har endret seg på dette feltet i løpet av disse åra.

... men forskjeller i besøksandelen også der

Selv om det er en større andel som går på opera og operette i Oslo og Akershus enn i andre deler av landet, betyr ikke det at denne andelen er jevnt fordelt. I 2004-undersøkelsen var det 10 prosent av dem som har utdanning på videregående skole eller lavere som hadde sett på opera- eller operetteforestilling siste 12 måneder. Blant dem med høyere utdanning var andelen 15 prosent. Tall for 1991 og 1994 viste også en tydelig forskjell i samme retning (Vaage 1996). Ser vi på andelen som aldri har vært på slike kulturtilbud i 2004, er forskjellen også tydelig. Blant dem som ikke hadde høyere utdanning, var andelen 56 prosent. Blant dem med høyere utdanning var andelen 32 prosent.

Nesten bare profesjonelle forestillinger

Opera/operette er den av kulturtilbudene der profesjonelle forestillinger er mest dominerende. Fra 1994 til 2004 har andelen profesjonelle forestillinger variert fra 95 til 85 prosent. Ut fra tallene i tabell 2.16 er det ikke riktig å si at det er noen vesentlig forskjell mellom menn og kvinner i andelen som går på profesjonelle forestillinger i forhold til amatørforestillinger på dette området.

Tabell 2.16. **Andel profesjonelle forestillinger blant dem som har vært på opera-/operetteforestillinger siste 12 måneder, etter kjønn. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	93	95	85	85
Kjønn				
Menn	91	97	90	84
Kvinner	94	93	81	85

2.4. Ballett- og danseforestillinger

Økt andel på ballett-/danseforestillinger

I tillegg til opera og operette er ballett- og danseforestillinger kulturtilbud som kun en liten del av befolkningen besøker i løpet av et år. I 1991 var det 8 prosent av befolkningen som hadde vært på en ballett- eller danseforestilling i løpet av de 12 siste måneder (tabell 2.17). Seinere har det vært en liten økning. I 2004 var andelen 12 prosent. Gjennomsnittlig antall besøk i befolkningen var 0,2 i 1991 og 0,3 i 2004. Blant dem som hadde vært på ballett- eller danseforestilling siste år, var gjennomsnittlig besøk på 2,3 i 1991 og 2,1 i 2004.

Høyere andel blant kvinner enn blant menn på ballett/dans

Tabell 2.18 viser at det i hele perioden fra 1991 til 2004 har vært en betydelig større andel kvinner enn menn som har gått på ballett- eller danseforestillinger. For begge kjønn har det likevel vært en økning i løpet av denne perioden.

Høyest andel på ballett/dans blant barn og unge

I stort sett hele perioden har andelen som har sett på ballett- eller danseforestillinger vært høyest blant barn og unge. I de fleste aldersgruppene har det vært en økning i brukerandelen, men ikke blant 9-12-åringene og 16-19-åringene. I disse gruppene har andelen vært relativt høy i hele perioden.

Tabell 2.17. **Prosentandel som har vært på ballett- eller danseforestilling siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	8	0,2	2,3
1994	9	0,1	1,7
1997	8	0,2	2
2000	11	0,2	2,2
2004	12	0,3	2,1

Sterkest økning finner vi i gruppen 13-15 år. Det er også disse som har den høyeste brukerandelen i 2004, med 25 prosent. Det er sannsynlig at dette skyldes økende interesse for dans i ungdomskulturen.

Det er ingen helt klar og entydig sammenheng mellom besøk på ballett- og danseforestillinger og utdanning eller inntekt. Det er likevel tydelig at de med høy utdanning og de som bor i husholdninger med høy inntekt i større grad bruker dette kulturtilbudet enn de med lavere inntekt og utdanning (Vaage 2005).

Økt besøk på ballett/dans i mange fylker

Kulturtilbud innenfor ballett og dans er lettere tilgjengelig i Oslo-området enn i andre deler av landet, gjennom for eksempel Den norske opera. Dette kan være med på å forklare brukstallene i ulike fylker, slik tabell 2.19 viser. Personer som bor i Oslo og Akershus har høye andeler som har vært på ballett- eller danseforestillinger siste 12 måneder i alle undersøkelsene. Vi finner likevel høye tall også i andre fylker, for eksempel Møre- og Romsdal og Trøndelag. I de siste åra har det vært be-

Tabell 2.18. **Andel som har vært på ballett- eller danseforestilling siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Kjønn					
Menn	5	6	6	9	9
Kvinner	10	11	11	14	15
Alder					
9-12 år	16	10	14	17	19
13-15 år	9	18	15	14	25
16-19 år	18	17	17	18	16
20-24 år	6	8	6	15	11
25-34 år	5	8	7	10	10
35-44 år	7	9	9	12	11
45-54 år	6	10	7	10	13
55-66 år	8	3	6	10	10
67-79 år	3	4	2	3	9

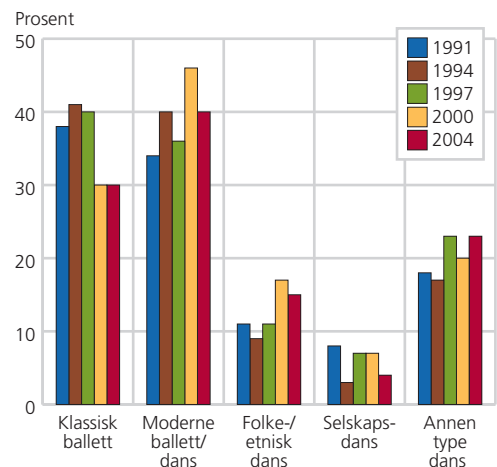
tydelig økning i de fleste fylker. Bruken av denne typen kulturtilbud har derfor jevnet seg noe mer ut på landsbasis i forhold til begynnelsen på 1990-tallet.

Tabell 2.19 viser også fordeling av hvor stor andel som aldri har vært på noen ballett- eller danseforestilling i ulike fylker. Her har de som bor i Oslo og Akershus lavest andel i så godt som hele perioden fra 1991 til 2004. Likevel er det en viss nedadgående trend i mange av fylkene. I 2004 ligger tallene for dem som bor i Møre og Romsdal og Nordland tett opp til dem vi finner i Oslo-området.

Moderne ballett/dans øker i forhold til klassisk ballett

Når vi ser på de typer dans flest ballett- og dansetilskuere så på sist de var på en slik forestilling, slik figur 2.6 viser, er det særlig klassisk ballett og moderne ballett/dans som peker seg ut. I 1991 var det 38 prosent som hadde sett på klassisk ballett, i 2004 var tallet 30 prosent. Moderne ballett/dans hadde en andel på 34 prosent

Figur 2.6. **Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på ballett- eller danseforestillinger. 2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

i 1991 og 40 prosent i 2004. Andelen var for øvrig 46 prosent i 2000. Disse tallene viser at den klassiske balletten er på noe vikende front, mens moderne ballett og dans er noe økende. Også folkedans/etnisk dans er noe økende. Andelen som så på denne typen dans var 11 prosent i 1991, 17 prosent i 2000 og 15 prosent i 2004.

Selskapsdansen hadde 8 prosent i 1991 og 4 prosent i 2004.

Kvinner går helst på klassisk ballett

Tabell 2.20 viser at kvinner i større grad enn menn gikk på klassisk ballett sist de var på ballett-/danseforestilling i hele perioden fra 1991 til 2004. Både for menn

Tabell 2.19. **Andel som har vært på ballett-/danseforestilling siste 12 måneder, og andel som aldri har vært på en slik forestilling, etter fylkespar. 1991¹, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Andel som har vært på ballett-/danseforestilling siste 12 måneder					Andel som aldri har vært på ballett-/danseforestilling			
	1991	1994	1997	2000	2004	1994	1997	2000	2004
Hele landet	8	9	8	11	12	63	62	62	58
Østfold/Vestfold	8	7	6	13	15	63	66	62	58
Akershus	13	13	12	13	13	51	47	46	51
Oslo	11	14	12	16	19	41	45	44	43
Hedmark/Oppland	8	7	6	10	9	68	60	72	64
Buskerud/Telemark	4	13	8	8	8	52	60	69	58
Agder/Rogaland	5	6	5	10	8	73	74	73	66
Hordaland/Sogn og Fjordane	4	6	8	11	9	69	67	64	61
Møre og Romsdal	10	4	7	17	19	72	73	61	47
Trøndelag	10	10	11	11	10	70	62	61	63
Nordland	10	8	7	11	20	63	65	64	50
Troms Romsa/Finnmark Finnmarku	4	10	5	12	13	74	74	73	67

¹ Det ble ikke stilt spørsmål om man aldri har vært på ulike kulturtilbud i 1991.

Tabell 2.20. **Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på ballett- eller danseforestillinger. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Klassisk ballett	Moderne ballett/dans	Folkedans/etnisk dans	Selskapsdans	Annen type dans
Menn					
1991	27	35	13	6	21
1994	30	49	14	5	12
1997	27	28	20	8	25
2000	23	50	22	6	17
2004	23	37	16	4	27
Kvinner					
1991	42	32	10	9	16
1994	47	35	7	2	20
1997	47	40	7	6	22
2000	34	43	14	3	22
2004	34	41	15	4	21

Tabell 2.21. **Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har vært på ballett-/danseforestillinger, etter kjønn og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	50	54	47	51
Kjønn				
Menn	51	35	46	57
Kvinner	49	60	47	48
Bosted				
Tettbygd 100 000 eller flere	74	73	62	68
Tettbygd 20 000-99 000	35	49	28	52
Tettbygd under 20 000	35	44	39	31
Spredtbygd	43	34	41	50

Foto: Crestock

og kvinner har likevel andelen som har sett på klassisk ballett sunket i denne perioden. For de andre typene ballett/dans har det også variert noe fra år til år og mellom kjønnene, men det har ikke vært noen utvikling i en bestemt retning verken for menn eller kvinner. Andelen brukere har også holdt seg på relativt samme nivå for begge kjønn.

Økt andel menn på profesjonelle arrangementer de seinere åra

Andelen som har vært på profesjonelle arrangementer blant dem som har vært på ballett- eller danseforestillinger har variert lite mellom 1994 og 2004. Andelen har i alle målingene vært rundt 50 prosent (tabell 2.21). Fra 1997 til 2004 har andelen profesjonelle arrangementer økt blant menn og sunket noe blant kvinner. Andelen som har vært på profesjonelle arrangementer i ulike bostedsstrøk har også variert, men i alle målingene har det vært en høyere andel i de store byene enn i de områdene hvor det bor færre mennesker.

2.5. Konserter

I kulturbruksundersøkelsene er besøk på konserter delt mellom det som på den ene siden inneholder klassisk musikk, samtidsmusikk, kirkemusikk og kor, og på den andre siden konserter med pop, jazz, country & western, viser, folkemusikk og korpsmusikk.

Stadig flere går på konsert

Slår vi sammen disse konsertformene og ser på hvor mange og hvem som har vært på konsert i det hele tatt, var det i 1991 48 prosent av befolkningen som hadde vært på en konsert siste 12 måneder. Andelen økte til 55 prosent i 1994. Siden har den videre økt til 57 prosent i 1997, 58 prosent i 2000 og 61 prosent i 2004 (tabell 2.22). Tall fra Sverige viser at det der ikke har vært noen klar økning i andelen som går på konsert fra begynnelsen på 1990-tallet fram til 2002 (Statens kulturråd 2003). I 1991-1993 var andelen 60 prosent, mot 58 prosent i 2002. Dette gir indikasjon om at det nivået vi har i Norge etter tusenårsskiftet, hadde de i Sverige allerede ti år

før. I Sverige var det for øvrig en økning på 1980-tallet. Andelen som hadde vært på konsert siste 12 måneder var nemlig på 50 prosent i 1983-1985. Muligens kan det være slik at den økningen de hadde i Sverige på 1980-tallet, fikk vi i Norge på 1990-tallet. I Danmark hadde 48 prosent av befolkningen i alderen 16 år eller eldre vært på konsert siste 12 måneder i 2004 (Bille 2005).

Blant dem som har vært på konsertbesøk i løpet av de siste 12 måneder, har ikke økningen vært like klar. Det var en tydelig økning fra 1991 til 1994 fra 4,4 besøk til 4,9 besøk. Deretter var det en liten

nedgang i 1997 til 4,6 besøk. En ytterligere nedgang fikk vi i 2000 til 4,4 besøk, det vil si det samme som i 1991. I 2004 var det så et hopp opp til 5,1 besøk, som er det høyeste av de målingene vi har hatt disse 13 åra.

Antall konsertbesøk i gjennomsnitt per år for hele befolkningen økte fra 2,1 i 1991 til 3,2 i 2004. Antall besøk holdt seg på et temmelig stabilt nivå mellom 2,7 og 2,6 fra 1994-2000. Deretter var det en økning til 2004.

Økning i konsertbesøk for begge kjønn

For både menn og kvinner har andelen som har vært på konsert siste 12 måneder økt nokså jevnt fra 1991 til 2004. Kvinner har i de fleste målingene ligget noen prosent høyere enn menn (tabell 2.23). Også antall konsertbesøk har økt for begge kjønn.

Nedgang i konsertbesøk blant de yngste, økning blant voksne

Figur 2.7 viser at det har vært en viss økning i andelen som har vært på konsert siste 12 måneder i de fleste aldersgrupper. For perioden 1991 til 1997 gjelder dette også for 9-15-åringene, men sei-

Tabell 2.22. **Prosentandel som har vært på konserter siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	48	2,1	4,4
1994	55	2,7	4,9
1997	57	2,6	4,6
2000	58	2,6	4,4
2004	61	3,2	5,1

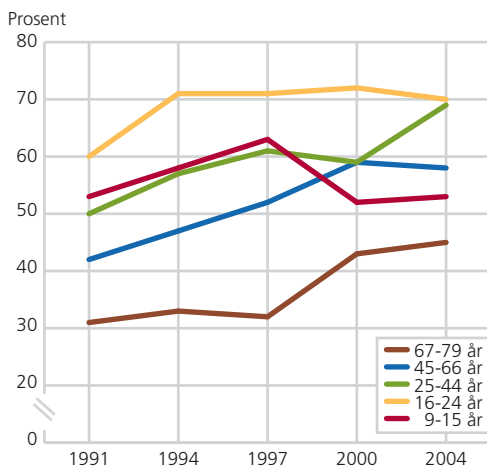
Tabell 2.23. **Prosentandel som har vært på konsert siste 12 måneder og antall ganger i gjennomsnitt, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel på konsert siste 12 måneder					Antall ganger på konsert siste 12 måneder				
	1991	1994	1997	2000	2004	1991	1994	1997	2000	2004
Kjønn										
Menn	46	53	57	57	58	2,1	2,6	2,7	2,7	3,1
Kvinner	49	56	56	60	64	2,1	2,7	2,6	2,4	3,2
Alder										
9-12 år	54	54	58	44	45	1,3	2,1	1,7	1,9	1,6
13-15 år	52	64	69	64	64	1,9	2,3	2,2	3,0	2,7
16-19 år	65	76	71	70	66	2,9	4,5	3,9	3,7	4,8
20-24 år	57	68	71	75	72	3,9	5,1	3,9	4,1	5,6
25-34 år	50	56	60	57	71	2,3	2,9	3,3	2,4	4,0
35-44 år	49	57	61	61	66	2,2	2,5	2,9	2,7	2,9
45-54 år	43	49	54	60	60	1,8	2,1	2,7	2,5	2,9
55-66 år	40	44	50	58	56	1,5	1,9	1,8	2,0	2,4
67-79 år	31	33	32	43	45	0,9	1,1	1,0	1,7	1,5

nerer har andelen sunket. Heller ikke for 16-24-åringene har det vært noen økning etter 1997. Tabell 2.23 hvor aldersgruppene er mer delt opp enn i figur 2.7, viser at nedgangen blant barn særlig gjelder 9-12-åringene. Blant dem falt andelen på konsert betydelig fra 1997 til 2000. Deretter har besøksandelen holdt seg på samme lave nivå. For 13-15-åringene steg andelen mellom 1991 og 1994, for deretter å holde seg på samme nivå de seinere åra. For 16-19-åringene var det også en tydelig økning mellom 1991 og 1994. Seinere har andelen gått gradvis ned igjen, slik at den var på samme nivå i 2004 som i 1991. For alle aldersgrupper fra 20 år og oppover har det vært en økning i konsertbesøket fra 1991 og framover. For gruppene fra 35 år og oppover har denne økningen i tillegg vært temmelig jevn.

Antall besøk på konserter i løpet av de siste 12 månedene, har variert noe fra måling til måling for de ulike aldersgruppene. Totalt sett har det likevel vært en økning i alle aldersgrupper, unntatt de yngste. Størst økning har det vært i aldersgruppene mellom 16 og 34 år.

Figur 2.7. Andelen som har vært på konsert, etter alder. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Konsertbesøk øker i alle utdanningsgrupper

Andelen som har vært på konsert siste 12 måneder har vært økende for alle utdanningsgrupper (tabell 2.24). Økningen har vært minst like stor blant dem som har høy utdanning som blant dem med lav utdanning. Det ser derfor ikke ut til at det har vært noen utjevning mellom utdanningsgruppene på dette feltet. Igjen er det viktig å ta med seg både tilgjengelighet til konserter (tabell 1.3) og interesse for konserter (tabell 1.34).

Størst andel konsertbesøk blant dem som tjener mye

I tabell 2.24 har vi delt befolkningen i fire like store grupper etter husholdningsinntekt, altså med omtrent 25 prosent i hver gruppe. Disse tallene viser at hver av gruppene har økt andel på konsert fra 1991 til 2004. Andelen har økt mest i den laveste inntektsgruppen, men fortsatt er det en betydelig forskjell i andelen som besøker konserter mellom dem som tjener lite og dem som tjener mye.

Andelen som går på konserter har også økt i alle bostedsstrøk, både i de store byene og i tettbygde strøk. Økningen har ikke vært helt jevn, men fra 1991 til 2004 har økningen i alle gruppene økt med fra 12 til 15 prosentpoeng. Men fremdeles i 2004 er andelen som går på konsert noen prosent lavere i spredtbygde strøk enn i tettbygde strøk og i byene.

To grupper konserter

I undersøkelsene skilles det mellom to grupper konserter. Den ene gruppen omfatter konserter med klassisk musikk, samtidsmusikk, kirkemusikk og korkonserter. Med samtidsmusikk menes her den musikken som er en videreføring av den europeiske kunstmusikken, på engelsk kalt «contemporary classical music». Den an-

dre gruppen konserter omfatter pop/rock, jazz, viser, folkemusikk, korpskonserter og country & western. Det er ikke noen vanlig brukte begreper som dekker disse to gruppene konserter fullt ut. For å forenkle begrepsbruken har vi valgt å bruke «klassisk musikk o.a.» og «populærmusikk o.a.» om de to gruppene, som er det som tross alt er mest dekkende for de to gruppene, selv om de ikke dekker alle undergruppene fullt ut.

Økt andel på klassisk konsert o.a. på 1990-tallet

Utviklingen i besøk på klassiske konserter o.a. fra 1991 til 2004 viser at det er en klar økning fra 1991 til 1997 (tabell 2.25). Andelen som hadde vært på klassisk konsert o.a. siste 12 måneder i 1991 var 27 prosent. Andelen økte til 34 prosent i 1994 og videre til 37 prosent i 1997. I 2000 var andelen på samme nivå, altså 37 prosent. Den sank så til 35 prosent i 2004.

Antall ganger gjennomsnittsnordmannen har besøkt klassiske konserter o.a. har forandret seg lite fra 1991 til 2004 (tabell

2.25). Lavest var tallet i 1991, med 0,9 ganger. Seinere har tallet variert mellom 1,1 og 1,2 ganger, altså omtrent på samme nivå i hele perioden fra 1994-2004. Blant dem som har vært på klassisk konsert o.a. de siste 12 månedene sank antall besøk fra 3,4 i 1991 til 2,9 i 2000. I 2004 var antall besøk kommet opp på 1991-nivå igjen, det vil si 3,4.

Økende besøk på populærkonserter o.a.

Andelen som har vært på populærkonsert o.a. siste 12 måneder har økt nokså klart fra 1991 til 2004.

Tabell 2.25. Prosentandel som har vært på klassiske konserter o.a. siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	27	0,9	3,4
1994	34	1,1	3,3
1997	37	1,2	3,2
2000	37	1,1	2,9
2004	35	1,2	3,4

Tabell 2.24. Andel som har vært på konsert siste 12 måneder, etter utdanning, husholdningsinntekt delt i kvartiler og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	1991	1994	1997	2000	2004
Utdanning					
Grunnskolenivå	34	41	39	46	41
Videregående skolenivå	46	52	55	57	60
Universitet/høgskole, kort	60	65	66	63	79
Universitet/høgskole, lang	68	73	75	73	80
Husholdningsinntekt					
1. kvartil (25 prosent lavest)	39	44	53	54	57
2. kvartil (25 prosent nest lavest)	47	53	50	54	57
3. kvartil (25 prosent nest høyest)	49	57	57	64	64
4. kvartil (25 prosent høyest)	58	65	69	66	70
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	53	62	61	62	65
Tettbygd 20 000-99 000	48	57	62	57	61
Tettbygd under 20 000	47	51	58	57	62
Spredtbygd	43	52	49	57	58

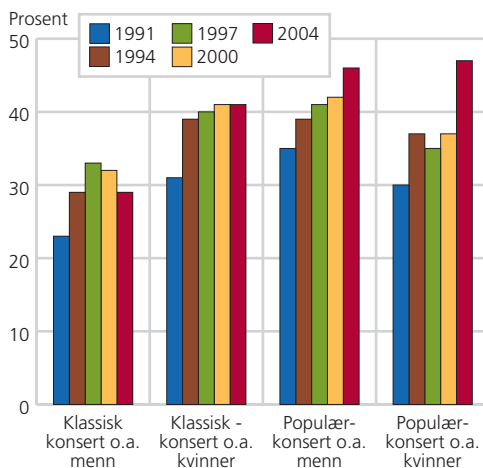
Fra 1991 økte andelen betydelig fra 32 til 38 prosent i 1994. Dette nivået holdt seg i både 1997 og 2000. Så skjedde det et nytt hopp til 47 prosent i 2004. En lignende tendens finner vi for gjennomsnittlig antall besøk de 12 siste månedene. Antallet var 1,2 i 1991 og økte til 1,5 i 1994. Nivået holdt seg der til og med 2000. I 2004 økte antallet besøk til 1,9 ganger.

Antall besøk blant dem som har vært på populærkonsert siste 12 måneder, har bare tilnærmevis fulgt den samme trenden. Lavest besøksantall var det likevel i 1991, med 3,6 ganger og høyest i 2004 med 4,4.

Økning i konsertbesøk o.a. blant begge kjønn

Figur 2.8 viser utviklingen i konsertbesøk blant kvinner og menn. I hele perioden har kvinner i større grad enn menn gått på klassiske konserter o.a.. For kvinnene har det vært en viss økning hele perioden fra 1991 til 2000, for så å stabilisere seg på det nivået. Andelen var 31 prosent i 1991 og 41 prosent i 2004. For mennenes del

Figur 2.8. Andel som har vært på klassisk konsert o.a. og populærkonsert o.a., etter kjønn. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

har det derimot vært en u-kurve. Andelen var lavest i 1991 med 23 prosent. Andelen økte så i 1994 og i 1997, som er året med høyest nivå, nemlig 33 prosent. Deretter har det vært nedgang; 32 prosent i 2000 og 29 prosent i 2004. Det har altså vært en økning blant mennene fra 23 prosent til 29 prosent i løpet av disse 13 åra.

Andelen som har vært på populærkonsert o.a. siste 12 måneder har også økt fra 1991 til 2004 for begge kjønn. For menn har det vært en viss økning for hver nye undersøkelse i denne perioden. Andelen var 35 prosent i 1991. Den økte til 39 prosent i 1994, til 41 prosent i 1997 og til 42 prosent i 2000. Deretter var det igjen en økning til 46 prosent i 2004. For kvinnene var andelen på 30 prosent i 1991. Det var en betydelig økning til 37 prosent i 1994. De holdt seg omtrent på dette nivået i 1997 og 2000. Deretter var det et nytt hopp til 47 prosent i 2004.

I tabell 2.27 er besøk på klassiske konserter o.a. og populærkonserter o.a. delt opp i undergrupper. Tallene er basert på siste gang man har vært på klassiske konserter/populærkonserter o.a. En og samme konsert kan presentere flere typer musikk. Det er for eksempel ikke uvanlig at både klassisk musikk og samtidsmusikk er en del av programmet i samme konsert. Tall fra 2004-undersøkelsen viser at blant dem som hadde vært på konsert med samtidsmu-

Tabell 2.26. Prosentandel som har vært på populærkonserter o.a. siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	32	1,2	3,6
1994	38	1,5	4,0
1997	38	1,4	3,7
2000	39	1,5	3,8
2004	47	1,9	4,1

sikk, hadde 28 prosent også hørt klassisk musikk på samme konserten. Det er også mulig at samme konsert kan være både kirkekonsert og korkonsert. I 2004 hadde 35 prosent av dem som hadde vært på kirkekonsert hørt på korkonsert. Tallene viser likevel hva som er mest og minst vanlig.

Mye besøk på korkonsserter

Blant dem som har vært på klassisk konsert o.a. siste 12 måneder, er korkonsserter mest vanlig, og det har det vært i hele perioden siden 1991. Mer enn 40 prosent av dem som har vært på klassisk konsert har hørt på den type musikk. Dernest følger kirkemusikk, med mellom 32 og 35 prosent. Her har det heller ikke vært nevneverdig endring i denne perioden. 1991 var det 27 prosent som svarte at de hadde vært på konsert med klassisk musikk. Dette har økt til godt over 30 prosent fra 1997 og framover. Andelen som har vært og hørt på samtidsmusikk, har holdt seg nokså stabil i hele perioden, på mellom 10 og 14 prosent.

Tallene for 2004 viser at kvinner som går på klassiske konsserter o.a. i noe større grad enn men går på korkonsserter (Vaage 2005). Barn går i noe mindre grad enn voksne på korkonsserter, klassisk musikk og samtidsmusikk. Unge er de som i størst grad hører på samtidsmusikk. Mens besøk på konsserter med korsang synker med økende utdanning, er det omvendt for klassisk musikk.

Stadig mer besøk på pop/rock-konsserter

Når det gjelder endringene i andelen som går på ulike undergrupper av populærmusikk o.a., er det mest slående at konsserter med pop/rock er mest dominerende og at denne typer konsserter har økt fra 1991 til 2004. Konsserter med korps- og janitsjar musikk har derimot sunket i denne perioden. For konsserter med jazz, viser, folke- musikk og country & western har andelen besøk vært nokså stabil i løpet av disse åra.

Tallene for 2004 viser at menn i større grad enn kvinner går på rock/popkonser-

Tabell 2.27. **Andel som har vært på ulike typer konsserter siste gang de var på klassiske konsert o.a. og populærkonsserter o.a. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Klassisk konsert o.a.				Populærkonsert o.a.					
	Klassisk musikk	Samtids- musikk	Kirke- musikk	Kor- konsert	Rock/ pop	Jazz	Viser	Country & western	Folke- musikk	Korps- musikk
1991	27	14	35	43	47	13	13	5	6	24
1994	26	10	33	45	52	12	11	4	7	21
1997	35	12	33	42	48	13	14	5	10	22
2000	33	11	34	42	53	17	11	5	8	18
2004	33	12	32	44	60	14	12	5	6	13

Tabell 2.28. **Andel som har vært på ulike typer konsserter siste gang de var på klassiske konsserter o.a. og populær-konsserter o.a., etter bosted. 2004. Prosent**

	Klassisk konsert o.a.				Populærkonsert o.a.					
	Klassisk musikk	Samtids- musikk	Kirke- musikk	Kor- konsert	Rock/ pop	Jazz	Viser	Country & western	Folke- musikk	Korps- musikk
Bosted										
Tettb. 100 000 eller flere	46	11	24	39	66	18	11	2	5	9
Tettb. 20 000-99 000	35	9	34	47	62	17	11	6	4	11
Tettbygd under 20 000	28	13	34	48	61	12	11	5	6	15
Spredtbygd	29	12	37	43	53	10	18	9	9	18

ter når de går på populærkonserter. Kvinnene går i noe større grad på korps/janitsjarkonserter (Vaage 2005). Mens de unge foretrekker rock og pop, er det den eldre delen av befolkningen som i størst grad går på korps/janitsjarkonserter, på jazz- og visekonserter når de går på populærkonserter. Personer med høyere utanning er de som i størst grad går på jazz- og visekonserter. Ellers har ikke utdanning så stor betydning for hva slags typer konserter folk velger.

De som i størst grad går på den rene klassiske musikken er best representert i de store byene (tabell 2.28). Kirkemusikken og korkonsertene er i større grad representert blant dem som bor i mindre byer, i tettstedene og i spredtbygde strøk. Blant dem som går på konserter i den noe lettere sjanger, det vil si populærmusikk, folke- musikk, jazz og så videre finner vi rock/pop- og jazz-entusiastene helst i de mer urbane deler av landet. Konserter med viser, country & western, folkemusikk og korps- musikk, altså den mest folkelige delen av den lettere musikken, blir helst besøkt av dem som bor i de mindre tettbygde strøk og på landsbygda. Disse trekkene går i nokså stor grad igjen i alle undersøkelsene fra 1991 og framover.

Halvparten på profesjonelle klassiske konserter o.a.

Omtrent halvparten av de klassiske konsertene o.a. nordmenn har vært på i løpet av de siste 12 måneder, har vært profesjonelle konserter (tabell 2.29). Dette gjelder alle åra fra 1994 til 2004, for endringene har vært små. I hovedsak gjelder dette både menn og kvinner. I de ulike aldersgruppene har også endringene vært relativt små, og forskjellene mellom gruppene har også vært nokså små. Barna er de som i minst grad går på profesjonelle konserter når de går på klassiske konserter o.a. I 1994 var det bare 17 prosent i denne

gruppen som var på profesjonell konsert da de var på en slik konsert. Økningen var likevel betydelig i 1997, da 41 prosent hadde vært på profesjonell konsert.

Seinere har nivået ligget litt i underkant av dette. I både 1994, 1997 og 2000 var det en mindre andel som hadde vært på profesjonelle konserter blant dem som hadde besøkt en klassisk konsert o.a. i spredtbygde strøk enn i tettbygde strøk og i byene. Dette hadde utjevnet seg i 2004, slik at det ikke lenger er noen forskjell mellom tettbygde og spredtbygde strøk på dette området. De store byene har likevel i hele perioden hatt en høyere andel som går på profesjonelle konserter enn mindre tettbygde områder.

Høyt utdannede går i større grad på profesjonelle klassiske konserter o.a. enn andre

Det er et tydelig trekk i alle undersøkel- sene fra 1994 til 2004 at personer med høy utdanning i større grad har gått på profesjonelle konserter med klassisk musikk o.a. enn de som har lav utdanning. Det har vært en viss økning i andelen profesjonelle konserter blant dem med bare grunnskoleutdanning i denne perioden. Dette har derimot ikke vært utviklingen for dem med høyere utdanning. Blant dem har det ikke vært noen endring i en bestemt retning. Det ser derimot ikke ut til at folks husholdningsinntekt har noen sammenheng med om man besøker klassiske profesjonelle konserter eller amatørkonserter. Det har heller ikke vært noen tydelig endring i noen retning i løpet av disse ti åra i de ulike inntektsgruppene.

Flere går på profesjonelle populærkonserter

Andelen som har vært på profesjonell konsert når de har vært på konsert med populærmusikk o.a., har i hele perioden

fra 1994 til 2004 vært høyere enn tallene for klassiske konserter o.a. (tabell 2.30). Heller ikke her har endringene vært klare, men det har vært en økning fra 62 prosent i 1997 til 70 prosent i 2004.

Det er særlig blant kvinner at andelen som går på profesjonelle populærkonserter har økt. Blant mennene har det vært liten endring. Stort sett har det vært slik at menn i større grad enn kvinner har vært på profesjonelle forestillinger når de har vært på populærkonserter o.a. I 2004 er derimot kvinnene i et lite flertall.

Personer i aldersgruppene 9-15 år og 45-66 år er de som har hatt økt andel besøk på profesjonelle populærkonserter o.a. fra 1994 til 2004. For de yngste har andelen doblet seg i denne perioden. Blant de godt voksne har det også vært en betydelig økning. I andre aldersgrupper har det variert noe fra år til år. I 1994 var det klart at andelen på profesjonelle populærkonserter o.a. var høyest blant dem som bodde i de store byene. Denne forskjellen er ikke så klar lenger. Men fremdeles i 2004 var andelen høyere i byene enn i mindre tettbygde strøk og i spredtbygde strøk.

Tabell 2.29. **Andel som går på profesjonelle konserter blant dem som har vært på klassiske konserter o.a. siste 12 måneder, etter kjønn, alder, bosted, utdanning og husholdningsinntekt delt i kvartiler, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	49	50	53	51
Kjønn				
Menn	48	44	54	50
Kvinner	50	56	53	51
Alder				
9-15 år	17	41	33	39
16-24 år	56	48	52	49
25-44 år	54	48	51	44
45-66 år	51	54	63	57
67-79 år	59	61	59	60
Bosted				
Tettbygd 100 000 eller flere	64	66	71	69
Tettbygd 20 000-99 000	49	47	60	45
Tettbygd under 20 000	45	43	44	46
Spredtbygd	35	38	40	45
Utdanning				
Grunnskolenivå	33	32	46	43
Videregående skole-nivå	51	45	48	45
Universitet/høgskole, kort	62	64	65	58
Universitet/høgskole, lang	65	64	68	63
Husholdningsinntekt				
1. kvartil (laveste 25 prosent)	54	47	48	56
2. kvartil (nest laveste 25 prosent)	48	50	50	46
3. kvartil (nest høyeste 25 prosent)	38	41	55	46
4. kvartil (høyeste 25 prosent)	56	54	57	51

Utdanning og inntekt har lite å si for andelen som går på profesjonelle populærkonserter o.a.

Det er ingen helt klar tendens til at de med høy utdanning i større grad går på profesjonelle populærkonserter o.a. enn de med lav utdanning når de går på en slik konsert. Likevel viser tallene for 2000 og 2004 at det i de siste åra er noe lavere andel blant dem med utdanning på bare grunnskolenivå i forhold til dem med høyere utdanning. Det er bare for dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning det går an å si at andelen profesjonelle konserter er høyere etter tusenårsskiftet enn på 1990-tallet.

Det er ikke riktig å si at det er noen tydelig forskjell i andelen profesjonelle populærkonserter o.a. blant grupper med ulik husholdningsinntekt i perioden fra 1994 til 2004. Tallene for 2004 viser at andelen var 70 prosent i alle gruppene, noe som stadfester likheten mellom dem. Det er dessuten verdt å merke seg at det er en viss økning i andelen profesjonelle konserter fra 1990-tallet til 2000-tallet blant de to gruppene med høyest inntekt, som gjør at likheten mellom alle inntektsgruppene blir særlig slående.

Tabell 2.30. **Andel som går på profesjonelle konserter blant dem som har vært på populærkonserter o.a. siste 12 måneder, etter kjønn, alder og bosted, utdanning og husholdningsinntekt delt i kvartiler. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	66	62	67	70
Kjønn				
Menn	67	65	71	69
Kvinner	64	59	62	72
Alder				
9-15 år	26	49	60	56
16-24 år	73	69	63	70
25-44 år	70	62	73	74
45-66 år	49	62	64	69
67-79 år	61	36	51	53
Bosted				
Tettbygd 100 000 eller flere	77	63	76	74
Tettbygd 20 000-99 000	63	66	68	77
Tettbygd under 20 000	61	63	65	63
Spredtbygd	60	56	51	68
Utdanning				
Grunnskolenivå	57	67	52	58
Videregående skolenivå	68	56	63	72
Universitet/høgskole, kort	80	78	76	72
Universitet/høgskole, lang	69	66	76	75
Husholdningsinntekt				
1. kvartil (laveste 25 prosent)	70	62	67	70
2. kvartil (nest laveste 25 prosent)	64	71	64	70
3. kvartil (nest høyeste 25 prosent)	60	54	68	70
4. kvartil (høyeste 25 prosent)	63	62	67	70

2.6. Utstilling av billedkunst og kunsthåndverk

Andelen som går på kunstutstillinger har forandret seg lite

Andelen i befolkningen som går på utstillinger av billedkunst og kunsthåndverk har forandret seg lite fra 1991 til 2004 (tabell 2.31). I 1991 var det 41 prosent som hadde vært på slike utstillinger i løpet av de siste 12 måneder. I 2004 var andelen på 42 prosent. I hele perioden har andelen ligget i overkant av 40 prosent. Til sammenligning var andelen som hadde vært på kunstmuseum/kunstutstilling i Sverige 41 prosent siste 12 måneder i 1995 og 42 prosent i 2002 (Kulturrådet 2003).

Det er heller ikke store endringen i antall besøk per person i løpet av et år. I 1991 var gjennomsnittsbesøket per person på 1,5. I 2004 var antallet 1,4. Blant dem som hadde vært på kunstutstilling siste 12 måneder, var gjennomsnittlig besøk på 3,6 i 1991 og 3,4 i 2004. I disse tallene var det en liten nedgang fra 1991 til 1997. Seinere har antallet økt noe igjen.

Kvinner går mer på kunstutstilling enn menn

I alle undersøkelsene fra 1991 til 2004 har det vært en større andel kvinner enn menn som har besøkt kunstutstillinger (Vaage 2005). Og forholdet dem imellom på dette

Tabell 2.31. Prosentandel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	41	1,5	3,6
1994	44	1,5	3,4
1997	43	1,3	3,1
2000	44	1,4	3,2
2004	42	1,4	3,4

feltet har forandret seg lite. I 1991 var det 37 prosent blant mennene som hadde vært på kunstutstilling i løpet av de siste 12 månedene. I 2004 var andelen også 37 prosent. Blant kvinnene var tallene henholdsvis 45 og 47 prosent. Åra imellom har også andelen blant menn og kvinner holdt seg omtrent på samme nivå.

Forholdet mellom menn og kvinner når det gjelder antall besøk på kunstutstillinger i løpet av de siste 12 måneder, har heller ikke forandret seg mye fra 1991 til 2004. I 1991 var det i gjennomsnitt 1,1 besøk på kunstutstillinger blant menn. I 2004 var tallet også 1,1. Blant kvinner var tallet 1,9 i 1991 og 1,8 i 2004.

Noe økning i besøk på kunstutstillinger blant eldre

Det er ikke så store forskjeller mellom aldersgruppene i besøk på kunstutstillinger, som det vi finner for noen av de andre kulturtilbudene. Stort sett er det aldersgruppen 45-66 år som har vært de mest aktive. I denne gruppen var det en andel på 50 prosent som hadde vært på kunstutstilling siste 12 måneder både i 1991, 2000 og i 2004. Aldersgruppen 67-79 år hadde lavest andel både i 1991, 1994, 1997 og 2000. I 2004 hadde de derimot en andel på 41 prosent, som var 7 prosentpoeng høyere enn 16-24-åringene og 6 prosentpoeng høyere enn 9-15-åringene. Andelen som går på kunstutstilling har altså gått noe opp blant de eldste og noe ned blant barn og unge de siste åra. Eldre har også hatt et økt antall besøk i de to siste målingene i forhold til målingene på 1990-tallet.

Utdanning skiller like mye som tidligere

I de ulike utdanningsgruppene har andelen som har vært på kunstutstilling siste 12 måneder variert noe fra år til år. Totalt sett har likevel tallene vært nokså stabile (figur 2.9). De viser at det har skjedd svært liten

tilnærming mellom de ulike utdanningsgruppene i denne perioden. I 1991 var det 25 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som hadde vært på kunstutstilling siste 12 måneder. Blant dem som hadde lang universitets- eller høgskoleutdanning, var andelen 69 prosent. I 2004 var andelen henholdsvis 26 prosent og 69 prosent. Både andelen og forholdet mellom de to utdanningsgruppene var altså temmelig identiske, til tross for at det er 13 år imellom de to målingene.

Antall besøk på kunstutstilling per år har vært og er fremdeles nokså forskjellig mellom utdanningsgruppene. Blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå har antall besøk per år ligget rundt 0,6 i gjennomsnitt fra 1991 til 2004. De med lang universitets- eller høgskoleutdanning har stort sett vært flest ganger på kunstutstillinger. I 1991 var antallet 3,7. Det har likevel vært en betydelig nedgang i antallet besøk i denne gruppen. I 2004 var antall besøk kommet ned i 2,4, som er et lavere

antall enn blant dem med kort universitets- eller høgskoleutdanning.

Husholdningsinntekten har ikke hatt så mye å si for andelen som går på kunstutstilling som utdanning har. Det er ingen tydelig økning fra lavest inntekt til høyest inntekt. Likevel er det klart at den gruppen som tjener mest, også har den høyeste andelen brukere. Forskjellen mellom denne gruppen og den som har hatt nest høyest brukerandel, har i hver undersøkelse ligget på mellom 11 og 15 prosentpoeng.

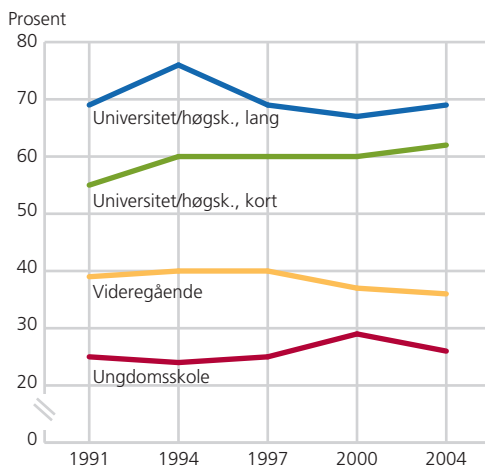
Mest besøk på kunstutstillinger i byene

Tabell 2.32 viser tydelig at det i hele perioden fra 1991 til 2004 har vært en større andel som har besøkt kunstutstillinger per år i byene enn i spredtbygde strøk. Andelen har variert noe fra år til år, men det har vært en nokså stabil forskjell i besøksandelen for dem som bor i byene, i mindre tettbygde strøk og i de spredtbygde strøkene.

Liten forandring i andelen som ser profesjonelle utstillere

Andelen som har vært på kunstutstillinger hvor det har vært profesjonelle utstillere, har holdt seg noenlunde konstant fra 1994 til 2004 (tabell 2.33). Andelen har holdt seg rundt 75 prosent. Det har vært liten forskjell mellom menn og kvinner når det gjelder denne andelen. I 1994 var det

Figur 2.9. **Andel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, etter utdanning. 1991-2004. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.32. **Andel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	45	50	51	52	50
Tettbygd 20 000-99 000	47	49	49	46	42
Tettbygd under 20 000	41	42	43	42	40
Spredtbygd	32	38	33	38	37

en klar forskjell mellom barn og andre i andelen som har vært på utstillinger med profesjonelle utstillere. Denne forskjellen har i de seinere åra forsvunnet, og barn og voksne går i like stor grad på utstillinger med profesjonelle utøvere.

Tabell 2.33. **Andel som har sett profesjonelle utstillinger når de var på utstilling med billedkunst eller kunsthåndverk, etter kjønn, alder og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	72	77	77	76
Kjønn				
Menn	74	77	78	75
Kvinner	71	77	77	77
Alder				
9-15 år	54	72	68	75
16-24 år	77	74	69	83
25-44 år	72	78	78	75
45-66 år	74	79	80	73
67-79 år	72	69	80	84
Bosted				
Tettbygd 100 000 eller flere	88	87	90	88
Tettbygd 20 000-99 000	64	80	76	73
Tettbygd under 20 000	64	73	71	75
Spredtbygd	71	58	65	64

Bostedsmessig ser det ut til at de som bor i de store byene i særlig grad går på utstillinger der det er profesjonelle utøvere. For dem har andelen profesjonelle utøvere hele tiden fra 1994 til 2004 ligget på mer enn 85 prosent. Særlig i spredtbygde strøk har andelen som har sett profesjonelle utøvere stort sett vært betydelig lavere.

Tall fra 2004 viser ingen klar sammenheng mellom høy besøksandel på profesjonelle kunstutstillinger og utdanning (Vaage 2005). Det er heller ingen klar sammenheng med husholdningsinntekt. Blant dem som i 2004 hadde en husholdningsinntekt på under 200 000 kroner var andelen som hadde vært på utstilling med profesjonelle på 77 prosent. Blant dem med inntekt på 750 000 kroner eller mer, var andelen på 78 prosent.

Vi ser mest maleri på kunstutstilling

De som i undersøkelsene har svart at de har vært på utstilling med billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, er blitt spurt om hva slags utstilling de var på sist de var der. I 2004 var det 77 prosent som hadde vært på utstilling med maleri/akvarell, 21 prosent hadde sett tegninger, 19 prosent hadde sett grafikk og 18 pro-

Tabell 2.34. **Andel som har vært på ulike typer utstillinger sist de var på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk, etter kjønn. 1991, 1994, 1997 2000 og 2004. Prosent**

	Maleri	Tegning	Grafikk	Skulptur	Foto el. video	Annen billedkunst	Kunsthåndverk
Menn							
1991	77	20	20	20	7	5	28
1994	80	18	18	16	5	5	19
1997	86	23	19	17	7	7	23
2000	79	21	20	17	10	9	23
2004	78	20	17	16	14	5	18
Kvinner							
1991	77	23	20	15	7	8	28
1994	79	17	16	15	5	7	26
1997	79	18	12	16	8	9	34
2000	78	24	20	19	11	11	32
2004	77	21	20	20	13	9	25

sent hadde sett skulptur. I tillegg hadde 13 prosent sett foto- eller videokunst, 7 prosent hadde sett annen type billedkunst og 22 prosent hadde sett kunsthåndverk i tre, keramikk eller andre materialer (Vaage 2005).

Økning for foto-/videokunst

Andelen som har sett de ulike kunstformene har endret seg lite fra 1991 til 2004. Tydeligst endring finner vi for foto-/videokunst. Dette hadde 5 prosent sett på i 1994, mens 13 prosent hadde sett på det i 2004. Selv om det har variert noe fra år til år, ser det likevel ut til at kunsthåndverk har hatt relativt færre tilskuere. Andelen som hadde sett denne typen kunst sist de var på kunstutstilling, var 28 prosent i 1991. I 2004 var andelen 18 prosent.

Menn og kvinner ser på samme type kunst

Tabell 2.34 viser at det verken for menn eller kvinner har vært noen store endringer i hva slags kunst de har sett på sist de var på utstilling fra 1991 til 2004. For begge grupper har det vært en økning for foto-/videokunst. Nedgangen i andelen som har sett på kunsthåndverk, gjelder i større grad menn enn kvinner. For kvinner har det imidlertid vært en liten økning for skulptur, som vi ikke finner for menn.

Unge ser mer foto-/videokunst enn andre

Tallene fra 2004 viser at det særlig er de unge som ser på foto-/videokunst (Vaage 2005). Eldre ser derimot mer på maleriutstillinger og kunsthåndverk enn det yngre gjør. Det er derimot ikke riktig å si at det er noen tydelig sammenheng mellom utdanning og hva slags type kunst man går og ser på.

2.7. Museer

Liten endring i museumsbesøk

Befolkningens museumsbesøk har forandret seg nokså lite fra 1991 til 2004. Tabell 2.35 viser at andelen som har vært på museum siste 12 måneder har variert mellom 41 og 45 prosent i denne perioden. I 2004 var andelen 42 prosent. Til sammenligning var det i Sverige 50 prosent som hadde vært på museum siste 12 måneder i perioden 1991-1993. I 2002 var andelen sunket til 44 prosent (Kulturrådet 2003).

Antall ganger man har vært på museum siste 12 måneder har variert fra 1,0 til 1,2. Blant dem som har vært på museum siste 12 måneder, har antall besøk økt fra 2,5 i 1991 til 2,9 i 2004.

Tabell 2.35. **Prosentandel som har vært på museum siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	41	1,0	2,5
1994	45	1,2	2,6
1997	44	1,1	2,6
2000	45	1,1	2,6
2004	42	1,2	2,9

Museumsbesøk er temmelig likt blant kvinner og menn

Stort sett har det vært liten forskjell mellom kvinner og menn både i andelen som har vært på museum og hvor mange ganger man har vært på museum (Vaage 2005). I 1991 var andelen som hadde vært på museum siste 12 måneder, på 41 prosent både for menn og kvinner. I 2004 var andelen 42 prosent for begge kjønn. I 1991 var antall besøk 1,1 blant menn og 1,0 blant kvinner. I 2004 var tallene henholdsvis 1,3 og 1,1.

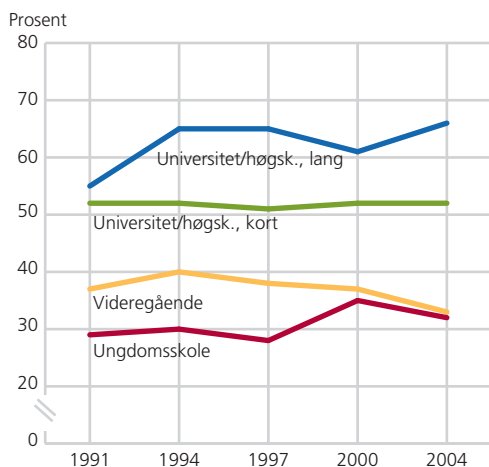
Noe økning i museumsbesøk blant de eldre

Aldersmessig har det også vært små endringer i både andelen som har vært på museum siste 12 måneder, og antall ganger man har vært på museum. Blant 9-15-åringene har det vært en liten nedgang i besøksandelen fra første del av 1990-åra til 2004. Blant 67-79-åringene har det gått motsatt vei: Både andelen som har vært på museum og antall ganger de har vært der, har økt noe fra 1991 til 2004. I 1991 var gjennomsnittlig antall besøk per år på 0,7 i denne gruppen. I 2004 var tallet 1,3. Tallene for 2004 viser likevel at det er barn som i størst grad går på museum, med en andel på 54 prosent per år. De eldre har lavest andel, med 35 prosent.

Utdanning betyr like mye for museumsbesøk som før

Det har ikke vært noen utjevning mellom utdanningsgruppene fra 1991 til 2004 i andelen som går på museum per år. Figur 2.10 viser at forholdet mellom gruppene har vært ganske likt i disse 14 åra.

Figur 2.10. Andel som har vært på museum siste 12 måneder, etter utdanning. 1991-2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Den eneste tydelige endringen er at de to gruppene med lavest utdanning, som på 1990-tallet hadde en betydelig forskjell i besøksandelen, har nærmet seg hverandre. I 2004 hadde de nærmest identisk besøksandel. Hovedtendensen er at det er minst like stort skille etter utdanning i 2004 som i 1991. Blant personer med utdanning på ungdomsskolenivå var andelen på museumsbesøk i 2004 på 32 prosent. Blant dem med lang universitets- eller høgskoleutdanning var andelen på 66 prosent. Antall besøk var henholdsvis 0,7 og 2,0 i disse to gruppene i 2004.

Flest på museum i de store byene

Tabell 2.36 viser at det i hele perioden fra 1991 til 2004 har vært en større andel som har gått på museum per år i byene enn på landsbygda. Tallene har variert noe, men stort sett finner vi høyest andel i de store byene og lavest i spredtbygde strøk.

Folkemuseene har størst andel av museumsbrukerne

Om lag tre av fire museer i Norge er kulturhistoriske museer (Pettersen 2006). Dette gjenspeiler seg i brukertallene. Blant dem som har vært på museum siste 12 måneder, er folkemuseer/bygdetun den typen museer flest har vært på. Denne tendensen har holdt seg i hele perioden fra 1991 og framover (Vaage 2005). Men det er også i denne gruppen museer at nedgangen har

Tabell 2.36. Andel som har vært på museum siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	1991	1994	1997	2000	2004
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	47	51	47	52	48
Tettbygd 20 000-99 000	44	51	45	46	43
Tettbygd under 20 000	40	42	42	43	42
Spredtbygd	34	41	43	38	36

vært mest påfallende. I 1991 var det 39 prosent og i 1994 var det 45 prosent som hadde vært på denne typen museer sist de var på museum. I 2004 var andelen 29 prosent. Dernest kommer tekniske museer, med en andel av besøkende på 16 prosent i 1991 og 20 prosent i 2004. Naturhistoriske museer hadde en andel på 14 prosent i 1991 og 18 prosent i 2004. Kunstmuseene hadde en andel på 12 prosent i 1991 og 14 prosent i 2004. Arkeologiske museer hadde en oppslutning på 3 prosent i 1991 og 7 prosent i 2004. Her ser det altså ut til å være en tydelig økning i andelen besøkere.

Teknikk mest for menn, kunst mest for kvinner

Tabell 2.37 viser at det har vært nedgang i andelen som har vært på folkemuseer/

bygdetun, og det gjelder både menn og kvinner. Mens menn i større grad velger å gå på tekniske museer, velger kvinner heller kunstmuseer. Denne tendensen har holdt seg i hele perioden fra 1991. Blant menn har det likevel vært en viss økning i andelen som har vært på kunstmuseum sist de var på museum. Mannlige og kvinnelige museumsbrukere har i omtrent like stor grad gått på naturhistoriske og arkeologiske museer.

Folkemuseumsbesøk på landsbygda, kunstmuseer i byene

Tallene for 2004 viser at det er de eldre som i størst grad går på folkemuseer og kunstmuseer (Vaage 2005). Det er særlig de unge museumsbrukerne som går på naturhistoriske museer.

Tabell 2.37. **Andel som har vært på ulike typer museer sist de var på museum, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Folke- museum	Teknikk museum	Naturhistorisk museum	Kunst- museum	Arkeologisk museum	Annet museum
Menn						
1991	37	20	14	8	2	19
1994	42	18	16	5	6	12
1997	36	21	18	9	6	11
2000	30	24	17	12	6	11
2004	28	25	18	12	6	10
Kvinner						
1991	41	12	14	16	4	13
1994	46	13	11	12	4	10
1997	37	15	15	17	6	9
2000	35	16	15	13	8	12
2004	29	16	17	17	8	12

Tabell 2.38. **Andel som har vært på ulike typer museer sist de var på museum, etter bosted. 2004. Prosent**

	Folke- museum	Teknikk museum	Naturhistorisk museum	Kunst- museum	Arkeologisk museum	Annet museum
Bosted						
Tettbygd 100 000 eller flere	14	24	23	23	7	8
Tettbygd 20 000-99 000	26	23	17	18	6	10
Tettbygd under 20 000	31	17	18	10	9	15
Spredtbygd	44	19	13	7	5	11

Folkemuseer og bygdetun er mer spredt rundt i landet enn det andre typer museer er. Det kan forklare fordelingen i tabell 2.38. Mens 14 prosent av museumsgjengene i de store byene har vært på den type museum sist de var på museer, var andelen 44 prosent i spredtbygde strøk. Den omvendte tendensen finner vi særlig for kunstmuseer og naturhistoriske museer. Her er besøksandelen høyest for dem som bor i de store byene, og andelen synker nokså jevnt med botetthet. Dette bildet av museumsbesøket finner vi igjen fra begynnelsen av 1990-tallet (Vaage 1996). Men da var tendensen enda klarere i retning av at folkemuseer og bygdetun var dominerende blant museumsbesøkere i spredtbygde strøk.

2.8. Folkebibliotek

Litt økning i bruk av folkebibliotek

Andelen som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder har økt noe fra 1991 til 2004. Tabell 2.39 viser at andelen var 49 prosent i 1991 og 54 prosent i 2004. Antall ganger gjennomsnittsnormannen har vært på folkebibliotek har variert noe fra år til år, men tallet var høyest i 2004, med 6,0 ganger. Blant dem som har vært på bibliotek siste 12 måneder har tallet på besøk variert mellom 9,5 og 11,5 ganger.

Tabell 2.39. Prosentandel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	49	5,6	11,5
1994	51	5,1	10,0
1997	52	5,0	9,6
2000	52	5,0	9,5
2004	54	6,0	11,1

Økende andel på bibliotek blant kvinner

Andelen som har vært på folkebibliotek har vært større for kvinner enn for menn i hele perioden fra 1991 til 2004. Tabell 2.40 viser at mennenes andel har ligget rundt 45 prosent i hele perioden. Blant kvinnene har andelen økt noe i disse åra, fra 52 prosent i 1991 til 61 prosent i 2004.

Barn og unge mest på folkebibliotek, økning for dem over 45 år

Barn og unge er de som i størst grad har vært på folkebibliotek i løpet av en 12-månedersperiode. Tallene har variert noe fra undersøkelse til undersøkelse, det har ikke vært noen utvikling i en bestemt retning. I gruppen 13-15 år var andelen på 82 prosent i 2004, mens den var 74 prosent i gruppen 9-12 år. Heller ikke i aldersgruppene fra 20 til 44 år har andelen på folkebibliotek endret seg mye i denne perioden. Derimot har det vært en økning i aldersgruppene fra 45 til 79 år. Blant 67-79 år var det for eksempel en andel på 27 prosent som hadde vært på folkebibliotek per år i 1994, mot 40 prosent i 2004.

Tabell 2.40. Andel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	1991	1994	1997	2000	2004
Kjønn					
Menn	46	44	46	46	47
Kvinner	52	57	58	59	61
Alder					
9-12 år	77	68	69	69	74
13-15 år	76	79	78	76	82
16-19 år	75	69	72	73	68
20-24 år	54	58	57	64	57
25-34 år	48	52	51	46	52
35-44 år	49	50	57	54	52
45-54 år	39	46	47	47	50
55-66 år	36	35	40	43	46
67-79 år	29	27	37	35	40

Klar sammenheng mellom utdanning og biblioteksbruk

Tabell 2.41 viser tydelig at det er størst andel brukere av folkebibliotek i den gruppen som har høy utdanning, og at det har vært slik i hele perioden fra 1991 til 2004. Det har vært relativt liten variasjon i andelen som har brukt folkebibliotek siste 12 måneder fra år til år i de fleste aldersgruppene. Blant dem som har utdanning på grunnskolenivå, har det derimot vært en liten økning.

Selv om de som bor i spredtbygde strøk i minst grad har vært på folkebibliotek i løpet av de siste 12 måneder, er det relativt liten forskjell i bruken av dette kulturtilbudet mellom dem som bor i de store byene og dem som bor i mindre tettbygde strøk. Bruken har også forandret seg lite fra år til år i de ulike bostedsstrøkene.

Inntekt har liten sammenheng med biblioteksbruk

Man skulle kanskje tro at de som har lav inntekt er de som i første rekke brukte et gratistilbud som det folkebibliotekene tilbyr. Tallene viser at det er relativt liten forskjell mellom dem som bor i husholdninger med høy og lav inntekt i forhold til bruk av folkebibliotek. I 2004 var andelen som hadde vært på folkebibliotek siste 12

måneder nokså lik mellom laveste og høyeste inntektsgruppe (Vaage 2005). De som befant seg i laveste inntektsgruppe, hadde likevel vært litt flere ganger på bibliotek i løpet av året enn de som befant seg i andre inntektsgrupper. Tallene for 1991 viser noe tilsvarende tall, men med en liten overvekt av brukere i den høyeste inntektsgruppen (Vaage 1992).

I overkant av 40 prosent låner bøker på bibliotek per år

Tabell 2.42 viser at andelen som har lånt bøker på folkebibliotek per år og antall bøker som er blitt lånt, har endret seg lite fra 1994 (som var første gang dette spørsmålet ble stilt), til 2004. Fra 1997 har det vært en svak nedgang i andelen som har lånt bøker.

Tabell 2.42. **Prosentandel som har lånt bøker på folkebibliotek siste 12 måneder, antall bøker lånt blant alle og antall blant dem som har lånt bøker. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel som har lånt bøker	Antall bøker lånt, alle	Antall bøker lånt, lånerne
1994	43	7,4	17,2
1997	44	6,4	14,4
2000	42	5,6	13,4
2004	41	6,5	15,7

Tabell 2.41. **Andel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter utdanning og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Utdanning					
Grunnskolenivå	35	35	37	43	40
Videregående skole-nivå	44	45	47	45	46
Universitet/høgskole, kort	56	61	63	57	65
Universitet/høgskole, lang	62	66	68	63	62
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	47	52	56	52	57
Tettbygd 20 000-99 000	51	57	57	56	55
Tettbygd under 20 000	50	50	54	54	55
Spredtbygd	46	45	44	48	48

Kvinner låner flere bøker på biblioteket enn menn gjør

På samme måte som biblioteksbesøk låner også kvinner oftere bøker på bibliotek enn det menn gjør (tabell 2.43). Andelen som lånte en eller flere bøker per år var 36 prosent blant menn og 50 prosent blant kvinner i 1994. I 2004 var andelen henholdsvis 34 prosent og 50 prosent. For kvinnene har andelen holdt seg temmelig konstant i alle undersøkelsene fra 1994 til 2004. For mennene har det vært en svak nedgang fra 1997 til 2004. Gjennomsnittskvinnen låner dessuten omtrent dobbelt så mange bøker på folkebiblioteket per år i forhold til det menn gjør. Mens kvinnene lånte 8,7 bøker i 2004, var tallet 4,3 for menn.

Synkende boklån blant de unge, økende andel boklån blant godt voksne

Det er særlig barn og unge som låner bøker på bibliotek. I forhold til tallene for 1994 har tallene for de seinere åra ligget noe lavere, så det er tydelig at denne aktiviteten synker blant denne gruppen. Antall bøker som lånes synker også. For personer i alderen 55 år og høyere er det derimot slik

at andelen som har lånt bøker på bibliotek, har økt de seinere åra.

Mest boklån blant dem med høy utdanning

Både andelen som låner bøker og antall bøker de låner, er høyere for dem med høy utdanning enn for dem med lav utdanning (Vaage 2005). I 2004 var det 29 prosent som hadde lånt bøker på folkebibliotek blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå og gruppen hadde lånt 3,8 bøker i gjennomsnitt per år. Blant dem med lang universitets- eller høgskoleutdanning var andelen 50 prosent og antall bøker de hadde lånt per år var 11,4. I 1994 var det omtrent tilsvarende tall. Det er mye mindre forskjell i disse tallene mellom dem som har lav og høy husholdningsinntekt.

En spesialundersøkelse om biblioteksbruk, gjennomført av Statistisk sentralbyrå i 2005 (Buskoven 2006), viser for øvrig at 25 prosent av dem som hadde vært på folkebibliotek siste 12 måneder hadde lånt lydbøker. 33 prosent hadde lånt video/DVD og 18 prosent hadde lånt musikk.

Tabell 2.43. **Prosentandel som har lånt bøker på folkebibliotek siste 12 måneder, antall bøker lånt blant alle, etter kjønn og alder. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel som har lånt bøker				Antall bøker lånt, alle			
	1994	1997	2000	2004	1994	1997	2000	2004
Kjønn								
Menn	36	38	34	32	5,3	4,8	3,8	4,3
Kvinner	50	51	50	50	9,4	8,0	7,5	8,7
Alder								
9-12 år	68	55	58	62	14,8	8,6	8,7	10,3
13-15 år	71	68	60	61	13,4	8,9	5,3	7,2
16-19 år	63	61	60	49	9,0	6,8	3,5	6,1
20-24 år	46	38	50	39	5,4	3,2	6,8	4,7
25-34 år	44	41	36	39	6,8	7,1	5,6	7,3
35-44 år	41	49	45	40	9,0	6,8	6,8	7,5
45-54 år	37	38	37	39	5,5	6,2	5,8	6,5
55-66 år	27	30	33	36	4,9	4,4	4,3	6,2
67-79 år	21	29	27	34	3,6	4,7	3,4	3,2

Foto: Torbjørn A. Tjernsberg.

2.9. Idrettsarrangement

I underkant av 60 prosent på idrettsarrangement per år

Andelen av befolkningen som har vært tilskuere på idrettsarrangement i løpet av de siste 12 måneder, har variert noe fra år til år mellom 1991 og 2004. Tabell 2.44 viser at det var høyest andel i 1994, mest sannsynlig på grunn av OL på Lillehammer det året. I 2004 var andelen på 55 prosent. I Sverige var 42 prosent tilskuere til noe idrettsarrangement siste 12 måneder i perioden 1991-1993. I 2002 var andelen 55 prosent (Kulturrådet 2003).

Tabell 2.44. **Prosentandel som har vært tilskuere på idrettsarrangement siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1991	57	6,2	10,9
1994	59	6,7	11,3
1997	54	6,2	11,3
2000	57	5,2	9,1
2004	55	5,9	10,5

Antall ganger befolkningen har vært på idrettsarrangement i løpet av en 12-månedersperiode har også variert noe. Også her har tallet vært høyest i 1994. Ellers har det variert mellom 5,2 og 6,2. I 2004 var nordmenn tilskuere på idrettsarrangement gjennomsnittlig 5,9 ganger. Blant dem som var tilskuere på slike arrangement i løpet av året, har gjennomsnittlig antall besøk variert fra 9,1 til 11,3. I 2004 var denne gruppen i gjennomsnitt 10,5 ganger på idrettsarrangement.

Større andel menn enn kvinner på idrettsarrangement

Alle undersøkelsene viser at menn i større grad går på idrettsarrangement enn det

kvinner gjør (Vaage 2005). I 1991 var andelen som hadde vært tilskuere på idrettsarrangement 66 prosent blant menn og 49 prosent blant kvinner. Dette forholdet har holdt seg nokså konstant i de seinere målingene. I 2004 var forholdet 62 prosent for menn og 49 prosent for kvinner. Utviklingstrekkene viser at menns andel har sunket noe i disse 14 åra, mens kvinnene i nokså like stor grad har vært tilskuere til idrettsarrangement i løpet av denne perioden.

Også når det gjelder antall besøk på idrettsarrangement per år, har menn høyere tall enn kvinner. I 1991 hadde menn 7,5 besøk per år, mens kvinnene hadde 4,9. I 2004 var tallene henholdsvis 6,8 og 5,0.

Blant kvinner er besøk på idrettsarrangement størst blant de yngste

Tabell 2.45 viser at menn og kvinner i varierende grad har vært tilskuere til idrettsarrangement mellom 1991 og 2004, når vi tar alderen med i betraktning. Blant menn har besøksandelen vært høyest i aldersgruppene 9-15 år og 16-24 år. I begge grupper har besøksandelen sunket noe de seinere åra. Siden det ikke har vært noen tydelig nedgang for aldersgruppen 25-44 år, er andelen i alle aldersgruppene blant menn fra 9-44 år i 2004 omtrent 70 prosent. Blant kvinnene er det de yngste, det vil si gruppen 9-15 år, som har hatt størst besøksandel på idrettsarrangement. Den var hele 81 prosent i 1991. Men også for jentene har det vært en nedgang, slik at andelen var nede i 69 prosent i 2004. Likevel er også det betydelig høyere enn aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år.

For både menn og kvinner har det for aldersgruppen 45-66 år vært en nokså stabil andel som har vært tilskuere på idrettsarrangement per år i hele perioden. Men mens det blant menn har vært en andel

godt opp på 50-tallet, har andelen blant kvinner vært på 30-tallet.

Økende andel tilskuere blant eldre kvinner, synkende andel blant menn

I gruppen 67-79 år har det vært en nedgang i andelen tilskuere på idrettsarrangement blant menn, mens det har vært en økning blant kvinner. Blant menn i denne aldersgruppen var det 46 prosent som hadde vært på idrettsarrangement per år i 1991 og 29 prosent i 2004. Blant kvinnene var andelen så lav som 9 prosent i 1994, mot 25 prosent i 2000 og 21 prosent i 2004. Det ser altså ut til at eldre menn og kvinner nærmer seg hverandre noe i bruken av denne typen kulturtilbud.

På første del av 1990-tallet var det særlig gutter som ofte var tilskuere på idrettsarrangement. Seinere har besøkstillene sunket for denne gruppen, slik at det ikke er så stor forskjell mellom barn, unge og voksne menn i besøkstillene. Blant eldre menn er besøkstillene på slike arrangementer betydelig lavere enn blant dem som er yngre. Besøkstillene har dessuten sunket noe blant denne gruppen menn. Blant kvinnene har antallet besøk holdt seg mer konstant i alle

aldersgrupper enn det har for menn. For kvinner er besøkstillene betydelig lavere for aldersgruppen 45-66 år enn det er for yngre, men spesielt lavt er det for dem som er i gruppen 67-79 år. I denne gruppen har gjennomsnittlig antall besøk på idrettsarrangement per år vært svært lavt i de fleste undersøkelsene fra 1991 til 2004.

Liten forskjell i besøk på idrettsarrangement i ulike bostedsstrøk

Tabell 2.46 viser at det er liten forskjell mellom ulike bostedsstrøk i besøk på idrettsarrangement. I de fleste målingene har personer som bor i mindre byer og mindre tettbygde strøk, hatt en litt høyere brukerandel enn de som bor i de store

Tabell 2.46. **Andel som har vært tilskuer på idrettsarrangement siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	50	54	53	54	54
Tettbygd 20 000-99 000	57	58	60	60	55
Tettbygd under 20 000	63	64	55	60	58
Spredtbygd	52	55	52	53	53

Tabell 2.45. **Prosentandel som har vært tilskuere på idrettsarrangement siste 12 måneder og gjennomsnittlig besøk blant alle, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Prosentandel vært tilskuere					Antall ganger vært tilskuere i alt				
	1991	1994	1997	2000	2004	1991	1994	1997	2000	2004
Menn										
9-15 år	77	79	78	72	70	8,0	10,3	8,7	6,0	5,7
16-24 år	79	74	73	79	67	11,4	11,8	7,7	9,1	7,5
25-44 år	68	70	66	68	69	8,6	9,3	8,9	7,3	9,0
45-66 år	56	54	56	52	59	5,2	5,9	6,9	4,2	5,9
67-79 år	46	37	24	33	29	3,2	3,1	1,5	2,1	1,6
Kvinner										
9-15 år	81	78	74	73	69	12,7	5,7	5,5	5,1	7,0
16-24 år	59	73	65	65	60	5,7	7,9	6,6	4,7	5,2
25-44 år	57	59	55	56	57	5,9	5,4	7,8	5,9	6,6
45-66 år	32	37	35	36	36	1,8	3,8	2,6	2,7	3,8
67-79 år	19	9	14	25	21	0,8	0,7	0,4	1,0	0,8

byene og i spredtbygde strøk. Uansett er idrett et unntak fra andre kulturtilbud, ved at det ikke er noen overvekt av brukere i de store byene. Uansett bostedsstrøk har det vært små endringer fra 1991 til 2004.

Besøk på idrettsarrangement har liten sammenheng med utdanning

Tall fra de ulike målingene viser at det ikke er noen jevn økning i besøk på idrettsarrangement med økt utdanning. Det er likevel slik at de med lavest utdanning i minst grad benytter dette kulturtilbudet. I 2004 var det 43 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som hadde vært tilskuere til et idrettsarrangement de siste 12 månedene. Blant dem med bedre utdanning var andelen mellom 55 og 59 prosent.

Forskjell i besøk på idrettsarrangement mellom lave og høye inntektsgrupper

Det er heller ingen jevn økning i besøk på idrettsarrangement i forhold til økt husholdningsinntekt. Likevel er det klart at de med lave inntekter i mindre grad bruker slike tilbud enn de med høye inntekter. I 2004 var det slik at de som hadde en husholdningsinntekt på under 350 000 kroner, hadde en brukerandel på 24-45 prosent. Blant dem som hadde inntekt på 500 000 kroner eller mer var brukerandelen mellom 65 og 67 prosent (Vaage 2005). Lignende fordelinger finner vi i de andre undersøkelsene.

Fotball har mer enn halvparten av tilskuerne til idrett

Tabell 2.47 viser tall for det siste idrettsarrangementet de som har vært på slikt arrangement siste 12 måneder, var tilskuere til. Dette er forholdstall mellom idrettene, og viser ikke totaltall for hver idrettsgren. Det er helt tydelig at fotball er den idretten som samler mest tilskuere, og har gjort det i hele perioden fra 1991 til 2004. Godt over halvparten av dem som

har vært og sett på et idrettsarrangement, har sett på fotball. I 2004 var andelen 63 prosent. Håndball kommer som nummer to, men har omtrent bare en femdel av den besøksprosenten som fotball har. I 2004 var andelen 13 prosent. Skiidrett totalt er den gruppen som fanger opp tredje mest tilskuere, med 5 prosent i 2004.

Oppsving for skiidrett i OL-året 1994

For de fleste idrettene har det vært liten variasjon i andelen tilskuere fra 1991 til 2004. Det klareste unntaket er skiidrett, som hadde et sterkt oppsving i 1994. Dette har høyst sannsynlig sammenheng med OL på Lillehammer. Den relativt høye andelen som var på skøyte løp det året, har nok også sammenheng med OL. Ellers ser det ut til at andelen som har vært tilskuere til løping har hatt en gradvis nedgang i løpet av perioden fra 1991 til 2004.

Kvinner ser mer på håndball enn menn

For både menn og kvinner er fotball den idretten flest går og ser på, selv om andelen blant menn er noe høyere enn for kvinner. Kvinner går i nesten dobbelt så stor grad på håndball som menn gjør. Dette forholdet har holdt seg nokså jevnt i hele perioden fra 1991 til 2004. Ellers er prioriteringen mellom menn og kvinner i valget av hvilke grener de ser på, nokså lik. For begge kjønn slår tallene for 1994 positivt ut for skiidretten.

Flest har vært på lokale arrangement

De som hadde vært tilskuere på et idrettsarrangement siste 12 måneder, ble i undersøkelsene spurt om det arrangementet de sist var på var lokalt, krets-/distriktsarrangement, nasjonalt eller internasjonalt arrangement (tabell 2.48). Flest hadde vært på et lokalt arrangement. I 1991 var det 44 prosent, i 2004 var det 51 prosent. Mellom 1994 og 2004 har andelen som hadde vært på lokalt arrangement, økt be-

tydelig. Andelen som hadde vært på krets- eller distriktsarrangement hadde derimot sunket i samme periode fra 28 prosent i 1991 til 18 prosent i 2004. Andelen som hadde vært på et nasjonalt arrangement har derimot holdt seg omtrent på samme nivå; 23 prosent i 1991 og 24 prosent i 2004. Andelen som hadde vært på et internasjonalt arrangement, var 5 prosent i 1991 og 6 prosent i 2004. I 1994 var det likevel hele 17 prosent av tilskuerne som hadde vært på et internasjonalt arrangement sist de var på idrettsarrangement. Her ser vi igjen at OL på Lillehammer må ha hatt en innvirkning.

I hele perioden fra 1991 til 2004 har kvinner i større grad enn menn vært på lokale arrangement. Menn har på sin side i større grad enn kvinner vært på nasjonale arrangement. Når det gjelder krets-/ distriktsarrangement og internasjonale arrangement, har andelen blant menn og kvinner vært nokså lik.

Tabell 2.48. **Andel som var på ulike arrangement sist de var på idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Lokalt arrangement	Krets-/ distriktsarrangement	Nasjonalt arrangement	Internasjonalt arrangement
1991	44	28	23	5
1994	36	27	19	17
1997	49	21	19	11
2000	51	19	23	8
2004	51	18	24	6
Menn				
1991	36	30	29	6
1994	32	27	23	17
1997	43	21	25	12
2000	42	19	29	10
2004	43	17	31	8
Kvinner				
1991	54	27	15	4
1994	41	27	15	18
1997	57	21	12	10
2000	62	18	16	4
2004	61	19	15	4

Tabell 2.47. **Andel som var på ulike typer arrangement sist de var på idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Fotball	Håndball	Is-hockey	Annen lag-idrett	Løping	Annen friidrett	Ski-idrett	Skøyte-løp	Annen individuell idrett
1991	61	14	3	5	3	5	5	0	6
1994	52	14	3	3	3	2	13	2	9
1997	60	14	2	3	2	4	8	0	7
2000	62	14	2	4	1	3	5	0	9
2004	63	13	2	3	1	3	5	0	9
Menn									
1991	67	10	4	3	3	2	5	0	5
1994	60	9	4	3	2	2	13	1	6
1997	67	10	2	3	2	4	7	0	6
2000	68	9	3	3	1	3	5	0	7
2004	69	9	3	2	1	2	5	0	7
Kvinner									
1991	54	18	3	7	5	1	5	0	7
1994	42	20	2	3	4	1	13	2	12
1997	51	20	1	3	2	4	9	0	9
2000	54	21	0	4	1	3	5	0	11
2004	55	19	1	3	1	4	6	0	10

2.10. Kulturfestivaler

Nesten 30 prosent på kulturfestival

Med kulturfestival mener vi her en festival eller festspill der programmet først og fremst består av musikk eller annen kunst og kultur. Det ble første gang stilt spørsmål om besøk på kulturfestivaler i 2004. Derfor er det ingen tall som kan fortelle om endring i bruk av denne typen kulturtilbud over tid.

28 prosent var på en eller flere kulturfestivaler siste 12 måneder i 2004. Dette var det samme tallet for både menn og kvinner. I gjennomsnitt hadde hver nordmann vært på 1,1 kulturfestivaler siste år, 0,9 blant menn og 1,4 blant kvinner. De som hadde vært på kulturfestival siste 12 måneder, hadde vært på et slikt tilbud 4 ganger i denne perioden (Vaage 2005).

Tabell 2.49. Prosentandel som har vært på kulturfestival siste 12 måneder og gjennomsnittlig besøk, etter kjønn og alder. 2004

	Andel på kulturfestival	Antall besøk blant alle
Alle	28	1,1
Menn		
9-15 år	20	0,8
16-24 år	40	2,0
25-44 år	35	0,8
45-66 år	19	0,3
67-79 år	16	1,1
Kvinner		
9-15 år	30	4,2
16-24 år	46	1,8
25-44 år	31	1,3
45-66 år	23	0,4
67-79 år	10	1,0

Høyest andel på kulturfestival blant 16-24-åringene

Tabell 2.49 viser at både blant menn og kvinner er det 16-24-åringene som er de mest aktive. Blant mennene i denne aldersgruppen er andelen som har vært på kulturfestival siste 12 måneder, på 40 prosent og blant kvinnene er andelen 46 prosent. For både menn og kvinner synker aktiviteten med alderen. Blant 67-79-åringene er andelen 16 prosent blant menn og 10 prosent blant kvinner. Blant både menn og kvinner er gjennomsnittlig antall besøk lavest i aldersgruppen 45-66 år.

Andelen som går på kulturfestival har en positiv sammenheng med høy utdanning (Vaage 2005). Det er derimot ikke noen klar sammenheng mellom husholdningsinntekt og bruk av denne typen kulturtilbud. Det er en større andel som går på kulturfestivaler per år blant dem som bor i de store byene enn dem som bor i spredtbygde strøk.

Fire av fem går på musikkfestival

Tabell 2.50 viser at sist de var på kulturfestival, var nesten fire av fem på en musikkfestival. Det er særlig pop/rock som folk går og hører på, men mange går

også på festivaler med jazz/blues og klassisk musikk. Av andre typer festivaler går 5 prosent på teater/revy-festivaler og 2 prosent går på dansefestivaler.

De unge på festivaler med pop/rock, de eldre hører helst klassisk musikk

Det er ingen store forskjeller mellom menn og kvinner i hvilken type festivaler de går på. Derimot er det stor forskjell mellom aldersgruppene. Det er særlig de unge som går på pop/rock-festivaler. De eldre går helst på festivaler med klassisk musikk. Aldersgruppen 45-66 år er de som helst går på jazz/blues-konserter og konserter med folkemusikk. Det er særlig barn og eldre som går på dansefestivaler.

Musikkfestivalene er de som trekker mest folk enten de bor i storbyene eller i spredtbygde strøk. Pop/rock-festivalene er mest representert blant publikum som bor i de store byene, og jazz/blues er mest besøkt

av de som bor i mindre byer og mindre tettbygde strøk. Folkemusikkfestivalene er mest besøkt blant dem som bor i mindre tettbygde og i spredtbygde strøk.

2.11. Tro og livssyn

Fire av ti på tros-/livssynsmøte

Spørsmål om deltakelse på tros- og livssynsmøter ble første gang stilt i 1994-undersøkelsen. Den gang var det 39 prosent av befolkningen som svarte at de hadde vært på slike møter i løpet av de siste 12 månedene (tabell 2.51). Dette har holdt seg på omtrent samme nivå i de seinere åra. I 2004 var andelen 40 prosent.

Heller ikke antall ganger gjennomsnittsnordmannen går på slike møter i løpet av et år, har endret seg mye de siste ti åra. I 1994 var gjennomsnittet 3,7 ganger, i 2004 var det 3,4 ganger. Blant dem som faktisk går på slike møter i løpet av året,

Tabell 2.50. **Andel som var på ulike typer arrangement sist de var på kulturfestival, etter kjønn, alder og bosted. 2004. Prosent**

	Musikk totalt	Klassisk	Pop/ock	Jazz/blues	Folkemusikk	Annen musikk	Teater/revy	Dans	Annet	Blandet
Alle	79	13	30	17	6	12	5	2	9	5
Kjønn										
Menn	81	13	32	19	5	12	4	3	9	4
Kvinner	76	12	28	16	8	13	6	2	10	5
Alder										
9-15 år	73	8	31	13	2	19	6	8	6	7
16-24 år	85	8	54	7	6	11	3	2	7	3
25-44 år	76	11	33	18	5	10	5	1	11	6
45-66 år	79	17	5	30	10	17	5	3	7	5
67-79 år	77	43	4	17	0	13	4	5	14	0
Bosted										
Tettbygd 100 000 eller flere	74	15	38	12	1	8	3	1	18	4
Tettbygd 20 000-99 000	81	19	26	25	5	7	1	2	10	5
Tettbygd under 20 000	79	6	31	20	9	13	7	3	7	4
Spredtbygd	81	15	22	14	9	21	6	4	3	6

har antall besøk variert noe de siste ti åra. I 1994 var gjennomsnittet 9,4 ganger. I 2000 sank tallet til 7,8 ganger. I 2004 steg det igjen til 8,4 ganger. Det er med andre ord ingen klar nedgang i denne aktiviteten blant det norske folk.

De som bor i spredtbygde strøk går mest på tros- og livssynsmøter

Det er ingen helt slående forskjeller i andelen som har vært på tros- eller livssynsmøter når vi ser på bostedsstrøk og landsdel. Det er likevel slik i alle de fire undersøkelsene fra 1994 til 2004, at personer som bor i spredtbygde strøk har høyest andel besøkende på slike møter. Når vi ser på gjennomsnittet for alle fire åra, er det her vi finner den høyeste andelen, med 45 prosent (tabell 2.52). I de store byene og andre tettbygde strøk ligger andelen under 40 prosent. På samme måte peker Agder/

Rogaland seg ut i forhold til andre landsdeler. Gjennomsnittet for denne landsdelen, altså de fire undersøkelsene sett under ett, er 46 prosent. Nærmest kommer Vestlandet med 42 prosent. Lavest ligger Oslo/Akershus og Trøndelag med 36 prosent. Mellom de fire åra er det ingen klar utvikling i noen retning verken for de ulike bostedsstrøkene eller for landsdelene.

Ubetydelige forandringer i nordmenns tros- og livssynsaktivitet

Undersøkelsene viser ellers at det har skjedd lite med nordmenns medlemskap i tros- og livssynsforeninger. 8 prosent var ikke medlem av noen tros- eller livssynsforening i 1994. Dette hadde endret seg til 9 prosent i 2004, altså neppe noen signifikant endring. 85 prosent var medlemmer i statskirken i 1994, mot 82 prosent i 2004. Dette er neppe heller noen betydelig endring. Medlemmer i andre tros- eller livssynsforeninger økte fra 6 prosent i 1994 til 8 prosent i 2004. Heller ikke disse tallene viser at det har skjedd betydelige endringer i nordmenns religiøse aktiviteter de siste ti åra.

Tabell 2.51. **Prosentandel som har vært på tros- eller livssynsmøte siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	Andel siste 12 måneder	Antall ganger, alle	Antall ganger, besøkende
1994	39	3,7	9,4
1997	39	3,5	9,0
2000	41	3,3	7,8
2004	40	3,4	8,4

Tabell 2.52. **Andel som har vært på tros- eller livssynsmøte siste 12 måneder. 1994, 1997, 2000 og 2004 og gjennomsnitt for alle fire åra, etter bosted og landsdel. Prosent**

	1994	1997	2000	2004	Gj.snitt for alle fire år
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	37	38	38	39	38
Tettbygd 20 000-99 000	39	37	40	38	39
Tettbygd under 20 000	35	40	41	40	39
Spredtbygd	50	40	46	42	45
Landsdel					
Oslo/Akershus	33	35	36	39	36
Østlandet ellers	39	39	43	43	41
Agder/Rogaland	50	44	45	43	46
Vestlandet	44	41	44	37	42
Trøndelag	21	44	41	37	36
Nord-Norge	45	33	36	37	38

3. Egenaktivitet på kulturområdet

3.1. Kunstaktiviteter

En av tre kan spille instrument

Tabell 3.1 viser at 36 prosent av befolkningen kunne spille et eller annet instrument i 2004. Denne andelen har variert nokså lite i undersøkelsene fra 1991 og framover. Også blant menn og kvinner har denne andelen variert nokså lite i denne perioden. Tallene viser at andelen blant kvinner som kan spille noe instrument hele tiden har holdt seg høyere enn andelen blant menn.

Færre barn kan spille instrument

Fram til og med 2000 var det de yngste som i størst grad behersket et instrument. Andelen har likevel sunket betydelig i denne perioden. Dette kan muligens ha sammenheng med at blokkfløyteopplæring

kanskje ikke er så vanlig i skolen som det har vært tidligere. Blant yngre voksne har andelen som kan spille instrument, holdt seg på omtrent samme nivå i hele perioden. Blant de som er 45 år eller eldre ser det ut til at andelen har økt noe.

Tall fra 2004 (Vaage 2005) viser at en større andel blant dem med høy utdanning kan spille et instrument enn blant dem med lav utdanning. I tillegg er andelen større i de store byene enn i spredtbygde strøk.

Gitar og piano spilles mest

Gitar og piano er de to instrumentene som flest nordmenn kan spille på (tabell 3.2). Disse tallene har vært stabile i hele perioden fra 1994 til 2004, mellom cirka 12 og

Foto: Torbjørn A. Tjernsberg.

14 prosent. Det er bare blokkfløyte som har sunket i interesse i denne perioden, fra 11 prosent i 1994 til 6 prosent i 2000 og 2004. For andre instrumenter har andelen utøvere holdt seg nokså stabil i denne perioden.

Piano helst for kvinner, gitar helst for menn

Tabell v1.2 (i vedlegget) viser at det er et klart skille mellom menn og kvinner i piano- og gitarspilling. Mens 8 prosent av mennene kan spille piano, gjelder det 18 prosent av kvinnene. For gitar er det omvendt: 18 prosent av mennene og 11 prosent av kvinnene spiller gitar.

Tabell 3.1. **Andel som kan spille instrument, alle og etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Alle	37	39	35	36	36
Kjønn					
Menn	35	37	32	34	34
Kvinner	39	41	38	39	38
Alder					
9-12 år	81	81	68	64	56
13-15 år	69	68	59	57	58
16-19 år	52	62	49	47	52
20-24 år	43	43	40	41	44
25-34 år	41	42	34	40	36
35-44 år	33	33	37	36	32
45-54 år	25	27	28	26	32
55-66 år	22	20	24	28	25
67-79 år	18	21	15	17	22

Tabell 3.2. **Andel av befolkningen som spiller ulike instrumenter. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Blokk- fløyte	Andre tre- blåsere	Trom- pet, kornett	Andre mes- sing- blåse- re	Piano	El- orgel, synthe- sizer	Andre tan- gent- instru- menter	Gitar	Andre stren- ge- instru- menter	Fiolin	Andre stryke- instru- ment- er	Trekk- spill, to- rader o.l.	Trom- mer, slag- verk	Andre instru- ment- er
1994	11	3	3	4	14	6	2	12	1	2	0	3	2	2
1997	8	2	3	3	11	5	1	13	1	1	0	3	2	2
2000	6	2	4	4	12	4	0	12	1	2	0	2	2	2
2004	6	3	4	4	13	4	1	14	1	1	0	2	2	2

Elektrisk orgel og trekkspill mest jevnt aldersmessig fordelt

Aldersfordelingen viser klart at skolemu- sikken har en betydelig rolle for spilling av musikkinstrumenter. Det er særlig barn og unge som spiller trompet og trommer. Ellers er det unge som også i størst grad spiller piano og gitar. Et særtilfelle er blokkfløyte. Det er en særlig høy andel av de minste barna som spiller dette instru- mentet. Bruken synker deretter jevnt og trutt med økende alder. Andelen som spil- ler elektrisk orgel og trekkspill er nokså jevnt fordelt på alle alderstrinn.

Mest gitarspill blant dem med høy utdanning og lav inntekt

Tallene viser ellers at det å spille piano eller gitar øker med økende utdanning. Inntekten har derimot liten betydning. An- delen som spiller gitar er høyest blant dem som har høy utdanning med lav inntekt.

Flest med i kor eller sanggruppe

Blant dem som er med i ulike former for organiserte sang- eller musikkgrupper, er de fleste med i kor eller sanggruppe (tabell 3.3). I 1994 var det 49 prosent av de aktive som var med i slike grupper. Seinere har tallet vært ganske stabilt på rundt 45 prosent. Den nest største gruppen har vært korps eller janitsjarorkester, med en andel på fra 22 til 28 prosent i perioden. Den tredje store gruppen er de som spiller i rock- eller popgrupper. Der var andelen på 9 prosent i 1994 og 15 prosent i 2004. Åra

imellom har andelen variert noe. Ellers har det vært liten variasjon innenfor andre musikkgrupper i løpet av disse åra.

Kvinner mest med i kor og sanggrupper

Kvinner er i mye større grad med i kor eller sanggruppe enn det menn er (tabell 3.4). Menn er på sin side i mye større grad med i grupper som spiller rock eller pop og i jazzgrupper. Ellers er det ingen grupper hvor det ene kjønn i utpreget grad er aktivt i forhold til det andre kjønn.

Dans er mest organisert gjennom kulturskolen

Tall fra 2004 (tabell 3.5) viser at det særlig er dem som driver med organisert dans på fritiden, som får dette organisert gjennom

de kommunale musikk- og kulturskolene. De som i minst grad får aktivitetene sine organisert på denne måten, er de som driver med billedkunst/kunsthåndverk. For øvrig er det slik at av dem som spiller noe instrument regelmessig, er det blant 9-13-åringene 32 prosent som tar individuelle musikktimer gjennom den kommunale musikk- og kulturskolen. Blant 14-19-åringene er andelen 14 prosent.

3.2. Deltakere i idrettsarrangement

En av tre har vært aktive på idrettsarrangement siste to år

I alle undersøkelsene fra 1991 til 2004 har rundt 30 prosent av befolkningen vært

Tabell 3.3. **Andelen som er med i ulike kor, orkester, sang- eller musikkgrupper, blant dem som er aktive i en eller annen gruppe. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Kor eller sanggruppe	49	45	46	46	43
Korps eller janitsjarorkester	24	28	27	25	22
Gruppe som spiller rock eller pop	9	14	11	10	15
Klassisk musikkgruppe/orkester	5	6	4	6	6
Spelemannslag/folkemusikkgruppe	4	4	5	4	4
Jazzgruppe	4	2	3	5	4
Visegruppe	2	3	5	3	2
Country and western-gruppe	1	2	1	0	1
Annen type sang- eller musikkgruppe	12	12	10	12	16
Antall svar	183	185	197	197	180

Tabell 3.4. **Andelen som er med i ulike kor, orkester, sang- eller musikkgrupper, blant dem som er aktive i en eller annen gruppe. 2004. Prosent**

	Menn	Kvinner
Kor eller sanggruppe	26	58
Korps eller janitsjarorkester	20	24
Gruppe som spiller rock eller pop	27	5
Klassisk musikkgruppe/orkester	7	6
Spelemannslag/folkemusikkgruppe	4	3
Jazzgruppe	7	1
Visegruppe	3	1
Country and western-gruppe	2	0
Annen type sang- eller musikkgruppe	22	10
Antall svar	79	101

Tabell 3.5. **Andelen blant dem som driver aktivt med ulike egne kulturaktiviteter som får dette organisert gjennom den kommunale musikk- og kulturskolen. 2004. Prosent**

	Alle 9-19 år	Antall svar
Organisert dans på fritiden	39	45
Aktivt med i kor/orkester/sang- eller musikkgruppe	33	75
Spiller instrument regelmessig	23	284
Amatørteater/revygrupper	19	36
Driver med billedkunst/kunsthåndverk	4	52

aktive deltakere i idrettsarrangement i løpet av de siste to åra (tabell 3.6). I de ulike undersøkelsene har mellom 33 og 38 prosent av menn vært aktive, mens andelen har vært lavere blant kvinner; fra 20 til 26 prosent.

Mest idrettsaktivitet blant menn i alle aldre

Det har stort sett vært slik at andelen som har deltatt i idrettsarrangement siste to år har vært høyere blant menn enn blant kvinner i alle aldersgrupper i hele perioden fra 1991 til 2004. Blant både menn og

Tabell 3.6. **Andel som i løpet av de siste to åra har vært aktiv deltaker i et idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Alle	Menn	Kvinner
1991	27	34	20
1994	28	33	23
1997	30	36	24
2000	32	38	26
2004	29	34	23

kvinner har det vært en synkende aktivitetsgrad med økende alder. Blant begge kjønn har aktiviteten vært særlig stor i aldersgruppen 9-15 år. Den desidert laveste aktiviteten finner vi blant de eldste, altså aldersgruppen 67-79 år.

Tydeligst økning i aktiviteten blant gutter

Blant menn og kvinner i alle aldersgrupper er det bare blant gutter i alderen 9-15 år at det er en tydelig økning i andelen aktive på idrettsarrangement i hele perioden fra 1991 til 2004 (tabell 3.7). Ser vi derimot isolert på 1991 og 2004, finner vi betydelig økning også blant jenter i alderen 9-15 år og 16-24 år. For de andre gruppene har det vært variasjon i andelen aktive fra år til år, men ikke noen betydelig positiv eller negativ endring i perioden som helhet.

Økende idrettsaktivitet i de større byene

Perioden 1991 til 2004 totalt sett, viser ingen store forskjeller mellom ulike bostedsstrøk i landet i andelen som har

Tabell 3.7. **Andel som i løpet av de siste to åra har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement, etter kjønn, alder og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2004
Menn					
9-15 år	77	81	84	85	88
16-24 år	55	48	57	62	58
25-44 år	34	32	38	33	30
45-66 år	14	14	17	20	14
67-79 år	0	8	7	8	7
Kvinner					
9-15 år	73	66	81	73	79
16-24 år	25	42	47	39	41
25-44 år	17	15	16	22	18
45-66 år	9	9	13	10	7
67-79 år	4	1	1	3	5
Bosted					
Tettbygd 100 000 eller flere	23	27	31	30	34
Tettbygd 20 000-99 000	26	27	34	37	31
Tettbygd under 20 000	30	30	30	34	27
Spredtbygd	25	27	28	26	24

vært aktive på idrettsarrangement (tabell 3.8). Det har likevel vært en økning blant dem som bor i de større byene og til dels i mindre byer de seinere åra, i forhold til dem som bor i mindre tettbygde områder og i spredtbygde strøk. Tallene for 2004 viser derfor at aktiviteten er større jo mer tettbygde område man ser på.

Mest aktive i fotball

I hele perioden fra 1991 til 2004 har fotball vært den idretten som flest svarer at de har vært aktive i sist de deltok på et idrettsarrangement. Denne idretten har også økt litt i løpet av åra, fra en andel på 36 prosent i 1991 til 41 prosent i 2004. Menn har i hele denne perioden vært mest aktive i denne idretten, med en andel på mellom 47 og 50 prosent. Kvinnene ligger betydelig lavere, men det er blant dem økningen har funnet sted: Andelen blant dem var 18 prosent i 1991 og har økt jevnt

til 27 prosent i 2004. Og 2004 var første gang fotball hadde en høyere andel blant kvinner enn håndball, som tidligere har vært nokså jevnstor med fotballen. Totalt sett og særlig for mennene har håndballen hatt en betydelig lavere andel enn fotball. Håndballen har i hele perioden hatt en betydelig høyere andel blant kvinner enn blant menn.

Løping var den nest største idretten i 1991, med 14 prosent. Den har sunket betydelig, og var på 6 prosent både i 2000 og 2004. Denne nedgangen har vært kraftig både blant kvinner og menn. Andre idrettsgrener har endret seg mindre. Skiidretten har holdt seg på omtrent 6 prosent i alle undersøkelsene. Her var menn noe mer aktive enn kvinner på 1990-tallet, men i de siste undersøkelsene har det vært et nokså likt forhold mellom kvinner og menn på dette feltet.

Tabell 3.8. **Andel som ha deltatt i ulike typer idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement¹, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Fotball	Håndball	Ishockey	Annen lagidrett	Løping	Annen friidrett	Skøyte-løp	Skiidrett	Annen individuell idrett
1991	36	11	1	11	14	3	0	6	18
1994	37	13	1	6	13	3	1	7	20
1997	38	12	0	7	10	3	1	5	24
2000	39	13	1	7	6	5	0	6	21
2004	41	12	1	6	6	5	0	6	24
Menn									
1991	47	6	1	9	11	2	0	8	16
1994	49	6	1	5	11	1	1	9	17
1997	48	5	0	6	10	2	1	7	21
2000	50	5	2	8	6	3	0	6	19
2004	49	5	1	5	5	4	0	6	25
Kvinner									
1991	18	19	1	14	17	3	0	4	22
1994	19	23	0	7	17	5	0	4	24
1997	20	23	1	9	11	4	1	2	30
2000	23	26	0	7	7	7	0	5	25
2004	27	21	1	8	8	6	0	6	23

¹ Personer som har vært aktive deltakere på et idrettsarrangement de siste to åra i 1991 og 1994, siste 12 måneder i 1997, 2000 og 2004.

Fotball blant halvparten av barna

Fotball er den idretten som i særlig grad er dominerende blant barn og unge (tabell 3.9). Blant de i alderen 9-15 år var det i 2004 mer enn halvparten i denne aldersgruppen som hadde deltatt i denne idretten sist de deltok i et idrettsarrangement. Blant personer i alderen 45-66 år var det bare 16 prosent som deltok i fotball. De hadde derimot høyere andeler deltakelse i løping, skiidrett og andre individuelle idrettsgrener.

Tall fra 2004 viser at 38 prosent av dem med bare ungdomsskole var med på fotballkamp sist de var aktive deltakere i noen form for idrett. Andelen var bare 14 prosent blant dem med lang universitet- eller høgskoleutdanning. De var derimot mer aktive med løping og skiidrett enn de med lavere utdanning.

Uansett om man bor i de store byene eller i spredtbygde strøk, er fotball den idretten nordmenn helst deltar i når de er aktive på et idrettsarrangement. Andelen er likevel noe mindre blant dem som bor i storbyene enn i mindre tettbygde strøk. De som bor i storbyene er derimot noe mer aktive innenfor små individuelle idretter enn de som bor i mindre tett befolkede områder. Det er trolig at det er større muligheter for å delta i mindre idrettsgrener i storbyene enn ellers i landet.

Flest på lokale arrangement

De fleste som har vært aktive deltakere i idrettsarrangement i løpet av de siste to åra, har deltatt i et lokalt arrangement sist de deltok (tabell 3.10). Dette gjelder både menn og kvinner og gjelder hele perioden fra 1994 til 2004. Andelen som har deltatt i lokale arrangementer, har dessuten økt i denne perioden, fra 50 prosent i 1994 til 70 prosent i 2004.

Den nest største andelen av de aktive deltok sist i krets- eller distriktsarrangement. Men andelen har sunket de siste ti åra, fra 34 prosent i 1994 til 19 prosent i 2004. Nedgangen gjelder begge kjønn. 13 prosent deltok i et nasjonalt arrangement i 1994. Dette har sunket til 9 prosent i 2004. Nedgangen i de nasjonale arrangementene gjelder hovedsakelig kvinner. I hele perioden har rundt 3 prosent deltatt i et internasjonalt arrangement sist de var med på et idrettsarrangement. Her er det liten forskjell mellom menn og kvinner.

Barn i alderen 9-15 år og personer 45-66 år har i større grad deltatt på lokale arrangement sist de deltok på et idrettsarrangement, enn de som er i alderen 16-44 år (tabell 3.11). Det er personer i alderen 16-24 år som i størst grad har deltatt i krets- eller distriktsarrangement. Personer i alderen 25-66 år har i større grad enn de yngre deltatt i nasjonale eller internasjonale arrangement sist de deltok på et idrettsarrangement.

Tabell 3.9. **Andel som har deltatt i ulike typer idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement, etter alder. 2004. Prosent**

	Fotball	Håndball	Ishockey	Annen lagidrett	Løping	Annen friidrett	Skøyte-løp	Ski-idrett	Annen individuell idrett	Antall svar
9-15 år	54	16	1	4	1	4	0	4	16	298
16-24 år	46	7	0	12	3	6	0	4	20	95
25-44 år	31	14	2	4	11	4	0	6	28	111
45-66 år	16	3	0	2	14	7	0	13	45	44

Tabell 3.10. Type arrangement blant dem som har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement siste to år, etter kjønn. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	Lokalt arrangement	Krets-/distrikts-arrangement	Nasjonalt arrangement	Internasjonalt arrangement	Antall svar
1994	50	34	13	3	557
1997	64	24	10	2	640
2000	65	22	10	3	804
2004	70	19	9	2	543
Menn					
1994	50	35	12	3	324
1997	63	25	10	2	390
2000	63	23	10	4	473
2004	67	20	10	3	326
Kvinner					
1994	50	33	15	3	233
1997	65	22	10	2	250
2000	68	21	9	1	331
2004	74	18	7	2	217

Tabell 3.11. Type arrangement blant dem som har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement siste to år, etter alder. 2004. Prosent

	Lokalt arrangement	Krets-/distrikts-arrangement	Nasjonalt arrangement	Internasjonalt arrangement	Antall svar
9-15 år	77	19	3	1	286
16-24 år	62	28	8	1	94
25-44 år	64	19	15	3	111
45-66 år	74	7	15	4	44

Foto: Siri Boquist

4. Medietilbud og mediebruk

4.1. Tilgang til ulike medier

Kassettpilleren dominerte på 1990-tallet

I løpet av de siste 20 åra har det skjedd store endringer i nordmenns massemedietilbud. På lydsiden var det i begynnelsen av 1980-åra kassettpillerne som dominerte. Platespillerne var allerede da på vikende front. I 1983 var det 88 prosent som hadde kassettpiller og 66 prosent hadde platespiller. Folks tilgang til kassettpiller nådde sin topp i 1991. Da hadde 95 prosent av befolkningen tilgang til kassettpiller i husholdningen. Deretter har tallet sunket, og var 58 prosent i 2006. Tilgangen til platespiller har derimot hatt en dalende kurve i hele perioden, og andelen med tilgang var 36 prosent i 2006 (figur 4.1).

CD-spilleren har overtatt markedet

CD-spilleren er det tilbudet som i størst grad har overtatt for plate- og kassettpiller. I 1987 var det 7 prosent som hadde CD-spiller i husholdningen. Deretter har tilgangen økt jevnlig og var på 96 prosent i 2006. Den har altså passert nivået som kassettpilleren hadde på sitt høyeste.

Men CD-spilleren har også konkurrenter på markedet. Minidisc-spilleren spredte seg raskt like før og etter tusenårsskiftet, men interessen har deretter dabbet av. 22

prosent av befolkningen hadde tilgang til slik spiller i 2006.

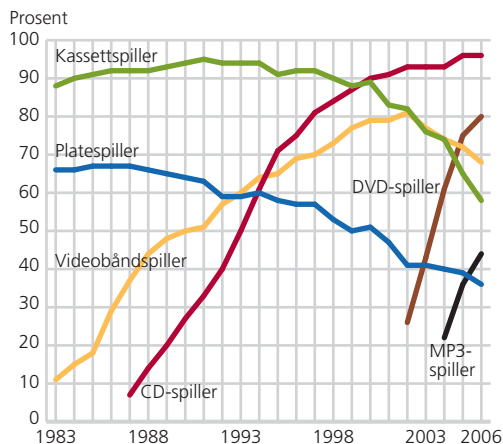
MP3-spilleren er den nye konkurrenten

Det som for øyeblikket ser ut til å bli den store utfordreren til CD-spilleren er MP3-spilleren. Dette er en liten bærbar harddisk der man kan lagre og avspille lydfile. Denne spilleren har hatt en rask vekst de siste åra. Andelen med tilgang økte fra 22 prosent i 2004 til 44 prosent i 2006.

Fjernsynet står sterkt

På bildesiden har fjernsynet hatt en sterk posisjon på 1980- og 1990-tallet, og står fremdeles minst like sterkt i dag. I 2006

Figur 4.1. Andel med ulike lyd- og bildeavspilningssystemer. 1983-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

var det 98 prosent som hadde fjernsynsapparat, og andelen har holdt seg på det nivået de siste 20 åra. Tabell 4.1 viser at det blir stadig færre som har bare ett fjernsyn i husholdningen. Det som særlig øker er tre fjernsyn eller flere. I 1998 var det 11 prosent som hadde så mange fjernsyn. Dette har økt til 19 prosent i 2006.

Noe av forklaringen på det høye salget er overgangen fra skjermfasong i størrelsesorden 3:4 til 9:16 (widescreen) og formidling av bilder i HD-kvalitet (høyere oppløsning i bildene som betyr skarpere og mer detaljrike bilder). Skal husholdningen få glede av disse standardendringene, kreves det nyinnkjøp av apparat.

Videobåndspilleren fra 0 til 80 på 20 år

Videobåndspilleren er et tilbud som har hatt sterk vekst fra den ble introdusert på privatmarkedet i slutten av 1970-åra. I 1983 hadde 11 prosent tilgang til slik spiller i husholdningen. I takt med at spillerne ble billigere og det ble et stadig bedre og billigere tilbud på leie- og kjøpefilmer, skaffet stadig flere husholdninger seg slik spiller. 50 prosent hadde tilgang i 1990 og andelen nådde sin topp i 2002, da 81 prosent hadde tilgang. Siden har andelen sunket noe og lå på 68 prosent i 2006.

DVD-spilleren har overtatt

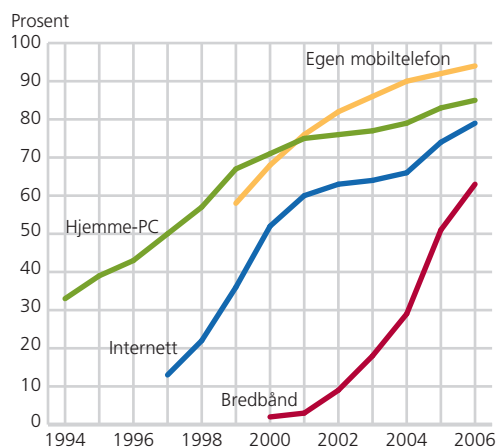
Den nedgangen vi har sett de siste åra i andelen som har videobåndspiller, skyldes ikke synkende interesse for å kunne spille av filmer via TV-skjermen. Årsaken er at DVD-spilleren har overtatt markedet.

Salget av billige DVD-spillere har vært formidabelt de siste 4-5 åra, og i 2006 var det 80 prosent som hadde slik spiller i husholdningen, det vil si flere enn det var som hadde videobåndspiller da den var på det høyeste. En forklaring på denne kraftige økningen på så kort tid, kan nok være at dette ikke var et nytt og ukjent tilbud, men rimelig alternativ til noe som allerede var kjent, men med bedre bilde kvalitet og med høyere teknisk standard.

Sakte økning i hjemme-PC-tilgangen

Personlige datamaskiner til overkommelige priser, populært kalt PC, ble introdusert på markedet i begynnelsen av 1980-tallet. I 1985 hadde cirka 10 prosent av befolkningen PC til hjemmebruk. Slike maskiner var forholdsvis dyre og mange så ikke den

Figur 4.2. Andel med ulike typer hjemmeelektronikk, 1994-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.1. Antall fjernsyn i husholdningen, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ikke fjernsyn	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1 fjernsyn	60	61	61	56	55	54	51	50	48	48	46	44	45
2 fjernsyn ¹	38	37	36	41	32	34	34	35	36	36	34	33	34
3 fjernsyn eller flere					11	10	13	13	14	14	18	21	19

¹ 2 eller flere fjernsyn til og med 1997.

umiddelbare nytten av den i forhold til prisen. Dette kan være noe av forklaringen på at andelen med tilgang i hjemmet nådde 50 prosent først i 1997. Seinere har prisene på slike maskiner sunket. De har fått høyere kvalitet og større brukerverdi, særlig i og med at Internett har fått økt betydning for allmennheten. Resultatet har blitt at 85 prosent hadde tilgang til hjemme-PC i 2006.

Sammen med økningen av hjemme-PC-ene har også tilgangen til Internett vokst fram. Internett kom på det private markedet i første del av 1990-tallet (Ling og Vaage 2000). I 1997 hadde 13 prosent tilgang hjemme. Tilgangen økte raskt til 60 prosent i 2001. Deretter flatet økningen noe ut, men gjorde et hopp fra 2004 til 2006, da andelen nordmenn med tilgang i hjemmet var på 79 prosent.

Bredbånd vokste raskt

Internett formidlet med bredbånd gir rask tilgang til de ulike tilbudene på Internett. Dette tilbudet ble introdusert på hjemmemarkedet like før tusenårsskiftet, og har hatt en meget rask økning i husholdningene, fra 2 prosent i 2000 til 63 prosent i 2006. Dette betyr at 80 prosent av dem med Internett hjemme er tilknyttet via bredbånd.

Både selve telefonen og abonnementet var dyrt da mobiltelefonene for alvor ble tatt i bruk for privatpersoner på midten av 1980-tallet. Derfor tok det nokså lang tid før det ble vanlig blant folk. I 1999 hadde andelen med egen mobiltelefon nådd 58 prosent. Siden har økningen vært betydelig for hvert år, og nådde 94 prosent i 2006. Dette er muligens nær metningspunktet.

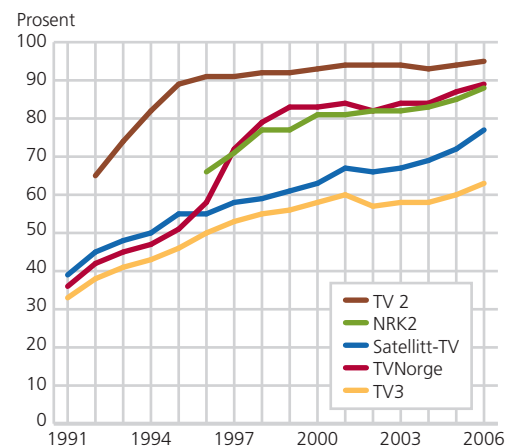
Spredningen av TV-spill, det vil si elektroniske spill som er koblet til en TV-skjerm

for monitor, har utviklet seg nokså sakte. I 1994 var det 24 prosent av befolkningen som hadde slike spill i husholdningen. I 2006 var andelen økt til 44 prosent.

Økende tilgang til nye kanaler

Noe av grunnen til at fjernsynet har stått så sterkt, er det økte tilbudet og stadig flere kanaler å velge mellom. Da TV 2 startet sine sendinger i 1992, ble det med en gang den kanalen som nådde flest nordmenn, når vi ser bort fra NRKs hovedkanal. Første sendeåret nådde TV 2 65 prosent av befolkningen. Dette er økt til 94 prosent fra 2001 og har deretter holdt seg omtrent på det nivået. NRKs kanal 2, som startet sendingene i 1996 har aldri nådd opp til TV 2s dekning. Den foreløpig høyeste dekningsgraden var i 2006, med 88 prosent. I hele kanalens levetid har dekningsgraden ligget omtrent på samme nivå som TVNorge. Denne kanalen fikk et løft i siste del av 1990-åra, i og med at den fikk konsesjon til å sende fra bakkebaserte sendere for å formidle lokal-TV. TV 3 har ikke hatt denne muligheten og hadde i 2006 en dekningsgrad på 63 prosent.

Figur 4.3. **Andel med tilgang til noen fjernsynskanaler i husholdningen. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Andelen nordmenn som mottar signaler fra satellittbaserte kanaler har økt jevnt og trutt de siste 15 åra, fra 39 prosent i 1991 til 77 prosent i 2006. Dette henger sammen med at en stadig økende andel av befolkningen har fått TV-signalene enten gjennom egne private parabolantennor eller gjennom kabelnett. I 1991 hadde 5 prosent privat parabolantenne. Dette har økt til 32 prosent i 2006. Tilgangen til kabelanlegg var 29 prosent i 1991 mot 47 prosent i 2006.

Tabell 4.2 viser at det har skjedd store forandringer i hva salgs TV-antennor norske husholdninger har installert fra 1991 til 2006. I 1991 var det vanligst å ha ordinær TV-antenne med mottak for bare en kanal, det vil i de aller fleste tilfeller si NRKs ene kanal. Det som var nest vanligst var å være knyttet til et kabelanlegg, med de mulighetene det ga til å se et større antall kanaler, blant annet TVNorge og TV 3, men også en del andre utenlandske kanaler.

Med innføring av TV2 i 1992 og deretter NRK 2 i 1996, økte andelen husholdninger med mulighet til å se flere kanaler med ordinær antenne. Andelen som bare kunne se en kanal sank kraftig. Seinere har stadig flere husholdninger benyttet seg av de økende mulighetene for å koble seg til kabelanlegg. Mange av dem som ikke har hatt den muligheten, har skaffet seg parabolantenne. Selv om denne utviklingen har gått nokså sakte, var det i 2006 nær 50 prosent som hadde kabelanlegg. Det var dermed det antennesystemet som flest hadde i husholdningen sin.

Etter å ha sett på hvordan de ulike medietilbudene har spredt seg i norske husholdninger over tid, skal vi videre se på hvordan spredningen er i ulike befolkningsgrupper.

Færrest plate- og kassettpillere blant yngre voksne

Den aldersmessige fordelingen av lydavspillingssystemer viser at kassettpillere og platespillere er nokså jevnt fordelt i ulike aldersgrupper. (Vaage 2007). Vi finner dem likevel i mindre grad i hjemmene hos yngre voksne enn hos andre aldersgrupper. Dette skyldes nok at de som har flyttet for seg selv eller stiftet familie i de seinere åra, ikke har sett noe stort behov for å skaffe seg slike systemer, siden de er på vei ut. Svært mange av de godt voksne har derimot fremdeles mange vinylplater og lydassetter liggende, og har derfor behov for å beholde plate- eller kassettpilleren hvis de vil ha glede av platene eller kassettene sine. Når barn også i stor grad har tilgang til slike avspillingssystemer, skyldes nok det at det er foreldrene deres som har behov for dem.

Tabell 4.2. **Andel som bare har ulike TV-antennesystemer i husholdningen. 1991-1992 og 1994-2006. Prosent**

	Bare ordinær antenne med kanal	Bare ordinær antenne med flere kanaler	Parabolantenne	Kabelanlegg	Fellesantenne for mindre antall boliger
1991	43	16	5	29	7
1992	32	21	10	31	6
1994	13	36	10	34	7
1995	5	40	14	36	8
1996	3	39	15	38	7
1997	3	34	19	38	6
1998	2	34	20	38	7
1999	2	33	22	39	5
2000	1	31	25	39	5
2001	1	28	26	42	5
2002	2	25	28	41	5
2003	1	25	30	41	5
2004	2	23	30	42	5
2005	1	20	31	46	8
2006	1	18	32	47	4

CD-spillerne finner vi hos de aller fleste i nesten alle aldersgrupper. Unntaket er de eldre. Som på svært mange andre teknologiske områder ligger de etter befolkningen ellers. Blant dem er det bare tre av fire som har slik spiller. De har også i svært liten grad minidisc-spiller og MP3-spiller. Disse systemene finner vi helst hos de unge. For eksempel viser 2006-tallene at 3 prosent av dem i alderen 67-79 år hadde MP3-spiller, mens andelen var 87 prosent blant dem i alderen 16-19 år.

Det er liten forskjell i andelen som har ulike lydavspillingssystemer etter utdanning. Det er likevel en tendens til at de med høy utdanning i noe større grad har MP3-spiller enn andre. Det samme gjelder bostedsstrøk. MP3-spiller er noe mer utbredt i de større byene enn i mindre befolkete områder.

Eldre kvinner har i minst grad DVD-spiller

Også når det gjelder videobånd- og DVD-spiller er andelen med tilgang lavere blant de godt voksne enn blant de yngre. Særlig gjelder dette DVD-spiller. I 2006 var andelen med tilgang til slikt i hjemmet 93 prosent blant 9-12-åringene. Blant 67-79-åringene var andelen 29 prosent. I denne aldersgruppen finner vi dessuten et klart skille mellom kjønnene. Blant menn i denne aldersgruppen var andelen med tilgang til DVD-spiller 37 prosent, blant kvinner var den 22 prosent.

Videobåndspiller er nokså jevnt fordelt mellom personer med ulikt utdanningsnivå og bostedsstrøk. DVD-spiller er noe skjevere fordelt. Personer med lav utdanning og personer som bor i spredtbygde strøk har i noe mindre grad tilgang til slik spiller enn personer med bedre utdanning og personer som bor i mer tettbygde strøk.

Gutter har best tilgang til Internett

Når vi ser på tilgangen til hjemme-PC og Internett i ulike befolkningsgrupper, finner vi stort sett det samme mønsteret som for DVD-spilleren. Det er barn, unge og yngre voksne som i størst grad har tilgang. Det er særlig eldre, spesielt kvinner, som i liten grad har tilgang til slike muligheter i hjemmet. Mens 99 prosent av guttene i alderen 13-15 år hadde tilgang til Internett hjemme i 2006, var andelen 24 prosent blant kvinner i alderen 67-79 år. Tilgangen øker med økt utdanning og disse tilbudene er noe mer utbredt i de store byene enn i spredtbygde strøk. Uansett bostedsstrøk og utdanning var det i 2006 likevel et klart flertall som hadde hjemme-PC og tilgang til Internett hjemme.

Bredbånd skjevt sosialt fordelt

Tabell 4.3 viser hvordan tilgangen til Internett via bredbånd i husholdningen har utviklet seg i ulike befolkningsgrupper fra 2000 til 2006. Den økte tilgangen i disse åra har vært nokså parallell mellom menn og kvinner. Ellers viser tallene at denne typen tilbud har vært og er skjevt sosialt fordelt. Blant de ulike aldersgruppene var det 16-24-åringene som lå best an de første åra, men de er nesten blitt innhentet av 9-15-åringene og 25-44-åringene. I alle disse tre gruppene var det minst 70 prosent som hadde bredbåndstilgang hjemme i 2006. Blant 45-66-åringene og særlig blant 67-79-åringene har utviklingen i tilgang til bredbånd gått saktere. Kun 18 prosent av de eldste hadde tilgang i 2006.

De med høy utdanning har i stor grad tilgang til Internett via bredbånd. Mens 46 prosent av dem med utdanning tilsvarende ungdomsskole eller lavere hadde bredbåndstilgang hjemme i 2006, var andelen for personer med lang universitets- eller høyskoleutdanning på 72 prosent. Denne ulikheten i tilgang har vært tendensen i

Tabell 4.3. Andel som har tilgang til bredbånd, i ulike befolkningsgrupper. 2000-2006. Prosent

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	2	3	9	18	29	51	63
Kjønn							
Menn	2	4	10	21	32	52	66
Kvinner	1	3	8	15	27	50	58
Alder							
9-15 år	3	3	9	21	39	63	70
16-24 år	3	5	17	30	43	64	76
25-44 år	2	4	10	22	33	61	73
45-66 år	1	3	8	12	24	43	58
67-79 år	0	1	0	2	5	9	18
Utdanning							
Ungdomsskole	1	3	5	12	21	36	46
Videregående skole	2	3	9	16	25	45	61
Universitet/høgskole, kort	1	7	16	22	38	60	70
Universitet/ høgskole, lang	1	4	11	23	39	69	72
Bosted							
Tettbygd 100 000 el. flere	2	8	20	35	41	63	70
Tettbygd 20 000 - 99 000	2	3	10	20	40	57	66
Tettbygd under 20 000	2	2	7	14	30	53	66
Spredtbygd	2	1	2	7	11	33	47
Husholdningsinntekt, 25-prosentskvartiler:							
1. kvartil	1	2	6	11	16	35	47
2. kvartil	3	3	9	13	25	44	58
3. kvartil	3	2	11	18	31	56	69
4. kvartil	0	6	13	27	42	69	79

alle de siste fem åra. Det er også tydelig at og de med høy husholdningsinntekt i større grad har tilgang til bredbånd enn dem med lavere inntekt. Blant de 25 prosent av befolkningen som har lavest inntekt, var det en andel på 47 prosent som hadde bredbånd i 2006. Blant de 25 prosent som hadde høyest inntekt var andelen 79 prosent. Likevel har det vært en betydelig økning i tilgangen til bredbånd hjemme i alle inntektsgrupper de siste åra.

Det er også slik at det er stor forskjell i tilgangen til bredbånd mellom dem som bor i de store byene og dem som bor på landsbygda. Denne tendensen har vært klar i alle de seks siste åra. I 2006 var det

70 prosent som hadde bredbåndstilgang hjemme blant dem som bor i tettbygde strøk med 100 000 personer eller flere. I spredtbygde strøk var andelen 47 prosent.

En av tre har trådløs Internett-tilknytning

I de siste åra er det blitt mulig å være tilknyttet Internett via trådløse elektroniske signaler som fanges opp av en PC. Dette gjør det mer fleksibelt å bruke Internett i ulike deler av hjemmet, eller å bruke en bærbar PC på offentlige steder som flyplasser og jernbanestasjoner. I 2005 var det 21 prosent som hadde en slik form for tilknytning til Internett i sin husholdning. Andelen økte til 33 prosent i 2006 (tabell 4.4).

Tabell 4.4. **Andelen som har trådløst bredbånd i husholdningen, etter kjønn og alder. 2005 og 2006. Prosent**

	2005	2006
Alle	21	33
Kjønn		
Menn	21	35
Kvinner	21	31
Alder		
9-15 år	22	38
16-24 år	25	39
25-44 år	31	41
45-66 år	14	30
67-79 år	3	6

Blant kvinner og menn er det omtrent like stor andel som har trådløs Internett-tilknytning. Andelen med slik tilknytning var omtrent 40 prosent i alle aldersgrupper opp til 45 år i 2006. I gruppen 45-66 år var andelen 30 prosent. Den var lavest blant 67-79-åringene, med bare 6 prosent.

God tilgang til mobil i alle befolkningsgrupper

I 2006 hadde minst 70 prosent i alle aldersgrupper tilgang til egen mobiltelefon. I gruppen 16-19 år hadde, ifølge tallene fra 2006-undersøkelsen 100 prosent egen mobiltelefon (Vaage 2007). Lavest andel hadde kvinner i gruppen 67-79 år med 72 prosent. Personer med utdanning på ungdomsskolenivå hadde i noe mindre grad mobiltelefon enn dem med høyere utdanning. I alle bostedsstrøk, både i store byer og i spredtbygde områder, var tilgang til egen mobiltelefon mer enn 90 prosent.

Kabel-TV-anlegg er nokså jevnt fordelt i ulike aldersgrupper. Det samme gjelder for så vidt også parabolantennene, her ligger gruppen 67-79 år en del lavere enn andre aldersgrupper. Kabelanlegg er noe mer vanlig blant personer med høy utdanning, mens parabolantenne er noe vanligere

blant dem med lav utdanning. Naturlig nok er kabelanlegg mest vanlig i de større byene, mens parabolantenne er mest vanlig i mindre tettbygde strøk og i spredtbygde områder.

Satellittbaserte TV-sendinger mest i store byer

Man skulle kanskje tro at disse to systemene oppveide hverandre, på den måten at de til sammen ga en jevn dekning av satellittbaserte fjernsynssendinger ut over landet. Men slik er det ikke. Det er en klar overvekt av personer som kan se satellittbaserte sendinger i de store byene. I 2006 var det 82 prosent av personer bosatt i store byer som kunne motta slike sendinger. I spredtbygde strøk var andelen 65 prosent. Og igjen er de eldre som har dårligst tilgang.

4.2 Mediebruk samlet

Fjernsyn brukes av flest

Fjernsyn er det mediet som flest nordmenn bruker i løpet av dagen. I 2005 var det 85 prosent som så på fjernsyn en gjennomsnittsdag, og i 2006 83 prosent. Tilbake i 1991 var det 81 prosent som hadde sett på fjernsyn per dag, og 80 prosent i 1992. Det har altså vært en liten økning i andelen fjernsynsseere i løpet av de siste 15 åra. Vi kan dermed si at fjernsynet står minst like sterkt i dag som det har gjort tidligere.

Videospillere, iberegnet VHS og DVD, har aldri blitt den store konkurrenten til direktesendte program via TV-skjermen. Til tross for en voldsom økning i tilgangen til både VHS- og DVD-spillere de siste 15 åra, var andelen som så på video en gjennomsnittsdag på 10 prosent både i 1991 og i 2006. I de mellomliggende åra har andelen holdt seg på omtrent det nivået.

Nedgang i andelen avislesere

I 1991 var det flere avislesere enn fjernsynsseere. Avisen var dermed det mest brukte mediet. Slik er det ikke lenger. I løpet av de siste 15 åra har andelen avislesere sunket fra 84 prosent til 74 prosent, det vi si med 10 prosentpoeng. Denne nedgangen har vært gradvis, men har særlig vært tydelig fra 1998 og framover.

Også nedgang for radiolyttingen

På samme måte som for avisene har andelen brukere av radioen sunket de siste 15 åra. 71 prosent hørte på radio en gjennomsnittsdag i 1991. I 2006 var andelen sunket til 54 prosent, en nedgang på 17 prosentpoeng. Denne nedgangen viser tydelig at radioen er på vikende front i forhold til andre massemedier.

Nokså stabil bruk av lydavspillingsmedier

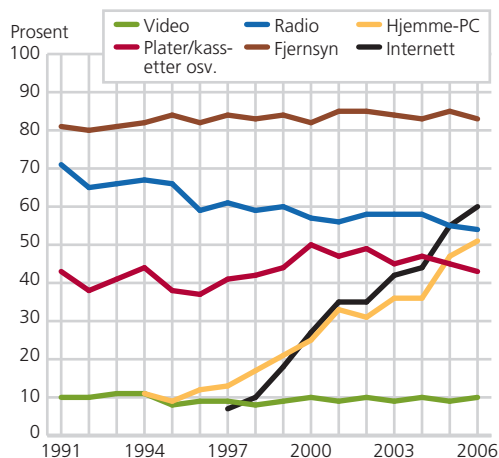
Ser vi på bruken av vinylplater, lydkassetter, CD-plater og MP3-spillere under ett, finner vi ikke noen tilsvarende nedgang for disse lydavspillingsystemene som vi finner for radioen. Den daglige bruken har

gått litt i bølger. Andelen brukere per dag var lavest i 1996 med 37 prosent. Høyest var den i 2000, med 50 prosent. I 2006 var andelen 43 prosent. Andelen brukere har ligget på eller i overkant av 45 prosent i de siste åra. De nye systemene for lydavspilling har derfor vært med på å opprettholde aktiviteten med å spille av lyd (særlig musikk) etter eget ønske. De har i liten grad vært med på å øke denne aktiviteten.

Sterk vekst i bruken av nye medietilbud

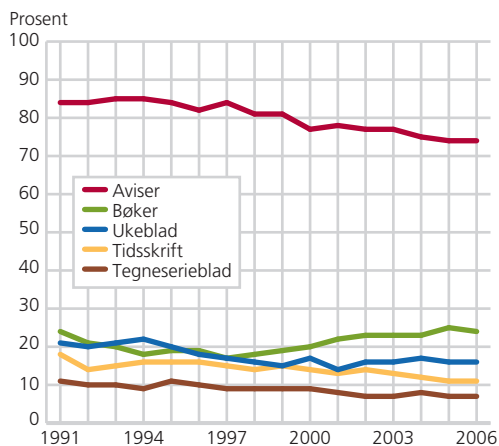
At bruken av aviser og radio synker, kan ha sammenheng med at nye medier har hatt betydelig innpass på markedet de seinere åra. I 1994 var det 11 prosent og i 1995 var det 9 prosent som brukte hjemme-PC en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen økt til 51 prosent. Internett ble i 2000 brukt av 7 prosent av befolkningen en gjennomsnittsdag. Her er all Internettbruk medregnet, uansett hvor bruken fant sted. I 2006 var andelen brukere per dag økt til 60 prosent. Den er altså mer enn åttedoblet på seks år. Det er ikke utenkelig at den sterke veksten i nyhets- og infor-

Figur 4.4. Andel som har brukt ulike elektroniske massemedier en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5. Andel som har brukt ulike trykte massemedier en gjennomsnittsdag 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

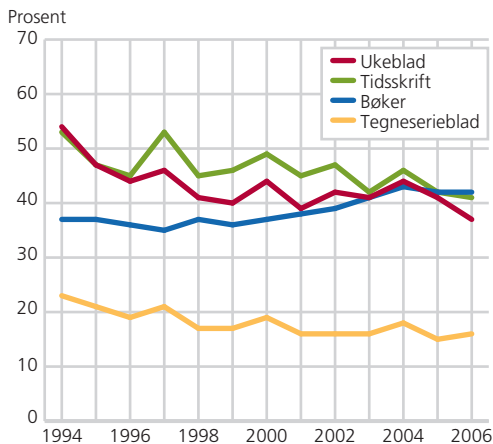
masjonstilbudet som formidles gjennom Internett, kan ha vært med på å påvirke nedgangen i lesing av trykte aviser og andre trykte medier (se tabell 5.46).

Lesing av ukeblad, tidsskrifter og tegneserieblad noe ned

Blant de trykte massemediene utenom aviser har både ukeblad, tidsskrifter og tegneserieblad hatt en liten nedgang de siste 15 åra. Andelen som leste ukeblad en gjennomsnittsdag var på 21 prosent i 1991 og på 22 prosent i 1994. I 2006 var det 16 prosent som leste ukeblad per dag. Andelen har holdt seg på omtrent det nivået de seinere åra.

En lignende tendens gjelder tidsskriftene. 18 prosent leste tidsskrift en gjennomsnittsdag i 1991. I 2006 var andelen lesere per dag på 11 prosent. Det har vært en sakte men nokså jevn nedgang i hele perioden. Andelen som leste tegneserieblad en gjennomsnittsdag var på 11 prosent i 1991, mot 7 prosent i 2006. Også her ser vi en sakte nedgang.

Figur 4.6. Andelen som har brukt ulike trykte medier en gjennomsnittlig uke. 1994-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

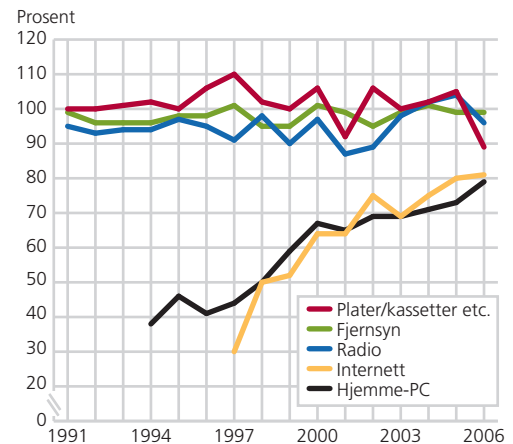
Boklesingen har økt de seinere åra

Boklesingen så i en periode ut til å få samme skjebne som bladene. Men her har trenden snudd. 24 prosent leste bøker i fritiden en gjennomsnittsdag i 1991. Andelen sank til 17 prosent i 1997. Deretter har det vært en økning, slik at andelen som leste bøker per dag var igjen kommet opp på 24 prosent i 2006.

Tallene for ukentlig bruk av disse mediene viser i nokså stor grad den samme utviklingen som for daglig bruk. Mens lesing av andre trykte medier har gått sakte nedover fra 1994, har boklesing økt noe. Mens 37 prosent hadde lest bok i løpet av en gjennomsnittlig uke i 1994, var andelen 42 prosent i 2006. For tidsskrift var tallene henholdsvis 53 og 41 prosent, for ukeblad 54 og 37 prosent og for tegneserieblad 23 og 16 prosent. (Se flere tall i Vaage 2007).

Figur 4.7 viser fordelingen mellom menn og kvinner i andelen som bruker ulike elektroniske medietilbud per dag. 100 prosent tilsier at det ikke er noen forskjell

Figur 4.7. Kvinners bruksandel per dag i forhold til menns bruksandel av ulike elektroniske massemedietilbud. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

mellom menn og kvinner. Er prosenten over 100, er kvinner mer aktive enn menn. Er den under 100, er menn mer aktive enn kvinner.

Menn og kvinner like ivrige brukere av TV, radio og plater/kassetter

I hele perioden fra 1991 til 2006 har det vært liten forskjell i andelen kvinner og menn som bruker fjernsyn, radio og plater/kassetter og så videre en gjennomsnittsdag. I en periode har kvinner vært noe mer aktive enn menn i lytting på plater/kassetter og så videre og menn har vært noe mer aktive i å lytte på radio. Avvikene fra 100 prosent har likevel vært nokså små. For fjernsynets del har likheten mellom kjønnene vært temmelig stabil i hele 16-årsperioden.

Kvinner langt under menn i bruken av PC og Internett, men forskjellen minker

Det ha derimot vært annerledes for bruken av hjemme-PC og Internett. I innføringsfasen av disse tilbudene var menn de ivrigste brukerne. På midten av 1990-tallet var kvinnenes andel under 40 prosent av mennenes. Dette har økt gradvis og lå i 2006 på rundt 80 prosent.

Likhet i avislesingen, størst forskjell i ukebladlesingen

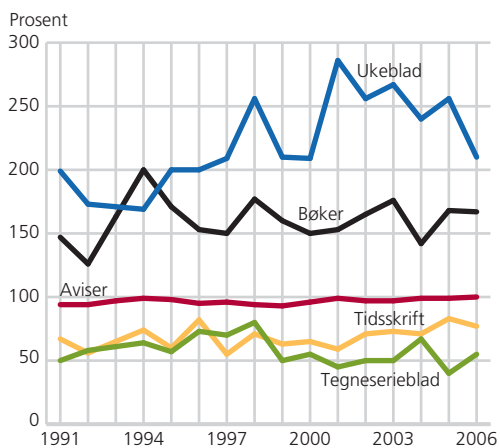
Figur 4.8 viser forholdet mellom menn og kvinner i bruk av trykte medier. Andelen avislesere er og har vært temmelig lik mellom kvinner og menn i hele perioden fra 1991 til 2006. For de andre trykte mediene har det vært stabile forskjeller mellom kjønnene i denne perioden. Menn har i hele perioden hatt en større andel lesere av tidsskrifter og tegneserier. Kvinner har vært betydelig overrepresentert blant dem som leser ukeblad og bøker. Det har særlig vært variasjon i ukebladlesingen fra år til år, men kvinnene har vært sterkt overre-

presentert, og forskjellen ser snarere ut til å øke enn til å minke.

Internett hindrer nedgang i barns elektroniske mediebruk

I figur 4.9 har vi satt sammen tiden brukt til ulike elektroniske medier per dag blant noen ulike aldersgrupper, i åra 1991, 1998 og 2006. Noe av økningen i fjernsynsseing skyldes at målemetoden for dette mediet ble forandret fra 1999. Dette har medført at tiden til fjernsynsseing økte gjennomsnittlig med cirka 10 minutter, noe avhengig av hvilken gruppe vi ser på. For 9-15-åringene har det uansett vært en betydelig økning i fjernsynsseingen. I 2006 brukte denne aldersgruppen i gjennomsnitt 123 minutter på fjernsynsseing en vanlig dag. Samtidig har radiolyttingen sunket med 56 prosent, og var i 2006 på 17 minutter i gjennomsnitt per dag. Lytting på plater/kassetter har også sunket, fra 63 minutter i 1994 til 38 minutter i 2006, altså en nedgang på 40 prosent. Videobruken har heller ikke økt i omfang. Totalt sett har disse endringene ført til en nedgang i tiden som brukes til de tradisjonelle massemedi-

Figur 4.8. **Kvinnens bruksandel per dag i forhold til menns bruksandel av ulike trykte massemedietilbud. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

ene i denne aldersgruppen fra 214 minutter, eller 3 timer og 34 minutter, i 1991, til 195 minutter, eller 3 timer og 15 minutter, i 2006. Tiden til mediebruk er likevel på 4 timer i 2006. Dette skyldes bruken av Internett, som ikke eksisterte i 1991, og som var svært lite utbygd i 1998.

Betydelig økt elektronisk mediebruk blant de unge

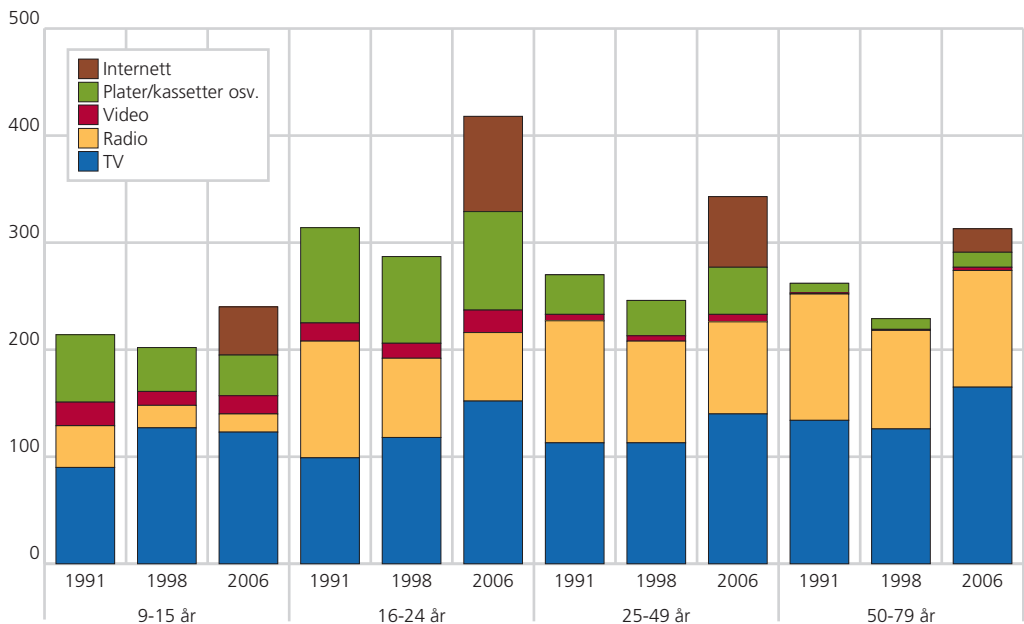
Blant 16-24-åringene har endringene i tiden som brukes til de tradisjonelle elektroniske massemediene vært mindre. For dem har også fjernsynsseingen økt, fra 99 minutter i 1991 til 152 minutter i 2006. Radiolyttingen har sunket, fra 109 minutter i 1991, til 64 minutter i 2006. Lytting på plater og kassetter, iberegnet CD-er og MP3-filer, har derimot holdt seg omtrent på samme nivå i disse åra. Når vi legger til Internett-bruken, som utgjorde 1 time og 29 minutter i 2006, ser vi likevel at tiden til elektronisk mediebruk har økt betydelig

fra 1991 til 2006, fra 5 timer og 14 minutter, til 6 timer og 58 minutter.

Blant yngre voksne ser vi samme utviklingstendensen som blant de unge, men ikke i like utpreget grad. Blant dem har også fjernsynsseingen økt, fra 113 minutter i 1991 til 140 minutter i 2006. Radiolyttingen har sunket fra 114 minutter til 86 minutter i samme periode. Lytting på plater/kassetter har økt fra 37 minutter til 44 minutter. Det som gjør at den totale elektroniske massemediebruken øker, er igjen Internett, som alene utgjør 66 minutter i denne aldersgruppen.

Blant de godt voksne og de eldre er endringene enda mindre utpreget. Blant dem var det en liten nedgang i fjernsynsseingen fra 134 minutter per dag i 1991 til 126 minutter i 1998. Deretter var det en betydelig økning til 165 minutter, eller 2 timer og 45 minutter i 2006. Radiolyttingen gikk

Figur 4.9. Tid brukt til ulike elektroniske massemedier fordelt på alder. 1991, 1998 og 2006. Minutter

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

dessuten ned nokså lite fra 1991 til 2006, fra 118 minutter til 109 minutter en gjennomsnittlig dag. Denne aldersgruppens tid som brukes til plater/kassetter har økt fra 9 minutter i 1991 til 14 minutter i 2006. Alt i alt har altså godt voksne og eldre økt tiden som brukes til de tradisjonelle elektroniske medietilbudene fra 4 timer og 22 minutter i 1991 til 4 timer og 51 minutter i 2006. I tillegg kommer Internett-bruken på 22 minutter.

Figur 4.10 viser tid brukt til ulike trykte massemedier en gjennomsnittsdag i åra 1991, 1998 og 2006 i ulike aldersgrupper. Skalaen i denne figuren er forskjellig fra figur 4.9, slik at størrelsesforholdet på søylene ikke kan sammenlignes direkte dem imellom.

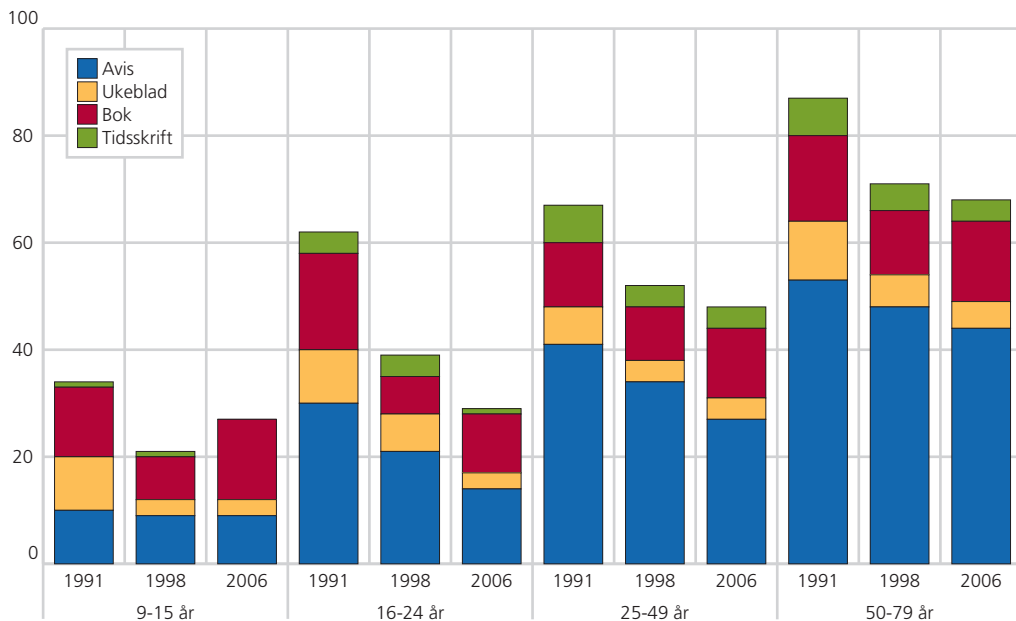
Nedgang i lesing av trykte medier blant barn

9-15-åringene brukte i alt 34 minutter til trykte medier i 1991. Dette sank til 27 minutter i 2006. Særlig ukebladlesingen sank, fra 10 til 3 minutter per dag. Avislesingen hadde ingen reell forandring, tallene var 10 minutter i 1991 og 9 minutter i 2006. Boklesingen gikk fra 13 minutter i 1991 til 8 minutter i 1998. Deretter steg den igjen til 15 minutter i 2006.

Nedgang i lesing av alle trykte medier blant de unge

Nedgangen i lesing av trykte massemedier har sunket enda mer blant ungdom enn blant barna. I 1991 brukte aldersgruppen 16-24 år 62 minutter på lesing av trykte medier en gjennomsnittsdag. Dette sank til 39 minutter i 1998 og gikk ytterligere ned til 29 minutter i 2006. Avislesingen halverte seg i denne perioden; en nedgang fra 30 minutter per dag i 1991, til 14 minutter i

Figur 4.10. Tid brukt til ulike trykte massemedier fordelt på alder. 1991, 1998 og 2006. Minutter

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

2006. Ukebladlesingen sank fra 10 minutter til 3 minutter i samme periode. I denne aldersgruppen har også boklesingen gått ned: Fra 16 minutter til 7 minutter mellom 1991 og 1998. Deretter har den steget noe, til 11 minutter i 2006. For alle trykte medier har det altså vært en nedgang blant de unge mellom 1991 og 2006.

Mindre nedgang blant de yngre voksne

Blant de yngre voksne har det vært en mer beskjeden nedgang i lesing av trykte medier per dag enn det har vært blant de unge. I 1991 brukte aldersgruppen 25-49 år 67 minutter på ulike trykte medier en gjennomsnittsdag. Dette sank til 52 minutter i 1998 og gikk ytterligere ned til 48 minutter i 2006. Den største nedgangen gjelder aviser, som fra 1991 til 2006 sank fra 41 minutter til 27 minutter per dag. Ukebladlesingen gikk ned fra 7 til 4 minutter. Det samme gjorde lesing av tidsskrift. Boklesingen endret seg derimot lite i denne 15-årsperioden. Tallene var 12 minutter i 1991 og 13 minutter i 2006.

Også nedgang i avislesing blant de godt voksne

I aldersgruppen 50-79 år finner vi dem som bruker mest tid til lesing av trykte

massemedier. I 1991 brukte de 87 minutter til denne typen aktiviteter i løpet av en gjennomsnittsdag. Det var en nedgang til 71 minutter i 1998. Deretter sank tiden ytterligere til 68 minutter i 2006. Også for dem gikk avislesingen ned, men bare i liten grad: Fra 53 minutter per dag i 1991 til 44 minutter i 2006. Ukebladlesingen gikk ned fra 11 til 5 minutter og tidsskriftlesingen gikk ned fra 7 til 4 minutter i samme periode. Boklesingen holdt seg derimot temmelig jevnt, 16 minutter i 1991 og 15 minutter i 2006.

En måte å måle mediebruken i forhold til alder er å se på gjennomsnittsalderen blant dem som bruker ulike medier en gjennomsnittsdag. Tabell 4.5 viser at den totale gjennomsnittsalderen i utvalgene fra 1991 til 2006 har variert fra 37,9 i 1994 og 40,1 i 2006. Mellom 1991 og 2006 er det en økning i gjennomsnittsalderen på ett år.

Tidsskriftleserne er eldst

Høyest gjennomsnittsalder har de som leser tidsskrift/fagblad og lignende. Gjennomsnittsalderen var i 2005 og 2006 rundt 45 år. I alle undersøkelsene har dette mediet hatt lesere med den høyeste gjennomsnittsalderen, som er godt over gjennomsnittsal-

Tabell 4.5. Gjennomsnittlig alder for bruk av ulike medietilbud en gjennomsnittsdag. 1991, 1994, 1996, 1998, 2000, 2002 og 2004-2006

	1991	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006
Gjennomsnittsalder totalt	39,1	37,9	40,0	39,7	38,6	40,0	39,6	39,6	40,1
Tidsskrift	42,0	41,9	43,8	43,4	42,3	43,6	44,3	45,2	44,9
Avis	40,8	39,6	42,2	41,9	41,3	42,6	43,1	43,6	43,8
Radio	41,0	39,4	42,1	42,0	40,8	42,3	42,9	42,7	42,6
Ukeblad	39,0	38,9	41,4	40,0	39,2	40,4	42,2	41,1	41,5
Bok	37,7	34,8	39,2	39,2	39,4	39,8	40,3	40,5	40,9
Fjernsyn	39,8	38,1	40,2	39,6	38,5	39,8	40,0	40,0	40,0
Internett	..	..	..	..	33,5	34,9	35,0	34,8	35,4
Hjemme-PC	..	..	30,7	30,2	32,0	33,3	33,2	34,3	34,6
Plate/kassett/CD	30,3	29,7	29,8	29,7	30,8	32,6	32,9	32,7	32,9
Video	26,4	26,9	27,8	26,2	27,6	29,6	27,9	28,3	28,3
Tegneserieblad	18,9	19,7	18,5	18,6	18,7	20,5	22,8	20,1	21,8

deren for hele utvalget. Etter tidsskriftene kommer aviser, radio og ukeblad med lesere med høy gjennomsnittsalder.

Boklesernes alder har økt

Bokleserne hadde en relativt lav gjennomsnittsalder på 1990-tallet. Fra 2000 har gjennomsnittsalderen økt, og ligger nå i overkant av gjennomsnittsalderen for hele utvalget. De som ser på fjernsyn, er de som ligger nærmest gjennomsnittsalderen for hele utvalget. Dette har nok sammenheng med at en så stor andel av befolkningen ser på fjernsyn i løpet av en dag og fjernsyn er det mediet som i størst grad samler alle deler av folket.

Også PC-brukernes alder har økt

Både Internett-brukerne og hjemme-PC-brukerne ligger godt under gjennomsnittsalderen. Hjemme-PC-brukerne har på samme måte som bokleserne fått noe høyere gjennomsnittsalder. I 1998 var gjennomsnittsalderen 30,2. I 2006 var den økt til 34,6, det vil si nesten fire og et halvt år. Den mest sannsynlig årsaken til denne utviklingen er at de godt voksne i større grad har begynt å bruke hjemme-PC.

Lavest gjennomsnittsalder blant tegneseriebladleserne

Gjennomsnittsalderen for dem som lytter til plater/kassetter/CD og så videre en gjennomsnittsdag, ligger rundt 30, noe høyere i de seinere åra enn på 1990-tallet. Videoseerne er noe yngre, og har økt med cirka to år, fra 26,4 år i 1991 til 28,3 år i 2006. Tegneseriebladleserne har lavest gjennomsnittsalder. I 1991 var gjennomsnittsalderen 18,9 år. Den har økt til 21,8 år i 2006, eller med nesten tre år.

Kvinner er de store ukebladleserne

En gammakorrelasjon mellom ulike bakgrunnsvariabler og de forskjellige mediene, slik det er satt opp i tabell 4.6,

viser klare utslag. Som vi også har sett i figur 4.8, er kvinner større ukeblad- og boklesere enn det menn er. Klarest utslag gir ukeblad, med -0,43. Internett-bruk og hjemme-PC-bruk slår mest ut i mennenes retning. Høyest er likevel utslaget for tegneseriebladlesing. Her er korrelasjonen 0,30 i favør av mennene.

Lesing av tegneserieblad har klarest negativ sammenheng med alder

Gammakorrelasjonen mellom bruk av ulike medier og alder, viser høyest korrelasjon med avislesing. Her er korrelasjonen så sterk som 0,44. Dernest følger radiolytting og tidsskriftlesing. Klar negativ sammenheng med alder har bruk av Internett, hjemme-PC og video. Sterkest sammenheng har likevel tegneseriebladlesing, men en korrelasjon på -0,62.

Sammenheng mellom utdanning og bruk av Internett og tidsskriftlesing

Utdanning henger klarest sammen med lesing av tidsskrifter og bruk av Internett. I noen grad gjelder det også for avislesing.

Tabell 4.6. Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike massemedier og ulike bakgrunnsvariabler. 2006

	Kjønn	Alder	Utdanning (16-79 år)	Husholdnings- inntekt	Bosteds- strøk
Radio	0,04	0,18	0,10	0,12	0,01
Plate/kassett/ CD	0,10	-0,38	0,09	0,06	-0,08
Fjernsyn	0,03	-0,02	-0,01	0,03	0,01
Avis	-0,01	0,44	0,17	0,14	0,03
Video/DVD	0,12	-0,41	0,01	-0,06	-0,25
Tegneserie- blad	0,30	-0,62	-0,29	0,06	0,03
Tidsskrift	0,14	0,17	0,37	0,05	-0,08
Ukeblad	-0,43	0,04	-0,14	-0,03	0,14
Bok	-0,32	0,04	0,22	0,02	-0,11
Hjemme-PC	0,24	-0,33	0,22	0,16	-0,17
Internett	0,26	-0,34	0,37	0,23	-0,24

Det er personer med liten utdanning, i først rekke barn, som bruker tid på lesing av tegneserieblad.

Det er liten sammenheng mellom bruk av ulike medier og husholdningsinntekt. Det eneste utslaget er Internett-bruk. Her er det en positiv sammenheng i forhold til husholdningsinntekt på 0,23.

Det er heller ikke noen tydelig sammenheng mellom bruken av de fleste mediene og om man bor i store byer eller på landsbygda. De klareste negative utslagene gjelder bruk av video/DVD, med en korrelasjon på -25, og Internett-bruk, med en korrelasjon på -24. Hjemme-PC-bruk og bostedsstrøk har en korrelasjon på -17. Bruken av disse mediene er altså større jo mer tett befolket område man bor i.

Størst positiv sammenheng mellom bruk av Internett og hjemme-PC

Tabell 4.7 viser sammenhengene mellom bruk av ulike medier. Den viser i hvilken grad bruken av ett medium korrelerer positivt eller negativt med andre medier. Den klareste positive sammenheng mellom to medier finner vi mellom Internett-bruk og hjemme-PC-bruk, med en korrelasjon på 0,96. Dette er ikke så vanskelig å forstå,

fordi PC er det vanligste kommunikasjonsmiddelet for å kunne koble seg til Internett. Det betyr at PC-en brukes når man er knyttet til Internett.

Dernest følger sammenhengene mellom lesing av tegneserieblad og videobruk, med en korrelasjon på 0,53. Vi vet at både tegneserieblader og video er de unges medier framfor noen, så det er nokså naturlig at disse mediene henger sammen.

Lytting på plater/kassetter/MP3 og så videre har en klar positiv sammenheng med bruk av både video, tegneserieblad, hjemme-PC og Internett. Her er det igjen de unge som er fellesnevneren, samtidig som populærkulturen også kan knyttes til disse mediene i mer eller mindre grad.

Radiolytting henger positivt sammen med avislesing, lesing av tidsskrift/fagblad og lignende og i en viss grad fjernsynsning. Dette er medier som brukes mye av de godt voksne. Nyheter og informasjon er nok en fellesnevner her. Ukebladlesing og fjernsynsning henger også ganske godt sammen, med en korrelasjon på 0,33. Når fjernsynet kobles til ukebladlesing, viser nok det at fjernsynet har flere sider, også en glamour- og kjendisside.

Tabell 4.7. **Gammakorrelasjon mellom daglig bruk av ulike massemedier. 2006**

	Radio	Plate/ kassett/ CD	Fjern- syn	Avis	Video	Tegne- serie- blad	Tids- skrift	Uke- blad	Bok	Hjem- me- PC
Radio										
Plate/kassett/CD	-0,12									
Fjernsyn	0,26	0,06								
Avis	0,36	-0,07	0,15							
Video	-0,17	0,43	0,00	-0,35						
Tegneserieblad	-0,24	0,37	0,24	-0,29	0,53					
Tidsskrift	0,32	0,08	-0,05	0,32	0,03	-0,35				
Ukeblad	0,06	0,08	0,33	0,09	0,05	0,08	-0,01			
Bok	-0,01	0,09	-0,02	0,13	0,04	0,19	0,07	0,10		
Hjemme-PC	0,10	0,39	0,28	-0,10	0,29	0,18	0,16	-0,14	0,12	
Internett	0,17	0,40	0,21	-0,01	0,25	0,12	0,27	-0,15	0,10	0,96

Størst negativ sammenheng mellom lesing av tegneserieblad og tidsskrift

Den klareste negative sammenheng finner vi mellom lesing av tegneserieblad og tidsskrift/fagblad og mellom videoseing og avislesing. I begge disse tilfellene er det en negativ korrelasjon på -0,35. Her er det nok alder som har innvirkning. Avislesing og lesing av tidsskrift er typisk for den voksne befolkningen, mens videoseing og lesing av tegneserieblad i første rekke gjelder barn og unge. Derfor henger disse mediene dårlig sammen. Lesing av tegneserieblad henger også dårlig sammen med radiolytting og avislesing, sannsynligvis av samme grunn.

Ellers er det en viss negativ sammenheng mellom ukebladlesing og både Internett-bruk og hjemme-PC-bruk. Ukeblad er et typisk kvinnemedium, mens Internett og hjemme-PC i hvert fall foreløpig domineres av mannlige brukere.

Tre og en halv time fritid foran skjermen per dag

Ved å slå sammen den tiden som brukes til å se på fjernsyn, på hjemme-PC, TV-spill og video/DVD, får vi et inntrykk av hvor mye vi totalt sitter foran elektroniske skjermer på fritiden i løpet av en dag.

I 1994 brukte gjennomsnittsnordmannen 2 timer og 13 minutter foran en eller annen skjerm på fritiden i løpet av en dag. I 2006 var tiden økt til 3 timer og 29 minutter (tabell 4.8). I mediebruksundersøkelsene ble måling av TV-seing endret i 1999. Dette betydde en gjennomsnittlig økning i seertiden på 15 minutter. Når dette tas med i betraktning, er likevel økningen i seertid på en skjerm økt med mer enn én time fra 1994 til 2006. Fra 1999 til 2006 har økningen vært på omtrent 40 minutter.

Menn sitter mer foran en skjerm enn kvinner

For både menn og kvinner har økningen vært på godt over én time de siste 12 åra. Økningen har vært noe mer for menn enn for kvinner, og menn har brukt og bruker noe mer tid foran skjermen enn kvinnene gjør. Menn brukte omtrent tre og tre kvart timer foran en elektronisk skjerm en gjennomsnittsdag i 2006.

Tabell 4.8. Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill en gjennomsnittsdag. 1994, 1998, 1999, 2003 og 2006, etter kjønn og alder. Timer og minutter

	1994	1998	1999	2003	2006
Alle	2.13	2.19	2.48	3.06	3.29
Menn	2.27	2.34	3.01	3.23	3.46
Kvinner	1.59	2.06	2.36	2.49	3.12
9-12 år	2.14	2.07	2.27	2.47	2.41
13-15 år	2.39	3.34	3.53	4.16	4.06
16-19 år	2.09	2.49	3.18	4.02	4.43
20-24 år	1.59	2.26	3.24	3.39	4.28
25-34 år	2.12	2.17	2.42	3.06	3.38
35-44 år	2.08	2.12	2.25	2.54	3.23
45-54 år	2.14	2.02	2.32	2.37	3.02
55-66 år	2.18	2.09	2.3	2.51	3.01
67-79 år	2.17	2.25	3.02	3.05	3.20
Menn					
9-15 år	2.56	3.04	3.19	3.46	3.24
16-24 år	2.09	3.04	3.39	4.14	4.48
25-44 år	2.28	2.27	2.46	3.15	3.50
45-66 år	2.30	2.13	2.47	2.58	3.20
67-79 år	2.09	2.44	3.28	3.08	3.28
Kvinner					
9-15 år	1.56	2.30	2.53	3.11	3.13
16-24 år	1.58	2.12	3.03	3.18	4.19
25-44 år	1.51	2.02	2.35	2.45	3.07
45-66 år	2.03	1.57	2.16	2.28	2.43
67-79 år	2.23	2.10	2.39	3.02	3.12

De unge bruker mest tid til skjermtitting

Det er 16-19-åringene som brukte mest fritid foran skjermen i 2006, med omtrent fire timer og tre kvarter. De har økt sin tid foran skjermen med nærmere to og en halv time fra 1994 til 2006. Nærmest dem i tidsbruk på denne typen aktiviteter er 20-24-åringene og 13-15-åringene. Det er altså de unge som sitter mest foran skjermen på fritiden.

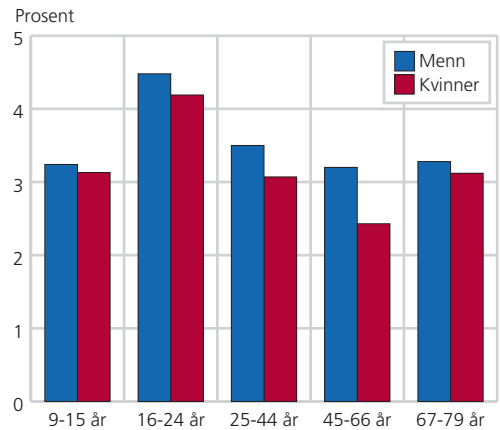
Barn bruker minst tid foran skjerm

Barn i alderen 9 -12 år er de som bruker minst tid til å sitte foran skjerm. Det er også de som har forandret tiden minst fra 1994 til 2006. Økningen har vært under en halv time. Blant de voksne har tiden foran skjermer økt med fra omtrent 45 minutter til én time i den samme perioden. I 2004 var tiden omtrent lik i alle aldersgrupper fra 25 år og oppover. I 2006 har dette endret seg noe. Tiden synker noe fra 25-årsalderen og opp til pensjonsalderen. Deretter øker den noe.

Likhet mellom kjønnene blant både barn og eldre

Når vi ser på forholdet mellom menn og kvinner i ulike aldersgrupper i 2006, er det påfallende at både tiden de bruker foran skjerm og forholdet mellom kjønnene er temmelig likt for 9-15-åringene og 67-79-åringene (figur 4.11). I begge grupper er forskjellen mellom kjønnene temmelig liten og tiden er temmelig lik mellom de to aldersgruppene, noe i overkant av tre timer. Gruppen 16-24 år bruker mer tid til skjermtitting, godt over fire timer. I denne gruppen er forskjellen mellom kjønnene noe større. Forskjellen mellom kjønnene er størst i aldersgruppen 45-66 år. Det er også i denne gruppen at kvinner bruker minst tid foran en skjerm, nærmere en og en halv time mindre enn kvinner i 16-24-årsalderen.

Figur 4.11. Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill en gjennomsnittsdag i 2006, etter kjønn og alder. Timer og minutter

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 2006, Statistisk sentralbyrå.

Ser vi på tallene fra 1994, var det de eldste kvinnene som brukte mest tid til skjermtitting, de unge brukte minst. Denne endringen fra 1994 og framover skyldes nok at det på midten av 1990-tallet først og fremst var fjernsynsseingen som bestemte nivået for skjermtitting. Seinere har andre typer skjermbruk fått økende innflytelse, PC-skjermen har stadig fått økt innflytelse. Det er særlig her de unge, både gutter og jenter, bruker mer tid nå enn før.

Skjermtitting på fritiden lavest blant dem med høy utdanning

2006-tallene viser at det er klare forskjeller i tiden foran skjerm på fritiden i forhold til utdanning. Tiden synker med økt utdanning. De som bare har utdanning på ungdomsskolenivå bruker i gjennomsnitt 3 timer og 54 minutter på skjermtitting. Tiden synker til 3 timer og 37 minutter blant dem med videregående skole som utdanning. De med kort universitets- eller høyskoleutdanning bruker 3 timer og 19 minutter, mens de som har lang slik utdanning bruker 2 timer og 59 minutter.

Menn bruker mer tid enn kvinner på skjermtitting både på hverdager og helg

Tabell 4.9 viser at det i 2006 var slik at vi brukte mindre tid foran en eller annen skjerm på fritiden på hverdager enn i helgene. Forskjellen er på i overkant av en halv time. Det er liten forskjell mellom lørdager og søndager. Menn bruker mer tid til skjermtitting enn kvinner både på hverdager og helgedager. På lørdager er forskjellen på nesten en time.

Flere menn enn kvinner ser mye på skjerm

I tabell 4.10 er tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill omregnet til timer. Den viser dermed hvor stor andel som bruker forskjellig antall timer på denne typen aktiviteter i løpet av en dag.

Tabell 4.9. Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill en gjennomsnittsdag på ulike ukedager 2006, etter kjønn. Timer og minutter

	Mandag-fredag	Lørdag	Søndag
Alle	3.19	3.51	4.00
Menn	3.34	4.18	4.10
Kvinner	3.03	3.,21	3.49

10 prosent av befolkningen bruker ikke noe tid på dette i løpet av dagen. 8 prosent bruker 8 timer eller mer. Det er også 8 prosent som bruker mindre enn én time på slikt. Det er ikke store forskjeller mellom menn og kvinner når vi ser på antall timer brukt på skjermtitting, men noen forskjeller er det. 8 prosent av mennene og 12 prosent av kvinnene ser ikke på noen skjerm på fritiden i løpet av en dag. 11 prosent av mennene og 5 prosent av kvinnene bruker mer enn 8 timer på slikt per dag.

Hver fjerde ungdom ser 7 timer eller mer på skjerm per dag

Mens om lag 5 prosent av barn og unge ikke ser på en skjerm på fritiden i løpet av dagen, er andelen 14 prosent blant dem på 55 år eller mer. Mens 3 prosent av dem som er i aldersgruppen 9-12 år ser 8 timer eller mer på skjerm i løpet av dagen og 4 prosent ser 7 timer eller mer, er det henholdsvis 17 og 16 prosent av 16-19-åringene og 20-24-åringene som bruker 8 timer eller mer på skjermtitting og 24 prosent av dem ser 7 timer eller mer. 11 prosent av 67-79-åringene ser 7 timer eller mer på en eller annen skjermtypen på fritiden i løpet av dagen.

Tabell 4.10. Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill en gjennomsnittsdag, etter kjønn og alder. 2006. Timer

	0 timer	Under 1 time	1-2.59 timer	3-4.59 timer	5-6.59 timer	7-7.59 timer	8 timer eller mer
Alle	10	8	29	27	14	4	8
Menn	8	8	28	27	15	4	11
Kvinner	12	7	31	26	14	5	5
9-12 år	5	10	49	23	9	1	3
13-15 år	7	6	21	31	21	6	8
16-19 år	5	5	21	28	17	7	17
20-24 år	6	9	21	24	17	8	16
25-34 år	9	6	33	23	16	5	8
35-44 år	9	8	30	28	16	2	7
45-54 år	12	9	32	27	11	4	5
55-66 år	14	10	28	27	12	3	6
67-79 år	14	4	26	31	14	5	6

5. De enkelte medier

5.1 Fjernsynsseing

Liten økning i andelen TV-seere

Andelen som ser på fjernsyn, har endret seg nokså lite fra 1991 til 2005. Det har vært mellom 80 og 85 prosent av befolkningen som har sett på fjernsyn i løpet av en gjennomsnittsdag. Dette har variert nokså usystematisk i disse åra, selv om tallene har vært noe høyere i siste del av perioden enn i den første delen.

TV-skjermen okkuperes mest av barn og eldre, i mindre grad av unge

Det har vært svært liten forskjell mellom kvinner og menn i andelen fjernsynsseere per dag i denne perioden. Også aldersmessig har forskjellene vært små, selv om det er barn og de i alderen 67-79 år som i størst grad ser på fjernsyn. Unge har i minst grad sett på fjernsyn, men de hadde en økning i andelen seere fra begynnelsen på 1990-tallet til 2001/2002. Deretter ser det ut til at tendensen har vært noe nedadgående igjen.

Totalt sett kan vi si at fjernsynsapparatet appellerer til alle grupper i samfunnet, uansett livsfase, bosted, inntekt og utdanning. Det er likevel pensjonister og hjemmearbeidende som i størst grad ser på fjernsyn. Dette er personer som i mindre grad er utenfor hjemmet enn andre, og som derfor har større anledning til å se på

Foto: Colorbox

fjernsyn, og mest sannsynlig også mest tid til det. Det er god grunn til å tro at fjernsynsseing er noe man helst gjør når andre og viktigere oppgaver ikke krever tid.

Omtrent to og en halv time til TV-seing

Gjennomsnittsnordmannen bruker omtrent 2 timer og 25 minutter på fjernsynsseing per dag (Vaage 2006). Dette har forandret seg nokså lite de seinere åra. Barn i alderen 9-15 år bruker minst tid foran skjermen, omtrent 2 timer og 15 minutter. Unge bruker omtrent 2 timer og 20 minutter. Eldre i alderen 67-79 år bruker i gjennomsnitt mest tid til å se på fjernsyn i løpet av dagen: omtrent 3 timer og 5 minutter. Det er ellers pensjonister, hjemmeværende og personer med liten utdanning som bruker mest tid til å se på fjernsyn.

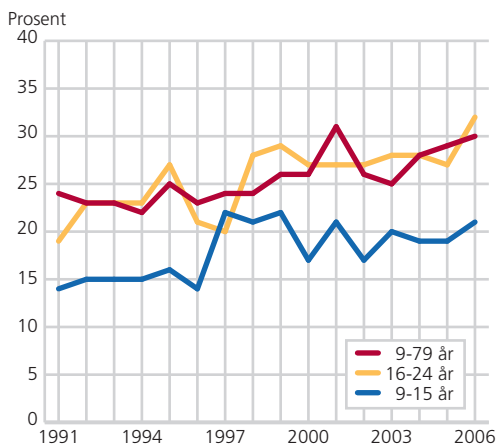
I 1999 ble spørreteknikken for tid brukt til fjernsynsseing endret. Dette betyr at tallene før og etter dette tidspunktet ikke er sammenlignbare. Men hvis vi ser på utviklingen før 1999 og etterpå, får vi en god pekepinn på hvordan utviklingen har vært (tabell 5.1). Fra 1991 til 1998 har den tiden fjernsynsseerne brukte foran skjermen en gjennomsnittsdag, forandret seg svært lite. Hvert år var gjennomsnittlig seertid rundt eller i overkant av 2 timer og 20 minutter. Menn brukte noen få minutter mer enn kvinner. Fra 1999 og framover var det en økning fram til 2001 på 22 minutter. Deretter var det en nedgang på 11 minutter. Fra 2003 og fram til 2006 har seertiden blant dem som ser på fjernsyn, økt noe igjen og ligger rundt 3 timer per dag. Med kun ett unntak er det også i denne perioden slik at menn bruker noen få minutter mer enn kvinner på fjernsyns-seing i løpet av dagen.

Ut fra tallene i tabell 5.1 kan vi altså si at det har vært en viss økning i tiden vi bruker til fjernsyns-seing de seinere åra. Men er det slik at det er flere som ser mye på fjernsyn? Og hvordan er det med barn og unge i denne sammenheng?

Figur 5.1 viser at det kun har vært en liten endring i andelen av befolkningen som helhet som har sett mye på fjernsyn. Dette gjelder særlig før 1998/99. Etter disse åra har det vært en noe ujevn tendens, som har ligget på eller over 25-prosentsgrensen i de seinere åra.

9-15-åringene har i hele perioden fra 1991-2006 ligget betydelig under 25-prosentsnivået, det vil si at det er færre i denne gruppen som ser mye på fjernsyn per dag enn det som gjelder for befolkningen som helhet. Det var likevel en merkbar stigning mellom 1996 og 1997, som har holdt seg nokså stabil deretter. En lignende tendens gjelder 16-24-åringene, men her kom stigningen ett år seinere, altså mellom 1997 og 1998. Andelen som ser mye på fjernsyn, har i denne gruppen i alle åra ligget nokså nær gjennomsnittet for befolkningen som helhet.

Figur 5.1. **Andel av TV-seerne som har brukt mye tid til fjernsyns-seing¹, 9-79 år, 9-15 år og 16-24 år. Prosent**

¹ Mye tid til fjernsyns-seing er definert til å være den tiden som de 25 prosent av befolkningen som helhet som så mest på fjernsyn brukte per dag i 1998 og 1999. Disse to åra er valgt som utgangspunkt beregningen fordi spørreteknikken for å måle tid til fjernsyns-seing ble noe forandret i 1999. Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.1. **Tid brukt til å se på fjernsyn blant dem som har sett på fjernsyn en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	141	138	140	149	143	143	144	161	168	183	172	168	172	174	180
Menn	143	144	148	150	145	146	148	164	174	178	175	172	178	175	180
Kvinner	140	131	132	147	140	139	139	158	163	188	169	164	165	174	180

¹ Spørreteknikken for tid brukt til fjernsyn ble endret fra 1999. Dette har høyst sannsynlig ført til at gjennomsnittlig seertid har økt noe, og at seertid før 1999 og fra og med 1999 ikke er sammenlignbare.

Aldersgruppene 25-44 år og 45-66 år har begge ligget i nærheten av gjennomsnittet for befolkningen som helhet. I aldersgruppen 67-79 år har det derimot i hele perioden vært en større andel som har sett mye på fjernsyn, enn i resten av befolkningen. I de siste målingene har andelen i denne gruppen ligget i overkant av 40 prosent.

Figur 5.2 viser at NRK hadde den dominerende andelen av fjernsynsseere fram til 1994, da TV2 hadde innarbeidet seg skikkelig på markedet. Etter det har disse to TV-programformidlerne fulgt hverandre nokså jevnt. Innføringen av NRK2 i 1996 har ikke hatt nevneverdig betydning for dette forholdet.

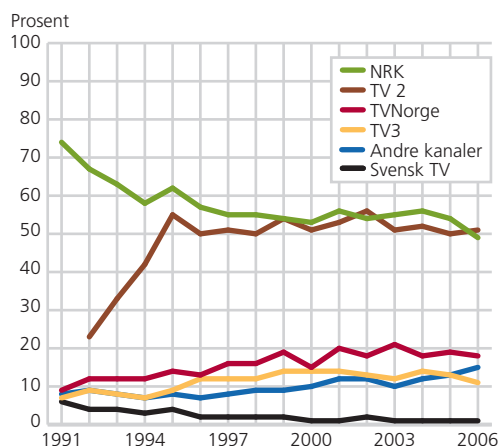
Blant de andre norskspråklige kommersielle kanalene som dekker et flertall av husstandene, har TVNorge et visst overtak på TV3, og har hatt en noe økende oppslutning. Dette kan nok delvis skyldes at TVNorge har konsesjon til å sende bakkebaserte signaler, noe TV3 ikke har. Svensk

fjernsyn hadde stor seeroppslutning blant nordmenn på 60- og 70-tallet (Vaage 2005). Seinere har interessen sunket, selv om andelen som har mulighet for å se svensk fjernsyn, har økt. I de seinere åra har kun 1 prosent av befolkningen sett på svensk fjernsyn per dag.

Mange nordmenn har tilgang til atskillig flere kanaler enn de norske og nordiske i sine hjem. Denne tilgangen har økt. Andelen som ser på slike kanaler, har også økt med om lag 5 prosentpoeng fra 1991 og fram til i dag. Økningen har likevel vært så liten at disse kanalene ikke på noen måte kan sies å true de norskspråklige kanalene i seeroppslutning. Dette gjelder befolkningen som helhet. Blant barn og unge har de derimot en oppslutning på linje med TVNorge og TV3. Verd å merke seg er dessuten at TV2 er den kanalen som har størst oppslutning blant barn og unge (Vaage 2007).

Man kan si at denne sammenligningen er urettferdig for en del av disse kanalene, i og med at ikke hele befolkningen kan motta alle kanalene. Tabell 5.2 viser at særlig TV3, men også TVNorge og andre kanaler øker når vi ser på oppslutning blant dem som kan ta inn kanalene i hjemmet, i forhold til tallene for befolkningen som helhet. TV3 har særlig stor oppslutning blant unge. I denne gruppen er det bare TV2 som er den enkeltkanalen som har større oppslutning per dag. TV3 har mer enn dobbelt så stor oppslutning som NRK blant de unge. NRK er på sin side dominerende blant personer som er 45 år eller eldre. Det er særlig barna som ser på andre kanaler enn dem som nå er nevnt. Det dukker stadig opp flere kanaler som retter seg spesielt mot barn, særlig tegnefilmkanaler, slik som for eksempel Disneykanalene.

Figur 5.2. **Andel av befolkningen som ser på ulike fjernsynskanaler¹ en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent**

¹ I figuren er NRK1 og NRK2 slått sammen. Det samme gjelder svensk TV1 og TV2.

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Nyheter, serier og sport

I hele perioden fra 1991 til 2006 er det nyheter flest ser på i fjernsynet i løpet av en dag (Vaage 2007). To av tre seere følger med på nyhetene i løpet av dagen. Tallene for nyheter har holdt seg nokså stabile i hele perioden, men var likevel på sitt høyeste i 1991.

Økt oppslutning om TV-serier

TV-serier er en annen type program som mange får med seg. Stort sett har godt over 30 prosent sett på slike program i løpet av en dag. I motsetning til for nyheter har det vært økende oppslutning om TV-seriene de siste 16 åra. Mens det i 1992 var 19 prosent som hadde sett på serier i løpet av dagen, var andelen 37 prosent i 2006. Denne økningen kan skyldes økende interesse, men også at kanalene i stadig større grad har satset på å formidle denne typen program. Mest sannsynlig er det en vekselvirkning mellom interesse og tilbud.

I motsetning til serier har spillefilmer (kinofilmer) og enkeltstående TV-filmer hatt en synkende oppslutning. Dette til tross for stadig økende tilbud av slike filmer i allmennkanalene og at nye filmkanaler har kommet til. Barne- og ungdomsprogrammene og program med spørrekonkurranser har også sunket i oppslutning. Derimot har annen underholdning hatt økt oppslutning. Debatter og sportssendinger

har holdt seg noenlunde på samme nivå i løpet av de siste 16 åra.

Nedgang i oppslutningen om informasjonsprogram

Andelen som har sett på informasjonsprogram, har vært synkende. Slår vi sammen program om samfunnsinformasjon, naturprogram, kulturinformasjon og annen informasjon, viser det seg at 28 prosent så på slike program i 1991. I 2000 var andelen sunket til 16 prosent. I 2006 var andelen 15 prosent.

Det er særlig to typer program hvor det er et klart skille mellom menns og kvinners seerandel: sport og TV-serier. Menn ser i betydelig større grad på sportsprogram, mens kvinnene i større grad ser på TV-serier. Disse forskjellene har holdt seg i hele perioden. I tillegg har det stort sett vært slik at kvinner i større grad ser på barne- og ungdomsprogram, mens menn i større grad ser på nyhetssendingene. Ellers har programvalget vært nokså likt mellom menn og kvinner.

Sterk nedgang for nyheter blant unge TV-seere

Tabell 5.3 viser at andelen som ser på nyhetssendingene i fjernsynet, øker med alderen. Dette har vært en klar tendens i hele perioden fra 1991 til 2006. Samtidig er det en viss tendens til at andelen har

Tabell 5.2. Andelen som ser på ulike fjernsynskanaler per dag blant dem som har tilgang til kanalene i husholdningen, alle og etter alder. 2006. Prosent

	NRK	TV2	TVNorge	TV3	Svensk TV	Andre kanaler
Alle	49	51	18	11	1	15
Alle med tilgang til kanalen	49	53	20	19	2	19
Alle med tilgang etter alder						
9-15 år	35	50	24	22	2	47
16-24 år	18	53	33	41	2	16
25-44 år	47	57	20	16	2	17
45-66 år	64	50	14	8	3	12
67-79 år	74	47	11	7	6	13

vært synkende i alle aldersgrupper i denne perioden. Særlig har nedgangen vært stor for gruppen 16-24 år, altså de unge. I 1991 var det 51 prosent av TV-seerne i denne aldersgruppen som hadde fått med seg nyhetssendingene. I 2006 var andelen kommet ned i 36 prosent.

Økning for TV-serier i alle aldersgrupper

Andelen som ser på TV-serier, har gått i motsatt retning, og det gjelder også alle aldersgrupper. Det er dessuten de unge som er de mest ivrige seerne av slike program. I gruppen 16-24 år økte andelen som så på slike program fra 24 prosent per dag i 1991 til 54 prosent i 2006. I aldersgruppen 67-79 år ser TV-seerne atskillig mindre på TV-serier, men andelen steg likevel fra 15 prosent i 1991 til 32 prosent i 2006.

Det er unge og yngre voksne TV-seere som er mest opptatt av spille- og TV-filmer. I alle aldersgrupper har det vært en nedgang i andelen som ser på slike program. Nedgangen har vært størst blant 9-15-åringene og 67-79-åringene, det vil si de yngste

og de eldste. Blant de eldste har andelen sunket fra 23 prosent i 1991 til 8 prosent i 2006.

Andelen som har sett på sportsprogram har holdt seg noenlunde stabil i alle aldersgrupper. Barna ser noe mindre på sportsprogram enn de voksne, men blant de voksne er seerandelen nokså lik for alle aldersgrupper.

Det er særlig aldersgruppen 9-15 år som ser på barne- og ungdomsprogrammene. I alle grupper fra 16 år og oppover er seerandelen betydelig lavere, og andelen seere har sunket noe i perioden fra 1991 til 2006. Det er i særlig grad de eldste som ser på TV-debatter, mens andelen som ser på spørrekonkurranser er nokså jevnt fordelt i alle aldersgrupper. Her har det vært en nedgang i seerandelen uansett alder. Andre underholdningsprogram har bra tilslutning i alle aldersgrupper, og blant barn, unge og yngre voksne har andelen vært økende fra 1991 til 2006.

Tabell 5.3. **Andel fjernsynsseere som har sett ulike typer fjernsynsprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent**

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
Ny-heter	28	22	22	51	48	36	75	72	64	88	85	81	95	91	86
TV-serier	27	53	45	24	57	54	21	35	38	21	28	30	15	26	32
Spille-/TV-filmer	29	21	12	26	25	20	25	25	18	22	18	12	23	14	8
Sport	17	21	14	26	26	19	23	30	23	24	37	30	30	40	28
Barne-/ungd. program	43	34	49	18	6	2	21	10	9	11	4	3	9	1	1
TV-debatter	..	2	0	..	1	1	..	6	7	..	14	12	..	20	25
Spørrekonkurranser	5	7	2	6	3	2	6	4	3	6	8	3	6	9	2
Annen underholdning	11	17	24	16	17	28	18	17	27	23	20	22	26	19	24
Informasjonsprogram	19	9	7	23	8	9	25	17	13	34	21	21	35	26	22
Popmusikk	6	7	7	7	9	7	2	2	5	2	1	2	3	0	1
Annet	6	9	8	10	6	9	8	7	9	9	9	8	10	12	8

I alle aldersgrupper ser færre informasjonsprogram nå enn før

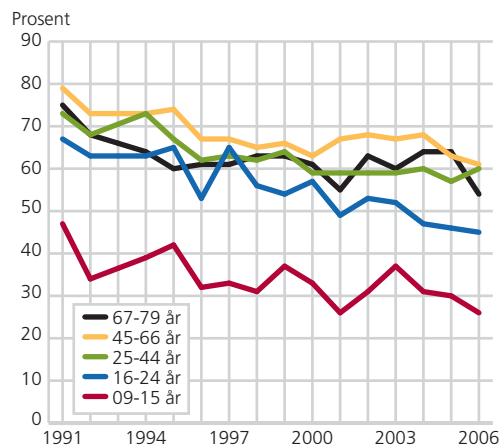
Informasjonsprogrammene når i særlig grad de godt voksne. Mens 9 prosent av seerne i gruppen 16-24 år så på informasjonsprogram i 2006, var andelen 22 prosent i gruppen 67-79 år. For alle gruppene er likevel seerandelen synkende.

5.2. Radiolytting

Synkende «radioaktivitet»

Det har vært en betydelig nedgang i andelen som svarer at de har hørt på radio en gjennomsnittsdag fra 1991 til 2006 (Vaage 2007). Andelen var 71 prosent i 1991 og 65 prosent i 1992. I 2005 var andelen 55 prosent og 54 prosent i 2006. Nedgangen har i disse åra vært nokså gradvis. Nedgangen gjelder begge kjønn. Det har desstuen vært ganske små forskjeller i andelen som hører på radio, blant menn og kvinner. Det har likevel vært en viss tendens til at menn i noe større grad har hørt på radio enn kvinner.

Figur 5.3. **Andel som hører på radio en gjennomsnittsdag, mandag-søndag, etter alder. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Minst lyttergruppe blant barn

Figur 5.3 viser at alder har sammenheng med radiolytting. Andelen som hører på radio, er og har vært betydelig høyere blant de voksne enn blant unge, og særlig blant barn. I de fleste åra fra 1991 til 2006 har aldersgruppen 45-66 år vært den som har hatt høyest lytterandel, tett fulgt av 67-79-åringene og 24-44-åringene. 9-15-åringene har hatt den desidert laveste lytterandelen i hele perioden, og ligget langt under de øvrige aldersgruppene.

Størst nedgang i lytterandelen blant barn og unge

Størst nedgang finner vi blant 16-24-åringene. I 1997 var andelen radiolyttere på 65 prosent. I 2006 var andelen nede på 45 prosent. Det betyr en nedgang på 20 prosentpoeng på ni år. 9-15 åringer har også hatt en kraftig nedgang, fra 47 prosent i 1991 til 26 prosent i 2006, altså en nedgang på 21 prosentpoeng på 16 år.

Synkende lytterandeler i alle utdanningsgrupper

Andelen som lytter til radio, har i alle åra fra 1991 til 2006 vært høyere blant dem som har høy utdanning enn blant dem som har lav utdanning. Allikevel har det vært nedgang i lytterandelen i alle utdanningsgrupper. Blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå var lytterandelen 68 prosent i 1991 og 52 prosent i 2006. Blant dem med lang universitets- eller høgskoleutdanning var lytterandelene 79 prosent i 1991 og 64 prosent i 2006.

Det er ikke bare de norske mediebruksundersøkelsene som viser at andelen som hører på radio, synker. SSBs tidsbruksundersøkelser viser det samme. Både som hovedaktivitet og som biaktivitet sank andelen radiolyttere en gjennomsnittsdag fra 1991 til 2000 (Vaage 2002). Tall fra det svenske mediebarometeret viser

også at andelen radiolyttere har sunket der (Nordicom-Sverige 2007). Det finske statistikkbyråets levekårsundersøkelse viser at fra 1991 til 2002 har radio i større grad gått over til å være bakgrunnsstøy. En tredel av finnene oppfatter sitt forhold til radiolytting som hovedsakelig bakgrunnsstøy. De aktive lytterne blir færre (Liikkanen, Hanifi og Hannula 2006).

Nokså stabil lyttertid

Selv om lytterandelen har gått betydelig ned de siste 16 åra, har ikke det samme skjedd med den tiden radiolytterne bruker på lytting per dag (tabell 5.4). I 1991 brukte den gjennomsnittlige radiolytter 2 timer og 31 minutter på radiolytting i løpet av dagen. I 2006 var tiden 2 timer og 35 minutter, det vil si omtrent det samme. Tiden har variert noe fra år til år, uten at den har beveget seg i noen bestemt retning. Høyest tall finner vi i 2001 og 1995, lavest i 1992 og 2004.

For både menn og kvinner har tiden til radiolytting variert i åra fra 1991 til 2006. Fram til begynnelsen på tusenårsskiftet brukte kvinnelige lyttere noe mer tid til lytting enn menn gjorde. Deretter har det vært en liten tendens til at menn har lyttet mer enn kvinner.

Selv om andelen radiolyttere har sunket i perioden fra 1991 til 2006, gjelder ikke dette i like stor grad for ulike tider på døgnet. For å vise hva som har skjedd med lytterandelene på hverdager, er lytterandelen i tabell 5.5 fordelt på ulike perioder i løpet av dagene mandag til torsdag.

Tabell 5.5. Andel som hører på radio mandag-torsdag til ulike tider på døgnet, alle og etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Kl. 06-10						
Alle	56	50	46	45	48	42
9-15 år	22	16	11	14	23	7
16-24 år	41	37	32	36	31	33
25-44 år	62	59	50	51	52	48
45-66 år	66	61	59	56	61	53
67-79 år	69	53	51	48	43	38
Kl. 10-15						
Alle	30	30	28	25	27	28
9-15 år	5	8	4	5	13	7
16-24 år	29	25	27	26	23	27
25-44 år	33	34	31	26	30	33
45-66 år	35	35	30	31	29	29
67-79 år	30	38	37	26	28	34
Kl. 15-19						
Alle	39	33	31	28	32	32
9-15 år	26	17	17	17	16	18
16-24 år	34	35	32	27	26	28
25-44 år	41	38	38	32	37	37
45-66 år	42	38	30	30	35	34
67-79 år	41	20	26	24	27	27
Kl. 19-24						
Alle	17	14	13	14	12	9
9-15 år	17	14	10	15	15	7
16-24 år	19	24	25	24	16	12
25-44 år	15	13	11	11	10	9
45-66 år	17	12	12	12	13	8
67-79 år	23	11	12	7	7	9
Kl. 24-06						
Alle	6	3	2	2	2	2
9-15 år	2	0	1	0	1	1
16-24 år	10	4	5	6	2	4
25-44 år	5	3	2	1	2	2
45-66 år	7	2	1	1	2	2
67-79 år	7	4	1	1	2	2

Tabell 5.4. Tid brukt til å høre på radio, blant dem som har hørt på radio en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	151	140	144	163	143	143	141	155	148	171	151	157	140	154	155
Menn	142	130	139	141	127	139	140	145	145	165	150	159	143	155	156
Kvinner	161	152	149	164	159	147	143	165	152	178	152	156	137	152	153

¹ Spørreteknikken for tid brukt til radiolytting ble endret fra 1999.

Mest radiolytting om morgenen

Totalt sett viser tabellen at på hverdagens lytter vi mest til radio om morgenen. På formiddagen og ettermiddagen er lytterandelen nokså lik, og noe lavere enn om morgenen. Om kvelden er lytterandelen mer enn halvert i forhold til formiddagen og ettermiddagen. Om natta er det kun en liten andel som lytter på radio.

Eldre har mest nedgang i lytterandelen om morgenen

Om morgenen, det vil si fra klokka 6 til 10, viser tabellen at det har vært en noe ustabil nedgang i lytterandelen for befolkningen som helhet. Andelen var høyest i 1991 med 56 prosent. Andelen var lavest i 2006, 42 prosent. Den klareste nedgangen gjelder de eldste, det vil si aldersgruppen 67-79 år. For dem var lytterandelen om morgenen i 1991 på 69 prosent. I 2006 var den sunket til 38 prosent. I aldersgruppen 9-15 år har lytterandelen i denne perioden av døgnet variert mye, men hovedtendensen ser likevel ut til å peke tydelig nedover. For de andre aldersgruppene har det også vært en viss nedgang.

Kun liten nedgang i lytterandelen om for- og ettermiddag

Om formiddagen, altså fra klokka 10 til 15, har det vært lite nedgang. De høyeste lytterandelene finner vi i første halvdel av 1990-tallet. Etter det har lytterandelen i denne perioden vært nokså stabil. Det er ingen betydelig nedgang i lytterandelen for noen av aldersgruppene i denne perioden av dagen. Bare for 45-66-åringene er tallene systematisk høyere i begynnelsen av 1990-tallet enn for seinere år.

Om ettermiddagen, altså fra klokka 15 til 19, har det også vært relativt liten nedgang. Også i denne perioden av døgnet har vi de høyeste lytterandelene i første del av 1990-tallet. Deretter har det vært relativt

liten endring. Dette gjelder stort sett alle aldersgruppene.

Synkende andel lyttere om kvelden

Både totalt sett og i alle aldersgruppene har det vært nedgang i radiolyttingen om kvelden, altså fra klokka 19 til 24. Mens 17 prosent hørte på radio i denne perioden i 1991, var andelen kommet ned i 9 prosent i 2006. Størst nedgang finner vi i aldersgruppen 67-79 år. Blant dem var andelen radiolyttere på 32 prosent i 1991. I 2000 var andelen på 7 prosent, og den var 9 prosent i 2006. Det har også vært relativt stor nedgang blant gruppene 9-15 år og 45-66 år.

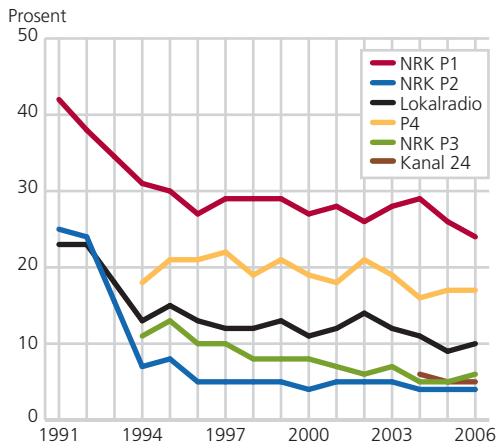
Om natta, fra klokka 24 til 6 om morgenen, var også lytterandelen høyest i begynnelsen av 1990-tallet. Seinere har den holdt seg på et stabilt lavere nivå. Dette gjenspeiles stort sett i alle aldersgrupper.

NRK P1 fortsatt dominerende

I perioden fra 1991 til 2006 har flere nye landsdekkende radiokanaler sett dagens lys. Dette gjelder NRKs P3 og de kommersielle kanalene P4 og Kanal 24. Til tross for dette har andelen som har lyttet til radio per dag, minket. Det betyr at flere kanaler har konkurrert om et minkende marked. Dette gjenspeiles i figur 5.4. Til tross for økt konkurranse har NRK P1 holdt stand som den dominerende radiokanalen. På midten av 1990-tallet sank lyttertallet for denne kanalen betydelig, sannsynligvis mest på grunn av P4s inntreden på markedet. At NRK i tillegg opprettet P3, kan også være en medvirkende faktor. NRK P2s lyttertall falt også kraftig i samme periode. Dette kan delvis ha samme forklaring. Men NRK P2 forandret også profil i denne perioden, og gikk over til å være en kulturkanal og overlot de unge til P3. Også lokalradiokanalene samlet sank betydelig i oppslutning da P4 dukket opp.

Figur 5.4. Andel av befolkningen som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag, 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Jevnt forhold mellom radiokanalene etter 1994

Det forholdet i lytteroppslutning mellom radiokanalene som ble etablert etter at P3 og P4 kom i gang, har holdt seg noenlunde konstant siden. At Kanal 24 startet opp i 2004, forandret lite på dette forholdet. Kanal 24 nådde ikke opp i konkurranse med den etablerte P4 og har forholdsvis liten oppslutning. Mens P4 hadde en daglig lytteroppslutning på 17 prosent av befolkningen i 2006, var oppslutningen om Kanal 24 på 5 prosent det samme året.

Menn og kvinner har i hele perioden fra 1991 til 2006 stort sett valgt å høre på de

samme radiokanalene. Et avvik er likevel at menn i noe større grad velger å høre på NRK P3 enn det kvinner gjør.

Synkende lytteroppslutning for NRK P1 i alle aldersgrupper

Tabell 5.6 viser at NRK P1 har og har hatt en sterk oppslutning blant de godt voksne og de eldre. Fra 1991 til 2006 har det vært en klar nedgang i lytterandelen i alle aldersgrupper for denne kanalen. NRK P2 hadde en annen programprofil i begynnelsen av 1990-åra enn de har hatt seinere. Dette har ført til at de har mistet mange lyttere i alle aldersgrupper. NRK P3 står sterkest blant de unge, men oppslutningen har vært synkende fra 2000 til 2006. P4 har også hatt en nedgang blant de unge, men denne kanalen har størst oppslutning blant de yngre voksne. Kanal 24 har også størst oppslutning blant de unge og de yngre voksne. Det samme gjelder lokalradiokanalene. Også her har det vært nedgang i lytterandelen i de fleste aldersgruppene.

Mest nyheter også i radio

Det har skjedd nokså små forandringer fra 1991 til 2006 i hva folk velger å høre på når de hører på radio (Vaage 2007). Nyheter/nyhetsmagasin er det som dominerer. Mer enn 50 prosent av dem som hører på radio i løpet av dagen, får med seg denne typen radiostoff og har gjort det de siste 16 åra. Helst hører de dette på P1, P2 og P4. Rundt 40 prosent hører på ulike former for

Tabell 5.6. Andel som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag, etter alder, 1991, 2000 og 2006. Prosent

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
NRK P1	15	6	4	23	6	4	38	23	18	58	45	41	66	53	46
NRK P2	14	1	0	20	1	1	27	5	3	19	7	6	11	6	8
NRK P3	.	8	3	.	25	13	.	6	11	.	3	1	.	0	0
P4	.	10	8	.	22	14	.	29	25	.	14	16	.	3	4
Kanal 24	.	.	4	.	.	9	.	.	7	.	.	2	.	.	1
Lokalradio	19	9	6	33	23	16	22	12	13	18	6	7	7	7	7

underholdning. Det er i første rekke lyttere på P3, P4 og Kanal 24 som hører på dette. Denne andelen har også vært temmelig stabil de seinere åra.

I underkant av 40 prosent hører på distriktsprogram. Denne typen program har variert noe fra år til år, og det er en liten tendens til at lytteroppslutningen er nedadgående. Det er i hovedsak P1 og lokalradioene lytterne henter denne typen stoff fra. Program der en dominerende del av sendetiden er populærmusikk, blir hørt på av rundt 30 prosent av lytterne. Denne typen program har en viss økning blant lytterne. Dette har nok sammenheng med at de nyere kanalene P3, P4 og kanal 24 i stor grad fyller sendetiden med populærmusikk.

Nedgang for værmeldingene

Værmeldingene har hatt en lavere lytterandel fra siste del av 1990-tallet enn i første del av tiåret. Lytterandelen var 30 prosent i 1994, mens den var 14 prosent i 2002 og

2006. Det er særlig NRK P1 som er kilden til denne typen program. Nedgangen kan muligens skyldes at værmeldingene har fått en mindre sentral plassering i sendeskjemaet i de seinere åra.

Omtrent 4 prosent av radiolytterne har hørt på kulturinformasjon i løpet av en gjennomsnittsdag i hele perioden fra 1991 til 2006. Her er NRK P2 den dominerende kilden. Derimot har det blitt en mindre andel lyttere som hører på program om annen informasjon. Mens lytterandelen var 13 prosent i 1991, har den seinere sunket til 8-9 prosent. Også her er det P2 i tillegg til P1 som har høyest lytterandel.

Sportssendingene høres av rundt 7-8 prosent i løpet av en gjennomsnittsdag. Denne typen sendinger høres i omtrent like stor grad blant lyttere til de ulike radiokanalene. Lytterandelen til både religiøse program, klassisk musikk/musikaler og barne- og ungdomsprogram har sunket noe i perioden fra 1991 til 2006. Religiøse

Tabell 5.7. Andel radiolyttere som har hørt på ulike typer radioprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
Nyheter/nyhetsmagasin	30	21	15	37	27	35	59	56	52	68	66	61	79	69	69
Underholdning	36	29	31	49	45	53	42	42	48	41	38	48	43	40	40
Distriktsprogram	21	6	2	29	11	13	41	33	25	51	54	44	44	51	53
Populærmusikk	41	61	38	43	62	56	26	37	43	19	17	25	10	11	17
Værmelding	9	3	0	17	6	4	22	14	11	36	28	18	49	38	30
Kulturinformasjon	0	1	0	1	2	1	6	4	3	4	5	7	4	3	7
Annen informasjon	4	0	2	11	5	1	12	10	5	17	13	13	18	13	17
Sport	5	7	0	5	6	6	9	7	4	6	8	5	8	7	7
Religiøse program	0	1	0	1	0	0	2	1	0	8	3	3	15	10	7
Klassisk musikk/musikaler	3	0	0	5	2	0	5	3	2	12	5	3	7	2	10
Barne-/ungdomsprogram	8	11	6	4	4	3	3	1	2	2	0	0	0	1	1
Annet	8	5	4	14	14	6	12	15	9	11	16	10	15	16	18

program har særlig blitt formidlet av P1. Klassisk musikk og lignende er det særlig NRK P2 som har stått for, i tillegg til andre kanaler, slik som kanalen «NRK alltid klassisk». Barne- og ungdomsprogram har lytterne til de ulike kanalene hørt i omtrent like stor grad.

Færre barn hører på nyheter

For de fleste aldersgruppene har det vært ganske små endringer i andelen som hører på nyheter eller nyhetsmagasiner per dag, når vi ser på utviklingen fra 1991, 2000 og til 2006 (tabell 5.7). Den klareste nedgangen finner vi blant 9-15-åringene. I denne gruppen var det 30 prosent av radiolytterne som hørte på nyheter i 1991. I 2006 hadde andelen sunket til 15 prosent.

Mens andelen som har hørt på underholdningsprogram, har forandret seg lite i de ulike aldersgruppene i denne perioden, har andelen som lytter til distriktsprogram sunket i aldersgruppene under 45 år.

Andelen som har lyttet til populærmusikk, har derimot økt for alle over 24 år. Andelen som har hørt på værmeldingene, har derimot sunket for alle aldersgruppene.

5.3. Bruk av plater, kassetter, CD-er og MP3

Nokså stabil lytting

Lytting på ulike former for lydavspillings-systemer samlet har forandret seg lite fra 1991 og til 2006 (Vaage 2007). Disse systemene inkluderer lydkassetter, vinylplater, CD-er, og etter hvert også minidiscer og MP3-filer. I 1991 var det 43 prosent som hadde hørt på slike medietilbud en gjennomsnittsdag. Deretter har andelen variert noe, men stort sett holdt seg i nærheten av 40-tallet. Høyest var andelen i 2000, med 50 prosent. I 2006 var andelen lyttere den samme som i 1991, altså 43 prosent.

Den tiden vi bruker på denne typen aktiviteter, har også variert noe i perioden, men ikke utviklet seg i noen bestemt retning. I 1991 var gjennomsnittstid per nordmann på 40 minutter. I 2006 var tiden 41 minutter. Lavest var den i 1996 med 30 minutter og høyest i 2000 med 46 minutter. Det er vanskelig å gi noen god forklaring på disse variasjonene. Hovedbildet er likevel at denne aktiviteten, til tross for at tekniske nyvinninger har kommet på markedet i denne perioden, har holdt seg relativt stabil.

80-90 minutter blant lytterne

Tiden lytterne bruker på slike aktiviteter en gjennomsnittsdag har heller ikke endret seg i noen bestemt retning i perioden fra 1991 til 2006, selv om det har vært variasjoner fra år til år (tabell 5.8). I 1991 var gjennomsnittstiden på 93 minutter, mens den var på 96 minutter i 2006.

Menn og kvinner lytter omtrent like mye

Lytting på plater, kassetter, og så videre er blant de medieaktivitetene hvor det er svært liten forskjell mellom menn og kvinner. Og hvem av dem som har lyttet mest, har variert fra år til år. I 1991 var det 43 prosent som hadde brukt tid på denne typen aktiviteter både blant menn og kvinner. I 2006 var andelen 45 prosent blant menn og 40 prosent blant kvinner. Tiden de to kjønnene bruker på slikt, har også skilt seg lite fra hverandre, både for befolkningen totalt og for de som lytter. (tabell 5.8).

Unge er de ivrigste lytterne

Alderen har stor betydning for i hvilken grad man lytter til plater, kassetter, og så videre. I alle undersøkelsene fra 1991 og fram til i dag er det de unge, altså aldersgruppen 16-24 år, som har vært de mest aktive. I 1991 var det 73 prosent i denne gruppen som var lyttere en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen 70 prosent. Andelen har variert noe i de ulike undersøkelsene, men har stort sett ligget rundt 75 prosent.

Lytternedgang blant barna, økning blant eldre

Nest etter de unge er det barna i alderen 9-15 år som er ivrige lyttere til plater, kassetter, og så videre. Både andelsmessig og tidsmessig har de hatt en nedgang i lytteraktiviteten i de seinere åra. 69 prosent i denne aldersgruppen hørte på slike medier i 1991. I 2006 var andelen sunket

til 52 prosent. For andre aldersgrupper ser det derimot ut til at det har vært en liten økning i lytterandelen de seinere åra. I gruppen 45-66 år var andelen lyttere på 22 prosent i 1991, mot 30 prosent i 2006. For gruppen 67-79 år var lytterandelen på 9 prosent i 1991, mot 14 prosent i 2006.

CD-spillere har dominert siden 1994

60 prosent av dem som lyttet til lydavsplillingsutstyr en gjennomsnittsdag i 1994, lyttet til CD-spiller. Dernest fulgte kassettspiller med 56 prosent og platespiller med 7 prosent. Tolv år seinere, altså i 2006, var andelen som lyttet til CD-spiller, økt til 86 prosent, mens 3 prosent lyttet til kassettspiller, og 3 prosent lyttet til platespiller (tabell 5.9). Kassettspilleren er altså nærmest fjernet fra markedet på disse åra. Minidisc-spillere dukket opp på slutten av 1990-tallet. Den høyeste registrerte må-

Tabell 5.9. **Andel som lytter til ulike lydavsplillingsystemer en gjennomsnittsdag blant alle, blant dem som har de ulike lydavsplillingsystemene, blant lyttere og blant lyttere som har de ulike lydavsplillingsystemene. 2006. Prosent**

	CD-spiller	Mini-disc-spiller	Kassettspiller	Platespiller	MP3-spiller
Alle	37	1	1	1	13
De som har lydavsplillings-systemet	38	5	2	3	30
Alle lyttere	86	3	3	3	31
De lyttere som har lydavsplillings-systemet	86	9	5	8	51

Tabell 5.8. **Tid brukt til å høre på plater/kassetter/CD-er og MP3, blant dem som har hørt på slikt en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	93	85	88	81	82	87	78	79	92	92	87	93	88	87	96
Menn	92	82	88	88	82	86	74	72	94	93	90	95	88	93	99
Kvinner	93	88	88	73	82	89	82	84	90	91	84	92	88	82	93

lingen var i 2003, da 8 prosent lyttet til en slik spiller per dag. Deretter har andelen sunket igjen.

Gjennombrudd for MP3-spilleren

De siste 3-4 åra har MP3-spillerne slått gjennom. Andelen brukere per dag har mer enn doblet seg fra 2004 til 2006, da 31 prosent brukte dette som avspillings-system. Det er sannsynlig at dette systemet vil ta en større andel av markedet i åra som kommer.

CD-spillerne brukes mest

Tabell 5.9 viser at det blant hele befolkningen er nær 40 prosent som hører på CD-spiller i løpet av en dag. 13 prosent hører på MP3-spiller, mens svært få hører på minidisc-spiller, kassettspiller og plate-spiller. Tabellen viser også at det er flere av

dem som har CD-spiller som hører på CD-spiller per dag, enn det er blant dem som har MP3-spiller som hører på MP3-spiller. Dessuten er det svært få av dem som har minidisc-spiller, kassettspiller eller plate-spiller som hører på disse tre mediene. CD-spillerne blir altså mest brukt.

Av alle lytterne er det 86 prosent som lytter til CD-spiller, mens 31 prosent lytter til MP3-spiller. Dette har sammenheng med at det er flere som har CD-spiller enn MP3-spiller. Det er likevel slik at blant dem som har de ulike lydavspillings-systemene, er det 86 prosent som lytter til CD-spiller og 51 prosent som lytter til MP3-spiller. Igjen ser vi at det er flere med CD-spiller som bruker den, enn det er personer med MP3-spiller som bruker den i løpet av en dag. Tabellen viser også at det er svært

Tabell 5.10. **Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Pop/rock	Underholdning	Klassisk/ opera	Folkemusikk/ viser	Danseband	Jazz	Annet	Antall svar
1994	62	12	11	7	6	4	11	873
1997	63	12	14	9	7	6	12	972
2000	70	10	9	5	4	4	15	1 149
2004	70	11	9	7	5	7	14	945

Tabell 5.11. **Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3 en gjennomsnittsdag, etter kjønn, alder og utdanning. 2004. Prosent**

	Pop/rock	Underholdning	Klassisk/ opera	Folkemusikk/ viser	Danseband	Jazz	Annet	Antall svar
Menn	73	10	8	5	5	8	13	461
Kvinner	67	13	10	8	6	6	15	484
9-15 år	88	6	1	1	1	3	12	217
16-24 år	85	7	3	3	4	6	15	199
25-44 år	73	11	9	7	3	7	12	327
45-66 år	48	17	17	11	13	9	18	174
67-79 år	10	32	33	12	12	10	17	28
Ungdomsskole	63	12	7	7	8	4	19	94
Videregående	67	14	7	7	8	6	14	360
Universitet/høgskole, kort	70	8	14	8	2	9	15	171
Universitet/høgskole, lang	68	10	17	10	1	13	10	90

mange minidisc-spillere, kassettpillere og platespillere som blir lite brukt.

Lytter mest til pop/rock

Det har vært liten endring i hva slags musikk de som lytter til plater, kassetter, og så videre, lytter til (tabell 5.10). I hele perioden fra 1994 til 2004 har pop og rock vært den helt dominerende musikken folk har lyttet til. Denne musikksjangeren har dessuten økt litt fra 1990-tallet til 2000-tallet, og representerte 70 prosent av lyttingen i 2004. Det er ingen enkelt annen sjanger som har gått tilsvarende tilbake. Underholdningsmusikk og klassisk/opera har i hele perioden holdt seg rundt 10 prosent av det folk lytter til.

Kjønn betyr mindre enn alder for valg av musikk

Tall for 2004 (tabell 5.11) viser at det ikke er noen store forskjeller i hva kvinner og menn velger å lytte til på plater, kassetter, og så videre. Derimot er det klare forskjeller mellom aldersgruppene: De aller fleste hører mest på pop/rock, men det er særlig populært blant barn, unge og unge voksne. Lytting til både underholdningsmusikk, klassisk musikk og folkemusikk/viser øker med alderen. Dansebandmusikk og jazz ser også ut til å ha en større lytterskare blant godt voksne lyttere enn blant de yngre.

Pop/rock populært uansett utdanning

Utdanning har liten betydning for om man lytter til pop/rock eller underholdningsmusikk. Lyttere med høy utdanning bruker noe mer tid på å lytte til klassisk musikk/opera og jazz enn det de med lavere utdanning gjør. Det er omvendt for dansebandmusikk. Dette er en musikkform som lyttere med lav utdanning er mer opptatt av enn de som har høy utdanning.

5.4. Videobruk

Stabil videoseing

Det har vært små endringer i andelen som ser på video en gjennomsnittsdag, de siste 15 åra. Uansett om tilgangen til videospillere har økt, om det er innført bedre bilde-kvalitet gjennom DVD-spillere og uansett om det har vært en eksplosiv økning i tilbudet og en nedgang i prisen av VHS- og DVD-filmer til leie og til salgs, har bruken holdt seg på omtrent det samme nivået. I 1991 var det 10 prosent som så på video en gjennomsnittsdag. Siden har det hvert år variert mellom 8 og 11 prosent. I 2006 var det samme andel som i 1991, altså 10 prosent (Vaage 2007).

Den tiden gjennomsnittsnordmannen har brukt på videoseing i løpet av en dag, har også holdt seg nokså stabil. Tallet var 8 minutter i 1991, mens det var 9 minutter i 2006. I de mellomliggende åra har tiden variert fra 5 til 9 minutter.

En og en halv time blant dem som ser på video

Ser vi på den tiden som brukes på videoseing blant dem som faktisk har sett på video en gjennomsnittsdag, har variasjonen vært større (figur 5.5). I 1991 var gjennomsnittlig tid 85 minutter. De neste åra sank tallet og var på sitt laveste i 1995, med 68 minutter. Deretter har det vært en stigning, særlig etter tusenårsskiftet, og toppen ble nådd i 2004 med 92 minutter. I 2006 var tallet 86 minutter. Dette vil altså si om lag en og en halv time, omtrent en gjennomsnittlig lengde på en spillefilm.

Omtrent en av ti ser video både blant kvinner og menn

Det har vært relativt liten forskjell mellom kvinner og menn i andelen som ser på video. I 1991 var andelen som så video en gjennomsnittsdag, 12 prosent blant

menn og 8 prosent blant kvinner. I de siste åra har andelen vært 10-11 prosent blant menn og 9 prosent blant kvinner. Det er med andre ord en forskjell som er så liten at vi ikke kan legge vekt på den.

Ser vi på tid brukt blant dem som ser på video, er det derimot svært tydelige forskjeller. Menn har tradisjonelt blitt sittende noe lenger foran videoen enn kvinner har gjort (figur 5.5). Dette var for eksempel tydelig både i 1991 (90 minutter for menn og 76 minutter for kvinner) og i 2005 (99 minutter for menn og 83 minutter for kvinner). I 2006 fikk vi derimot et annerledes mønster, med 82 minutter for menn og 92 minutter for kvinner. Selv om det er et par unntak, har det i de aller fleste åra vært slik at menn har brukt mer tid på denne aktiviteten enn kvinner har.

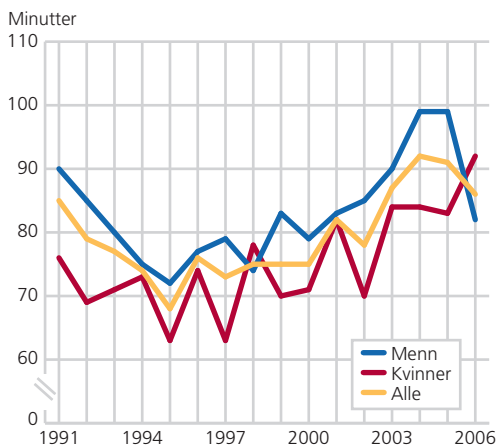
Mest videobruk blant barn og unge

Barn og unge er de ivrigste videobrukerne (Vaage 2007). Fra 25-årsalderen synker videobruken med alderen. Slik har det vært

i de 15 siste åra. I 1991 var det 27 prosent i aldersgruppen 9-15 år som hadde sett på video en gjennomsnittsdag. Deretter har nivået stort sett holdt seg på mellom 17 og 22 prosent. I 2006 var andelen på 20 prosent. Også for 16-24-årsgruppen har disse tallene holdt seg temmelig stabile. Andelen videobrukere per dag var 18 prosent i 1991 og 20 prosent i 2006. I gruppen 25-44 år var andelen brukere 8 prosent i 1991 og 11 prosent i 2006. For gruppen 45-66 år var brukerandelen 4 prosent både i 1991 og i 2006. For gruppen 67-79 år var andelen henholdsvis 2 og 1 prosent.

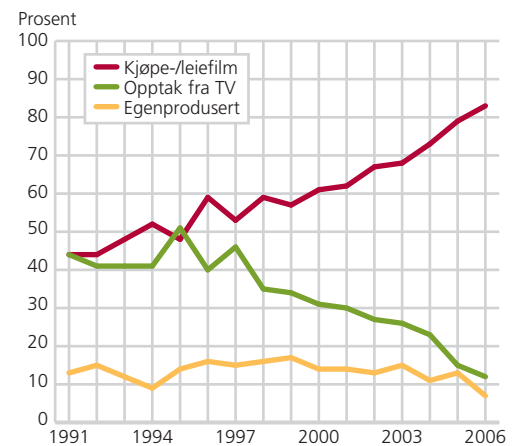
Det er ingen helt klare forskjeller i andelen som ser på video, i ulike utdanningsgrupper. Det har heller ikke vært noen tydelig endring i videovanene innenfor utdanningsgruppene. Blant dem som har utdanning på ungdomsskolenivå, var det 7 prosent som hadde sett på video/DVD i 2006 en gjennomsnittsdag i 2006. Blant dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning var andelen 8 prosent.

Figur 5.5. Tid brukt til å se på video (VHS/DVD), blant dem som har sett på video en gjennomsnittsdag, alle og etter kjønn. 1991-2006. Minutter

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5.6. Videoseere¹ fordelt på ulike typer videoopptak en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

¹ Både VHS og DVD.

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Økt seing på kjøpe-/leiefilmer

Hva nordmenn bruker VHS- eller DVD-spillere til, har forandret seg en del i løpet av de siste 16 åra (figur 5.6). I 1991 så seerne i like stor grad på opptak fra TV som på kjøpe- eller leiefilmer (44 prosent hver). Dette har forandret seg. Det har vært en klar økning i andelen som har sett på kjøpe- eller leiefilmer, mens interessen for å se på opptak fra TV har sunket tilsvarende. I 2006 var det 83 prosent av videoseerne som hadde sett på kjøpe-/leiefilmer, mens 12 prosent hadde sett på opptak fra TV. Vi kan ikke se bort fra at DVD-formatet har vært med på å akselerere denne utviklingen. Mens 42 prosent av videoseerne hadde sett kjøpe-/leiefilmer i VHS-formatet i 2002, og 26 prosent hadde brukt DVD-formatet, var det i 2006 6 prosent som hadde brukt VHS, og 77 prosent som hadde brukt DVD. Ikke så mye har forandret seg for seing på egne videoopptak. Andelen av seerne var 13 prosent i 1991 og 7 prosent i 2006.

Kjøpe-/leiefilmer særlig blant barn og unge

Det er i særlig grad barn og unge som bruker VHS- eller DVD-spillere til å se på kjøpe- eller leiefilmer. Blant 9-15-åringene var det i 2006 97 prosent av de som hadde sett på video en gjennomsnittsdag, som hadde sett på slike filmer. I gruppen 16-24 år var andelen 90 prosent (Vaage 2007).

Mest krim/action og komedier på video

Tabell 5.12. viser at det særlig er tre typer filmer som har dominert i videofilmmarkedet: krim-/actionfilmer, komedier og barne-/familiefilmer. Bortsett fra i 1991 har krim/action og komedier holdt seg på omtrent samme nivå på 1990-tallet og etter tusenårsskiftet. Barne- og familiefilmene har økt. Noe av årsaken til dette kan være økt tilbud av filmer av denne typen tilrettelagt for VHS/DVD. Romantiske filmer og westernfilmer har derimot mistet oppslutning, eller det kan være at slike filmer i mindre grad blir sendt ut på markedet.

Tabell 5.12. **Andel av videoseerne som så på ulike VHS-/DVD-filmer en gjennomsnittsdag. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004, etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Krim/ action	Kome- die	Barne-/ familie- film	Science fiction	Sosial- drama	Wes- tern	Krigs- film	Roman- tisk film	Kata- strofe/ skrekk	Histo- risk film	Annet	Antall svar
1991	40	40	10	1	8	4	0	10	2	1	1	86
1992	35	26	19	1	6	3	1	9	1	2	0	92
1994	29	28	19	5	4	4	3	10	2	1	0	112
1997	32	26	26	7	5	2	3	2	0	1	8	115
2000	30	21	28	1	11	1	0	2	1	1	8	144
2004	27	26	26	4	5	0	2	1	5	1	6	160
2004												
Menn	41	24	17	5	3	0	5	1	1	1	4	85
Kvinner	11	28	37	3	6	0	0	1	8	1	10	75
2004												
9-15 år	24	27	33	6	3	0	0	1	5	1	4	67
16-24 år	34	19	16	5	8	0	6	0	8	2	8	38
25-44 år	29	34	24	4	2	0	0	2	0	0	6	45

Mens menn i særlig grad ser på krim/action, er det kvinnene som helst ser på barne- og familiefilmer. Kvinner ser også i større grad på sosialdrama og skrekkfilmer enn menn, som på sin side heller ser på krigsfilmer. Det er særlig de unge som ser på krim-/actionfilmer, mens de voksne 25-44 år i størst grad ser på komedier. Naturlig nok er det barn som i størst grad ser på barne- og familiefilmer.

Krim mest på kino, komedie mest på video

En sammenligning av hva slags filmer nordmenn ser på kino i forhold til på video viser at krim/action i noe større grad blir foretrukket blant kinogjengerne, mens komedier og barne- familiefilmer i større grad blir foretrukket blant dem som ser på video (figur 5.7). Science fiction blir også i noe større grad foretrukket av kinopublikummet.

5.5. Avislesing

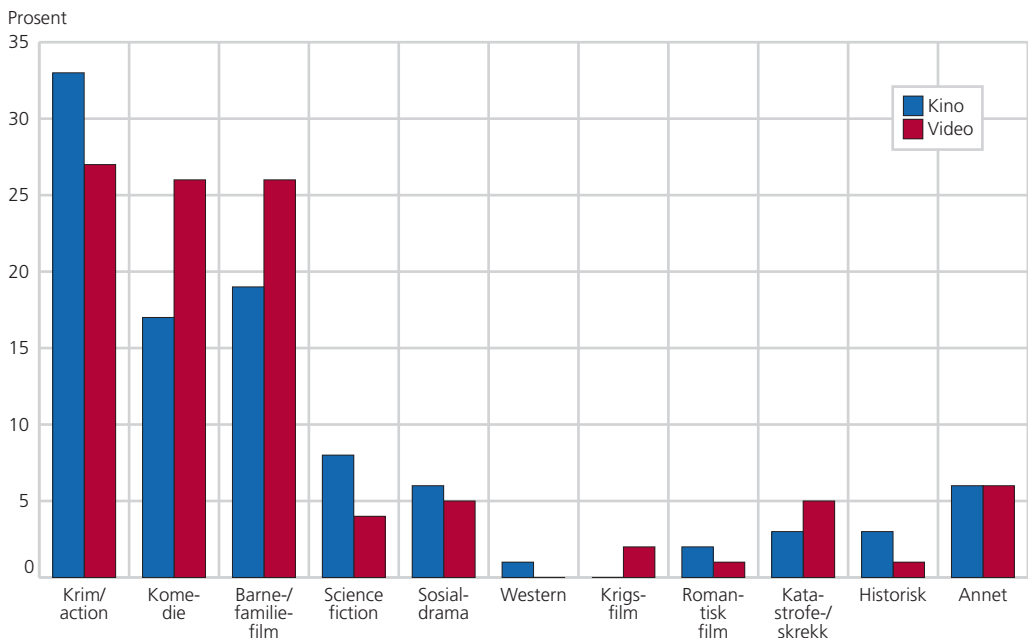
Nedgang for avislesingen

Andelen av befolkningen som har lest trykt avis en gjennomsnittsdag, har sunket de siste 16 åra. I 1991 var det 84 prosent som hadde lest avis per dag, hverdager og helgedager medregnet. I 2006 var andelen på 74 prosent. Det har vært en nokså jevn nedgang i hele perioden (Vaage 2007). På hverdager, mandag-torsdag, har andelen daglige avislesere sunket i samme periode, fra 89 prosent til 76 prosent. Nedgangen i lesing av papiraviser kan ses i sammenheng med det økende tilbudet av aviser som formidles via Internett. Dette blir omtalt under avsnittet om Internett.

Større nedgang for menn enn for kvinner

Nedgangen i avislesing gjelder begge kjønn. Den har likevel vært størst for

Figur 5.7. Andelen som så ulike typer filmer sist de var på kino, og andelen som så på VHS/DVD en gjennomsnittsdag. 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelesn 2004.

menn. I begynnelsen av 1990-tallet var det en større andel menn enn kvinner som leste avis en gjennomsnittsdag. Denne forskjellen har nærmest blir visket ut, ved at den synkende andelen avislesere blant menn har nærmet seg kvinnenes andel.

Eldre er de ivrigste avisleserne

Lesing av trykte aviser har klar sammenheng med alder. Figur 5.8 viser at det i hele perioden fra 1991 til 2006 har vært den godt voksne delen av befolkningen som i størst grad har lest avis. Andelen synker betydelig med alderen.

Nedgang for de unge, stabilt for de eldre

Nedgangen har i særlig grad vært gjeldende for ungdom og unge voksne. I aldersgruppen 16-24 år var det 84 prosent som hadde lest avis per dag i 1991. I 2006 var andelen sunket til 57 prosent. For gruppen 25-44 år var de tilsvarende andelen 87 prosent og 73 prosent. Blant gruppen 67-79 år var andelen avislesere per dag 88 prosent i 1991 og 92 prosent i 1994. I 2006 var andelen 94 prosent. Blant de eldre har det derfor ikke vært noen stor endring i andelen avislesere de siste 16 åra.

Selv om det er de med høyest utdanning som i størst grad leser avis i løpet av dagen, har det vært en nedgang i alle utdanningsgrupper de siste 16 åra.

Nedgang også i tid brukt til avislesing

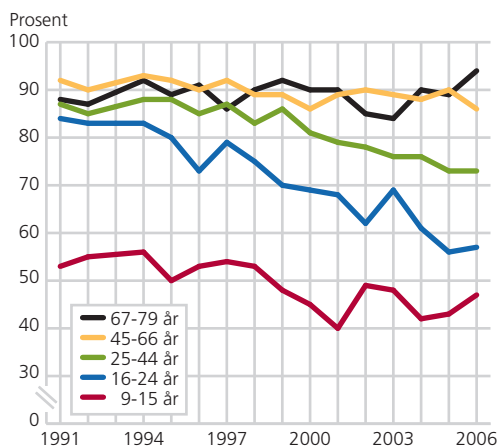
Det er ikke bare andelen avislesere som har sunket de seinere åra. Tabell 5.13 viser

at det også har vært en nedgang i den tiden avisleserne bruker til avislesing.

Mer likestilling i avislesingen

Gjennomsnittstiden en avisleser brukte på avislesing per dag i 1991, var 47 minutter. Denne tiden har sunket jevnt og trutt, og var nede på 39 minutter i 2006. Det er særlig for menn at nedgangen har vært stor. Den tiden menn brukte på avislesing per dag i 1991, var 50 minutter, mens kvinnene brukte 43 minutter. I 2006 var tiden menn brukte, 40 minutter, mens kvinnene brukte 38 minutter. Det har med andre ord vært en nedgang i avislesingen i denne perioden på 10 minutter for menn og 5 minutter for kvinner.

Figur 5.8. Andelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.13. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	47	46	46	48	46	44	42	41	44	40	40	42	41	39	39
Menn	50	50	47	51	49	47	46	44	49	41	43	44	41	41	40
Kvinner	43	42	45	45	43	40	38	37	39	39	37	39	41	37	38

Mest nedgang i tid til avislesing blant unge og yngre voksne

Tabell 5.14 viser at den tiden avisleserne har brukt til avislesing, varierer betydelig mellom aldersgruppene. Det er en temmelig jevn økning med økende alder. Utviklingen over tid viser at det særlig er blant ungdom og yngre voksne at tiden til avislesing har sunket. I gruppen 16-24 år har tiden gått ned fra 37 til 25 minutter, det vil si 32 prosent. I gruppen 25-44 år har tiden gått ned med 27 prosent. I gruppen 45-66 år har nedgangen vært på 16 prosent. I aldersgruppen 67-79 år har tiden til avislesing variert noe fra år til år, men også i denne gruppen er tidsbruken lavest i 2006. Den eneste gruppen der det ikke har vært noen nedgang i tiden til avislesing blant avisleserne, er barna i gruppen 9-15 år. Blant dem var tiden til avislesing 19 minutter både i 1991 og 2006.

Vi leser færre aviser

Det er tydelig at nordmenn leser færre aviser nå enn før. Figur 5.9 viser at andelen som leser ingen eller én avis, har økt betydelig fra 1991 til 2006, mens andelen som leser to, tre aviser eller flere, har sunket. Legger vi tallene sammen, viser det seg at andelen som leste ingen eller én avis i 1991, var 50 prosent. I 2006 var andelen 65 prosent. De som hadde lest tre aviser eller flere, var 20 prosent i 1991 og 11 prosent i 2006.

Tabell 5.14. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Minutter

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
9-15 år	19	16	16	18	16	19
16-24 år	37	31	30	33	27	25
25-44 år	45	43	41	38	38	33
45-66 år	55	58	51	52	48	46
67-79 år	66	72	64	69	65	57

1,3 aviser blir lest per person per dag

Det gjennomsnittlige antall aviser vi har lest per dag, var 1,6 i 1994. I 2006 var antallet 1,3 (tabell 5.15). Avisantallet har sunket både for menn og kvinner, men mest for menn. Siden menn tidligere leste flere aviser enn det kvinner gjorde, ser vi også her en tilnærming mellom menn og kvinner.

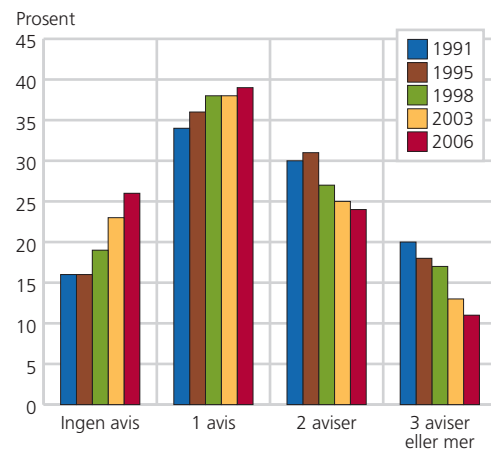
Nesten halvert antall aviser lest per dag blant de unge

Aldersfordelingen viser at det særlig er de unge som leser færre aviser. Blant 16-24-åringene sank antallet fra 1,5 aviser i 1994 til 0,8 aviser i 2006. Det er nesten en halvering på disse åra. Nedgangen har også vært til stede i de andre aldersgruppene, men ikke så mye som for de unge.

Nedgang i antall leste aviser uansett utdanning og inntekt

I hele perioden fra 1994 til 2006 har det vært slik at antall leste aviser per dag har vært større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Utviklingen viser likevel at antall leste aviser har gått nedover i alle utdanningsgrupper.

Figur 5.9. Andel som har lest ulike antall aviser en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Det samme forholdet finner vi for inntekt. Deler vi personene som har deltatt i undersøkelsene i fire like store grupper etter husholdningsinntekt, ser vi at de som befinner seg i gruppen med høyest inntekt, også leser flest aviser i løpet av en dag. Færrest aviser leses i gruppen med lavest inntekt. For alle gruppene har det vært en nedgang i antall leste aviser fra 1994 til 2006.

Det er ingen klare forskjeller i antall leste aviser etter folks bosted. Enten de bor i store byer, i små tettsteder eller i spredtbygde strøk leser nordmenn omtrent like mange aviser per dag. Felles for dem alle er at antall leste aviser har sunket fra 1994 til 2006.

Avisabonnement høyest blant de eldre, lavest blant de unge

Spørsmål om avisabonnement ble første gang stilt i mediebruksundersøkelsen i 2006. Derfor har vi ikke noen sammenlignbare data fra tidligere år på dette feltet. Tallene for 2006 viser at 70 prosent av befolkningen i alderen 9-79 år bor i en husholdning som abonnerer på én eller flere aviser. Det er liten forskjell mellom menn og kvinner. Aldersmessig er det derimot stor forskjell. De som skiller seg negativt ut, er 20-24-åringene: Blant dem er det 38 prosent som bor i en husholdning som abonnerer på avis. I aldersgruppen 67-79 år er andelen 90 prosent. Det er

Tabell 5.15. **Antall aviser lest en gjennomsnittsdag i ulike befolkningsgrupper. 1994, 1997, 2000 og 2003-2006**

	1994	1997	2000	2003	2004	2005	2006
Alle	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3
Kjønn							
Menn	1,7	1,7	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3
Kvinner	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2
Alder							
9-15 år	0,8	0,7	0,6	0,7	0,5	0,5	0,6
16-24 år	1,5	1,3	1,1	1,1	0,9	0,9	0,8
25-44 år	1,7	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3	1,2
45-66 år	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,6
67-79 år	1,7	1,5	1,7	1,5	1,6	1,6	1,6
Utdanning							
Ungdomsskole	1,4	1,3	1,3	1,2	1,1	1,3	1,2
Videregående skole	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
Universitet/høgskole kort	1,8	2,0	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4
Universitet/høgskole lang	2,2	2,0	1,8	1,7	1,8	1,7	1,8
Husholdsinntekt, 25-prosentskvartiler							
1. kvartil	1,3	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
2. kvartil	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,4	1,3
3. kvartil	1,7	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3
4. kvartil	2,0	1,9	1,8	1,6	1,6	1,5	1,5
Bosted							
Tettbygd, 100 000 eller flere	1,7	1,6	1,4	1,3	1,2	1,2	1,3
Tettbygd 20 000-99 000	1,7	1,7	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
Tettbygd under 20 000	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3
Spredtbygd	1,6	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2

liten forskjell i avisabonnement etter utdanning, men de som bor i de store byene, abonnerer i mindre grad enn de som bor på landsbygda.

Flere barn leser avis i husholdninger som abonnerer på avis

Andelen som leser avis, er høyere blant dem som abonnerer på avis, enn blant dem som ikke gjør det (tabell 5.16). Dette gjelder alle aldersgrupper. For eksempel er det slik at blant barn som bor i husholdninger der foreldrene abonnerer på avis, er det 55 prosent som leser avis per dag, mens andelen er 27 prosent blant de barna som bor i husholdning som ikke abonnerer på noen avis. Tid brukt til avislesing blant avislesere er også høyere blant dem som bor i husholdning som abonnerer, enn blant dem som ikke bor i slik husholdning. Dette gjelder først og fremst barna og de godt voksne. Disse tallene gir holdepunkt for å si at tilgjengelighet har betydning for avislesing.

Hvorfor avtar avislesingen?

Det er flere årsaker til at færre leser aviser. En årsak, som vi kommer tilbake til, kan være det økende tilbudet av avisstoff som nå formildes via Internett. De aller fleste norske aviser har i dag en eller annen

form for nyhetstjeneste på Internett (Høst 2007). En annen årsak, kan være prisen på avisabonnement. Sigurd Høst mener det virker svært sannsynlig at den høye abonnementsprisen er en av årsakene til at de norske avisene går tilbake (Høst 2007).

5.6. Ukebladlesing

Synkende lesing av ukeblad

Andelen som leser ukeblad, har sunket noe de siste 16 åra. I 1991 var det 21 prosent som leste ukeblad en gjennomsnittsdag, mens andelen var 16 prosent i 2006 (Vaage 2007). Det var nedgang fra 1991 til 1998. Deretter har andelen holdt seg nokså stabil. Vi finner samme tendensen for tiden som brukes til ukebladlesing. For gjennomsnittsnordmannen gikk denne tiden ned fra 8 minutter i 1991 til 5 minutter i 1997, og har deretter holdt seg omtrent på det samme nivået.

Lesetiden blant dem som faktisk leser ukeblad en gjennomsnittsdag, har også sunket noe (tabell 5.17). I 1991 var den på 42 minutter, og sank til 30 minutter i 1998. Seinere har den holdt seg omtrent på dette nivået.

Andelen som leser ukeblad en gjennomsnittlig uke, sank fra 1991 til 1996. Seinere har denne andelen variert noe, men holdt seg stort sett rundt eller i overkant av 40 prosent. Det laveste tallet hadde vi i 2006, med 37 prosent (tabell 5.18).

Ukebladlesing først og fremst for kvinner

De endringene vi finner i ukebladlesing, gjelder både menn og kvinner. For begge kjønn sank andelen daglige lesere fra 1991 til 1998, for deretter å stabilisere seg på 1998-nivået. Alle undersøkelsene viser likevel at det er kvinnene som er de ivrigste ukebladleserne. De har en andel

Tabell 5.16. **Prosentandelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, og minutter brukt til avislesing blant avislesere, etter om de har avisabonnement, og alder**

	Har lest avis		Tid til avis blant lesere	
	Har ikke abonnement	Har abonnement	Har ikke abonnement	Har abonnement
Totalt	52	83	32	41
9-15 år	27	55	12	21
16-24 år	49	65	24	25
25-44 år	52	85	34	33
45-66 år	66	91	37	48
67-79 år	80	95	42	59

som er mer enn det dobbelte av mennenes. Også for ukentlig lesing av ukeblad er det et klart og vedvarende flertall av kvinner (tabell 5.18). Kvinner bruker dessuten mer tid når de leser ukeblad, enn det menn gjør (tabell 5.17). Alt i alt kan vi si at ukeblad har vært og er et massemedium først og fremst for kvinner.

Lite aldersmessig skille

Aldersmessig treffer derimot ukebladene alle grupper hjemme i nokså like stor grad. Andelen som leser ukeblad, varierer nokså lite med alder, selv om det er de eldste som er de mest aktive. De ivrigste er derfor eldre kvinner. Blant kvinner i alderen 67-79 år var andelen ukebladlesere per dag på 26 prosent i 2006. Blant menn i alderen 45-66 år var andelen 9 prosent.

Klart utdanningsmessig skille i ukebladlesingen

Et klart skille finner vi derimot for utdanning. Ukebladlesing er atskillig mer populært blant dem med lav utdanning enn blant dem med høy utdanning. Denne tendensen har vært temmelig klar de siste 15 åra. Men gjelder dette begge kjønn?

Høyt utdannede kvinner leser ukeblad i mindre grad enn lavt utdannede

Tabell 5.19 viser at det er og har vært en temmelig klar tendens til at kvinner med høy utdanning i mindre grad leser ukeblad en gjennomsnittsdag enn kvinner med lav utdanning. For mennene er tendensen også til stede, men ikke i samme grad som for kvinner. Men uansett utdanning leser kvinner i større grad ukeblader enn det menn gjør.

Tabell 5.17. Tid brukt til ukebladlesing blant dem som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	42	37	36	33	34	29	30	31	30	28	30	29	29	30	28
Menn	36	37	30	23	25	21	21	24	24	24	24	18	25	28	21
Kvinner	45	38	39	39	38	33	34	33	33	29	33	33	31	30	32

Tabell 5.18. Andel som leser ukeblad ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Prosent

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	54	47	44	46	41	40	44	39	42	41	44	41	37
Menn	42	35	30	32	27	28	35	25	28	27	32	26	24
Kvinner	64	59	57	60	53	51	54	53	56	55	57	56	51

Tabell 5.19. Andel som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn og utdanning. 1991, 1999 og 2006. Prosent

	1991		1999		2006	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Ungdomsskole	15	31	17	28	17	25
Videregående skole	15	30	7	25	9	25
Universitet/høgskole kort	16	19	10	22	8	18
Universitet/høgskole lang	10	12	2	15	5	22

Nedgang for tradisjonelle ukeblad

Det har vært en viss endring i hvilke blader ukebladleserne har foretrukket å lese i løpet av de siste 15 åra (tabell 5.20).

De tradisjonelle ukebladene som Allers, Hjemmet og Norsk Ukeblad har sunket i interesse. Fra 1991 til 2006 har Hjemmet gått ned fra en andel på 27 prosent av leserne i løpet av en dag, til 19 prosent. Norsk Ukeblad har gått ned fra 27 prosent til 11 prosent i den samme perioden. Allers har gått ned fra 13 prosent til 7 prosent.

Tabell 5.20. **Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblader en gjennomsnittsdag, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Allers	13	13	13	11	8	7
Familien	7	7	6	5	5	3
Hjemmet	27	25	25	23	26	19
Norsk Ukeblad	27	21	22	17	18	11
Se og Hør	20	27	31	37	33	36
Her og Nå	.	.	.	.	..	13
Kvinner og Klær	7	9	9	4	5	5
Det Nye	1	2	1	3	3	2
Vi Menn	7	8	8	6	5	5
Andre ukeblad	13	11	8	10	17	20
Antall svar	369	383	363	366	292	284

Se og Hør konkurrerer ut andre ukeblad

Kjendisbladet Se og Hør har gått i motsatt retning. I 1991 lå dette bladet betydelig lavere enn Hjemmet og Norsk Ukeblad i leserandel, og hadde en andel på 20 prosent. I 2006 var andelen økt til 36 prosent, og var dermed det desidert største ukebladet på det norske markedet. I tillegg hadde den nokså nystartete konkurrenten på kjendismarkedet Her og Nå en andel på 13 prosent i 2006. De rendyrkede kjendisbladene har altså tatt over mye av markedet de tradisjonelle ukebladene hadde for 15 år siden.

For både Familien, Kvinner og Klær og Vi Menn har det vært en viss nedgang i leserandelen i løpet av de siste 15 åra, men disse bladene har i de seinere åra stabilisert seg på en leserandel rundt 5 prosent.

Tabell 5.21 viser at nedgangen i leserandelen for de tradisjonelle ukebladene gjelder både menn og kvinner, men særlig gjelder nedgangen de mannlige ukebladleserne. De har beveget seg bort fra disse bladene og over til kjendisbladene i mye større grad enn kvinnene har.

Tabell 5.21. **Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent**

	Menn						Kvinner					
	1991	1994	1997	2000	2003	2006	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Allers	14	7	9	5	1	5	13	16	14	14	10	8
Familien	4	2	4	1	3	2	8	9	7	8	6	4
Hjemmet	20	16	12	13	11	10	31	30	31	29	32	23
Norsk Ukeblad	22	15	16	10	8	7	29	24	25	21	22	13
Se og Hør	24	41	46	48	49	44	18	19	24	31	26	32
Her og Nå	.	.	.	.	..	12	.	.	.	.	..	13
Kvinner og Klær	2	2	1	1	0	1	9	12	13	5	7	7
Det nye	0	0	0	0	2	0	2	3	2	4	3	3
Vi Menn	17	22	21	17	16	12	2	1	2	0	1	1
Andre ukeblad	20	15	6	14	19	19	10	9	8	8	17	20
Antall svar	125	124	117	122	80	91	244	259	246	244	212	193

Ellers viser tabellen at det i større grad er kvinnelige ukebladlesere som har lest og fortsatt leser Familien, Det Nye og – naturlig nok – Kvinner og Klær. Mennene har det naturlige overtaket når det gjelder å lese Vi Menn.

Kvinner har størst interesse for ukebladlesing

I målingen av interesse for ulike kulturtilbud er også ukeblad tatt med (tabell 5.22). Alle undersøkelsene som er gjennomført mellom 1994 og 2004, viser en nokså stabil ukebladinteresse. I underkant av 30 prosent svarer at de enten er meget eller

Tabell 5.22. **Andelen som er meget/ganske interessert i å lese ukeblad, etter kjønn og alder. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	29	27	27	28
Menn	21	18	17	17
Kvinner	37	38	36	41
9-12 år	30	20	28	22
13-15 år	53	47	39	44
16-19 år	49	34	46	36
20-24 år	39	41	34	38
25-34 år	29	31	29	32
35-44 år	22	27	21	27
45-54 år	21	16	18	25
55-66 år	18	22	21	20
67-79 år	31	29	26	28
Ungdomsskole	37	35	39	39
Videregående skole	29	28	28	30
Universitet/høgskole, kort	19	24	18	24
Universitet/høgskole, lang	16	16	13	15

Tabell 5.23. **Grad av interesse for ukebladlesing blant alle, blant ukebladlesere en gjennomsnittsdag og en gjennomsnittsuke. 2004. Prosent**

	Meget interessert	Ganske interessert	Litt interessert	Ikke interessert	Antall svar
Interesse blant alle	7	22	44	27	1 985
Interesse blant lesere av ukeblad, en gjennomsnittsdag	16	48	32	4	337
Interesse blant lesere av ukeblad, en gjennomsnittsuke	13	37	45	6	865

ganske interessert i å lese ukeblad I tillegg er kvinner betydelig mer interessert i å lese ukeblad enn det menn er.

Unge og de med lav utdanning har størst interesse for ukebladlesing

Tallene viser også at det er ungdom og unge voksne som har størst interesse for ukebladlesing. Minst interesse finner vi i gruppen 45-66 år. De med lavest utdanning har større interesse for ukebladlesing enn andre. Minst interesse finner vi blant dem som har høyest utdanning.

En av tre er meget eller ganske interessert i ukebladlesing.

Tabell 5.23 viser at det er en nokså klar sammenheng mellom interesse for ukebladlesing og faktisk ukebladlesing. Mens det blant gjennomsnittsnordmannen er 29 prosent som er meget eller ganske interessert i ukebladlesing, er andelen 50 prosent blant dem som leser ukeblad i løpet av ei uke og hele 64 prosent blant dem som leser ukeblad en gjennomsnittlig dag. I befolkningen som helhet er det 27 prosent som ikke er interessert i ukebladlesing. Blant de som har lest ukeblad en gjennomsnittsuke og -dag, er andelen henholdsvis 6 prosent og 4 prosent.

5.7. Lesing av tegneserieblad

Noe synkende lesing av tegneserieblad

Andelen av den norske befolkningen i alderen 9-79 år som leser tegneserieblad per dag, har sunket sakte fra 1991 og fram til 2006 (Vaage 2007). I 1991 var det 11

prosent som hadde lest tegneserieblader en gjennomsnittsdag. I 1997 var andelen sunket til 9 prosent. I 2002 var andelen sunket ytterligere til 7 prosent. Den har holdt seg omtrent på det nivået seinere.

Helst menn som leser tegneserieblad ...

Lesing av tegneserieblad er mer vanlig for menn enn for kvinner. I 1991 var det 14 prosent menn og 7 prosent kvinner som hadde lest tegneserieblad en gjennomsnittsdag. I 2000 var andelen sunket til henholdsvis 11 prosent og 6 prosent. Og i 2006 var de sunket ytterligere til 9 prosent for menn og 5 prosent for kvinner.

... og de bruker mest tid til slik lesing

Tabell 5.24 viser utviklingen i tid brukt til tegneseriebladlesing blant dem som har lest slike blad en gjennomsnittsdag. Det var en tydelig nedgang i tiden brukt til denne typen aktiviteter fra 1991 til 1996. Deretter har nivået holdt seg noenlunde på samme nivå. I begynnelsen av 1990-åra var det kvinnelige tegneseriebladlesere som brukte mest tid til dette. Ser vi bort fra 2006, har mannlige lesere brukt mest tid til tegneseriebladlesing etter tusenårsskiftet.

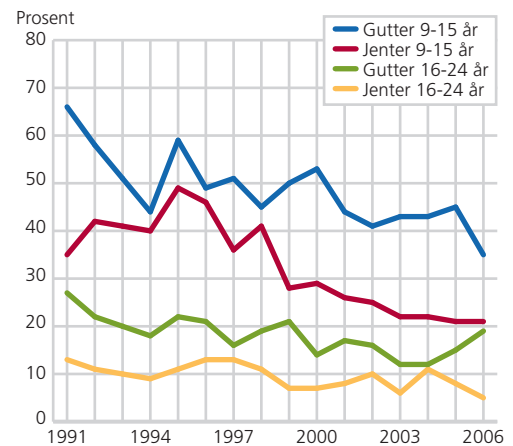
Barn og unge mest opptatt av tegneseriene

Det er hovedsakelig barn og unge som leser tegneserieblader, og blant dem igjen i første rekke gutter. Dette har vært en klar tendens helt fra 1991 og fram til i dag. I aldersgruppen 25-44 år har det i gjennomsnitt vært omtrent 5 prosent som har lest

tegneserieblader per dag. I gruppen 45-66 år har andelen ligget mellom 3 og 1 prosent. I gruppen 67-79 år har andelen stort sett variert mellom 0 og 1 prosent.

Figur 5.10 viser at det er stor spredning i andelen som leser tegneserieblad, mellom gutter og jenter i aldersgruppene 9-15 år og 16-24 år. I begge aldersgruppene er det guttene som har vært og er de mest aktive. Og for begge kjønn er de yngste de mest aktive. For alle gruppene unntatt jenter i alderen 16-24 år har andelen som har lest tegneserieblad, sunket fra 1991 og til 2006. For 9-15-åringene har nedgangen stort sett vært større for jenter enn for gutter.

Figur 5.10. **Andelen som har lest tegneserieblad en gjennomsnittsdag blant gutter og jenter i alderen 9-15 år og 16-24 år. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.24. **Tid brukt til tegneseriebladlesing blant dem som har lest slike blader en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

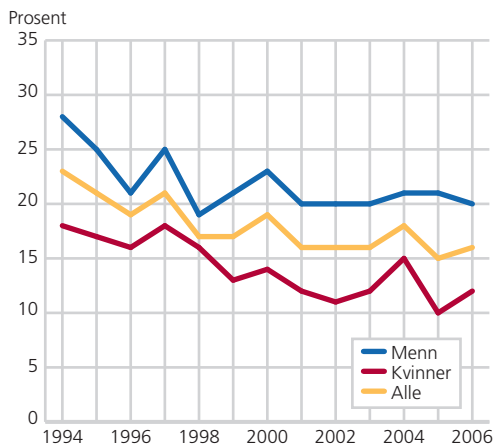
	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	36	35	32	25	25	24	25	26	27	26	27	25	21	26	23
Menn	33	36	30	27	26	26	25	30	29	29	29	27	23	29	22
Kvinner	41	33	34	21	24	22	25	18	21	20	23	21	19	20	25

Nedgang også i ukentlig tegneseriebladlesing

Figur 5.11 viser at det også den ukentlige tegneseriebladlesingen forekommer hyppigere blant menn enn blant kvinner. Den viser også at det har vært en nedgang i andelen som leser slike blad i løpet av en uke, fra 1994 til 2006: I 1994 var det 28 prosent av mennene og 18 prosent av kvinnene som leste tegneserieblad en gjennomsnittsuke. I 2006 var andelene henholdsvis 20 og 12 prosent.

Det er de yngste barna som er de mest aktive tegneseriebladlesere i løpet av en uke (figur 5.12). 9-12-åringene har i hele perioden fra 1994 til 2006 hatt den høyeste andelen lesere. Leserandelen synker gradvis med alderen. For alle aldersgrupper mellom 9 og 79 år har det vært en nedgang i den ukentlige lesingen av slike blad. Blant 20-24-åringene har andelen derimot holdt seg omtrent på samme nivå i denne perioden.

Figur 5.11. Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, blant alle og etter kjønn 9-79 år. 1994-2006. Prosent

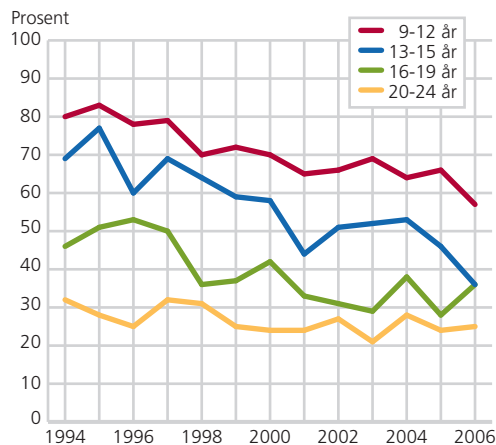
Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Donald Duck dominerer

Helt siden SSB begynte med de årlige mediebruksundersøkelsene i 1991 og fram til i dag har Donald Duck vært det dominerende tegneseriebladet for nordmenn (Vaage 2007). I 1994 var det hele 78 prosent av tegneserieleserne som hadde lest dette bladet en gjennomsnittsdag. Fremdeles har bladet en leserandel på godt over 50 prosent. I 2006 var andelen 51 prosent. Leserandelen for blad som Fantomet og Tommy og Tigern, som før hadde en andel på i overkant av 10 prosent, har de seinere åra sunket noe. Blad som Pondus, Nemi og Billy har vært de mest leste tegneseriebladene de siste åra, når vi ser bort fra Donald Duck.

Donald Duck er populært blant begge kjønn og i alle aldre, men mest blant menn og blant de yngste. Pondus er særlig populært blant unge menn. Nemi er mest populært blant unge kvinner. Ellers peker Wendy seg ut som et blad som i særlig grad treffer jentene.

Figur 5.12. Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, etter alder, 9-24 år. 1994-2005. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

5.8. Lesing av tidsskrift, fagblad og lignende

Færre leser tidsskrift, foreningsblad og lignende

Andelen som leser tidsskrifter, foreningsblad og lignende, har sunket noe, når vi ser på perioden fra 1991 og fram til 2006 (Vaage 2007). I 1991 var det 18 prosent som svarte at de hadde lest slike blad en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen 11 prosent. Det har vært en svak nedgang i disse åra. Tiden gjennomsnittsnordmannen bruker på slike blad per dag har også sunket noe i denne perioden. Gjennomsnittet var 6 minutter i 1991 og 2 minutter i 2006.

Det har også vært en liten nedgang i den tiden som brukes blant dem som leser slike blad i løpet av dagen (tabell 5.25). I 1991 brukte man 34 minutter per dag når man leste slike blad. I 2006 brukte man 28 minutter.

Nedgang i tidsskriftlesing blant menn

Alle undersøkelsene fra 1991 til 2006 viser at menn i noe større grad leser tidsskrift og lignende enn det kvinner gjør. Det er likevel særlig blant menn at andelen lesere har gått nedover i denne perioden. Andelen blant menn er nesten halvert i denne perioden, fra 21 prosent i 1991 til 13 prosent i 2006. Tabell 5.25 viser også at leserne, både blant menn og kvinner, bruker noe mindre tid på slike blad i 2006 enn i 1991.

Nedgang i alle aldersgrupper

I hele perioden har det i særlig grad vært de godt voksne som har brukt tid på å lese tidsskrifter, foreningsblad og lignende (Vaage 2007). Nedgangen gjelder likevel alle aldersgrupper, men minst blant de eldre.

Nedgang både for dem med høy og lav utdanning

De som har høyest utdanning, har i alle år vært de som i størst grad har brukt tid på tidsskriftlesing, og andelen synker med synkende utdanningsnivå. Men uansett utdanningsnivå har andelen som leser slike blad, sunket i løpet av de siste 15 åra.

Til de som i undersøkelsene har svart at de har lest tidsskrifter, foreningsblad og lignende, er det blitt stilt spørsmål om hvilken type blad de leste sist. Disse tallene er mest sammenlignbare fra 1996-undersøkelsen og framover.

Helst nærings- eller fagblad

I alle undersøkelsene er det nærings- og fagblad som flest nevner (tabell 5.26). I overkant av 30 prosent har nevnt dette. Selv om andelen var lavest i 2005, med 26 prosent, er det ellers ikke noen tydelig tendens til endring i andelen lesere av denne typen blad i løpet av disse åra.

To andre grupper av blad som blir lest relativt mye, er blad om hobby, fritid eller sport og foreningsblad. I underkant av 20 prosent lest en av disse bladtypene. Heller ikke her finner vi noen klare utviklings-trekk.

Tabell 5.25. Tid brukt til tidsskriftlesing blant dem som har lest slike blad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	34	32	34	28	32	28	28	30	30	26	26	27	29	27	28
Menn	34	33	37	28	31	27	27	31	30	26	24	27	32	28	28
Kvinner	35	30	30	28	33	29	30	29	30	25	29	27	25	26	29

Tabell 5.26. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag. 1996-2006. Prosent

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nærings-, fagblad	35	37	32	31	34	30	34	35	38	26	33
Foreningsblad	14	16	12	14	17	17	19	19	16	23	21
Samfunn, politikk	7	3	3	4	5	6	2	4	3	5	5
Kunst, kultur, historie	2	2	3	2	2	5	1	2	4	4	2
Allmenn populærvitenskap	6	4	7	4	5	7	6	4	7	4	8
Helse, miljø	6	5	7	5	5	4	6	4	5	4	3
Hjem, bolig	2	2	2	3	2	4	3	4	4	4	4
Hobby, fritid, sport	15	16	16	20	18	17	21	17	15	20	17
Annet, ubestemt	13	15	17	17	11	10	9	10	8	9	6
Antall svar	292	311	270	287	279	242	268	239	224	194	203

Tabell 5.27. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent

	Menn						Kvinner					
	1996	1998	2000	2002	2004	2006	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nærings-, fagblad	42	37	40	35	41	32	27	26	26	32	34	35
Foreningsblad	10	9	15	15	12	15	20	15	20	23	22	28
Samfunn, politikk	7	4	4	1	2	5	6	3	6	4	4	5
Kunst, kultur, historie	1	2	2	2	4	2	3	3	3	1	3	2
Allmenn populærvitenskap	8	8	8	7	10	13	4	6	2	3	2	1
Helse, miljø	3	2	2	3	1	3	10	13	10	11	12	4
Hjem, bolig	1	1	1	1	1	3	5	3	4	5	8	6
Hobby, fritid, sport	21	18	21	26	21	21	9	14	11	13	7	11
Annet, ubestemt	9	19	7	10	9	5	17	16	17	7	7	8
Antall svar	159	153	172	157	131	116	133	117	107	111	93	87

Tabell 5.28. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent

	Uten høyere utdanning						Med høyere utdanning					
	1996	1998	2000	2002	2004	2006	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nærings-, fagblad	29	34	33	28	29	22	46	32	39	47	50	43
Foreningsblad	16	6	16	20	22	31	13	20	19	18	10	14
Samfunn, politikk	6	2	5	2	3	6	7	6	5	3	3	5
Kunst, kultur, historie	3	3	1	2	3	2	0	3	5	1	5	3
Allmenn populærvitenskap	6	9	7	5	7	10	6	3	4	7	6	6
Helse, miljø	7	6	3	7	6	2	4	8	7	5	5	4
Hjem, bolig	3	3	3	3	3	2	1	2	2	3	5	6
Hobby, fritid, sport	16	20	21	23	17	21	14	11	10	13	10	12
Annet, ubestemt	13	18	11	10	11	4	9	16	10	3	6	7
Antall svar	174	141	144	150	112	86	107	113	116	102	99	113

Rundt 4-5 prosent leser blad om enten samfunn eller politikk, kunst, kultur eller historie, allmenn populærvitenskap, helse eller miljø eller hobby, fritid eller sport. For disse gruppene av blad er det heller ikke noen klare endringer i andelen lesere. I det hele tatt har lesevanene på dette feltet vært temmelig stabile.

Tabell 5.27 viser at menn i noe større grad leser nærings- eller fagblad enn det kvinner gjør. Kvinner leser i større grad foreningsblad enn menn gjør. Denne forskjellen har holdt seg stabil de siste ti åra. Menn leser også i noe større grad blad om allmenn populærvitenskap og hobby, fritid og sport enn kvinner gjør. Kvinnene leser noe mer blad om helse eller miljø og om hjem eller bolig. Også disse forskjellene har holdt seg nokså stabile.

Når vi sammenligner personer med og uten høyere utdanning i forhold til hva slags tidskrift og lignende de leser, finner vi ingen helt klare forskjeller (tabell 5.28). Likevel er det i de fleste undersøkelsene slik at de med høyere utdanning i noe større grad leser nærings- eller fagblad, mens de uten høyere utdanning i større grad leser foreningsblad og blad om hobby, fritid eller sport.

Tabell 5.29. **Tid brukt til boklesing blant dem som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	60	63	62	61	61	58	56	57	58	55	60	53	52	58	57
Menn	59	66	61	57	58	54	55	56	58	53	53	49	51	52	52
Kvinner	61	61	63	63	63	60	57	58	58	57	64	55	52	62	60

Tabell 5.30. **Andel som har lest bok ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Minutter**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	37	37	36	35	37	36	37	38	39	41	43	42	42
Menn	29	30	28	29	28	27	29	30	31	30	35	33	33
Kvinner	44	44	44	42	45	44	45	45	47	52	51	51	52

5.9. Boklesing

Boklesing avtok på 1990-tallet, men har økt igjen

I 2006 var det 24 prosent av befolkningen som leste bøker en gjennomsnittsdag. Med boklesing mener vi her lesing på fritiden, vi tar ikke med bøker som brukes i forbindelse med arbeid, skole eller annen utdanning. Går vi 16 år tilbake, var leserandelen også på 24 prosent. Nivået er altså det samme. Likevel har det vært klare endringer i denne perioden. Andelen lesere sank på 1990-tallet og var helt nede i 17 prosent i 1997. Deretter har det vært en nokså jevn stigning igjen. Leserandelen i løpet av disse åra danner altså en u-kurve. (Vaage 2007).

Litt nedgang i tid brukt til boklesing

Lesetiden blant dem som leser bøker en gjennomsnittsdag, har forandret seg lite fra 1991 til 2006. Det har kun vært små variasjoner fra år til år, men hovedtendensen er likevel en liten nedgang. (tabell 5.29). I 1991 var tiden 60 minutter, mot 57 minutter i 2006. I perioden fra 1991 til 1996 var gjennomsnittlig lesetid hele tiden på 60 minutter eller mer. De laveste lesetidene finner vi i 2004 med 52 minutter og i 2003 med 53 minutter.

Ukentlig boklesing øker også

Tall for boklesing en gjennomsnittlig uke viser også at andelen som leser bøker, har økt de seinere åra. Lavest andel finner vi i 1997 med 35 prosent (tabell 5.30). Deretter har andelen økt nokså jevnt, og lå i 2006 på 42 prosent.

Kvinner leser mest bøker

Tallene for boklesing viser tydelig at kvinner er mer aktive boklesere enn menn. Tallene for hele perioden fra 1991 til 2006 viser dette. I 1991 var det 19 prosent blant mennene og 28 prosent blant kvinnene som hadde lest bøker en gjennomsnittsdag. I 2006 var de tilsvarende tallene 18 prosent og 30 prosent. I hele perioden har kvinner ligget om lag 10 prosentpoeng høyere enn menn i daglig boklesing. Kvinner har stort sett også brukt noe mer tid til boklesing enn menn i perioden fra 1994 til 2006, selv om tendensen ikke er helt entydig. Forskjellen har vært størst de siste par åra. I 2006 hadde mannlige boklesere brukt 52 minutter på boklesing per dag, mens kvinner hadde brukt 60 minutter (tabell 5.29).

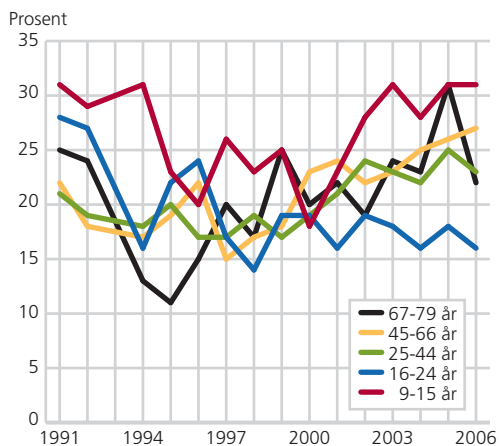
Disse klare forskjellene i boklesing mellom kvinner og menn finner vi også i tallene for ukentlig boklesing (tabell 5.30). 29 prosent blant mennene og 44 prosent blant kvinnene hadde lest bok en gjennomsnittlig uke i 1994. I 2006 var forholdet 33 prosent mot 52 prosent.

Økning de seinere åra for begge kjønn

Både for menn og kvinner har det vært en økning i boklesingen de seinere åra. Økningen har vært størst for kvinner. I 1997 hadde 21 prosent av kvinnene lest bok en gjennomsnittsdag. Dette økte til 30 prosent i 2006. For mennene var andelen nede i 12 prosent i 1994. I 2006 var andelen økt til 18 prosent (Vaage 2007).

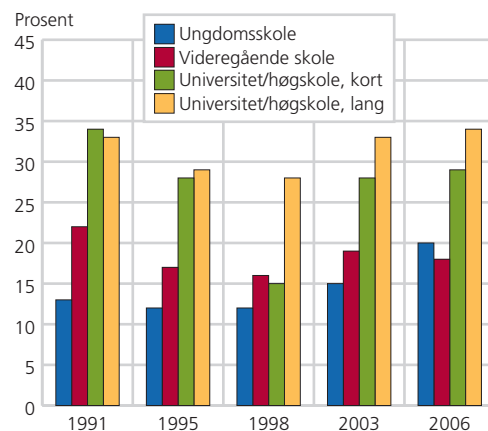
Figur 5.13 viser utviklingen i boklesing per dag etter alder. Den viser at det for de fleste aldersgruppene var en nedgang i boklesingen i midten på 1990-tallet, og at det deretter har vært en økning igjen. Avviket fra dette gjelder de unge, altså 16-24-åringene. For dem har det ikke vært noen klar økning de seinere åra. I første del av 1990-tallet var andelen boklesere i

Figur 5.13. Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5.14. Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1991, 1995, 1998, 2003 og 2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

denne gruppen stort sett rundt 25 prosent. Fra 1997 og framover har andelen vært under 20 prosent.

Barn leser mest, de unge leser minst

Det er de yngste som er de ivrigste bokleserne. Både i 1991 og i 2006 var andelen boklesere per dag i denne gruppen på 31 prosent. Lavest andel hadde de i 1996 med 20 prosent. I de ulike aldersgruppene fra 25 år og oppover har andelen variert noe fra år til år, men for alle tre gruppene har det vært en økning fra slutten av 1990-tallet og fram til 2006. Det er altså de unge som i minst grad har lest bøker en gjennomsnittsdag de tre siste åra.

Fremdeles flest boklesere blant dem med høy utdanning

Det har i hele perioden fra 1991 til 2006 vært slik at de med høye utdanning i større grad leser bøker enn de med lav utdanning (figur 5.14). Denne forskjellen har variert noe fra år til år. I 1991 var andelen boklesere som hadde utdanning tilsvarende ungdomsskole, på 13 prosent, mot 33 prosent blant dem som hadde lang universitets- eller høgskoleutdanning. Dette er en forskjell på 20 prosent. I 2006 var prosentene henholdsvis 20 og 34, en forskjell på 14 prosent. Det ser altså ut til å ha vært en viss tilnærming mellom dem med lavest utdanning og dem med høyest utdanning i andelen lesere per dag. Tilnærmingen skyldes at det har blitt flere boklesere blant dem med lavest utdanning.

Romaner mest populært

Lite har forandret seg i hva slags type bøker folk leser en gjennomsnittsdag mellom 1991 og 2006. Den dominerende boktypen som har blitt valgt, har i hele perioden vært romaner/noveller. I 1991 var andelen boklesere som leste slike bøker per dag, på 66 prosent. I 2006 var andelen på 69 prosent. Biografier/memoarer hadde en

andel på 6 prosent både i 1991 og 2006. Bøker om samfunn/politikk/kunst/historie hadde en andel på 5 prosent i 1991 og 7 prosent i 2006.

Tabell 5.31 viser at kvinnelige boklesere i større grad leser romaner/noveller enn det mannlige lesere gjør. Selv om menn er mer opptatt av sakprosa enn det kvinner er, er det likevel rundt 50 prosent av de mannlige leserne som leser skjønnlitteratur per dag.

Tabell 5.31. **Andelen boklesere som har lest romaner/noveller en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent**

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Menn	60	46	53	47	59	43	61
Kvinner	68	71	68	67	67	62	74

Bøker skaffes på flere måter

I undersøkelsene i 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 er det stilt en del mer konkrete spørsmål om bøker man har lest, enn undersøkelsene i de andre åra. Ett av spørsmålene er hvordan man skaffer seg de bøkene man leser. Bokleserne skaffer seg bøker på mange måter. I 2004 hadde 25 prosent av dem som hadde lest bok en gjennomsnittsdag, kjøpt boka i en bokhandel (tabell 5.32). 19 prosent hadde fått tak i den på bibliotek eller bokbuss, mens 17 prosent hadde fått den gjennom en bokklubb. I tillegg hadde 13 prosent fått den i gave. Like mange hadde lånt boka av andre. 7 prosent hadde kjøpt boka i en kiosk eller lignende. Kun 1 prosent hadde kjøpt boka i et antikvariat.

Stabile kilder til litteratur

I alle de fem kulturbruksundersøkelsene som er gjennomført fra 1991 til 2004, har disse fordelingene vært nokså like. Det ser likevel ut til at bokhandlene har styrket seg litt i løpet av disse åra i forhold til andre måter bøker blir distribuert på.

Bokhandel mest for menn, bokklubb mest for kvinner

2004-undersøkelsen og tidligere undersøkelser viser at mannlige lesere i større grad enn de kvinnelige kjøper bøker de leser, i bokhandel (Vaage 2000). De får også i større grad enn kvinnene bøkene i gave. Kvinnelige lesere bruker på sin side i større grad bokklubber og låner også i større grad enn mennene bøker av andre.

Barna bruker biblioteket mest

Bokhandel som bokkilde er mest vanlig blant boklesere mellom 16 og 66 år. De som er yngre og eldre enn dette, bruker bokhandel i relativt mindre grad. Biblioteket brukes derimot mest av 9-15-åringene og minst blant dem i alderen 25-66 år. Aldersgruppen 25-66 år er de som i størst grad bruker bokklubbene. Det er særlig de unge som låner bøker av andre, men her er forskjellen mellom aldersgruppene ikke så stor. Det er også nokså lik fordeling mellom aldersgruppene når det gjelder dem som har fått bøker de har lest, som gave. Dette gjelder likevel helst de yngre og de eldre.

Høyt utdannede bruker bokhandelen mest for å skaffe bøker

I 2004 var det 35 prosent av bokleserne med lang universitets- eller høyskoleutdanning som brukte bokhandel som kilde for den boka de hadde lest sist. For personer med bare ungdomsskoleutdanning var andelen 16 prosent. De hadde på sin side i større grad brukt bibliotek som kilde til sist leste bok. Blant dem var andelen 22 prosent, mens den var 11 prosent blant de med høyest utdanning. Husholdningsinntekten har derimot liten betydning for hvilken kilde folk bruker til å skaffe seg bøker de leser.

Mest bruk av bokhandel i store byer

De som bor i de store byene, bruker i større grad enn andre bokhandelen til å skaffe seg de bøkene de leser. Blant dem var det 31 prosent som kjøpte sist leste bok i bokhandel. Blant dem som bor i spredtbygde strøk, var andelen 18 prosent. Biblioteket var uansett bostedsstrøk omtrent like viktig kilde for nordmenn.

Tabell 5.32. **Hvordan man har skaffet seg bok man leser, 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Bokklubb	Bokhandel	Kiosk o.l.	Antikvariat	Fått i gave	Bibliotek, bokbuss	Lånt av andre	På annen måte
1991	18	20	4	1	13	19	18	7
1994	19	19	7	1	12	23	13	6
1997	21	21	5	1	12	20	13	7
2000	19	23	5	2	11	19	15	6
2004	17	25	7	1	13	19	13	5
2004								
Menn	13	28	8	1	16	18	11	4
Kvinner	20	23	6	0	11	19	15	6
9-15 år	12	17	2	0	13	35	14	5
16-24 år	10	28	0	2	14	23	19	5
25-44 år	20	27	10	1	9	13	13	7
45-66 år	19	30	7	1	12	15	13	4
67-79 år	15	17	7	0	16	22	9	4

Avstand til nærmeste bibliotek har betydning for hvor de skaffer seg bøker

Avstand til nærmest bokhandel betyr lite for om bokhandel er kilden til siste bok man har lest. Det ser likevel ut til at de som bor langt unna en bokhandel, i større grad bruker bibliotek som kilde for bøker de leser enn de som bor i nærheten av en bokhandel. Og de som bor i nærheten av et bibliotek, bruker i større grad dette som kilde for bøker de leser, enn de som har lang vei til nærmeste bibliotek.

Majoriteten leser utenlandske forfattere

I 2004 hadde 46 prosent av bokleserne en gjennomsnittsdag lest en bok som opprinnelig var skrevet på norsk (tabell 5.33). Denne andelen var omtrent den samme også i de tre tidligere kulturbruksundersøkelsene. Det er opprinnelig engelsk-

språklige bøker som ellers dominerer på nordmenns nattbord, med 36 prosent av leserne. 9 prosent hadde lest bøker som opprinnelig var skrevet på nordiske språk utenom norsk, 6 prosent var andre europeiske språk og 4 prosent var språk utenom Europa. Alle disse andelene har holdt seg på noenlunde samme nivå de siste ti åra.

Kvinner leser mest norske forfattere

2004-undersøkelsen og de tidligere kulturbruksundersøkelsene viser at det i særlig grad er kvinner som leser bøker som opprinnelig er skrevet på norsk. Menn leser i større grad enn kvinner angloamerikansk og utenomeuropeisk litteratur.

Unge, og særlig eldre boklesere, er de gruppene som i størst grad leser litteratur

Tabell 5.33. **Bokas originalspråk og hva slags språk boka ble lest på, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Norsk	Annet nordisk	Engelsk/amerikansk	Annet europeisk	Ikke europeisk	Bokmål	Nynorsk	Annet språk
1994	44	5	40	8	3	88	2	10
1997	46	7	38	5	3	87	4	9
2000	48	6	36	7	2	77	4	20
2004	46	9	36	6	4	83	4	13
2004								
Menn	39	6	43	5	6	79	5	17
Kvinner	53	9	31	5	2	86	3	11
9-15 år	51	5	40	2	1	86	4	9
16-24 år	45	2	48	5	0	85	2	13
25-44 år	40	8	41	5	6	79	2	20
45-66 år	48	10	31	8	3	82	5	13
67-79 år	65	12	19	2	2	94	4	2
Ungdomsskole	59	9	33	0	0	86	6	8
Videregående skole	49	8	32	5	5	88	3	8
Universitet/høgskole, kort	51	7	34	5	4	79	4	18
Universitet/høgskole, lang	24	13	49	13	2	70	2	28

som har norsk som originalspråk. De unge leserne er i størst grad opptatt av anglo-amerikansk litteratur. De godt voksne er de som helst leser annen nordisk litteratur.

Mest utenlandsk litteratur blant de som har høy utdanning

Boklesernes utdanning har klar sammenheng med valg av litteraturens originalspråk. Det er særlig de med lang universitets- eller høyskoleutdanning som skiller seg ut. De leser relativt sett mer utenlandsk litteratur enn det de med lavere utdanning gjør. Dette gjelder både annen nordisk, angloamerikansk og annen europeisk litteratur. Boklesere med lav utdanning leser i større grad norsk litteratur.

Leser helst på bokmål

Selv om et mindretall av de bøkene vi leser har norsk forfatter, leser vi nær ni av ti

bøker på norsk, de aller fleste på bokmål. Dette har vært tendensen de siste ti åra. Menn leser i større grad bøker på utenlandske språk enn kvinner gjør. Det er særlig personer i aldergruppen 25-44 år som leser bøker på utenlandske språk. Boklesere som er barn, og særlig eldre personer, leser i størst grad bøkene på norsk.

I kulturbruksundersøkelsene blir de som sier at de har lest i ei bok dagen før, spurt om tittel og forfatter på den boka de leste. Tabell 5.34 omfatter en liste over norske roman- eller novelleforfattere som er blitt lest av minst tre personer som deltok i kulturbruksundersøkelsene enten i 1991, 1997, 2000 eller 2004.

Tabellen bærer mye preg av krim-/spenningslitteratur og slektsromaner (serielitteratur). Anne Karin Elstad topper

Tabell 5.34. **Antall boklesere fordelt på norske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Anne Karin Elstad	7	3	6	5	21
Margit Sandemo	9	5	2	1	17
Anne Holt	2	7	2	4	15
Jostein Gaarder	3	10	2	1	14
Ingvar Ambjørnsen	4	2	5	1	12
Bente Pedersen	4	3	1	1	9
Gunnar Staalesen	2	2	3	2	9
Anne Grethe Lerum	6	2	0	0	8
Unni Lindell	0	0	1	6	7
Knut Hamsun	0	1	2	4	7
Roy Jacobsen	3	3	0	1	7
Herbjørg Wassmo	1	1	3	1	6
Jon Michelet	0	1	1	3	5
Kjell Hallbing/ Louis Masterson	5	0	0	0	5
Hilda Stahl	1	3	0	0	4
Anne Lise Boge	0	0	3	1	4
Frid Ingulstad	0	0	0	3	3
Jo Nesbø	0	0	0	3	3

Tabell 5.35. **Antall boklesere fordelt på utenlandske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Agatha Christie	7	3	2	1	13
Ken Follet	4	3	2	2	13
John Grisham	5	3	1	3	12
Henning Mankell	0	1	1	9	11
Robert Ludlum	4	3	2	2	11
J.R.R. Tolkien	1	2	2	4	9
Jan Guillou	2	3	4	0	9
Isabelle Allende	3	2	2	2	9
Roald Dahl	1	3	1	2	7
J.K. Rowling	0	0	4	2	6
Arthur Conan Doyle	3	2	0	0	5
Stephen King	1	1	3	0	5
Allistair MacLean	3	0	0	0	3
Håkan Nesser	0	0	0	3	3
Dan Brown	0	0	0	3	3

tabellen, fulgt av Margit Sandemo, Anne Holt og Jostein Gaarder. Mens Elstad har et nokså jevnt antall lesere i de fire åra, har Sandemo hatt en tydelig nedgang i lezerskaren de siste ti åra. Selv om Jostein Gaarder ikke ligger øverst sammenlagt, har han størst antall lesere ett enkelt år, som var 1997. Dette har nok sammenheng med suksessen med boka «Sofies valg».

Knut Hamsun er den eneste avdøde forfatteren som er med i tabellen. Han ser dessuten til å ha økt oppslutning de siste ti åra. Kjell Hallbing (Morgan Kane-serien) hadde en god plassering i 1994, men er siden falt helt ut av tabellen. Frid Ingulstad og Jo Nesbø debuterte på lista i 2004.

Tabell 5.35 viser fordelingen av hvilke utenlandske roman- og novelleforfattere som er blitt lest ofte. Denne tabellen viser også at det er krim- og spenningslit-

teraturen som oftest blir lest, i tillegg til den eventyrlige litteraturen, også kalt «fantasy». Agatha Christie og Ken Follet topper tabellen. Mens Follet har en nokså jevn oppslutning, har Christies popularitet vært dalende. Henning Mankell har høyest antall lesere ett enkelt år, i 2004. Mens Allistair Maclean bare kom inn på tabellen i 1994, debuterte Håkan Nesser og Dan Brown i 2004.

Alle kulturbruksundersøkelsene fra 1991 viser at rundt eller i overkant av 10 prosent leser høyt for barn (tabell 5.36). Alle viser dessuten at kvinner i større grad leser for barn enn menn gjør. I aldersgruppen 25-44 år har andelen som leser for barn, vært høyest, og andelen har vært på rundt 20 prosent i alle undersøkelsene. Forholdet mellom høytlesing fra bok og fra blad har variert noe i løpet av disse åra, men hele tiden har boklesingen dominert.

Det er, som allerede nevnt, 25-44-åringene som i størst grad leser høyt for barn. Særlig gjelder dette boklesing (tabell 5.37). Denne aktiviteten øker nokså jevnt med utdanning. Særlig er det andelen som leser bøker for barn, som øker med utdanning.

Tabell 5.38 viser hvilke bøker man har lest en gjennomsnittsdag når man har lest for barn. Walt Disneys barnebøker ligger øverst i tabellen, og dermed mest lest. Dette er enkle versjoner av barnebo-ker, gjerne med utgangspunkt i Disneys tegnefilmer, eller fortellinger fra Disneys tegneserieverden.

Tabell 5.36. **Andelen som har lest høyt for barn en gjennomsnittsdag, etter kjønn, i gruppen 25-44 år og etter lesestoff. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1992	1994	1997	2000	2004
Leste i alt	9	11	12	12	14	12
Menn	6	8	8	9	11	10
Kvinner	12	15	15	15	18	14
25-44 år	19	23	21	22	23	19
Leste bok	8	10	10	11	8	8
Leste blad	2	2	2	3	7	4

Tabell 5.37. **Andelen som har lest høyt for barn i alt og i bok eller blad, etter alder og utdanning. 2004. Prosent**

	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år	Ungdomsskole	Videregående skole	Universitet/høgskole, kort	Universitet/høgskole, lang
Leste i alt	5	4	19	11	8	9	10	17	22
Leste bok	2	2	15	7	3	5	7	13	18
Leste blad	2	2	4	4	5	4	3	5	5

Den forfatteren som ligger høyest på tabellen, er Astrid Lindgren, tett fulgt av Torbjørn Egner. Disse to har solid oppslutning i alle de fire åra vi har målinger for, selv om Lindgren har hatt noe synkende oppslutning. Det samme gjelder Anne Cath. Vestly, som ligger på fjerdeplassen.

Tabellen bærer også ellers preg av moderne nordisk barnelitteratur, men også klassisk barne- og eventyrlitteratur som Asbjørnsen og Moe, H.C. Andersen og Elsa Beskow og dessuten barne-TV-serier.

Litt nedgang i interessen for boklesing

I undersøkelsene i 1994, 1997, 2000 og 2004 er det stilt spørsmål om interesse for å lese bøker. I 1994 var det 62 prosent som var meget eller ganske interessert i å lese bøker (tabell 5.39). Andelen sank til 54 prosent i 2000, men var noe høyere igjen i 2004.

Tabell 5.38. Antall som har lest høyt for barn, etter forfatter eller bokserie. 1994, 1997, 2000 og 2004

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Walt Disney-bøker	12	23	12	9	56
Astrid Lindgren	15	12	6	7	40
Torbjørn Egner	12	8	7	11	38
Anne Cath. Vestly	12	5	3	3	23
Asbjørnsen og Moe	5	5	1	3	14
Tove Janson	8	4	2	0	14
A.A. Milne (Ole Brumm)	3	2	4	3	12
Gunilla Wolde (Emma-bøkene)	4	1	2	3	10
Gunilla Bergström	2	4	2	1	9
Postmann Pat	4	3	0	0	7
Jostein Gaarder	1	3	2	0	6
J.K. Rowling	0	0	1	4	5
H.C. Andersen	4	1	0	0	5
L. Lee Hope (Bobsey-barna)	3	0	0	1	4
Sesam Stasjon	0	4	0	0	4
Elsa Beskow	1	0	0	3	4
Brannmann Sam	0	3	0	0	3

Kvinner er mer interessert i boklesing enn menn er

I alle de fire undersøkelsene har kvinner uttrykt betydelig større interesse for å lese bøker enn menn har. Mennenes interesse har dessuten sunket fra 1994 og fram til 2004, noe kvinnes interesse kun i liten grad har. 50 prosent av mennene var meget eller ganske interessert i avislesing i 1994, mens andelen blant kvinner var 72 prosent. I 2004 var forholdet 42 prosent mot 70 prosent.

De unge er minst interessert i boklesing

Interessen for boklesing er nokså jevnt fordelt mellom de ulike aldersgruppene. Og for de fleste gruppene har interessen sunket noe. Sterkest nedgang i interessen finner vi i de tre aldersgruppene fra 13 til 24 år. 13-15-åringene hadde lavest interesse i 2004, med 39 prosent som var

Tabell 5.39. Andelen som er meget/ganske interessert i å lese bøker, etter kjønn, alder og utdanning. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent

	1994	1997	2000	2004
Alle	62	58	54	56
Menn	50	48	40	42
Kvinner	72	68	68	70
9-12 år	61	49	49	56
13-15 år	59	45	35	39
16-19 år	55	43	42	48
20-24 år	60	58	52	48
25-34 år	62	61	55	56
35-44 år	64	64	60	60
45-54 år	65	59	57	59
55-66 år	63	61	58	63
67-79 år	57	56	56	53
Ungdomsskole	48	41	37	43
Videregående skole	58	56	51	49
Universitet/høgskole, kort	75	77	68	73
Universitet/høgskole, lang	82	82	74	85

meget eller ganske interessert i boklesing. Aldersgruppene fra 35 år og oppover har størst interesse og mest stabil interesse over tid.

Høy utdanning og interesse for boklesing henger sammen

Det er helt tydelig at interesse for boklesing er større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå var det i 1994 48 prosent som var meget eller ganske interessert i å lese bøker. Blant personer med lang universitets- eller høgskoleutdanning var andelen 82 prosent. Tilsvarene tall for 2004 var henholdsvis 43 prosent og 85 prosent. Blant personer med lav utdanning er det dessuten slik at interessen har vært noe synkende. Blant dem med høy utdanning er interessen mer stabil.

Interesse for boklesing og boklesing henger nøye sammen

Det er klar sammenheng mellom boklesing og interesse for boklesing (tabell 5.40). I 2004 var det 23 prosent som hadde lest bok en gjennomsnittsdag, og 43 prosent hadde lest bok i løpet av en uke. Blant dem som var meget interessert i bøker, var det 47 prosent som hadde lest bøker en gjennomsnittsdag, og 76 prosent hadde lest bok i løpet av en uke. 11 prosent av befolkningen var ikke interessert i å lese bøker. Kun 1 prosent av de ikke interesserte hadde lest bok en gjennomsnittsdag, og 4 prosent hadde lest bok i løpet av en uke.

5.10. Bruk av Internett

Kraftig økning i bruk av Internett siden 1997

I SSBs mediebruksundersøkelser er det stilt spørsmål om Internett-bruk siden 1997. Bruk av Internett hjemme, på arbeid eller skole og andre steder er med i tallene. Det året var det 7 prosent som hadde brukt Internett en gjennomsnittsdag (Vaage 2007). Andelen har økt ganske jevnt. Den var 27 prosent i 2000 og 42 prosent i 2003. I 2006 var andelen brukere kommet til 60 prosent.

Kvinner har minst Internett-bruk, men haler inn på mennene

Det har i hele perioden vært en større andel menn enn kvinner som har brukt Internett. I 1997 var det 10 prosent menn og 3 prosent kvinner som brukte Internett per dag. I 2000 var forholdet 33 prosent mot 21 prosent, og i 2003 var det 49 prosent mot 34 prosent. I 2006 var andelen blant menn 67 prosent, mens den var 54 prosent blant kvinner. Forholdet mellom kjønnene i disse åra er at kvinnes andel var 30 prosent av mennenes i 1997, 64 prosent i 2000, 69 prosent i 2003 og 81 prosent i 2006. Det er med andre ord tydelig at kvinner og menn har nærmet seg betydelig i Internett-bruken i løpet av disse åra.

Klare aldersskiller i Internett-bruken

Figur 5.15 viser at de er stor forskjell mellom de ulike aldersgruppene i bruken av Internett. Aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år har i hele perioden fra 1997 til 2006

Tabell 5.40. **Andel med ulik grad av interesse for boklesing, andel som er boklesere per dag og per uke, etter interesse for boklesing. 2004. Prosent**

	Alle	Meget interessert	Ganske interessert	Litt interessert	Ikke interessert
Interesse for boklesing		25	31	33	11
Prosentandel boklesere per dag	23	47	27	9	1
Prosentandel boklesere per uke	43	76	55	20	4
Antall svar	1986	493	611	660	222

vært de mest aktive brukerne. Barna og gruppen 45-66 år har også fulgt hverandre fra år til år, men har hatt en lavere hyppighet i bruken av Internett enn de unge. Nederst i figur 5.15 finner vi kurven for eldre, i gruppen 67-79 år. Der har utviklingen gått sakte, og de eldre ligger fremdeles langt under de andre aldersgruppene i Internett-bruk. Mens det i gruppen 16-24 år var 80 prosent som brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2006, var andelen 17 prosent blant de eldre.

Tydelig forskjell i Internett-bruk etter utdanning

Også mellom utdanningsgruppene har det vært og er fremdeles tydelige forskjeller i Internett-bruken. I 1997 var det 3 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som brukte Internett per dag. I gruppen med lang universitets- eller høyskoleutdanning var andelen 14 prosent. I 2000 var forholdet 15 prosent mot 43 prosent, i 2003 26 prosent mot 62 prosent, og i 2006 var forholdet 43 prosent mot 78 prosent. Den prosentvise andelen de med lavest utdanning hadde i forhold til de med

høyest utdanning var 27 prosent i 1997, 35 prosent i 2000, 42 prosent i 2003 og 55 prosent i 2006. Dette viser at forskjellen mellom de to utdanningsgruppene har minket, men at forskjellen fremdeles er temmelig stor.

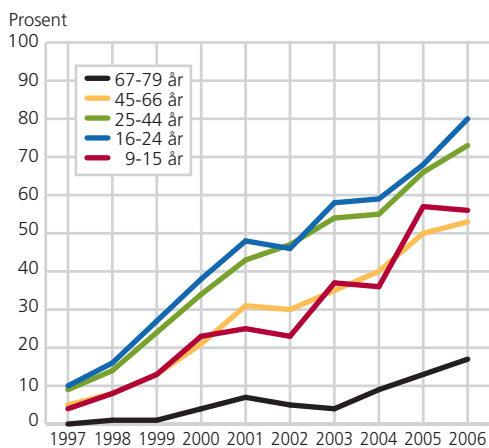
Økende tid til Internett-bruk

Tiden som brukes på Internett per dag, ble første gang registrert i SSBs undersøkelse i 2000. Tabell 5.41 viser at tiden de daglige brukerne bruker på Internett i løpet av en dag, har økt en del fra 2000 til 2006. Dette gjelder både menn og kvinner. Mennene har likevel i hele perioden brukt mer tid per dag enn kvinnene. Den prosentvise forskjellen mellom kjønnene har vært ganske lik de fleste åra.

Tabell 5.41. Tid brukt til Internett blant dem som har brukt nettet en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 2000-2006. Minutter

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	56	60	63	76	74	80	89
Menn	62	65	70	84	80	85	100
Kvinner	46	51	53	63	66	73	74

Figur 5.15. Andel som har brukt Internett en gjennomsnittsdag, etter alder. 1997-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Nesten fire av ti bruker e-post

Å sende eller motta e-post er det som flest nordmenn bruker Internett til i løpet av en dag (tabell 5.42). I 2006 var det 38 prosent av befolkningen i alderen 9-79 år som brukte nettet til denne typen aktiviteter. Dette har økt betydelig på få år. I 2003 var andelen 27 prosent. Blant dem som bruker Internett en gjennomsnittsdag, var andelen e-postbrukere 62 prosent i 2006. Blant dem har e-postbruken holdt seg omtrent på dette nivået de siste åra.

36 prosent leser nyheter på nettet per dag

Å lese nyheter på Internett er også populært. Andelen i befolkningen som brukte

dette tilbudet, har økt fra 14 prosent i 2001 til 36 prosent i 2006. Blant Internett-brukerne har andelen økt fra 41 prosent til 60 prosent i den samme perioden. 31 prosent av oss leste nyheter fra papiravisers nettsider i 2006, mens 22 prosent leste nyheter fra andre nettsider.

Økning på alle felt av Internett-bruken

En stadig større andel, både i forhold til befolkningen som helhet og blant Internett-brukerne, bruker nettet til både banktjenester og varekjøp, til informasjon om arrangementer og lignende, til å se på annonser og til å se på film, se på TV, spille spill, eller lignende. Når vi ser at alle tilbudene på nettet brukes av flere av dem som bruker Internett per dag, forteller det oss at stadig flere utnytter nettet til flere ulike formål i løpet av dagen.

60 prosent bruker e-post per uke

I løpet av en uke er det enda flere som er innom Internett. Andelen som sender eller

mottar e-post, har økt fra en andel på 39 prosent i 2001 til 60 prosent i 2006. Lesing av nyheter har økt fra 30 prosent til 56 prosent i samme periode. Og bruken av banktjenester, varekjøp eller lignende har økt fra 24 prosent til 50 prosent. Søking etter fakta/bakgrunnsstoff, annonser og informasjon om arrangementer, restauranter eller lignende har også økt betydelig fra 2001 til 2006.

Blir papiravislesing påvirket av avislesing på Internett?

I perioden da andelen avislesere har sunket, har tilbudet av aviser formidlet via Internett økt. Det er et spørsmål om papiravisenes Internett-utgaver har hatt innvirkning på denne utviklingen. Det er tydelig at noen av avisleserne har forlatt papirutgavene og gått over til de elektroniske utgavene. Avislesingen behøver derfor ikke totalt sett ha sunket, slik man kan få inntrykk av bare ved å se på lesing av de trykte avisene.

Tabell 5.42. **Andel som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 2001-2006. Prosent**

		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sendt/mottatt e-post	Alle	..	..	27	28	36	38
	Brukere	..	..	65	63	65	62
Fakta/bakgrunnsstoff	Alle	10	10	13	14	17	20
	Brukere	29	28	32	32	31	33
Se på annonser	Alle	4	6	7	9	12	15
	Brukere	11	16	16	19	21	24
Info om arrangementer/ restauranter eller lignende	Alle	2	3	4	4	7	8
	Brukere	6	8	10	9	12	13
Bruke banktjenester/ varekjøp eller lignende	Alle	8	10	11	12	17	19
	Brukere	24	28	25	28	30	32
Se film, TV, spill eller lignende	Alle	4	4	5	7	8	12
	Brukere	11	11	12	12	15	19
Lese nyheter totalt	Alle	14	15	20	23	30	36
	Brukere	41	44	47	52	54	60
Lese nyheter fra papiravisenes nettsider	Alle	10	12	17	19	27	31
	Brukere	30	34	42	44	48	51
Lese nyheter fra andre nettsider	Alle	8	9	10	13	16	22
	Brukere	24	26	25	29	30	37

Færre avislesere også iberegnet Internett

Man kan spørre seg om avislesing på Internett er det samme som å lese en trykt avis. Sannsynligvis får man mer med seg ved å bla og lese gjennom en trykt avis enn ved å gå gjennom oppslagene som legges inn på hovedsiden i en netttutgave. Dette ser vi likevel bort fra her. Tallene viser at nedgangen i de trykte avisenes leserandel i en viss grad kompenseres ved lesing av netttutgavene (tabell 5.44). Mens leserandelene av trykte aviser i hele perioden fra 1991 til 1997 lå rundt 84 prosent, har avislesing medregnet nettlesing ligget noe lavere fra 2001 til 2006. De aller siste åra er det likevel en viss tendens til økning.

Avislesing på Internett har ikke ført til at avislesing samlet har kommet helt opp på nivået som var rådende på første del av 1990-tallet verken for menn eller kvinner (tabell 5.45). Vi kan derfor foreløpig si at nedgangen i avislesing også gjør seg gjeldende selv om nettavisene tas med i betraktning. Det er likevel tydelig at de er med på å dempe nedgangen.

Internett-utgavene demper nedgangen i avislesing

Andelen avislesere i aldersgruppen 16-24 år var i åra 1991-1997 i gjennomsnitt på 80 prosent en gjennomsnittsdag. Siden har andelen som leser trykte aviser, sunket betydelig i denne aldersgruppen. Nettavisene er i betydelig grad med på å holde avisle-

Tabell 5.43. **Andel av befolkningen som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittlig uke. 2001-2006. Prosent**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sendt/mottatt e-post	39	42	44	48	56	60
Fakta/bakgrunnsstoff	28	29	34	37	44	46
Se på annonser	12	16	17	23	29	33
Info om arrangementer/ restauranter eller lignende	8	11	13	16	22	23
Bruke banktjenester/ varekjøp eller lignende	24	29	32	36	44	50
Se film, TV, spill eller lignende	11	11	12	16	20	24
Leser nyheter totalt	30	31	37	42	51	56

Tabell 5.44. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag. 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år. Prosent**

	1991	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Trykte aviser	84	85	82	84	81	81	77	78	77	77	75	74	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	79	79	80	79	81	82

Tabell 5.45. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter kjønn 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år Prosent**

	1991	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Menn													
Trykte aviser	87	86	84	85	84	84	79	78	78	78	75	74	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	81	81	83	81	83	83
Kvinner													
Trykte aviser	82	85	80	82	79	78	76	77	76	76	74	73	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	78	77	78	77	79	80

serandelen oppe på et høyere nivå, selv om den ikke når helt opp til tallene for 1990-åra. Blant 25-44-åringene var leserandelen i gjennomsnitt for åra 1991-1997 på 88 prosent. Også for dem blir nedgangen de seinere åra i noen grad oppveid ved lesing av Internett-utgaver. I aldersgruppen 9-15 år har det også vært en nedgang i andelen som leser trykte aviser i løpet av dagen. Gjennomsnittet for 1991-1997 var på 54 prosent, og det ser ikke ut til at lesing av nettaviser har hatt noen særlig betydning for andelen avislesere de siste åra, i denne gruppen. For dem som er 45 år eller eldre, har nedgangen i avislesing vært liten. Blant disse har ikke nettavisene noen nevneverdig betydning for andelen avislesere.

Mens andelen som leser trykte aviser, har endret seg lite disse seks åra, har andelen som bruker Internett-avisene i løpet av en

dag, økt fra 10 til 31 prosent (tabell 5.47). Dette har medført at andelen som bare leser trykte aviser, har sunket fra 69 prosent i 2001 til 51 prosent i 2006. Det er få som bare leser nettaviser, mens de som både leser trykte aviser og nettaviser, har økt fra 9 prosent i 2001 til 23 prosent i 2006.

19 prosent av de unge leser bare nett-utgavene

50 prosent av dem som er i alderen 16-24 år, leser nettaviser en gjennomsnittsdag (tabell 5.48). Det er derimot en langt mindre andel som bruker dette tilbudet i løpet av en dag, blant de yngste og de eldste. Mens 19 prosent i alderen 16-24 år bare leser avis på Internett, er det kun en liten andel av dem under 16 år eller over 44 år som gjør det. I aldersgruppen 16-44 år leser nesten en av tre både trykte aviser og nettaviser en gjennomsnittsdag.

Tabell 5.46. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter alder 1997-2006. Prosent**

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
9-15 år:	Trykte aviser	54	53	48	45	40	49	48	42	43	47
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	40	50	48	43	49	49
16-24 år:	Trykte aviser	79	75	70	69	68	62	69	61	56	57
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	73	68	78	72	70	76
25-44 år:	Trykte aviser	87	83	86	81	79	78	76	76	73	73
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	81	81	83	82	84	84
45-66 år:	Trykte aviser	92	89	89	86	89	90	89	88	90	86
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	90	90	89	88	91	89
67-79 år:	Trykte aviser	86	90	92	90	90	85	84	90	89	94
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	90	86	84	90	90	94

Tabell 5.47. **Lesing av trykt avis og nettavis 2001-2006 en gjennomsnittsdag. 9-79 år. Prosent**

	Trykt avis ¹	Nett-avis ²	Enten trykt avis eller nettavis	Bare trykt avis	Bare nettavis	Både trykt avis og nettavis	Antall svar
2001	78	10	79	69	2	9	1 804
2002	77	12	79	67	2	10	1 856
2003	77	17	80	63	4	14	1 814
2004	75	19	79	60	4	15	1 998
2005	74	27	81	54	7	20	1 818
2006	74	31	82	51	8	23	1 833

¹ Andelen som har lest trykt avis. Disse kan også ha lest nettavis. ² Andelen som har lest nettavis. Disse kan også ha lest trykt avis.

Tabell 5.48. Lesing av trykt avis og nettaviser, etter kjønn og alder en gjennomsnittsdag, 2006. Prosent

	Trykt avis	Nettavis	Enten trykt avis eller nettaviser	Bare trykt avis	Bare nettaviser	Både trykt avis og nettaviser	Antall svar
Menn	74	39	83	45	10	29	901
Kvinner	74	22	80	58	6	16	917
9-15 år	47	10	49	39	2	7	196
16-24 år	57	50	76	26	19	31	283
25-44 år	73	43	84	41	11	32	636
45-66 år	86	23	89	66	2	20	511
67-79 år	94	7	94	87	1	7	192

5.11. Hjemme-PC

Jevn økning i hjemme-PC-bruk

I 1994 var det 11 prosent som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag (tabell 5.49). I 2000 var andelen økt til 25 prosent. I 2006 var andelen økt ytterligere til 51 prosent. Det har vært en nokså jevn økning i alle åra fra 1991 til 2006.

Flere menn enn kvinner bruker hjemme-PC

På samme måte som for Internett har det

i hele perioden vært en større andel menn enn kvinner som har brukt hjemme-PC. I 1994 var det 16 prosent menn og 6 prosent kvinner som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag. I 2006 var forholdet 57 prosent mot 45 prosent. Dette viser at kvinnene har nærmet seg mennene en del, men det er fremdeles stor forskjell mellom kjønnene. Det er særlig blant de eldre at forskjellen er stor. Blant personer i alderen 67-79 år var det i 2006 21 prosent menn og 12 prosent kvinner som brukte hjemme-PC per dag.

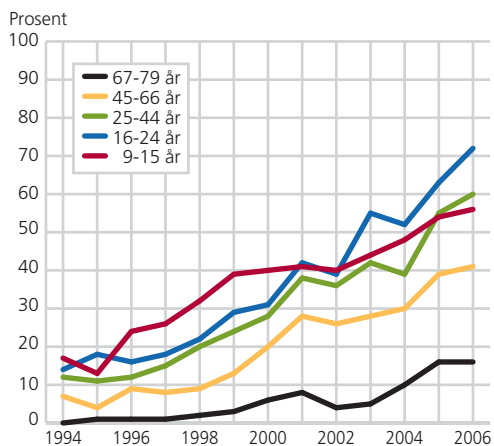
Tabell 5.49. **Andelen som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn og alder. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent**

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Alle	11	12	17	25	31	36	51
Menn	16	17	22	30	36	42	57
Kvinner	6	7	11	20	25	30	45
9-12 år	14	21	26	36	31	37	45
13-15 år	22	28	40	45	53	63	70
16-19 år	15	16	28	36	41	53	76
20-24 år	13	15	16	27	37	51	69
25-34 år	10	13	20	26	41	41	60
35-44 år	14	11	21	29	32	37	61
45-54 år	8	14	10	25	33	38	46
55-66 år	4	3	7	12	18	20	36
67-79 år	0	1	2	6	4	10	16
Menn							
9-15 år	27	32	43	48	43	49	52
16-24 år	21	22	31	37	42	57	79
25-44 år	17	17	29	32	41	45	67
45-66 år	11	14	9	24	35	37	47
67-79 år	0	3	1	12	6	14	21
Kvinner							
9-15 år	8	16	22	31	37	46	60
16-24 år	8	9	13	24	35	45	64
25-44 år	7	7	12	24	32	34	53
45-66 år	3	5	8	15	16	22	34
67-79 år	0	0	3	0	2	5	12

De unge er de ivrigste hjemme-PC-brukerne

Figur 5.16 viser hvordan hjemme-PC-bruken har økt i ulike aldersgrupper fra 1994 til 2006. I alle aldersgruppene har det vært en viss økning. Den har likevel vært størst i aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år. 9-15 åringene var de mest aktive brukerne i siste halvdel av 1990-tallet, men de er seinere nådd igjen av de unge. Blant de eldre var det svært liten økning i bruken på 1990-tallet, men fra 2003 og framover har bruken tatt seg noe opp. Tabell 5.49 viser at det i særlig grad er aldersgruppen 16-19 år som i de seinere åra har vært aktive brukere av hjemme-PC. Blant dem var det en brukerandel på 76 prosent en gjennomsnittsdag i 2006.

Figur 5.16. **Andel som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter alder. 1994-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Personer med høy utdanning bruker hjemme-PC mest

Det er helt tydelig at hjemme-PC-bruken er større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Dette har holdt seg i alle åra fra 1994 og fram til 2006. I 1994 var det 5 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag. Blant dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning var andelen 16 prosent. I 2006 var forholdet 38 prosent mot 60 prosent. Det prosentvise forholdet mellom disse gruppene har blitt noe mindre, men fortsatt er det et nokså stort gap mellom personer i de to utdanningsgruppene.

Tiden som brukes ved PC-skjermen har endret seg lite

Det er ikke slik at de som bruker hjemme-PC, bruker stadig mer tid på det i løpet av en dag (tabell 5.50). Tiden har variert noe fra år til år, men i gjennomsnitt har den holdt seg litt over eller under en og en halv time. Selv om det er unntak, har mannlige brukere brukt noe mer tid per dag enn det kvinner har. I 2006 brukte menn 1 time og 52 minutter, mens kvinnene brukte 1 time og 20 minutter. Mest tid dette året brukte gutter i alderen 16-24 år, med 2 timer og 29 minutter (Vaage 2007).

Økt andel av befolkningen bruker hjemme-PC til daglig arbeid

Tabell 5.51 viser bruk av hjemme-PC en gjennomsnittsdag til ulike formål. Tabellen er splittet opp etter brukere en gjennomsnittsdag og alle, det vil si hele

Tabell 5.50. **Tid brukt på PC hjemme blant dem som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994-2006. Minutter**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	101	94	91	89	77	85	84	83	88	96	93	98	98
Menn	97	94	101	89	83	92	95	96	106	105	107	108	112
Kvinner	114	94	68	90	65	73	68	63	63	83	75	86	80

befolkningen i alderen 9-79 år. Blant befolkningen som helhet har det vært en økning i bruken av hjemme-PC til daglig arbeid, fra 5 prosent i 1994 til 14 prosent i 2006. Blant personer i akademiske yrker og blant administrative ledere var det 32 prosent som brukte hjemme-PC i forbindelse med sitt daglige arbeid i 2006.

For brukerne har denne typen PC-bruk sunket. Mens 45 prosent brukte hjemme-PC-en til daglig arbeid i 1994, er den sunket til 27 prosent i 2006. Dette viser at nesten halvparten av dem som brukte hjemme-PC per dag så tidlig som i 1994, trengte den til daglig arbeid. Blant nye brukere som har kommet til i de seinere åra, har formålet med PC-bruken i mindre grad vært daglig arbeid.

PC som praktisk hjelpemiddel til hjem/fritid øker mest

Det som i særlig grad har økt, er PC-bruk som praktisk hjelpemiddel til hjem eller fritid. Til dette har bruken blant alle økt fra 2 prosent i 1994 til 24 prosent i 2006. Blant brukerne har det vært en økning fra 20 prosent til 47 prosent i 2006. Dette betyr at nesten halvparten av brukerne i 2006 brukte hjemme-PC-en til praktisk nytte for hjem eller fritid.

Blant alle har det også vært en betydelig økning i bruken av hjemme-PC til underholdning og spill.

Blant brukerne har bruken derimot holdt seg på omtrent samme nivå i hele perioden fra 1994 og fram til i dag. Omtrent halvparten av dem som bruker hjemme-PC-en til underholdning, bruker den til å spille. I aldersgruppen 9-15 år var det 38 prosent som brukte hjemme-PC til spill en gjennomsnittsdag i 2006.

Å bruke PC-en som hjelpemiddel i forbindelse med skolearbeid eller annen utdanning har også økt i befolkningen som helhet, fra 2 prosent i 1994 til 8 prosent i 2006. Blant gruppen skoleelever/studenter var det 45 prosent som brukte hjemme-PC-en gjennomsnittsdag i 2006 til dette formålet.

Blant brukerne av hjemme-PC en gjennomsnittsdag har det vært en nedgang i bruken til skole/utdanningsformål, fra 22 prosent i 1994 til 16 prosent i 2006. Dette skyldes nok helst at skoleungdom var tidlig ute med å bruke PC, både til hjemmeløser og andre formål. Ferskere brukere har i større grad passert skolealder, og bruker derfor hjemme-PC i større grad til andre ting.

Tabell 5.51. **Andel som bruker hjemme-PC til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004-2006. Prosent**

		1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005 ¹	2006
Daglig arbeid	Alle	5	4	4	7	8	8	14	14
	Brukere	45	35	26	28	27	23	29	27
Spill	Alle	..	..	..	..	..	..	8	9
	Brukere	..	..	..	..	..	..	17	17
Underholdning, inkl. spill	Alle	4	5	7	9	10	12	16	18
	Brukere	36	46	42	34	34	33	34	36
Skolearbeid/ utdanning	Alle	2	3	2	4	5	7	9	8
	Brukere	22	23	14	17	17	18	18	16
Til hjem/fritid	Alle	2	4	6	11	15	19	23	24
	Brukere	20	33	39	44	51	49	49	47

¹Underholdning ble splittet opp i spill og annen underholdning fra 2005.

5.12 Elektroniske spill

I mediebruksundersøkelsene har det fra 1995 blitt stilt spørsmål om bruk av TV-spill, det vil si elektroniske spill med egen konsoll som kobles til et TV-apparat. Fra 2005 er det også stilt spørsmål om bruk av spill der PC brukes som spillkonsoll.

Mer TV-spill blant menn enn blant kvinner

Tabell 5.52 viser at blant befolkningen som helhet er det kun en liten del som bruker TV-spill i løpet av en dag, selv om det har vært en liten økning fra 1995 til 2006. Verken blant menn eller kvinner totalt sett har det vært eller er det noen stor andel som spiller TV-spill i løpet av dagen. Tallene viser tydelig at menn har vært og er mer aktive på dette feltet enn kvinner.

Økende bruk av TV-spill blant barn og unge

Særlig blant barn, men også blant unge, er aktiviteten stor, og den har økt betydelig i denne perioden. Andelen brukere per dag blant 9-12-åringer var 14 prosent i 1996, mens den var 27 prosent i 2005 og 2006. Blant 20-24-åringer var andelen 1 prosent i 1996 og 1997. I 2006 var andelen som spilte TV-spill per dag, kommet opp i 10 prosent.

En time til TV-spill per dag

Tabell 5.53 viser at tiden som brukes til TV-spill per dag, blant brukerne har variert noe fra år til år, men ikke beveget seg i noen bestemt retning. Stort sett har den ligget noe over eller under en time. I de seinere åra har menn brukt noe mer tid på TV-spill per dag enn det kvinner har. I 2006 brukte mannlige spillere 63 minutter, mens kvinner brukte 40 minutter per dag.

Tabell 5.52. Andel som har spilt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter alder. 1995-2006. Prosent

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	3	2	2	3	4	4	3	4	4	4	4	5
Menn	4	2	3	5	7	6	5	6	6	7	6	7
Kvinner	1	2	1	2	2	3	1	3	2	1	2	3
9-12 år	19	14	17	15	19	20	16	28	23	19	27	27
13-15 år	11	9	12	13	21	18	18	13	20	20	16	18
16-19 år	5	3	4	9	5	11	5	10	11	7	7	7
20-24 år	3	1	1	6	3	5	5	7	4	8	8	10
25-44 år	1	1	1	1	3	2	2	2	2	2	2	3
45-66 år	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
67-79 år	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1

Tabell 5.53. Tid brukt på TV-spill blant dem som har brukt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002 og 2004-2006. Minutter

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006
Alle	52	60	55	67	61	67	79	56
Menn	52	49	54	78	65	72	87	63
Kvinner	51	78	58	41	53	44	53	40

PC-spill noe mer utbredt enn TV-spill

Tabell 5.54 viser at andelen som bruker PC-spill, ligger litt høyere enn TV-spill. PC-spill er også noe mer utbredt i ulike aldersgrupper enn det TV-spill er, selv om det også her er barn og unge som er de ivrigste brukerne. Nesten 30 prosent av dem i alderen 9-15 år spiller PC-spill i løpet av dagen, og blant gutter i denne aldersgruppen er andelen 38 prosent. Blant jentene i samme aldersgruppe var brukerandelen på 24 prosent i 2006.

Tabell 5.54. **Andelen som spiller PC-spill og PC-spill eller TV-spill samlet en gjennomsnittsdag, etter alder og kjønn/aldersgruppe 9-24 år. 2005 og 2006. Prosent**

	PC-spill		PC-spill eller TV-spill	
	2005	2006	2005	2006
Alle	8	9	11	13
9-12 år	26	29	44	51
13-15 år	26	29	36	39
16-19 år	16	18	21	22
20-24 år	11	12	17	19
25-44 år	6	6	7	8
45-66 år	4	4	4	5
67-79 år	3	4	3	5
Gutter				
9-15 år	38	38	57	59
16-24 år	17	24	27	32
Jenter				
9-15 år	13	21	23	33
16-24 år	9	4	9	7

Tabell 5.55. **Andel barn og unge som bruker PC-spill eller TV-spill en gjennomsnittsdag, etter husholdningsinntekt og foreldres utdanning. 2006. Prosent**

	9-15 år	16-24 år
Husholdningsinntekt		
Under 500 000	50	21
500 000 eller mer	44	17
Utdanning		
Ungdomsskole/videregående skole	47	21
Universitets-/høgskoleutdanning	46	17

Halvparten av 9-12-åringene spiller TV- eller PC-spill per dag

Hvis vi summerer tallene for bruk av PC-spill og TV-spill, ser vi at 13 prosent av befolkningen brukte en av dem eller begge disse spillformene i 2006. Halvparten av 9-12-åringene var opptatt av dette i 2006, og interessen økte sammenlignet med året før. Blant gutter i alderen 9-15 år var andelen brukere per dag helt oppe i 59 prosent, mens det blant jentene var en andel på 33 prosent. Også blant de eldre er det en del som er opptatt

av slike spill. I 2006 var det 5 prosent av dem som er i aldersgruppen 67-79 år som spilte PC- eller TV-spill i løpet av dagen.

Foreldrenes inntekt og utdanning betyr lite for barnas spillaktivitet

Det er ikke grunnlag for å si at det er stor forskjell i spillaktiviteten mellom barn sett i forhold til foreldrenes inntekt og utdanning. Tabell 5.55 viser at det ikke er noen store forskjeller i andelen som bruker PC- eller TV-spill i løpet av en dag, blant barn som tilhører en husholdning med høy inntekt, i forhold til husholdninger med lav inntekt. Det er heller ingen tydelige forskjeller på dette feltet mellom de barna som har foreldre med høy utdanning, i forhold til de som har foreldre med lav utdanning.

Foto: Crestock

6. Egenaktivitet i mediene

6.1. Egen medieaktivitet generelt

I de utvidete undersøkelsene der det er stilt spørsmål om kulturbruk, er det også stilt spørsmål om egenaktivitet i mediene. I disse spørsmålene har formålet vært å fange opp om folk i en viss grad selv har vært aktive deltakere i utformingen av innholdet i mediene. Dette innebærer at de for eksempel enten har vært med på å lage radio eller TV-program, skrevet i aviser, blad og lignende, eller blitt intervjuet i kringkasting eller presse.

Uendret egenaktivitet i TV og radio

I tabell 6.1 er disse aktivitetene slått sammen til å gjelde radio, fjernsyn og trykte medier. Tallene viser at det har skjedd lite innenfor radio og fjernsyn fra 1991 til 2004 når det gjelder slike egenaktiviteter. Radioaktivitetene har holdt seg rundt 10 prosent i alle åra fra 1991 til 2000. Det har vært en liten nedgang i 2004, men det er foreløpig vanskelig å si om dette er en varig trend. Aktiviteten innenfor fjernsynsmediet har i hele perioden holdt seg rundt 6-7 prosent.

Økt egenaktivitet i trykte medier

Det har derimot vært en viss økning blant andelen aktive innenfor de trykte mediene. Mens andelen aktive var 22 prosent i 1991, har den økt til 29 prosent i 2000, og den lå omtrent på samme nivå i 2004.

Tabell 6.1. Andel som ha vært aktive i radio, TV og trykte medier siste 2 år i alt og etter kjønn 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004¹ og etter alder og utdanning i 2004¹. Prosent

	Aktive i radio	Aktive i TV	Aktive i trykte medier
1991	10	5	22
1994	11	7	25
1997	11	6	27
2000	10	8	29
2004	7	7	28
Menn			
1991	14	6	26
1994	14	8	30
1997	14	7	31
2000	12	10	34
2004	9	8	26
Kvinner			
1991	7	4	17
1994	9	5	21
1997	9	5	22
2000	8	7	24
2004	6	6	25
Utdanning i 2004			
9-15 år	5	8	28
16-24 år	9	11	31
25-44 år	9	7	26
45-66 år	7	5	27
67-79 år	3	1	12
Utdanning i 2004			
Ungdomsskole	10	7	17
Videregående skole	5	5	22
Universitet/høgskole, kort	10	9	32
Universitet/høgskole, lang	13	8	38

¹ Radiotall for 2004 er basert på radiolyttere en gjennomsnittsdag.

6.2. Egen medieaktivitet i ulike grupper

Egenaktivitet har jevnet seg ut mellom kjønnene i trykte medier

På 1990-tallet var aktivitetsnivået forskjellig for menn og kvinner både for radio og trykte medier.

I både 1991, 1994 og 1997 var andelen aktive menn på 14 prosent, mens andelen blant kvinner var mellom 7 og 9 prosent. For begge kjønn har det vært en liten nedgang fra 2000.

For både menn og kvinner har det vært en økning i egenaktiviteten i trykte medier fra 1991 til 2000, med menn om lag 10 prosentpoeng over kvinnene hele tiden. I 2004 var det en betydelig nedgang for menn, som ikke fant sted for kvinnenes

del. Denne siste målingen viser altså like høy egenaktivitet for menn og kvinner i trykte medier.

Egenaktiviteten i fjernsyn har ikke vært så veldig forskjellig mellom kjønnene. Menn har likevel ligget et par prosentpoeng høyere enn kvinner i alle målingene.

Når vi splitter egenaktivitetene i mindre detaljer, blir tallene små. Det kan derfor være vanskelig å trekke sikre konklusjoner fra dem. Tabell 6.2. viser tall for radio og fjernsyn. Svært lite har endret seg fra 1991 til 2004 for aktiviteter innenfor fjernsyn. Dette gjelder både det å lage lokal-TV-program, bli intervjuet eller delta i slike program og delta aktivt i andre TV-program. Derimot ser det ut til at det har vært en liten nedgang i å være med på å lage lokalradioprogram og bli intervjuet

Tabell 6.2. **Andel deltakere i ulike radio- og TV-aktiviteter siste 2 år i alt 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004¹ og etter kjønn, alder og utdanning i 2004. Prosent**

	Vært med på å lage:		Blitt intervjuet eller deltatt aktivt i:			
	Lokalradio-program	Lokal-TV-program	Lokalradio-program	Annet radio-program	Lokal-TV-program	Annet TV-program
1991	3	1	9	4	3	4
1994	3	1	10	5	2	6
1997	1	1	8	6	2	4
2000	2	1	5	5	3	6
2004	1	1	4	4	3	4
Menn	1	1	5	5	3	5
Kvinner	1	1	4	3	2	4
9-15 år	0	1	3	2	3	5
16-24 år	3	3	9	2	4	7
25-44 år	1	1	4	5	3	4
45-66 år	1	1	4	5	2	4
67-79 år	0	0	1	1	0	1
Ungdomsskole	3	0	7	5	1	5
Videregående skole	1	1	3	2	2	3
Universitet/høgskole, kort	1	2	6	5	4	6
Universitet/høgskole, lang	0	1	4	11	4	6

¹ Radiotall for 2004 er basert på radiolyttere en gjennomsnittsdag.

eller delta aktivt i slike program på andre måter.

De unge er mest i lokalradioen

Kvinner og menns radio- og fjernsynsaktiviteter i 2004 skiller seg lite fra hverandre. Aldersmessig er det derimot noen skiller. Det er de unge mellom 16 og 24 år som er mest aktive, både når det gjelder å lage og å delta i lokalradioprogram. De med høyest utdanning skiller seg ut ved å være mest aktive som deltakere i radioprogram utenom lokalradio. Disse tendensene finner vi delvis igjen i tallene fra første del av 1990-åra (Vaage 1996).

Flere blir intervjuet i lokalavis

Egenaktiviteten innenfor ulike deler av trykte medier har også forandret seg lite

Foto: Crestock

de siste 15 åra (tabell 6.3). Det eneste området der det er mulig å snakke om noen forandring, gjelder andelen som er blitt intervjuet i lokalaviser. I 1991 var denne andelen på 15 prosent av befolkningen. Den har økt sakte, men jevnt til 19 prosent i 2000 og 2004.

Tabell 6.3. **Andel deltakere i ulike aktiviteter i trykte medier siste 2 år i alt 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 og etter kjønn, alder og utdanning i 2004. Prosent**

	Blitt intervjuet i:		Skrevet leserbrev eller bidrag til:			
	Lokalavis	Annen avis	Aviser	Ukeblad	Tidsskrifter/foreningsblad/bøker	
1991	15	7	6	1		6
1994	16	6	6	1		6
1997	18	6	7	1		8
2000	19	7	8	1		6
2004	19	6	7	1		5
Menn	19	7	8	0		5
Kvinner	18	5	7	1		4
9-15 år	24	3	4	2		2
16-24 år	24	9	7	0		2
25-44 år	19	7	7	0		6
45-66 år	18	6	10	0		6
67-79 år	7	1	5	1		1
Ungdomsskole	12	4	6	0		2
Videregående skole	17	4	6	1		3
Universitet/høgskole, kort	23	9	11	0		6
Universitet/høgskole, lang	23	14	13	1		17

Flest intervjuobjekter og skribenter blant de høyt utdannede

Tallene for 2004 viser at det er små forskjeller mellom kjønnene når det gjelder egenaktiviteter innenfor trykte medier. Barn og unge har i størst grad blitt intervjuet i lokalavisene. Gruppen 45-66 år har

i større grad enn andre skrevet leserbrev eller bidrag til aviser. De med høy utdanning skiller seg ut som de mest aktive både som intervjuobjekter og som skribenter, både i aviser og i blad og bøker. Dette er også tendenser vi finner igjen i tallene fra tidlig på 1990-tallet (Vaage 1996).

Foto: Siri Boquist

7. Kultur- og mediebruk samlet

7.1. Mediebruk blant kulturbrukere – og omvendt

Etter å ha sett på kulturbruk og mediebruk hver for seg skal vi her se på om det er mulig å spore noen sammenheng mellom bruk av kulturtilbudene og medievaner. Det er nok en del bakenforliggende faktorer som har innvirkning på disse forholdene, slik som kjønn, alder, utdanning og bosted. Likevel er det en del sammenhenger i dette materialet som kan være interessante.

Ukebladlesere har færrest kulturbesøk

Tabell 7.1 viser fordelingen mellom andelen som bruker ulike kulturtilbud

per år, og bruken av medietilbud per uke i befolkningen i alderen 9-79 år. Ukebladleserne er den gruppen som er mest lik gjennomsnittsbefolkningen i bruken av de ulike kulturtilbudene. De går i minst grad på kino, på bibliotek, på museum og på populærkonserter. De er dessuten den eneste gruppen som er med i tabellen, med færre antall kulturbesøk per år enn gjennomsnittet for befolkningen som helhet.

Boklesere går mest på bibliotek og på teater

Bokleserne skiller seg derimot mer fra befolkningsgjennomsnittet. Det er de som i størst grad har vært på folkebibliotek og på

Tabell 7.1. Prosentandelen som har brukt ulike kulturtilbud, og antall kulturbesøk totalt siste 12 måneder blant alle, og blant personer som har brukt ulike medier siste 7 dager. 9-79 år. 2004

	Alle	Ukeblad	Bok	Tegneserieblad	Tidskrift	TV-spill	Hjemme-PC	Internett privat
Kino	68	66	76	88	70	87	79	81
Idrettsarrangement	55	57	58	66	59	65	62	63
Folkebibliotek	54	54	69	68	61	61	59	59
Museum	42	41	51	52	49	44	48	48
Teater/musikal/revy	49	53	58	52	56	43	54	55
Kunstutstilling	42	42	55	44	55	36	46	46
Populærkonsert o.a.	47	47	53	55	54	50	54	58
Klassisk konsert o.a.	35	38	47	35	47	28	37	37
Ballett/dans	12	12	17	17	15	15	15	15
Opera/operette	5	4	9	3	7	3	6	6
Kulturfestival	28	29	31	36	32	35	33	35
Tros-/livssynsmøte	40	40	45	46	44	41	40	38
Kulturbesøk totalt ¹	27,8	26,2	33,5	34,7	31,2	36,9	30,6	31,8

¹ Medregnet kulturfestival og tros-/livssynsmøte.

teater/musikal/revy i løpet av de siste 12 måneder. De har også i størst grad vært på opera/operette, på kunstutstilling, på klassisk konsert og på ballett- eller danseforestilling. Andelen som har vært på idrettsarrangement, ligger derimot omtrent på gjennomsnittet.

Tegneseriebladleserne går mest på kino og på ballett/dans

Tegneseriebladleserne er de som i størst grad har vært på kino siste tolv måneder. De har også høyest andel som har vært på idrettsarrangement, på museum, på populærkonsert, på ballett- eller danseforestilling, på tros- eller livssynsmøte og på kulturfestival. Derimot har de i minst grad vært på opera/operette. En viktig årsak til denne fordelingen ligger nok i at tegneseriebladleserne i stor grad omfatter barn og unge. At de har et høyt antall besøk på kulturtilbud totalt sett, har nok sammenheng med at de i særlig grad går på kino og på idrettsarrangement.

Tidsskriftleserne går mest på kunstutstilling og klassisk konsert

Tidsskriftleserne er ikke så ivrige verken til å gå på kino eller på idrettsarrangement. Sammen med bokleserne er det de som i størst grad går på kunstutstilling og på klassisk konsert. Blant dem er det også en relativt stor andel som går på opera/operette og på teater/musikal/revy. I det hele tatt gjenspeiler deres kulturaktiviteter at det i første rekke er voksne mennesker som leser tidsskrift.

De som spiller TV-spill har i minst grad vært på kunstutstilling og klassisk konsert

De som spiller TV-spill i løpet av en uke, er i særlig grad barn og til dels unge. Dette har klar sammenheng med kulturbruken til denne gruppen. De har i stor grad vært på kino og på idrettsarrangement siste 12

måneder. Derimot har de i minst grad vært på teater/musikal/revy, på kunstutstilling, på klassisk konsert og på opera/operette. De har derimot vært på flest kulturbesøk av gruppene i tabellen. Dette har sammenheng med den høye andelen som har vært på kino og på idrettsarrangement siste 12 måneder.

Brukere av Internett privat går minst på tros- livssynsmøter

De som bruker hjemme-PC og Internett privat per uke, er store grupper, og har derfor en kulturbruk som i betydelig grad ligner på den som gjelder for befolkningen som helhet. Begge gruppene har særlig lave andeler som har vært på tros- eller livssynsmøter siste 12 måneder. Internettbrukerne er de som i minst grad har vært på slike møter.

Unge ukebladlesere går mest på teater

Tabell 7.2 viser de samme målene som tabellen over (tabell 7.1), men bare for aldersgruppen 9-24 år. I denne tabellen spiller alder noe mindre inn enn det som er tilfelle for tabellen over. Også i denne gruppen skiller ukebladleserne seg lite fra gjennomsnittet for 9-24-åringer når det gjelder kulturvaner. I denne gruppen finner vi likevel dem som i størst grad har vært på teater/musikal/revy siste 12 måneder. Heller ikke tegneseriebladlesere skiller seg særlig ut fra aldersgruppen generelt.

Unge boklesere og tidsskriftlesere har mest uvanlige kulturvaner

Unge boklesere er derimot de som i størst grad har vært på folkebibliotek, på opera/operette og på tros- eller livssynsmøter. Også tidsskriftleserne skiller seg ut. Det er blant disse vi finner dem som i størst grad har vært på idrettsarrangement, på museum, på kunstutstilling, på konserter, på ballett- eller danseforestilling og på kultur-

festival. Det ligger nok i kortene at denne gruppen har en relativt høy gjennomsnittsalder innenfor denne aldersgruppen.

Brukerne av TV-spill, hjemme-PC og privat Internett skiller seg heller ikke særlig mye fra aldersgruppen som helhet i sine kulturvaner. Blant Internett-brukerne er det likevel en relativt høy andel som har vært på populærkonsert siste 12 måneder.

7.2 Avsluttende kommentarer

I første del av 1990-åra ble det fra Kulturdepartementet utgitt to stortingsmeldinger om situasjonen i kultur- og mediesektoren. Der ble det også satt opp noen politiske målsettinger for disse sektorene. Noe arbeid i samme skala er ikke gjennomført seinere. Når vi her skal se litt på hvilken retning utviklingen går på dette området av nordmenns fritidsvaner, kan det derfor være formålstjenlig å hente fram et par sitater fra disse meldingene.

I kulturmeldinga finner vi følgende:

«Et hovedmål for den nasjonale kulturpolitikken må være å gi mennesker mulig-

het til å delta i og oppleve kunst og kultur i eller nær sitt hjemsted, uavhengig av egen økonomi eller sosiale status.»
(St.meld. nr. 61 1991/92).

Verken i 1991 eller i 2004 var det slik at alle hadde de fleste kulturtilbudene i nærheten av sitt bosted. En majoritet av befolkningen har relativt stor mulighet til å gå på idrettsarrangement, på bibliotek og på kino. For både kino og bibliotek har likevel denne muligheten sunket snarere enn steget i de seinere åra. Muligheten til å gå på konserter, på teater, på museer og på kunstutstillinger er derimot mindre.

Tilbudene er ikke jevnt fordelt over landet som helhet. Mens det for dem som bor i byene, er relativt god tilgang til de fleste kulturtilbud, er det ofte lang vei å reise for dem som bor i spredtbygde strøk. Særlig gjelder dette teaterforestillinger, konserter og kunstutstillinger. Det ser likevel ut til at det har vært en viss bedring i tilgangen på disse områdene de seinere åra. De tilbudene som flest har god tilgang til, blir også brukt mest. Det er også slik at de som bor nærmest de ulike kulturtil-

Tabell 7.2. Prosentandelen som har brukt ulike kulturtilbud og antall kulturbesøk totalt siste 12 måneder blant alle, og blant personer som har brukt ulike medier siste 7 dager. 9-24 år. 2004

	Alle	Ukeblad	Bok	Tegneserieblad	Tidsskrift	TV-spill	Hjemme-PC	Internett privat
Kino	91	94	93	94	92	92	93	94
Idrettsarrangement	66	68	68	70	75	70	67	68
Folkebibliotek	68	68	79	71	77	68	70	67
Museum	45	49	57	55	58	52	49	48
Teater/musikal/revy	47	58	57	53	57	46	49	51
Kunstutstilling	34	37	42	40	50	38	38	38
Populærkonsert o.a.	52	56	51	50	71	47	55	59
Klassisk konsert o.a.	30	35	39	34	45	31	31	31
Ballett/dans	16	19	21	21	25	18	17	18
Opera/operette	3	3	5	3	3	1	3	3
Kulturfestival	35	38	38	38	47	37	37	39
Tros-/livssynsmøte	44	42	51	48	50	43	43	41
Kulturbesøk totalt*	35,4	35,6	41,8	36,3	43,4	38,7	35,0	36,5

*Medregnet kulturfestival og tros-/livssynsmøte

budene, bruker dem mest. Mange bruker likevel kulturtilbud selv om det er lang avstand til nærmeste tilbud.

Selv om mange har lang avstand til en del kulturtilbud, er det ikke slik at det er et like sterkt ønske om å få bedre tilgang. Teater og populærkonserter, som er blant de tilbud som færrest har i nærheten, er blant de tilbud flest ville ha brukt mer om de hadde dem nærmere hjemstedet. Likevel er det kino flest vil ha bedre tilgang til, til tross for at det er dette tilbudet flest allerede har god tilgang til. Blant de tilbud som er dårligst tilgjengelig, slik som kunstutstillinger, opera, klassiske konserter og museer, er det få som ønsker at de hadde bedre tilgang til.

Disse sammenhengene kan se ut til å være motstridende. Da ser vi bort fra folks interesse for de ulike kulturtilbudene. Det er de tilbudene som er best besøkt, og som er best tilgjengelig, som det også er størst interesse for. Det gjelder for eksempel idrettsarrangement, bibliotek og kino. Og blant tilbud som er minst tilgjengelige og minst besøkt, finner vi også minst interesse. Dette gjelder blant annet klassisk konsert, opera og ballett. Generelt sett har ikke interessen økt for noen av kulturtilbudene de seinere åra. For teaterforestillinger og museer kan vi snarere snakke om en synkende interesse.

Både interessen for og bruken av de ulike kulturtilbudene er i stor grad påvirket av folks sosiale situasjon. Utdanning er en viktig sosialiseringfaktor. Det er tydelig at høy utdanning henger sammen med stor interesse for de fleste kulturtilbudene. Utdanningen betyr betydelig mer enn folks husholdningsinntekt. Det samme forholdet gjelder bruken av kulturtilbudene. For nesten alle kulturtilbud er bruken større for dem med høy utdanning enn for dem

med lav utdanning. Dette gjelder uansett aldersgruppe. Det ser ikke ut til at dette skillet har endret seg mye de seinere åra.

Husholdningsinntekt har mindre betydning for kulturbruken enn utdanning har. Det ser ut til at det er de som har høy utdanning og middels inntekt som er de mest aktive kulturbrukerne. Ellers finner vi at det er stor forskjell i kulturbruken mellom arbeidere og høyere funksjonærer. Uansett kulturtilbud er det en skjevhet der de høyere funksjonærene har mest glede av kulturtilbudene. Vi finner det samme blant dem som aldri bruker de ulike kulturtilbudene. Andelen er særlig høy blant dem med lav utdanning, men også blant dem med lav husholdningsinntekt. Alt i alt slår undersøkelsene fast at det både har vært og er klare sosial skiller i Norge når det gjelder bruken av kulturtilbud.

I tillegg til at det er en tydelig sammenheng mellom antall kulturbesøk og sosial status, viser statistikken at det er en lignende forskjell når det gjelder bruk av profesjonelle tilbud, det vil si tilbud som koster mye, og som i stor grad blir subsidiert av det offentlige. Personer med høy utdanning har mest glede av de profesjonelle kulturtilbudene.

I tillegg til de rene sosiale forskjellene i kulturbruken viser statistikken at det også er andre markante demografiske forskjeller. Det er klare ulikheter i kulturbruken mellom menn og kvinner, ulike aldersgrupper og avhengig av hvor folk bor. Her kan forskjellene skyldes interesse, men sosiale faktorer kan også ligge bak.

Totalt sett kan vi ikke si at kulturen når ut til alle deler av befolkningen i like stor grad. Ser vi på alt som er definert som kulturtilbud i undersøkelsen, iberegnet amatørtilbud, idrettsarrangement og

kinoforestillinger, hadde hver nordmann i gjennomsnitt vært på 28 kulturtilbud siste år i 2004. 9 prosent har vært på under tre tilbud, og 31 prosent har vært på ti tilbud eller færre. Ser vi derimot bare på teater, opera, ballett, klassisk konsert og kunstutstilling, var gjennomsnittsbesøket 4,3 ganger per år i 2004. Nesten en av tre har ikke vært på et slikt tilbud i det hele tatt siste år.

I Kulturdepartementets mediemelding som kom i 1993, er disse målsettingene definert:

«Utgangspunktet for regjeringas mediepolitikk er:

- å sikre ytringsfridomen som den grunnleggjande føresetnaden for eit levande demokrati
- å sikre sakleg og allsidig informasjon til alle som bur i landet
- å styrkje norsk språk og kulturell identitet

For å oppnå desse måla trengst

- eit differensiert mediebilete
- ideologisk og geografisk
- eit variert mediebilete – med eit mangfald av kanalar og utgivingar
- eit medietilbod med høgt kvalitetsnivå
- språkleg og med omsyn til innhald
- eit medietilbod med god etisk standard
- eit medietilbod som ivaretek informasjonsbehovet til alle grupper – aldersmessig, sosialt og ut frå interesser.» (St.meld. nr. 32, 1992/93).

Kultur- og mediebruksundersøkelsene kan ikke gi noe svar på om alle disse målsettingene faktisk tilfredstilles i dag, særlig ikke det som går på den innholdsmessige siden ved mediene. Tilgangen til medietilbud her i landet, særlig de viktigste informasjonsmediene radio, fjernsyn og aviser, er bedre enn tilgangen til kulturtilbud. Så godt som alle har tilgang til radio, de aller fleste også fjernsyn. Sju av ti har ett eller flere avisabonnement i sin husholdning.

I tillegg til NRK har godt over 90 prosent også tilgang til TV2. Mer enn tre firedeler av befolkningen har dessuten mange flere kanaler å velge mellom. Halve befolkningen har tilgang til lokalfjernsyn. Og mer enn 80 prosent kan i tillegg høre nærradio.

Andelen som hører på radio, har sunket noe de seinere åra. Det samme gjelder lesing av aviser. Fremdeles er det likevel mellom 80 og 90 prosent av den voksne befolkningen som leser dagsaviser per dag. Ser vi bort fra Oslo og Akershus, er det nærmere 60 prosent som leser distriktsaviser per dag, og 10 til 15 prosent leser lokalaviser. I de mindre befolkede distriktene er det stadig flere som kan se mange fjernsynskanaler. Det er derfor lite som tilsier at man kan snakke om sosiale eller geografiske forskjeller i tilgangen til de viktigste informasjonsmediene.

Internett ser ut til å være i ferd med å ta over en god del av den rollen som de tradisjonelle mediene hittil har hatt. Nærmere 80 prosent hadde tilgang til dette tilbudet i hjemmet sitt i 2006. Tilbudet er foreløpig nokså skjevt fordelt; blant eldre er det under 40 prosent som har tilgang til Internett hjemme. I tillegg til at Internett kan overta mye informasjons- og underholdningsformidling fra andre medier, ligger det nye muligheter i dette mediet som ikke har eksistert tidligere. Hva dette nye mediet etter hvert vil ha å si for utviklingen av det generelle medieinnholdet, vil tiden vise.

Selv om folks tilgang til medietilbudene er god og mediekonsumet er på et høyt nivå, er det annerledes med egenaktiviteten i mediene, blant annet egne ytringer. Tallene viser at det fremdeles er de som stiller sterkest i samfunnet på andre måter som også når best fram med sine synspunkter gjennom mediene, særlig i de trykte mediene.

Referanser

- Bille, Trine, Torben Fridberg, Svend Storgaard og Erik Wulff: *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 – med utviklingslinjer tilbake til 1964*. Akf forlaget. 2005
- Bourdieu, Pierre (1973): «Cultural Reproduction and Social Reproduction». I: R. Brown (red.): *Knowledge, Education and Cultural Change*, London
- Buskoven, Nina Kristin: *Undersøkelse om bibliotekbruk*. Rapport 2006/14. Statistisk sentralbyrå
- Danielsen, Arild: *Behaget i kulturen*. Norsk kulturråd 2006
- Høst, Sigurd: *Avisåret 2006*. Rapport 1/2007. Institutt for journalistikk 2007
- St.meld. nr. 61 (1991/92): Kultur i tiden*, Kulturdepartementet.
- Kulturstatistikk 2005*. Statistiske analyser 82, Statistisk sentralbyrå 2006
- Liikkanen, Mirja, Riitta Haifi og Ulla Hannula (editors): *Individual choices, permanency of cultures*. Changes in leisure 1981-2002. Statistics Finland, Helsinki 2006
- Ling, Richard og Vaage, Odd Frank: *Internett og mobiltelefon – ikke lenger bare for de få*. Samfunnsspeilet nr. 6/00, Statistisk sentralbyrå 2000
- St.meld. nr. 32 (1992/93): *Media i tida*, Kulturdepartementet.
- Nordicom-Sverige: *Mediebarometer 2006*. Medienotiser 1/2007, Gøteborgs universitet 2007
- Pettersen, Stein Ove (red.): *Kulturstatistikk 2004*, Statistiske analyser 76, Statistisk sentralbyrå 2006
- Statens kulturråd: *Kulturbarometeren 2002*, Stockholm 2003
- Vaage, Odd Frank: *Kultur- og mediebruk 1991*. Rapporter 92/12, Statistisk sentralbyrå 1992
- Vaage, Odd Frank (1996): *Kultur- og medievaner. Bruk av kulturtilbud og massemedier i første halvdel av 1990-årene*, Statistiske analyser 13, Statistisk sentralbyrå.
- Vaage, Odd Frank: *Kultur- og fritidsaktiviteter. Om idrett og friluftsliv, musikk, lesing og andre kulturaktiviteter*. Statistiske analyser 38, Statistisk sentralbyrå 2000.
- Vaage, Odd Frank: *Til alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000*. Statistiske analyser 52, Statistisk sentralbyrå 2002.
- Vaage, Odd Frank: *Norsk kulturbarometer 2004*. Statistiske analyser 73, Statistisk sentralbyrå 2005
- Vaage, Odd Frank: *Fritid og kultur: Økt bruk av både av kulturtilb og Internett*. Samfunnsspeilet 5-6/2006. Statistisk sentralbyrå 2006
- Vaage, Odd Frank: *Norsk mediebarometer 2006*. Statistiske analyser 86, Statistisk sentralbyrå 2007
- Vaage, Odd Frank: *Ta på seg ryggsekken eller «promenera på trottoarerna»*. I Ragnhild Rein Bore (red.): *Hundre års ensomhet?* Statistiske analyser 69, Statistisk sentralbyrå 2005.
- Vaage, Odd Frank: *Økt bruk både av kulturtilbud og Internett*. Samfunnsspeilet nr. 5/2006.

Tabell v1.1. **Andel som har under 10 km og 50 km eller mer til nærmeste kulturtilbud av ulike typer, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Under 10 km				50 km eller mer			
	Tettbygd 100 000 eller mer	Tettbygd 20 000- 99 000	Tettbygd under 20 000	Spredt- bygd	Tettbygd 100 000 eller mer	Tettbygd 20 000- 99 000	Tettbygd under 20 000	Spredt- bygd
Kinolokale								
1991	90	94	76	42	..	..	..	..
1994	92	94	69	39	0	0	2	6
1997	84	93	72	38	0	0	3	6
2000	76	88	66	36	0	0	3	9
2004	83	88	67	43	0	0	2	8
Teaterlokale								
1991	79	66	36	13	..	..	..	..
1994	83	66	35	7	0	6	33	55
1997	75	65	33	16	0	8	33	40
2000	70	67	34	15	0	4	28	39
2004	79	69	42	18	1	6	20	38
Konsertlokale								
1991	81	68	45	14	..	..	..	..
1994	83	76	44	12	0	2	27	47
1997	74	70	41	17	0	6	27	35
2000	68	74	42	20	0	4	23	33
2004	80	76	52	24	0	4	13	30
Galleri/kunstsamling								
1991	83	83	60	27	..	..	..	..
1994	87	84	56	24	0	0	13	33
1997	78	84	50	26	0	1	21	27
2000	73	83	53	28	0	1	15	24
2004	83	82	59	34	0	1	10	19
Museum								
1991	79	78	64	37	..	..	..	..
1994	87	74	66	37	0	1	5	9
1997	76	83	60	36	0	1	8	11
2000	75	80	57	37	0	1	8	11
2004	80	82	61	37	0	0	6	12
Bibliotek/offentlig boksamling								
1991	99	96	92	68	..	..	..	..
1994	98	96	90	63	0	0	0	1
1997	94	97	92	68	0	0	1	2
2000	94	93	92	65	0	0	0	1
2004	94	95	92	62	0	0	0	2
Bokhandel								
1991	98	96	84	39	..	..	..	..
1994	98	96	84	41	0	0	1	10
1997	97	97	81	45	0	0	2	6
2000	96	92	78	44	0	0	2	6
2004	96	97	81	45	0	0	2	8
Idrettsplass/-hall								
1991	99	97	97	75	..	..	..	..
1994	98	98	94	76	0	0	0	1
1997	99	99	96	78	0	0	0	2
2000	97	99	96	76	0	0	0	1
2004	97	99	97	77	0	0	0	2

Tabell v1.2. **Andel av befolkningen som spiller ulike instrumenter, etter ulike bakgrunnsvariabler. 2004. Prosent**

	Blokk- fløyte	Andre tre- blåse- ere	Trom- pet, kor- nett	Andre mes- sing- blåse- ere	Pia- no	El- orgel, tang- syn- the- sizer- menter	Andre tang- ent- sizer- menter	Gi- tar	Andre stren- ge- instru- menter	Fio- lin	Andre stryke- instru- menter	Trekk- spill, tora- der o.l.	Trom- mer, instru- slag- verk	Andre instru- menter
Alle	6	3	4	4	13	4	1	14	1	1	0	2	2	2
Menn	4	2	3	4	8	3	1	18	2	1	0	2	3	2
Kvinner	7	3	4	4	18	4	1	11	0	2	0	2	1	2
9-12 år	19	2	8	5	14	2	1	10	0	2	0	1	5	2
13-15 år	12	7	3	2	24	5	1	28	1	2	1	2	6	3
16-19 år	6	2	7	5	24	6	2	20	3	6	2	2	4	2
20-24 år	7	3	4	5	15	5	1	22	1	2	0	0	5	4
25-34 år	6	3	4	5	11	7	1	16	2	1	0	2	2	1
35-44 år	3	3	4	3	12	3	1	13	1	1	0	2	1	2
45-54 år	5	2	2	3	11	4	0	17	0	1	0	3	1	2
55-66 år	4	2	2	3	11	0	0	9	1	1	1	3	1	1
67-79 år	1	0	2	1	10	1	0	6	0	0	0	3	0	2
Menn														
9-15 år	12	0	2	3	10	2	1	19	1	0	0	1	6	3
16-24 år	5	1	6	4	11	3	1	26	4	1	1	1	7	2
25-44 år	4	3	3	3	8	5	1	20	3	1	0	1	3	2
45-66 år	2	3	3	5	6	3	0	16	0	1	1	4	2	2
67-79 år	0	1	3	2	5	0	0	7	0	0	0	4	0	4
Kvinner														
9-15 år	20	8	10	5	26	4	2	16	0	4	1	2	4	2
16-24 år	8	5	5	6	29	8	2	16	0	6	1	1	2	4
25-44 år	6	4	5	5	14	5	1	9	0	1	0	3	0	1
45-66 år	7	1	1	1	16	2	0	10	0	1	0	2	0	1
67-79 år	1	0	0	1	14	3	1	5	1	0	0	2	0	0
Ungd.skole	3	1	4	2	9	4	1	8	1	2	0	2	1	2
Videreg. sk.	4	1	3	3	9	3	1	14	1	1	0	2	2	2
Univ./høg- sk. kort	7	4	4	4	18	5	1	17	2	1	1	1	2	2
Univ./høg- sk. lang	6	5	3	5	23	2	0	20	0	3	1	1	1	1
Høy utd./ høy innt.	6	4	5	5	20	3	0	17	0	1	1	1	0	2
Høy utd./ mid. innt.	9	8	5	4	18	5	1	16	0	4	1	3	1	1
Høy utd./lav innt.	5	3	1	4	20	4	1	22	3	2	1	1	4	3

Tabell v1.2 (forts.). **Andel av befolkningen som spiller ulike instrumenter, etter ulike bakgrunnsvariabler. 2004. Prosent**

	Blokk- fløyte	Andre tre- blå- sere	Trom- pet, kor- nett	Andre mes- sing- blå- sere	Pia- no	El- orgel, tang- syn- the- sizer- menter	Andre tang- syn- the- instru- menter	Gi- tar	Andre stren- ge- instru- menter	Fi- lin stryke- instru- menter	Andre stryke- instru- menter	Trekk- spill, tora- der o.l.	Trom- mer, instru- slag- menter	Andre instru- menter	verk
Lav utd./ høy innt.	6	3	3	5	9	2	0	12	1	1	1	2	2	1	
Lav utd./ mid. innt.	3	2	2	1	6	4	1	11	1	1	0	3	2	2	
Lav utd./lav innt.	3	0	3	3	11	4	1	13	1	1	0	2	2	2	
Tettbygd 100 000 el. flere	7	4	3	4	19	5	1	17	2	2	1	2	2	2	
Tettbygd 20 000- 99 000	7	2	3	5	12	2	1	14	2	2	0	1	3	3	
Tettbygd under 20 000	5	2	4	3	12	4	0	14	0	1	0	2	2	1	
Spredtbygd	4	2	4	3	9	4	1	13	1	1	0	4	2	3	
Østfold/ Vestfold	4	3	3	1	13	1	1	10	0	1	1	1	2	3	
Akershus	7	4	4	3	15	1	1	17	1	1	0	1	1	2	
Oslo	6	4	3	3	17	2	1	14	2	1	1	2	3	1	
Hedmark/ Oppland	5	3	3	5	13	5	1	11	2	2	1	2	3	3	
Buskerud/ Telemark	5	0	3	5	11	1	1	18	0	0	0	1	1	2	
Agder/ Rogaland	7	3	3	3	13	5	1	15	2	1	0	4	2	2	
Hordaland/ Sogn og Fjordane	7	2	4	3	15	5	0	15	0	1	0	2	2	1	
Møre og Romsdal	3	2	3	6	16	3	0	18	0	0	0	2	2	1	
Trøndelag	4	3	5	6	7	8	1	13	1	3	0	3	2	2	
Nordland	5	2	2	2	7	5	2	16	1	3	0	0	3	2	
Troms Romsa/ Finnmark Finnmårku	8	0	5	2	11	4	1	15	1	1	0	3	4	3	

Tabell v1.3. **Antall ganger brukt ett eller flere kulturtilbud siste 12 måneder, i ulike befolkningsgrupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004**

	0-2 ganger	3-10 ganger	11-20 ganger	21-30 ganger	31-50 ganger	51 ganger eller flere	Gjen- nom- snitt	Antall svar
Alle	9	22	23	16	16	14	27,8	1998
Menn	10	22	23	17	15	14	27,0	1002
Kvinner	8	21	23	16	17	15	28,6	996
9-12 år	2	23	25	17	17	15	28,1	232
13-15 år	0	7	26	29	22	16	38,6	158
16-19 år	3	11	24	15	18	29	41,2	123
20-24 år	5	16	23	19	20	18	34,6	150
25-34 år	4	18	28	19	16	15	30,4	325
35-44 år	7	20	18	20	18	16	30,0	302
45-54 år	11	27	20	13	17	12	24,9	275
55-66 år	19	28	22	13	8	9	19,2	229
67-69 år	23	31	21	7	10	7	16,5	204
Menn								
9-15 år	2	21	27	23	16	12	27,0	200
16-24 år	5	14	23	19	16	22	35,8	143
25-44 år	5	19	22	21	17	17	31,0	310
45-66 år	16	28	22	11	12	10	21,7	253
67-79 år	25	30	22	7	10	5	14,6	96
Kvinner								
9-15 år	1	12	24	20	23	20	37,9	190
16-24 år	2	14	23	15	22	23	39,5	130
25-44 år	6	19	25	18	17	15	29,4	317
45-66 år	12	27	20	15	13	12	22,9	251
67-79 år	21	32	20	7	11	9	18,1	108
Ungdomsskole	23	29	20	11	6	11	20,2	267
Videreg. skole	11	26	22	15	15	12	24,5	812
Univ./høgsk., kort	4	13	24	20	22	18	33,3	340
Univ./høgsk. lang	1	16	24	21	20	18	32,3	164
Under 200 000	14	20	21	13	16	18	30,9	207
200 000-349 000	13	27	25	13	11	12	22,6	354
350 000-499 000	10	24	21	16	17	12	26,3	352
500 000-599 000	7	20	21	19	19	14	28,2	284
600 000-749 000	3	19	30	18	18	12	27,4	314
750 000 eller mer	4	16	20	21	18	19	33,2	251

Tabell v1.3 (forts.). **Antall ganger brukt ett eller flere kulturtilbud siste 12 måneder, i ulike befolkningsgrupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004**

	0-2 ganger	3-10 ganger	11-20 ganger	21-30 ganger	31-50 ganger	51 ganger eller flere	Gjen- nom- snitt	Antall svar
Yrkesgruppe 1-2	2	17	23	19	20	19	32,8	266
Yrkesgruppe 3	5	18	23	21	16	17	29,8	229
Yrkesgruppe 4-5	7	24	23	18	16	11	26,4	279
Yrkesgruppe 6-9	16	26	21	13	12	12	23,6	259
Elever/studenter	3	9	22	16	22	28	41,6	146
Pensjonister	22	31	21	9	10	7	17,0	330
Hjemmearbeidende	12	24	27	13	4	18	35,1	47
Høy utd./høy innt.	2	15	27	19	19	18	31,9	220
Høy utd./mid. innt.	3	15	21	19	27	14	30,5	131
Høy utd./lav innt.	4	12	21	21	20	22	36,9	153
Lav utd./høy innt.	6	22	23	17	17	15	28,5	196
Lav utd./mid. innt.	12	27	21	16	13	11	23,7	354
Lav utd./lav innt.	18	28	22	11	11	11	21,5	529
Tettbygd 100 000 el. mer	7	18	22	19	18	17	32,2	449
Tettbygd 20 000-99 000	8	21	25	14	17	16	28,5	356
Tettbygd under 20 000	10	20	21	18	16	15	28,0	689
Spredtbygd	13	29	23	12	13	10	22,2	486
Oslo/Akershus	9	18	26	15	17	15	29,0	413
Østlandet ellers	10	23	24	15	14	14	26,9	527
Agder/Rogaland	10	19	23	18	15	15	28,3	297
Vestlandet	9	22	22	17	15	15	27,2	388
Trøndelag	7	24	18	19	17	15	28,7	176
Nord-Norge	10	27	18	16	16	13	27,1	197
9-24 år hos foreldre	3	14	24	20	19	20	34,5	508
Enslige ellers 9-44 år	6	15	18	21	18	21	37,3	223
Enslige 45-79 år	23	38	19	3	8	8	15,8	169
Enslige forsørgere	3	13	33	13	22	16	32,1	67
Par med barn 0-6 år	6	25	27	16	12	14	27,0	240
Par med barn 7-17 år	6	17	20	20	21	16	31,2	252
Par 16-44 år uten barn	2	15	27	22	19	14	31,2	123
Par 45-79 år uten barn	18	29	22	13	11	8	18,5	396

Tabell v1.4. **Antall ganger vært på teater, opera/operette, ballett, klassisk konsert og kunstutstilling siste 12 måneder, i ulike befolkningsgrupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004**

	0 ganger	1 gang	2-3 ganger	4-6 ganger	7-10 ganger	11 ganger eller flere	Gjen- nom- snitt	Antall svar
Alle	28	16	21	16	9	10	4,3	1 998
Menn	33	19	22	13	7	7	3,5	1 002
Kvinner	22	14	20	20	12	12	5,1	996
9-12 år	31	20	25	11	6	6	2,9	232
13-15 år	21	17	30	18	5	9	3,6	158
16-19 år	23	24	16	18	7	12	5,3	123
20-24 år	38	16	18	11	7	8	4,6	150
25-34 år	24	19	25	18	7	7	3,7	325
35-44 år	25	18	20	19	11	7	3,8	302
45-54 år	26	12	21	15	13	14	5,2	275
55-66 år	26	15	17	17	14	12	5,6	229
67-69 år	36	13	19	15	8	9	3,5	204
Menn								
9-15 år	33	23	27	9	5	3	2,1	200
16-24 år	35	20	21	11	4	9	3,9	143
25-44 år	30	22	22	13	7	5	2,9	310
45-66 år	33	14	21	13	10	9	4,8	253
67-79 år	41	13	18	18	6	5	2,6	96
Kvinner								
9-15 år	20	15	27	20	6	12	4,3	190
16-24 år	28	19	13	17	10	12	5,9	130
25-44 år	19	14	23	24	11	9	4,6	317
45-66 år	19	12	16	19	17	17	6,0	251
67-79 år	32	13	19	12	10	13	4,3	108
Ungdomsskole	45	17	21	9	4	4	2,3	267
Videreg. Skole	33	18	20	15	8	6	3,5	812
Univ./høgsk., kort	13	14	19	21	15	18	7,1	340
Univ./høgsk. lang	8	9	23	25	18	18	6,4	164
Under 200 000	36	15	18	14	9	7	3,6	207
200 000-349 000	37	19	17	12	8	7	3,3	354
350 000-499 000	27	15	21	17	11	9	4,0	352
500 000-599 000	19	19	23	18	9	10	4,6	284
600 000-749 000	22	17	26	18	10	8	4,4	314
750 000 eller mer	16	14	21	20	13	16	6,4	251

Tabell v1.4 (forts.). **Antall ganger vært på teater, opera/operette, ballett, klassisk konsert og kunstutstilling siste 12 måneder, i ulike befolkningsgrupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004**

	0 ganger	1 gang	2-3 ganger	4-6 ganger	7-10 ganger	11 ganger eller flere	Gjen- nom- snitt	Antall svar
Yrkesgruppe 1-2	13	15	19	22	16	15	6,5	266
Yrkesgruppe 3	18	12	28	19	12	11	5,0	229
Yrkesgruppe 4-5	26	20	18	21	7	8	3,9	279
Yrkesgruppe 6-9	40	19	21	13	2	5	2,6	259
Elever/studenter	28	17	17	13	11	14	5,8	146
Pensjonister	37	14	17	13	10	8	3,7	330
Hjemmearbeidende	27	14	33	9	7	11	3,9	47
Høy utd./høy innt.	11	13	22	22	16	16	6,9	220
Høy utd./mid. innt.	7	11	23	26	15	18	6,4	131
Høy utd./lav innt.	16	13	15	20	16	20	7,3	153
Lav utd./høy innt.	28	16	24	18	7	8	4,1	196
Lav utd./mid. innt.	29	20	21	15	9	6	3,5	354
Lav utd./lav innt.	43	17	18	12	6	5	2,7	529
Tettbygd 100 000 eller mer	21	16	20	17	12	13	5,1	449
Tettbygd 20 000-99 000	30	18	19	13	11	10	4,7	356
Tettbygd under 20 000	27	16	21	18	8	9	3,9	689
Spredtbygd	33	16	22	15	8	6	3,6	486
Oslo/Akershus	21	18	19	17	13	12	5,1	413
Østlandet ellers	32	15	20	14	10	9	3,9	527
Agder/Rogaland	29	16	24	16	8	7	4,4	297
Vestlandet	24	16	24	20	8	8	4,2	388
Trøndelag	30	16	21	16	7	10	3,6	176
Nord-Norge	35	20	16	13	6	11	4,2	197
9-24 år hos foreldre	27	20	23	14	6	9	4,2	508
Enslige ellers 9-44 år	33	16	16	15	10	9	4,1	223
Enslige 45-79 år	40	12	20	11	7	9	3,3	169
Enslige forsørgere	23	14	13	21	18	11	4,9	67
Par med barn 0-6 år	24	20	24	17	7	7	3,6	240
Par med barn 7-17 år	20	18	23	17	12	9	4,5	252
Par 16-44 år uten barn	26	13	22	24	4	10	4,4	123
Par 45-79 år uten barn	28	13	18	17	13	11	5,0	396

Foto: Siri Boquist

Figurregister

1. Kulturtilbud og kulturbruk generelt

1.1.	Avstand til ulike kulturtilbud i 1991, 1997 og 2004. Prosent.....	19
1.2.	Andel som bor under 5 km fra nærmeste kino, teater, museum og bibliotek. 1991-2004. Prosent.....	20
1.3.	Andel som bor under 5 km fra nærmeste konsertlokale, kunstsamling, bokhandel og idrettsplass/-hall. 1991-2004. Prosent.....	20
1.4.	Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent.....	24
1.5.	Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent.....	24
1.6.	Kvinnens besøksandel i forhold til menns besøksandel på ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent.....	26
1.7.	Kvinnens besøksandel i forhold til menns besøksandel på ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991-2004. Prosent.....	26
1.8.	Andel som har vært på kino siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent.....	28
1.9.	Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent.....	28
1.10.	Andel som har vært på konsert med populærmusikk o.a. siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent.....	29
1.11.	Andel som har vært på idrettsarrangement siste 12 måneder, etter alder i 1991, 1997 og 2004. Prosent.....	29
1.12.	Andelen som er meget interessert i å bruke ulike kulturtilbud i 1994 og 2004. Prosent.....	54
1.13.	Andelen som ikke er interessert i å bruke ulike kulturtilbud i 1994 og 2004. Prosent.....	54

2. De enkelte kulturtilbud

2.1.	Andel menn som har vært på kino siste 12 måneder. 1991-2006. Prosent.....	64
2.2.	Andel kvinner som har vært på kino siste 12 måneder. 1991-2006. Prosent.....	64
2.3.	Gjennomsnittlig antall besøk på kino siste 12 måneder, etter bostedsstrøk. 1991-2006.....	65
2.4.	Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter alder. 1991-2004. Prosent.....	69
2.5.	Andel som har vært på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy. 1991-2004. Prosent.....	70
2.6.	Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på ballett- eller danseforestillinger. 2004. Prosent.....	75
2.7.	Andelen som har vært på konsert, etter alder. 1991-2004. Prosent.....	79
2.8.	Andel som har vært på klassisk konsert o.a. og populærkonsert o.a., etter kjønn. 1991-2004. Prosent.....	81
2.9.	Andel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, etter utdanning. 1991-2004. Prosent.....	87
2.10.	Andel som har vært på museum siste 12 måneder, etter utdanning. 1991-2004. Prosent.....	90

4. Medietilbud og mediebruk

4.1.	Andel med ulike lyd- og bildeavspillingssystemer. 1983-2006. Prosent.....	111
4.2.	Andel med ulike typer hjemmeelektronikk. 1994-2006. Prosent.....	112
4.3.	Andel med tilgang til noen fjernsyns-kanaler i husholdningen. 1991-2006. Prosent.....	113
4.4.	Andel som har brukt ulike elektroniske massemedier en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent.....	118

4.5.	Andel som har brukt ulike trykte massemedier en gjennomsnittsdag 1991-2006. Prosent	118
4.6.	Andelen som har brukt ulike trykte medier en gjennomsnittlig uke. 1994-2006. Prosent...	119
4.7.	Kvinnens bruksandel per dag i forhold til menns bruksandel av ulike elektroniske massemedietilbud. 1991-2006. Prosent	119
4.8.	Kvinnens bruksandel per dag i forhold til menns bruksandel av ulike trykte massemedietilbud. 1991-2006. Prosent	120
4.9.	Tid brukt til ulike elektroniske massemedier fordelt på alder. 1991, 1998 og 2006. Minutter	121
4.10.	Tid brukt til ulike trykte massemedier fordelt på alder. 1991, 1998 og 2006. Minutter.....	122
4.11.	Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-pc og TV-spill en gjennomsnittsdag i 2006, etter kjønn og alder. Timer og minutter	127
5. De enkelte medier		
5.1.	Andel av TV-seerne som har brukt mye tid til fjernsynsseing1, 9-79 år, 9-15 år og 16-24 år. Prosent.....	130
5.2.	Andel av befolkningen som ser på ulike fjernsynskanaler1 en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent.....	131
5.3.	Andel som hører på radio en gjennomsnittsdag, mandag-søndag, etter alder. 1991-2006. Prosent.....	134
5.4.	Andel av befolkningen som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent.....	137
5.5.	Tid brukt til å se på video (VHS/DVD), blant dem som har sett på video en gjennomsnittsdag, alle og etter kjønn. 1991-2006. Minutter.....	143
5.6.	Videseere fordelt på ulike typer videooptak en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent....	143
5.7.	Andelen som så ulike typer filmer sist de var på kino, og andelen som så på VHS/DVD en gjennomsnittsdag. 2004. Prosent.....	145
5.8.	Andelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent.....	146
5.9.	Andel som har lest ulike antall aviser en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent.....	147
5.10.	Andelen som har lest tegneserieblad en gjennomsnittsdag blant gutter og jenter i alderen 9-15 år og 16-24 år. 1991-2006. Prosent.....	153
5.11.	Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, blant alle og etter kjønn 9-79 år. 1994-2006. Prosent.....	154
5.12.	Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, etter alder, 9-24 år. 1994-2005. Prosent.....	154
5.13.	Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent	158
5.14.	Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1991, 1995, 1998, 2003 og 2006. Prosent.....	158
5.15.	Andel som har brukt Internett en gjennomsnittsdag, etter alder. 1997-2006. Prosent.....	166
5.16.	Andel som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter alder. 1994-2006. Prosent	172

Tabellregister

1. Kulturtilbud og kulturbruk generelt

1.1. Andel som har under 5 km til ulike kulturtilbud, etter bostedsstrøk. 1991 og 2004. Prosent	21
1.2. Andel Oslo-boere som har under 5 km til ulike kulturtilbud. 1991 og 2004. Prosent	21
1.3. Andel som har under 5 km til ulike kulturtilbud, etter utdanning. 1991 og 2004. Prosent ...	22
1.4. Andel som ville bruke ulike kulturtilbud oftere dersom de hadde dem i nærheten, blant personer som bor minst 25 kilometer unna nærmeste lokale/sted hvor slike kulturtilbud er jevnlig tilgjengelig. 1994, 1997 og 2000/1. Prosent	22
1.5. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kjønn. 1991, 1994, 1997 og 2004. Prosent	25
1.6. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kjønn og utdanning. 2004. Prosent	27
1.7. Gjennomsnittlig alder for alle 9-79 år og for dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	30
1.8. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter utdanning. 1991, 1997 og 2004. Prosent	30
1.9. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter utdanning i ulike aldersgrupper. 2004. Prosent	32
1.10. Andelen som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter husholdningsinntekt delt opp i kvartiler. 1991, 1997 og 2004. Prosent	32
1.11. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter kombinasjon av utdanning og husholdningsinntekt. 2004. Prosent	33
1.12. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, blant arbeidere og høyere funksjonærer. 1991, 1997 og 2004. Prosent	34
1.13. Forskjeller i årlig bruk av ulike kulturtilbud og samlet kulturbruk mellom arbeidere og høyere funksjonærer i 1991, 1997 og 2004. Prosent	34
1.14. Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike kulturtilbud siste 12 måneder og ulike bakgrunnsvariabler. 2004	35
1.15. Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 2004	36
1.16. Andel som har besøkt ulike kulturtilbud, etter hvilke andre kulturtilbud de har vært på de siste 12 måneder. 2004. Prosent	37
1.17. Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	38
1.18. Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud. 2004. Prosent	39
1.19. Andel som aldri har vært på ulike kulturtilbud etter fylkespar. 2004. Prosent	39
1.20. Gjennomsnittlig antall besøk på ulike kulturtilbud og totalt antall besøk siste 12 måneder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	41
1.21. Antall ganger brukt ett eller flere kulturtilbud1 siste 12 måneder, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger	43
1.22. Antall ganger vært på teater, opera/operette, ballett, klassisk konsert o.a. og kunstutstilling siste 12 måneder, alle og etter kjønn. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	43
1.23. Andel som bruker ulike kulturtilbud mye per år, fordelt i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent	45
1.24. Andel som har vært på minst ett kulturtilbud siste uke i ulike befolkningsgrupper. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	47

1.25. Andel som har vært på minst ett kulturtilbud siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent	48
1.26. Andel som har vært og sett på scenekunst siste uke, siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent	49
1.27. Andel som har vært på konsert siste uke, siste 3 md., siste 6 md. og siste 12 md. i ulike befolkningsgrupper. 2004. Prosent	49
1.28. Andel som har vært på ulike typer kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder. 1991, 2000 og 2004. Prosent	50
1.29. Andel som har vært på ulike typer kulturtilbud i utlandet siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 2004. Prosent	51
1.30. Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	51
1.31. Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter alder, utdanning og husholdningsinntekt i kvartiler. 1994 og 2004. Prosent	52
1.32. Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter bostedsstrøk. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	52
1.33. Andel som har brukt ulike kulturtilbud, etter hvor langt det er til nærmeste sted hvor slikt tilbud er tilgjengelig. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	53
1.34. Gammakorrelasjon mellom interesse for å bruke ulike kulturtilbud og ulike bakgrunnsvariabler. 2004	55
1.35. Andel av dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder som er meget interessert og ikke interessert i kulturtilbudet. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	56
1.36. Andel av dem som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder som er meget interessert og ikke interessert i kulturtilbudet, alle og etter kjønn. 2004. Prosent	56
1.37. Andel som har besøkt ulike kultur-tilbud siste 12 måneder, etter grad av interesse for tilbudet. 2004. Prosent.	57
1.38. Antall besøk siste 12 måneder blant alle og blant dem som er meget interesserte i tilbudet. 2004	58
1.39. Andel som har besøkt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter interesse og avstand. 2004. Prosent	58
1.40. Andel amatørforestillinger blant dem som har besøkt ulike kulturtilbud, etter interesse for kulturtilbudet. 2004. Prosent	59
1.41. Andel som er meget/ganske interessert og ikke interessert i ulike kulturtilbud blant personer 9-19 år, etter foreldres utdanning. 2004. Prosent	59
1.42. Andel som er meget/ganske interessert og ikke interessert i ulike kulturtilbud blant personer 9-19 år, etter foreldres sosioøkonomisk status. 2004. Prosent	60
1.43. Andel som har brukt ulike kulturtilbud siste 12 måneder, etter interesse og avstand til slike tilbud. 2004. Prosent	60

2. De enkelte kulturtilbud

2.1. Prosentandel som har vært på kino siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant dem som har vært på kino. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006	63
2.2. Gjennomsnittlig antall besøk blant dem som har vært på kino siste 12 måneder, etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006	64
2.3. Andel som har vært på kino siste 12 måneder blant personer med utdanning på ungdomsskole og dem med lang universitets-/høgskoleutdanning, og den prosentvise forskjellen i andelen. 1991, 1994, 1997, 2000, 2004 og 2006. Prosent	65

2.4.	Prosentandel på kino og antall besøk på kino siste 12 måneder, etter bosted og alder. 2006	66
2.5.	Andel som var på ulike type filmer sist de var på kino, etter alder. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	66
2.6.	Produksjonsland for den kinofilmen som er sett sist blant dem som har vært på kino siste 12 måneder. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	67
2.7.	Sensurerte langfilmer ved statens filmtilsyn, etter produksjonsland. 1997, 2000 og 2004. Prosent	67
2.8.	Produsentland for den kinofilmen som er sett sist, etter kjønn, alder, utdanning og bosted. 2004. Prosent	68
2.9.	Prosentandel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	69
2.10.	Andel som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder blant personer med utdanning på ungdomsskole og lang universitets-/høgskoleutdanning, og den prosentvise forskjellen. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	70
2.11.	Andel som har vært på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	70
2.12.	Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på teater, musikal eller revy, etter bosted. 2004. Prosent	71
2.13.	Andel profesjonelle forestillinger blant dem som har vært på teater, musikal eller revy siste 12 måneder, etter kjønn, alder og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	72
2.14.	Prosentandel som har vært på opera eller operette siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	72
2.15.	Andel som har vært på opera/operette siste 12 måneder, og andel som aldri har vært på opera/operette, etter fylkespar. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	73
2.16.	Andel profesjonelle forestillinger blant dem som har vært på opera/operetteforestillinger siste 12 måneder, etter kjønn. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	74
2.17.	Prosentandel som har vært på ballett- eller danseforestilling siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	74
2.18.	Andel som har vært på ballett- eller danseforestilling siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	75
2.19.	Andel som har vært på ballett-/danseforestilling siste 12 måneder, og andel som aldri har vært på en slik forestilling, etter fylkespar. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	76
2.20.	Andel som var på ulike typer forestillinger sist de var på ballett- eller danseforestillinger. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	76
2.21.	Andel profesjonelle arrangementer blant dem som har vært på ballett-/danseforestillinger, etter kjønn og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	76
2.22.	Prosentandel som har vært på konserter siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	78
2.23.	Prosentandel som har vært på konsert siste 12 måneder og antall ganger i gjennomsnitt, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	78
2.24.	Andel som har vært på konsert siste 12 måneder, etter utdanning, husholdningsinntekt delt i kvartiler og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	80
2.25.	Prosentandel som har vært på klassiske konserter o.a. siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	80
2.26.	Prosentandel som har vært på populærkonserter o.a. siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	81

2.27. Andel som har vært på ulike typer konserter siste gang de var på klassiske konsert o.a. og populærkonserter o.a. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	82
2.28. Andel som har vært på ulike typer konserter siste gang de var på klassiske konserter o.a. og populærkonserter o.a., etter bosted. 2004. Prosent	82
2.29. Andel som går på profesjonelle konserter blant dem som har vært på klassiske konserter o.a. siste 12 måneder, etter kjønn, alder, bosted, utdanning og husholdningsinntekt delt i kvartiler. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	84
2.30. Andel som går på profesjonelle konserter blant dem som har vært på populærkonserter o.a. siste 12 måneder, etter kjønn, alder og bosted, utdanning og husholdningsinntekt delt i kvartiler. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	85
2.31. Prosentandel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	86
2.32. Andel som har vært på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	87
2.33. Andel som har sett profesjonelle utstillinger når de var på utstilling med billedkunst eller kunsthåndverk, etter kjønn, alder og bosted. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	88
2.34. Andel som har vært på ulike typer utstillinger sist de var på utstilling av billedkunst eller kunsthåndverk, etter kjønn. 1991, 1994, 1997 2000 og 2004. Prosent	88
2.35. Prosentandel som har vært på museum siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	89
2.36. Andel som har vært på museum siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	90
2.37. Andel som har vært på ulike typer museer sist de var på museum, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	91
2.38. Andel som har vært på ulike typer museer sist de var på museum, etter bosted. 2004. Prosent	91
2.39. Prosentandel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	92
2.40. Andel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	92
2.41. Andel som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter utdanning og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	93
2.42. Prosentandel som har lånt bøker på folkebibliotek siste 12 måneder, antall bøker lånt blant alle og antall blant dem som har lånt bøker. 1994, 1997, 2000 og 2004	93
2.43. Prosentandel som har lånt bøker på folkebibliotek siste 12 måneder, antall bøker lånt blant alle, etter kjønn og alder. 1994, 1997, 2000 og 2004	94
2.44. Prosentandel som har vært tilskuere på idrettsarrangement siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	96
2.45. Prosentandel som har vært tilskuere på idrettsarrangement siste 12 måneder og gjennomsnittlig besøk blant alle, etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004	97
2.46. Andel som har vært tilskuer på idrettsarrangement siste 12 måneder, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	97
2.47. Andel som var på ulike typer arrangement sist de var på idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	99
2.48. Andel som var på ulike arrangement sist de var på idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	99

2.49.	Prosentandel som har vært på kulturfestival siste 12 måneder og gjennomsnittlig besøk, etter kjønn og alder. 2004	100
2.50.	Andel som var på ulike typer arrangement sist de var på kulturfestival, etter kjønn, alder og bosted. 2004. Prosent	101
2.51.	Prosentandel som har vært på tros- eller livssynsmøte siste 12 måneder, gjennomsnittlig antall besøk blant alle og blant besøkende. 1994, 1997, 2000 og 2004	102
2.52.	Andel som har vært på tros- eller livssynsmøte siste 12 måneder. 1994, 1997, 2000 og 2004 og gjennomsnitt for alle fire åra, etter bosted og landsdel. Prosent	102

3. Egenaktivitet på kulturområdet

3.1.	Andel som kan spille instrument, alle og etter kjønn og alder. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	104
3.2.	Andel av befolkningen som spiller ulike instrumenter. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	104
3.3.	Andelen som er med i ulike kor, orkester, sang- eller musikkgrupper, blant dem som er aktive i en eller annen gruppe. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	105
3.4.	Andelen som er med i ulike kor, orkester, sang- eller musikkgrupper, blant dem som er aktive i en eller annen gruppe. 2004. Prosent	105
3.5.	Andelen blant dem som driver aktivt med ulike egne kulturaktiviteter som får dette organisert gjennom den kommunale musikk- og kulturskolen. 2004. Prosent	105
3.6.	Andel som i løpet av de siste to åra har vært aktiv deltaker i et idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	106
3.7.	Andel som i løpet av de siste to åra har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement, etter kjønn, alder og bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	106
3.8.	Andel som ha deltatt i ulike typer idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	107
3.9.	Andel som har deltatt i ulike typer idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement, etter alder. 2004. Prosent	108
3.10.	Type arrangement blant dem som har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement siste to år, etter kjønn. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	109
3.11.	Type arrangement blant dem som har vært aktive deltakere i et idrettsarrangement siste to år, etter alder. 2004. Prosent	109

4. Medietilbud og mediebruk

4.1.	Antall fjernsyn i husholdningen. 1994-2006	112
4.2.	Andel som bare har ulike TV-antennesystemer i husholdningen. 1991-1992 og 1994-2006. Prosent	114
4.3.	Andel som har tilgang til bredbånd, i ulike befolkningsgrupper. 2000-2006. Prosent	116
4.4.	Andelen som har trådløst bredbånd i husholdningen, etter kjønn og alder. 2005 og 2006. Prosent	117
4.5.	Gjennomsnittlig alder for bruk av ulike medietilbud en gjennomsnittsdag. 1991, 1994, 1996, 1998, 2000, 2002 og 2004-2006	123
4.6.	Gammakorrelasjon mellom bruk av ulike massemedier og ulike bakgrunnsvariabler. 2006	124
4.7.	Gammakorrelasjon mellom daglig bruk av ulike massemedier. 2006	125
4.8.	Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-pc og TV-spill en gjennomsnittsdag. 1994, 1998, 1999, 2003 og 2006, etter kjønn og alder. Timer og minutter	126
4.9.	Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-pc og TV-spill en gjennomsnittsdag på ulike uke-dager 2006, etter kjønn. Timer og minutter	128

4.10. Tid brukt til TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill en gjennomsnittsdag, etter kjønn og alder. 2006. Timer	128
---	-----

5. De enkelte medier

5.1. Tid brukt til å se på fjernsyn blant dem som har sett på fjernsyn en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	130
5.2. Andelen som ser på ulike fjernsynskanaler per dag blant dem som har tilgang til kanalene i husholdningen, alle og etter alder. 2006. Prosent	132
5.3. Andel fjernsynsseere som har sett ulike typer fjernsynsprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent	133
5.4. Tid brukt til å høre på radio, blant dem som har hørt på radio en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	135
5.5. Andel som hører på radio mandag-torsdag til ulike tider på døgnet, alle og etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent	135
5.6. Andel som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent	137
5.7. Andel radiolyttere som har hørt på ulike typer radioprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent	138
5.8. Tid brukt til å høre på plater/kassetter/CD-er og MP3, blant dem som har hørt på slikt en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	140
5.9. Andel som lytter til ulike lydavspillingssystemer en gjennomsnittsdag blant alle, blant dem som har de ulike lydavspillingssystemene, blant lyttere og blant lyttere som har de ulike lydavspillingssystemene. 2006. Prosent	140
5.10. Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	141
5.11. Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3 en gjennomsnittsdag, etter kjønn, alder og utdanning. 2004. Prosent	141
5.12. Andel av videoseerne som så på ulike VHS-/DVD-filmer en gjennomsnittsdag. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004, etter kjønn og alder 2004. Prosent	144
5.13. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	146
5.14. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Minutter	147
5.15. Antall aviser lest en gjennomsnittsdag i ulike befolkningsgrupper. 1994, 1997, 2000 og 2003-2006	148
5.16. Prosentandelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, og minutter brukt til avislesing blant avislesere, etter om de har avisabonnement, og alder	149
5.17. Tid brukt til ukebladlesing blant dem som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	150
5.18. Andel som leser ukeblad ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Prosent	150
5.19. Andel som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn og utdanning. 1991, 1999 og 2006. Prosent	150
5.20. Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblader en gjennomsnittsdag. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent	151
5.21. Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent	151
5.22. Andelen som er meget/ganske interessert i å lese ukeblad, etter kjønn og alder. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	152

5.23. Grad av interesse for ukebladlesing blant alle, blant ukebladlesere en gjennomsnittsdag og en gjennomsnittsuke. 2004. Prosent	152
5.24. Tid brukt til tegneseriebladlesing blant dem som har lest slike blader en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	153
5.25. Tid brukt til tidsskriftlesing blant dem som har lest slike blad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	155
5.26. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag. 1996-2006. Prosent	156
5.27. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent	156
5.28. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent	156
5.29. Tid brukt til boklesing blant dem som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter	157
5.30. Andel som har lest bok ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Minutter	157
5.31. Andelen boklesere som har lest romaner/noveller en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent	159
5.32. Hvordan man har skaffet seg bok man leser, 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent	160
5.33. Bokas originalspråk og hva slags språk boka ble lest på, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent	161
5.34. Antall boklesere fordelt på norske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004	162
5.35. Antall boklesere fordelt på utenlandske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004	162
5.36. Andelen som har lest høyt for barn en gjennomsnittsdag, etter kjønn, i gruppen 25-44 år og etter lesestoff. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	163
5.37. Andelen som har lest høyt for barn i alt og i bok eller blad, etter alder og utdanning. 2004. Prosent	163
5.38. Antall som har lest høyt for barn, etter forfatter eller bokserie. 1994, 1997, 2000 og 2004	164
5.39. Andelen som er meget/ganske interessert i å lese bøker, etter kjønn, alder og utdanning. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	164
5.40. Andel med ulik grad av interesse for boklesing, andel som er boklesere per dag og per uke, etter interesse for boklesing. 2004. Prosent	165
5.41. Tid brukt til Internett blant dem som har brukt nettet en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 2000-2006. Minutter	166
5.42. Andel som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 2001-2006. Prosent	167
5.43. Andel av befolkningen som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittlig uke. 2001-2006. Prosent	168
5.44. Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag. 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år. Prosent	168
5.45. Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter kjønn 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år Prosent	168
5.46. Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter alder 1997-2006. Prosent	169

5.47. Lesing av trykt avis og nettavis 2001-2006 en gjennomsnittsdag. 9-79 år. Prosent	169
5.48. Lesing av trykt avis og nettavis, etter kjønn og alder en gjennomsnittsdag. 2006. Prosent	170
5.49. Andelen som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn og alder. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent	171
5.50. Tid brukt på PC hjemme blant dem som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994-2006. Minutter	172
5.51. Andel som bruker hjemme-PC til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004-2006. Prosent	173
5.52. Andel som har spilt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter alder. 1995-2006. Prosent	174
5.53. Tid brukt på TV-spill blant dem som har brukt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002 og 2004-2006. Minutter	174
5.54. Andelen som spiller PC-spill og PC-spill eller TV-spill samlet en gjennomsnittsdag, etter alder og kjønn/alder 9-24 år. 2005 og 2006. Prosent	175
5.55. Andel barn og unge som bruker PC-spill eller TV-spill en gjennomsnittsdag, etter hus- holdningsinntekt og foreldres utdanning. 2006. Prosent	175

6. Egenaktivitet i mediene

6.1. Andel som ha vært aktive i radio, TV og trykte medier siste 2 år i alt og etter kjønn 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 i og etter alder og utdanning i 2004. Prosent	177
6.2. Andel deltakere i ulike radio- og TV-aktiviteter siste 2 år i alt 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 og etter kjønn, alder og utdanning i 2004. Prosent	178
6.3. Andel deltakere i ulike aktiviteter i trykte medier siste 2 år i alt 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 og etter kjønn, alder og utdanning i 2004. Prosent	179

7. Kultur- og mediebruk samlet

7.1. Prosentandelen som har brukt ulike kulturtilbud, og antall kulturbesøk totalt siste 12 måneder blant alle, og blant personer som har brukt ulike medier siste 7 dager. 9-79 år. 2004	181
7.2. Prosentandelen som har brukt ulike kulturtilbud og antall kulturbesøk totalt siste 12 måneder blant alle, og blant personer som har brukt ulike medier siste 7 dager. 9-24 år. 2004	183

Vedleggstabeller

v1.1. Andel som har under 10 km og 50 km eller mer til nærmeste kulturtilbud av ulike typer, etter bosted. 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent	187
v1.2. Andel av befolkningen som spiller ulike instrumenter, etter ulike bakgrunnsvariabler. 2004. Prosent	188
v1.3. Antall ganger brukt ett eller flere kulturtilbud siste 12 måneder, i ulike befolknings- grupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004	190
v1.4. Antall ganger vært på teater, opera/operette, ballett, klassisk konsert og kunstutstilling siste 12 måneder, i ulike befolkningsgrupper. Prosent og gjennomsnittlig antall ganger. 2004	192